א' אדר ב' תשמ"ו, 12.3.1986 מיספר 2532 שנה 50 המחיר 2.30 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

אורי אבנרי מדווח על

ביקור בירדן

הכל זהב

והשנה שוב קטפה
חברת "דובק" את מדליות הזהב!
בתחרות הבינלאומית היוקרתית מטעם "מונד סלקסיון"
שנערכה השנה בליסבון, פורטוגל, זכו סיגריות ברודווי 80,
מונטנה ושרתון של "דובק" במדליות זהב על טעמן המשובח ואיכותן המעולה.
לסיגריית טיים, הזוכה במדליית זהב זו השנה העשירית ברציפות,
הוענק גם עיטור הצטיינות מיוחד.
ועדת השיפוט בדקה, טעמה והחליטה פה אחד:
סיגריות דובק — הכל זהב!

דובק

דו תשקיף

שבע פנים לצמיחה

בדיונים הממשלתיים, שייפתחו בימים הקרובים על תוכנית הצמיחה הכלכלית, יתברר כי הצמיחה פנים רבות לה: **מלבד תוכניתו של גד יעקובי, צפוי כי יוגשו תובנויות, המנוסחות כעת בחופזה, על־ידי יצחק מודעי, ישראל קיסר, אמנון רובינשטיין, משה קצב ואמנון נויבך, יועצו הכלכלי של שימעון פרס. משה שחל, בהרגלו, ילקט יסודות מכל אחת מהתוכניות ויגבשם להצעת־פשרה.**

קצב צובר תנופה

אחת ההתפתחויות המפתיעות, שהסתמנה ביומיים הראשונים של ועידת־חרות, היא עליית יוקרתו של השר משה קצב.
במחנהו של יצחק שמיר יש הסבורים כי בבוא היום רק הוא יוכל להביס את דויד לוי, ולכן מדברים בו כמנהיג התנועה בדור הבא.

בית־קברות לחילוניים

פעילי „השרות החילוני", עמותה הנמצאת בהליכי הקמה, פנו לראש עיריית תל־אביב ולמינהל מקרקעי־ישראל בבקשה שיאתרו למענם קרקע ייקצו אותה להקמת בית־קברות כללי לחילוניים.
הפעילים פנו גם לביטוח הלאומי, כדי לברר את העניינים הקשורים בהעברת הכספים, על־פי חוק הביטוח הלאומי, לחברות הקוברות מתים.

הניצים דוגרים בשקט

בוועדה המדינית, המכינה הצעות־החלטה לוועידת מיפלגת־העבודה, שתתקיים בחודש הבא, מסתמן קו ניצי מובהק. הוועדה פועלת בקדחתנות, אך בשקט, בראשותו של מיכה חריש.

מאגר נפט ענקי בירדן

מדברים על כך בירדן רק בקול נמוך:
תצלומילווייין גילו בדרום ירדן, ליד הגבול הסעודי, את מאגר־הנפט הגדול ביותר בעולם.
כאשר תיגש ירדן לניצול מאגר זה, ישנה הדבר מן היסוד את הכלכלה הירדנית.

דולצין זוכר חברים

אליהו שרביט חיזר לתפקיד מוכנותי בביר, בחברה „הכשרת הישוב".
בעבר, אחרי שגילה חוסר־כישרון בתפקידו כמנכ"ל המחלקה לכספים בסוכנות, סידר לו אריה דולצין מישרה בבל"ל השקעות.
במיסדרונות הסוכנות סבורים, כי דולצין מחזיק טובה לשרביט על שרותים שהגיש לו לפני עשור, במאבקו עם יוסף אלמוגי.

האבות יורדים בדרגה

מיספר הניצבים במישטרת ישראל עומד לרדת מ־13 ל־11:
אחרי פרישתם הקרובה של שני הניצבים המשמשים כאבות בית־הדין המישמעתי, ימונו תחתם קצינים בדרגת תת־ניצב בלבד.

חוקרים, אבל לאט

בעיקבות פירסום במדור תשקיף בשבוע שעבר, כי המישטרה אינה מסיימת את חקירותיה:
המישטרה הודיעה רישמית כי לא נעברו עבירות בוועידת־„בד" — בהתעלמה מדבריו של היועץ המישפטי לממשלה, שאמר כי טרם סיים לשקול בעניין; הקצין הבודק דני מעוז קבע כי השוטר שירה למוות בעצור בנתניה פעל על־פי ההוראות; הבדיקות בעניינו של הרס"ר שהרג פורץ לביתו, ובתלונתם של הנערים מיפו שהובו באכזריות על־ידי שוטרי מישמר־הגבול — נמשכות.

דברים זזים ב„דבר"

גוברת הדאגה במערכת „דבר": דרור שרביט, העורך הכלכלי של יומון ההסתדרות, מקיים מגעים עם ישראל פילק, והוא שוקל להיות יועצו הכלכלי.
עד כה עזבו את המערכת צבי זרחיה, הכתב הכלכלי בירושלים, שעבר להארץ, ויוסף פריאל, רכז־המערכת בתל־אביב וכתב כלכלי. שפנה לעסקים פרטיים.

מגן לוחץ על בורג

ראש עיריית קריית־גת, הח"כ דויד מגן, הפסיק את ההקצבה למועצה הדתית בעיר. בכך הוא מקווה ללחוץ על שר־הפנים, יוסף בורג, להדיח מתפקידו את ראש־המועצה, אברהם אלחייאני, שהוא מקורבו של השר במפד"ל.

קושיית שי לפסח

דוברים של הבנקים הגדולים עומדים לפנות למזכיר אגודת־העיתונאים, יונה שימשי, ולהתייעץ עימו על השיי שיחלקו לכתבים הכלכליים, כאשר יציגו לפניהם, ערב־פסח, את מאזני־הבנקים.
בפעם האחרונה שבה חילקה חברה מיסחרית, במהלך מסיבת־עיתונאים שלה, שי צנוע — מצית לסיגריות — טרח שימשי לאסוף מהכתבים את התשורה, מחשש טובת־הנאה.

המישטרה מטפלת בכתבים

דוברת מחוז תל־אביב פנתה למועצת־העיתונות בתלונה על שיבעה בתבי־פלילים תל־אביביים: לטענתה, קשרו הכתבים נגד המישטרה, בפרסמם בי־זמנית ידיעה על שלושה קצינים שנאלצו לעזוב את המישטרה בשנתיים האחרונות, אחרי שנחשדו במעשים פליליים. הדוברת טוענת כי אין כל קשר בין שלושת הי־מיקרים, וכי הפירסום המתואם היה פעילת־גמול של הכתבים, שבעטו על מדי־ניות הדוברות המישטרתית בפרשת חווה יעדי.
בתגובה אומרים הכתבים, כי ההתי־מחות המיקצועית שלהם כרוכה בסיכון מתמיד: הם ניצבים בקו־האש הראשון של המישטרה, ולא פעם נופלים קורבן לחי־קירות ואף למעצרי־שווא.

„לישכת עוכרי־הדין"

היבואן משה הורוביץ מתל־אביב מקים עמותה שתאגד אזרחים אשר נפגעו על־ידי עורכי־הדין שלהם. ושתעזור להם להגיש תלונות. פרקליטים בלישכת עורכי־הדין, ששמעו על העמותה המתארגנת, ביגו אותה „לישכת עוכרי־הדין".

„נגה" מחפשות קולנועית

עורכות מגאזין־הנשים „נגה" מחפשות דרך לעודד תסריטאיות ובימאיות קולנוע ישראליות ליצור סרטים על נשים ולמען נשים. אחת ההצעות הנשקלות היא להכריז על תחרות פרטים.
בפסטיבל לרגל יום האשה הבינלאומי, שערכו השבוע נשות נגה, הן הציגו סידרה ארוכה של סרטים על נשים חופשיות. סרטים מיקצועיים לכל דבר שנעשו בידי פמיניסטיות — והבחינו בחסרונו הבולט של סרט ישראלי רומה.

אותה הדרך — המחירים שונים

התאחדות סוכני־הנסיעות פנתה לחברות־התיסה בדרישה להוזיל את הכרטיסים לחו"ל, ולהשוות את מחיריהם למחירי הכרטיסים לישראל באותם הקווים. כיום יקרים הכרטיסים הנקנים — עוד לפני המיסים השונים — מכרטיסים באותם הנתיבים עצמם, הנקנים בחו"ל.

ישיבה באושוויץ?

הגימיק הבא של אנשי חב"ד: הם מתכוונים לדרוש משילטונות פולין רישיון להקים באושוויץ מוסד של בר־בי־רב דחד־יומא — ישיבה שתעניק שיעורי־תורה מזורזים, בני יום, לתיירים יהודים. הרעיון נולד בעיקבות פירסומים על כוונתה של קבוצת־נזירות להקים במקום כנסיה, ולי־הערכת בעליו ניתן לאסוף בעזרתו תרומות רבות.

הלהיט: פז"ו חדישות

סוכני־הביטוח הבחינו בעליה תלולה בפופולאריות של מכוניות פז"ו בקרב גנבי־הרכב, בעיקר מדיגמי 85־86.

„צים" בצרות

ב„צים" מודאגים מהקשיים שאליהן נקלעה חברת־ספנות יפאנית גדולה, „נאקאמורה שיפינג". העברת ספינותיה לכונס־נכסים ומכירתן עלולים לגרום לירידת מחירי הספינות בעולם ולשחיקה נוספת בערך נכסיה של „צים".
לנאקאמורה חובות בסדר־גודל דומה לזה שיש לצים: חצי מיליארד דולר.

ירוחם משיבה מילחמה

אנשי המועצה המקומית בירוחם זועמים על שמישרד־הפנים מאיים לפזרה, בשל אי־סדרים בסיפרי־החשבונות, ולמנות במקומה ועדה קרואה. לטענתם, אי־הסדרים נגרמו על־ידי חברה קבלנית לראיית־חשבון, ששרותיה נכפו עליהם על־ידי מישרד־הפנים עצמו.

קול חוזר לכנסת

הנהלת הל"ע החליטה להיפגש אחת לשבוע בחדרו של הח"כ יצחק ארצי בכנסת, ולתפקד כסיעה מורחבת, שתדריך את הח"כ בפעולותיו ובהצבעותיו.
כך יחזור להופיע במיסדרונות הבניין ובמיזנון המנהיג הקשיש והשר לשעבר משה קול.

מרכז קונגרסים בירושלים

הנהלת הסוכנות החליטה להשקיע סכומים גדולים ב„בניני האומה" בירושלים והכשרתם למרכז הקונגרסים הגדול בישראל. בשלב הראשון משפצים את המעליות בבניין.

אלוף יב.
בלי משוא פנים.

לוי יב.

שבתי במיטה בבית־המלון בעקבה, והפעלתי את מכשיר־הטלוויזיה. רציתי לשמוע את מהדורת־החדשות של לילי־שבת בטלוויזיה הישראלית. הנקלטת בעקבה כמו באילת.

הייתי עייף אחרי יום מפרך בפטרה, והקשבתי רק בחצי־אוזן. לפתע שמעתי את שמי.

היתה זאת הכתבה על הבאת עצמותיו של רב"ט יעקב רווינה מקיבוץ אילון, חלל מילחמת־ההתשה, לקבר ישראל. קצינת־צה"ל סיפרה על איתור הגופה, והואילה בטובה להזכיר כי החיפושים החלו על פי מידע שפירסמתי לפני שמונה שנים. משום־מה הוזנח העניין, עד שאותה קצינה, סגנית־אלוף שלומית כרמי, לקחה את העניין בידיה.

היא טילפנה אליי לפני כמה שבועות וביקשה ממני לשחזר מזיכרוני את כל הידוע לי. סיפרתי לה כמיטב יכולתי. אני שמח שהמאמצים נשאו פרי, וכי מישפחה אחת בישראל מצאה תנחומים בהטמנת עצמות יקירה בקבר־ישראל.

קבר ליהודים

אל הקבר הגעתי באקראי.

נסעתי אז לקאהיר בשליחות כפולה — לדווח לקוראי העולם הזה על התקדמות תהליך־השלום, ולחבר כתבה עבור הירחון הגיאוגראפי הגרמני, גיאו, שביקש ממני לספר על חוויותיו של ישראלי בקאהיר. זה היה כמה חודשים אחרי נסיעתו ההיסטורית של אנוור אל־סאדאת לירושלים. הירחון גם שלח עימי צלם גרמני.

החלטתי להקדיש חלק מן הכתבה ל"עיר המתים", השכונה הענקית בקאהיר שהיא בית־קברות ושבה גרים גם המוני בני־אדם. השכונה מורכבת מבתי־מתים. שנועדו במקורם לבני־מישפחות המבקשים להתייחד שעות או ימים עם מתיהם. לבתים אלה פלשו מאות אלפי דיירים. למעשה זוהי עיר שלמה, ובה סימטות וגם צירים מרכזיים.

בתוך "עיר המתים" יש גם בתי־קברות אמיתיים. מן הסוג המקובל אצלנו. ביקשתי לראות את בית־הקברות הצבאי, כדי לחלוק בליבי כבוד לאוייבים שלחמתי בהם במילחמת־העצמאות. חשתי צורך במחווה פרטי כזה בשעה ששיכרון־השלום שלט בכולנו.

דיווחתי על ביקור זה בהעולם הזה (12.4.78), כלהלן:

הגעתי אל בית־הקברות מסימטה צדדית, ונכנסתי דרך פירצה בגדר. הסתובבתי בין הקברים — כולם קיברי אחים — ובחנתי את התאריכים הרשומים על לוחות־השיש.

לפניי היה פרוש מעיין ספר על תולדות המילחמות, שדפיו הם לוחות־שיש. כל מילחמות ישראל — ממילחמת־העצמאות, דרך סיני וששת־הימים. עד יום־הכיפורים. התוארים הישנים של הצבא המצרי מופיעים על המצבות של 1956, התוארים החדשים על מצבות ששת־הימים, ההתשה ויום־הכיפורים.

באחת הפינות מתנוססים על המצבות צלבים. כאן קבורים החיילים הקופטיים, שנפלו לצד אחיהם המוסלמים.

הרגשה מוזרה — ראיית המילחמה מן הצד השני. כשאנו חושבים על חללי המילחמות, עומדים לנגד עינינו הבנים של הזרים שכולים ישראליים. חללי האוייב הם, לכל היותר, סטאטיסטיקה. רק כאן, בדממה הדקה של בית־הקברות הענקי, חשים לפתע כי חללי האוייב היו גם הם בני־אדם חיים, בנים של אמהות ואבות.

מאי־שם צץ השומר הצעיר של בית־הקברות. השומר מתעניין לדעת מניין אני. כשאני משיב שאני ישראלי, הוא אומר לי: "בוא אתי, אני אראה לך את הקבר של היהודים."

אני הולך אחריו, בין שורות של קברים, אל אחת הפינות. אני שובר לי את הראש: אילו יהודים? האם לחמו יהודים בצבא המצרי במילחמת־העצמאות, בסיני?

פיתרון התעלומה חרוט על לוח־שיש גדול. בערבית כתוב: "באן קבורים הרוגי האוייב."

מסתבר שכאן נקברו כמה חללי צה"ל של מילחמת ששת־הימים ויום־הכיפורים. השמות נמחקו מן השיש. נראה כי הגופות הוצאו והועברו לישראל.

כששאלתי על כך אלוף ישראלי, הביע סברה כי נקברו שם טייסים שניספו בשמי מצריים.

עד באן הכתבה לפני שמונה שנים. כל הכבוד לשלומית ברמי, שנתקלה בה באיחור והתייחסה לדברים ברצינות.

אבנרי מניח פרחים בבית־הקברות הצבאי בקאהיר
"כאן קבורים הרוגי האוייב:"

"נו, תגיד כבר משהו!"

מכחבים

(המשך מעמוד 3)

להחליף את הפס הכחול בשחור (כושי או לא כושי?) ובמשך 15 שנים היה הדגל שחור־אדום.

ב־1822 עלה לשילטון נשיא חדש שהחליט להחזיר עטרה ליושנה. שוב דגל כחול־אדום. אבל מה? הפעם נקבעו הפסים לרוחב, הכחול למעלה והאדום למטה.

כך התנפנף לו הדגל 142 שנים עד שפפה דוק, הלא הוא פרנסואה דיבלייה, הורה לחזור לשורשים ומאז דגלה הלאומי של האיטי היה בעל שני פסים לגובה, שחור ואדום (דגל מס' 2 המקורי, למי שאיבד את החוט).

ועכשיו, ששושלת דיבלייה סיימה את הקאריירה שלה באיטי, חזרו שוב אחורה (הפעם כבר 163 שנים) והשליטים החדשים הורו לשוב לדגל מס' 3: שני פסים לרוחב, כחול מעל אדום. **נחמן עמרם**, פנמה סיטי, פנמה

● ● ●

יש שסע ויש שליץ

על העברית הטובה של העולם הזה (העולם הזה 5.3.86).

אני חותם על כל מילה שכתב אורי אבנרי באיגרת־העורך האחרונה. לא לחינם אני חתום כבר שש שנים, כמנוי, על העולם הזה.

ואני גם מסכים שהשפה העברית של העולם הזה היא, כיום, הטובה ביותר בעיתונות העברית.

אבל, כפי שאבנרי בעצמו מודה, מותר, לפעמים, גם לכתוב בסלנג. אז, דחילכום, מה אתם עושים לי, כמעט כל שבוע. במדור חלון־ראווה?

אם כי, אישית, אין לי עניין מיוחד במדור־האופנה לנשים. הרי אלה הם תמיד שני עמודים שאפשר לשטוף בהם את העיניים ואז, כאשר אני מרפרף גם על הטכסט, אני מגלה כי אתם מקפידים לקרוא לשליץ בשימלה או בחצאית במילה העברית הנכונה. שסע.

אבל מה לעשות ואני דווקא אוהב לראות את השליץ? **רמי קוקולביץ**, הרצליה

● *הקורא קוקולביץ איננו היחיד המתפעל מן השליץ (ראה קאריקטורה של הניו־יורקר בעמוד זה).*

● ● ●

הוא לא ס"ט, הוא א"ט

עוד על שמות־העט של כתבי דף חדש (העולם הזה 19.2.86 ואילך).

רגע, רגע, בת עדתי שמש. כל התורה לא יצאה רק מחלב, גם לנו, בדמשק, היו יודעי לשון וספר. ובאמת, למד איתי, באמצע שנות ה־40, בבית־הספר כל ישראל חברים (אליאנס), אחד עובריה חדה, שכבר אז שלח ידו בשיר (בערבית, אומנם).

מאז עלייתנו ארצה, איבדתי איתו כל קשר, אבל אולי זה הוא, בכל זאת, החותם ע. חדה?

משה ששון, תל־אביב

● *העולם הזה מצטער. אך מאחורי שם העט ע. חדה לא מסתתר שום ס"ט. כי אם דווקא אשכנזי טהור (א'ט), שעינו החדה משוטטת בין דפי הסיפרות העברית.*

● ● ●

חדווה לעיניים

עוד על הופעתם של שדרי הטלוויזיה (העולם הה 5.3.86).

למה להיטפל רק לשדרי הטלוויזיה עונבי העניבות, שאינם סוגרים את הכפתור האחרון בחולצה שלהם? האם על המחלצות בהן מלבישים את בנות מינה, השדריות, אין לקוראת פישלביץ מה להגיד?

ראיתי טלוויזיה בכמה וכמה ארצות בעולם ומעולם לא נתקלתי בשדריות המופיעות בחולצות, אפודות, שמלות ומעילים יוצאי־דופן ומשונים כמו אלה אותם אפשר לראות מדי ערב בטלוויזיה מירושלים.

האמת היא שאני לא צריך להרחיק את עדותי כל־כך. מספיק לסובב את הכפתור לטלוויזיה הירדנית ושם השדריות מופיעות ממש חדווה לעיניים: אלגנטיות, ספורטיביות, אופנתיות.

צבי סגל, תל־אביב

● ● ●

שגיאה והתנצלות

על פגיעה במתנדבות הקיבוצים (העולם הזה 5.3.86).

פתחתי את העולם הזה ונדהמתי. במדור הקל של העיתון, העולם הבא, צוטטה מובאת מידיעות אחרונות — "יצאנית לשעבר תיקלט בקיבוץ" והתגובה המתחכמת של העולם הבא היתה: "האומנם נקלעו הקיבוצים למחסור כה חמור במתנדבות מחו"ל?"

כיצד העזו עורכי העולם הבא להכתים בצורה כזאת את אלפי הצעירות הזרות? מילא, העולם הבא; אבל העולם הזה?

א' כהן, יגור

● *העולם הזה שגה בפירסום הקטע הזה והוא מתנצל על כך.*

שומר־הסף מבין עניין

שמעון ישראלי, זמר, שחקן, בדרן, מפיק־סרטים ואיש־בוהמה, היה כוכב שנות ה־60. לעיתים מזומנות גם כיכב מעל דפי העולם הזה, כמו בבדיחת השבוע, שהובאה מפיו בגליון העולם הזה. שהופיע השבוע למני 25 שנה:

● סיפר הזמר **שמעון ישראלי**: "שלוש נשים נפטרו ועלו לשמיים, שם ראיין אותן שומר־הסף. "מה עשית בחייך?" שאל את הראשונה. "הייתי צנועה וחסודה, שמרתי מצוות ולא סטיתי מדרך הישר," השיבה. "היכנסי לגן־עדן," הורה שומר־הסף ושאל את השנייה כיצד היא ניהלה את חייה. "צמתי והתפללתי כל הזמן," השיבה זו. "היכנסי לגן־עדן," הורה גם לה. ובפנותו לשלישית, שאל: "ומה עשית את בחייך?" "הייתי רקדנית־בטן במועדוני־לילה." היא השיבה.

"היכנסי לחדרי," הורה שומר־הסף.

הנדון:

מסקנות הביקור בן 7 הימים בירדן

ויאמר המלך

את המציאות ששמה ירדן הסבירה לי בצורה המרתקת ביותר אישיות ממשלתית בכירה, אחד האנשים המעניינים ביותר שמצאתי בעמאן.

„הסתכל במפה, ותבין את ירדן," אמר. „אנחנו שוכנים בלב העולם הערבי. יש לנו ארבעה גבולות — עם ישראל, סוריה, עיראק וסעודיה. ויש לנו גבול חמישי — הגבול האווירי עם העולם החיצוני.

„כל אחד מהגבולות האלה שונה לגמרי מכל שאר הגבולות. מאחורי כל אחד מהגבולות האלה שוכנת מציאות אחרת, ומכל אחד מהם חודרות אלינו השפעות אחרות.

„מהגבול הדרומי חודרת השפעה איסלאמית פונדמנטליסטית. מהגבול הצפוני חודרת ההשפעה הסורית הבעת'ית, שהיא חילונית ולאומנית. מעיראק חודרת השפעה אחרת. ממערב לירדן חודרת ההשפעה הפלסטינית, וגם ההשפעה הישראלית. ואילו מגבול־האוויר באה הרוח המתירנית, החילונית של המערב.

„כל ההשפעות האלה באות לירדן, ואנו צריכים לחיות עם כולן. באים גם אנשים. באו המוני הפליטים הפלסטיניים. באו פליטים מעיראק, וביניהם האנשים שעזרו ב־1958 להפיל את המלוכה ההאשמית שם. הם חיים עכשיו אצלנו ועושים עסקים. באו קנאים מוסלמים, שברחו מסוריה, ואנשים שבאו אלינו מסעודיה מפני שהקנאות המוסלמית שם אינה מוצאת חן בעיני־הם.

„אנחנו מעכלים את כל ההשפעות האלה, ומאפשרים להן לחיות כאן ביחד, זו לצד זו. המלך מתמרן ביניהן. הוא שררן. זה כישרונו וזה כוחו. הוא זהיר.

„המסקנה היא שאין המלך יכול לעשות שום צעדים קיצוניים בכיוון אחד. הוא מוכרח לקחת בחשבון את כל שאר המגמות."

המסקנה, שלא נאמרה בקול רם באותה שיחה: המלך אינו יכול לנקוט מדיניות שתעורר התנגדות חריפה אצל חלקים גדולים של אוכלוסיית הממלכה ואצל מדינות ערביות אחרות.

ובאופן מעשי: המלך לא ילך למשא־ומתן עם ישראל בלי תמיכה מאסיבית של הפלסטינים וגורמים ערביים אחרים.

אחרי שיבעה ימים בירדן, זוהי מסקנתי הנחרצת.

■ ■ ■

אחרי שהמלך חוסיין סיים את נאומו בן שלוש וחצי השעות, ב־19 בפברואר 1986, היו מיספר הפרשנויות בעמאן כמיספר המפרשים. הכל שאלו את עצמם: „מה רצה המלך להשיג?" וכל אחד נתן תשובה אחרת.

הפירוש הסביר ביותר הוא זה הנובע מדיברי המלך עצמו: הוא רצה ללחוץ על מנהיגי אש"ף לקבל את עמדתו. הדו"ח המפורט שמסר בנאומו נועד להביא את דעת־הקהל הפלסטינית לכלל הכרה שהקו הירדני צודק, וליצור לחץ לשינוי העמדה הרישמית של הנהגת אש"ף.

היו שהרחיקו לכת וסברו כי המלך מוכן ללכת לבד למשא־ומתן עם ישראל, בעזרת „מנהיגות אלטרנטיבית". ואכן, בעמאן התחיל מה שנקרא בפי הפלסטינים „הפסטיבל" — תהלוכת המישלחות שהגיעו אל המלך והביעו לו את תמיכת העם הפלסטיני בשטחים הכבושים.

„אנחנו, הפלסטינים, מכירים זה את זה," אמר לי אחד מהם. „האנשים שבאו אל המלך אינם מייצגים איש. רובם פלסטינים הגרים מזמן בירדן, והם באו במכוניות פרטיות בעלות מיספרים ירדניים. רובם תלויים בשילטון וחיים על חשבונו."

„המלך הוא איש טוב וכן," אמר לי איש בכיר באש"ף, „אבל יש לו יועצים המנסים להסית אותו. יתכן שהם פיתו אותו לחשוב שיש אפשרות להקים מנהיגות אלטרנטיבית.

„אבל המלך הוא איש חכם, והוא נוכח לדעת ששום אישיות פלסטינית בעלת־מישקל לא הצטרפה למחנה הזה."

יתכן שנקודת־המיפנה היתה הלוויית ט'אפר אל־מצרי בשכם. הדיווח בטלוויזיה הירדנית היה קצר, אך הכל ראו את הדיווח הארוך בטלוויזיה הישראלית. הוא הוכיח חד־משמעית כי המונים בשטחים הכבושים התייצבו, כאיש אחד, מאחורי יאסר ערפאת.

רעיון המנהיגות האלטרנטיבית, אם אכן היה קיים אי־פעם, מת בו במקום.

הדבר היה ברור לגמרי בעמאן. בארץ שאין בה עיתונות חופשית, שמים הכל לב לשינויי־סיגנון קטנים, שהם בבחינת מועט המכיל את המרובה.

סיגנון המלך התמתן בצורה ניכרת.

הוא חזר על הכרת ירדן באש"ף כבנציג החוקי הבלעדי של העם הפלסטיני, ודחה כל רעיון של הליכה נפרדת למשא־ומתן. לדבריו, יש לו „מחלוקת" עם „מנהיגות" אש"ף — ותו לא.

מאחורי הקלעים הופעלו לחצים כבדים לאיחוי הקרע בין המלך וערפאת. בעיר נפוצו שמועות על התערבות אישית של חסן, מלך מארוקו, שטילפן לחוסיין ודיבר על ליבו.

(לפני שלוש שנים אמר לי המלך חסן עצמו: „לא חוסיין ולא ערפאת יכול לעשות לבדו את הדרך לשלום. הם זקוקים זה לזה." אז זה נשמע כרעיון מהפכני, אך כיום זהו תיאור של מציאות.)

המלך וערפאת זקוקים זה לזה, והרגשות האישיים הקיימים בין שני אישים אלה, שהם שונים זה מזה מכל הבחינות, לא יובלו לשנות עובדה בסיסית זו.

■ ■ ■

על סני השטח, קרה כאן משהו אישי. המלך אומר שערפאת הבטיח לו שאש"ף יכיר ב־242 בלי תנאי, כפי שדורשים האמריקאים. על זה מסר חוסיין הבטחה לממשלת ארצות־הברית. אולם אש"ף החליט להפר התחייבות זו, והדבר הציג את המלך בעיני האמריקאים ככלי ריק. על כך זעם המלך, ומשום כך ניתק את שיתוף־הפעולה עם אש"ף.

זוהי נקודה אישית, ועל כך אפשר להתגבר על־ידי הבעת צער. אך הבעייה האמיתית היא הרבה יותר עמוקה.

זו מול זו עומדות שתי גישות עקרוניות — ששתיהן לגיטימיות בשלעצמן.

המלך סבור שעל אש"ף להכיר ב־242 ו־338, למרות שאין

המלך חוסיין: בשום פנים לא לבד!

בהחלטות אלה זכר לעניין הפלסטיני ולעצם קיומו של עם פלסטיני.

תמורת הכרה זו — בלי תנאי! — הסכימו האמריקאים להזמנת אש"ף לוועידת־השלום הבינלאומית. דעת המלך היא שוועידה זו תקבל, עם התכנסה, תנופה עצמאית משלה. יהיו בה לא רק המדינות הערביות ואש"ף, התומכות בזכות הפלסטינים להגדרה עצמית, אלא גם בריה"מ ובריטניה, הנוטות לכך.

אם לתרגם את דיברי המלך לאש"ף לשפה פשוטה: תקבלו את פיסת־הנייר הזאת. אז תתכנס הוועידה, ואתם תוזמנו, נעלה בה את זכות ההגדרה העצמית לפי נוסח הסכם חוסיין־ערפאת. ייווצר לחץ כביר על ארצות־הברית וישראל. אין לכם מה להפסיד בדרך זו. אתם יכולים רק להרוויח.

כאשר סירב אש"ף לקבל קו זה, זעם המלך. אין לו סבלנות. לדעתו, הזמן חולף, הרוטציה בישראל מתקרבת, אחריה ייווצר קיפאון מוחלט להרבה זמן, ובינתיים יאבדו הפלסטינים יותר ויותר מארמתם.

זהו דבר המלך.

■ ■ ■

מול הדגיון הזה נשמע בישיבות אש"ף הגיון אחר — וגם הוא כבד־מישקל.

„להכיר ב־242 — פירושו להכיר בישראל מבלי שישראל ו/או ארצות־הברית יכירו בזכויות הלאומיות של העם הפלסטיני.

„האמריקאים מוכנים להכיר בזכויות החוקיות של העם הפלסטיני'. אך מה פירוש המילים האלה? בכוא היום יוכלו להגיד: נשלם פיצויים לפליטים. זוהי הזכות הלגיטימית של העם הפלסטיני, ותו לא.

„אם לא יכירו האמריקאים בזכותנו להגדרה עצמית, והבסיס הבלעדי של הוועידה יהיה החלטת 242, לא נוכל כלל להעלות את תביעותינו המדיניות בוועידה. הישראלים יגידו: הוועידה עומדת על בסיס 242, שאינה מכירה בעם הפלסטיני, ועל כן לא נסכים לדון בהגדרה העצמית הפלסטינית."

„ההכרה בישראל היא הקלף האחרון שבידינו. אין לנו שום זכות לאבד את הקלף הזה, בלי תמורה. הדורות הבאים לא יסלחו לנו. אין מהמרים על גורלו של עם שלם."

בצמרת אש"ף ופת"ח היה נטוש על כך ויכוח ממושך. יתכן שערפאת עצמו היה מקבל את הצעת המלך, אילו היה חופשי להחליט לבדו. אולם הרוב — שכלל לא רק את פארוק קדומי הפרו־סורי, אלא גם את אבו־איאד ואבו־ג'יהאד — החליט אחרת.

תחת ההכרה ב־242 „בלי תנאים" באה הנכונות להכיר ב־242 „בתנאי" — כשהתנאי הוא הכרה בזכות הפלסטינים להגדרה עצמית.

החלטה זו היא שגרמה לפיצוץ, מפני שהמלך ראה בה הפרת הבטחה של ערפאת.

■ ■ ■

הערה היסטורית: ויכוח זה מאיר את ההבדל המהותי בין המנטאליות הציונית והמנטאליות הפלסטינית. ניסח זאת דווקא פלסטיני ששוחחתי עימו:

הציונים, בכל שלבי המאבק לעצמאות, בילבלו את מעשיהם על פי הכלל: קח בכל מצב מה שניתן להשיג, גם אם זה מעט, ואחר־כך דרוש יותר.

הפלסטינים עומדים בכל מצב על דרישותיהם המלאות, ולא פעם קורה שהם לוחמים למחרת היום כדי להשיג מה שסירבו לקחת יום לפני כן.

■ ■ ■

הערה שאלה בכל ויכוח היא: מה מוכנה ישראל לתת? למה מוכנים האמריקאים?

כדי שהמלך יוכל להתקדם לקראת השלום בשיתוף עם אש"ף, יש צורך לתת לאש"ף משהו שיאפשר גיבוש קונסנזוס למען קבלת 242. למשל: הכרה עקרונית בזכות הפלסטינים להגדרה עצמית. או: הצמדת ההכרה ב־242 בהכרה בהחלטות אחרות של האו"ם, המזכירות את זכות ההגדרה העצמית.

המעטים המוכנים לכך שהמלך יתקדם בלי אש"ף תובעים הרבה יותר: הבטחה מוקדמת מסי ישראל שהיא מוכנה להחזיר את השטחים הכבושים, ובכללם ירושלים המיזרחית.

„לפני שאנוור אל־סאדאת בא לירושלים, הבטיח לו מנחם בגין (בשיחות הסודיות של דיין עם תוהמי במארוקו) להחזיר לו את כל סיני תמורת שלום. כדי שהמלך יוכל להעז ולנהל משא־ומתן לברו, עליו לדעת בבירור שישראל תחזיר את הכל. תאר לך שהוא ילך למשא־ומתן כזה, ולבסוף יתברר שישראל אינה מוכנה לתת כלום: הוא יהיה בוגד בעיני כל, ובראש וראשונה בעיני שני מיליון הפלסטינים, המהווים 65% של נתיניו מימזרח לירדן."

אולם שימעון פרס לא נתן — ואינו יכול לתת — התחייבות כזאת. במסרים שלו למלך חוסיין הבטיח דברים בנוסח: „אם נגיע למשא־ומתן, תתפלאו עד כמה שנהיה גמישים." אך הוא לא הגדיר את תחומי הגמישות.

אופיו ומעמדו של שימעון פרס היוו נושאים מרכזיים בכל שיחה שהיתה לי בעמאן. בעלי־שיחי עמדו כולם על ההבדלים בין פרס ושמיר. היו שהמעיטו בהם, היו שהפריזו בהם — אך הכל קיבלו אותם כעובדה.

הבעתי בשיחות את דעתי שאכן יש הבדל כזה. בעוד שיצחק שמיר מייצג השקפת־עולם נוקשה ובלתי־משתנה, השוללת כל אפשרות של החזרת שטח כלשהו של הגדה והרצועה, הרי שימעון פרס חופשי מאידיאולוגיות, והוא כפוף הרבה יותר לדעת־הקהל בישראל.

עמדתי על האפשרות כי התקדמות דרמאתית בזירת השלום תוכל לשכנע את פרס לפרק את הממשלה וללכת לבחירות, ובי דעת־הקהל בישראל תנחיל אז לפרס את המנדאטים הדרושים להקמת ממשלה בלי הימין.

■ ■ ■

לבסוף וצר מעגל־קסמים.

כדי שפרס יוכל ללכת בדרך זו, צריך חוסיין לפתוח במשא־ומתן — דבר שכלל לא יתכן בלי אש"ף. כדי שאש"ף יעלה על דרך זו, עליו לקבל ערובות נוספות מידי ארצות־הברית. אמריקה כפופה ללחץ יהודי, ציוני וישראלי, ואינה רוצה או מסוגלת להזיז את העניין קדימה.

אפשר להבין לליבו של המלך, שחש בתיסכול גובר והולך.

הוא מודע לגורם הזמן. יש תאריך לרוטציה. יש תהליך של סיפוח הגדה בפועל. הוא גם מודע מאוד לכך שעוצמתה הצבאית האדירה של ישראל מאיימת על עצם קיום ממלכתו.

אולם אם מקווה שימעון פרס כי שיקולים אלה יביאו, בסופו של דבר, את המלך לכלל החלטה לפתוח במשא־ומתן נפרד — הוא שבוי בידי אשליה מסוכנת, העלולה לשבש את חשבונותיו.

המלך לא ילך למשא־ומתן לבדו. אין הוא רוצה בכך. אין הוא גם מסוגל לכך.

כל מהלכיו של המלך חוסיין מובתבים על־ידי הגיאוגראפיה והדמוגראפיה של ממלכתו. והם אומרים לו בהגיון של ברזל: משא־ומתן נפרד עם ישראל, בלי אש"ף, פירושו התאבדות.

העם

בלי בגין

מגוב ריקבון ועפר,
בדם וביזע
יוקם לנו גזע
גאון ונדיב ואכזר...

כאשר חיבר זאב ז'בוטינסקי את שיר־בית"ר, שביטא את כמיהתו ל"הדר", הוא לא חלם על תנועת־החרות כפי שהיא נראתה השבוע בוועידתה.

התנועה לא היתה אף פעם שקטה והארמונית. גם בימי ז'בוטינסקי משכה אליה לא־מעט חורשי־מזימות. רודפי־כבוד וקנאים מכל הסוגים, כדרכן של מיפלגות קיצוניות, המצויות באופן־זיציה מתמדת. אולם אישיותו הדומיננטית של זאב ז'בוטינסקי והשקפת־עולמו — מזיגה של לאומנות של סוף המאה ה־19 וליברליות ימנית — חיפו על כל הפגמים.

האיש ברחוב צמח. מרחק רב הפריד בין עידן־ז'בוטינסקי לעידן־בגין, אף שעברו רק שלוש שנים בין פטירתו של ז'בוטינסקי בניו־יורק, בסתיו 1940, והעברת הפיקוד על אצ"ל לידי מנחם בגין.

בעיני ז'בוטינסקי הקוסמופוליטי היה בגין, בן עיירה פולנית קטנה, אדם צר־אופק וחסר־מעוף. פעם הישווה ז'בוטינסקי, הנואם המהיר, את סיגנון־דיבורו של בגין לחריקת דלת המסתובבת על צירים חלודים.

אך במשך רוב שלם הטביע בגין את אישיותו על התנועה — כמפקד אצ"ל, כראש־האופוזיציה במדינה וכראש־הממשלה. גם הוא השתדל לשמור על רמה מסויימת של "הדר", כפי שלמד מז'בוטינסקי.

מכל זה לא נשאר זכר בתנועה, שנשארה מיותמת אחרי שבגין פרש לדירתו ברחוב צמח.

מילחמת הדיאדוכים. תנועת־החרות נראתה השבוע ככל המיפלגות בארץ, ואולי קצת יותר פרועה, אלימה ובירוניות. ראשיה האשימו זה את זה בשיטות המאפיה, ואף כינו את משה ארנס, הג'נטלמן שבחבורה, בשם "דון קורליאונה". קשה להעלות על הדעת באילו כינויים כיבדו זה את זה בחדרי־חדרים.

רוויזיוניסט ותיק, הזוכר את ימי זאב ז'בוטינסקי, יכול לבכות את ההתפת־חות הזאת. אולם תיתכן גם גישה הפו־כה. אולי זהו סימן של כוח.

תנועת־החרות מגלה בתוכה יכולת רבה להשתנות עם הזמן ולהתאים את עצמה לנסיבות חדשות. היא עברה בהצלחה את המעבר מז'בוטינסקי ל־בגין. עכשיו עליה לעבור משבר קשה עוד יותר, המעבר מבגין ליורשיו.

בגין, כמו ז'בוטינסקי לפניו, היה למעשה מנהיג בלעדי, דיקטטור תנו־עתי לכל דבר. בהיעדר דמות דומי־ננטית, שתוכל לקבל על עצמה את תפקיד המנהיג הבלעדי השלישי, נאל־צת התנועה להסתפק בחבורת עסקנים, שאינה מרשימה ביותר.

אחרי מות אלכסנדר מוקדון, המצ־ביא והמנהיג הכריזמאטי, חולקה ממ־לכתו האדירה בין ה"דיאדוכים" — אלופי־הצבא. הבעיה של תנועת־הח־רות היא כיצד לשמור על אחדותה גם בשעה שהדיאדוכים רבים ביניהם בקר־לי־קולות.

תנועה מיזרחית. הסתגלות הת־נועה לעידן החדש אינה רק ברמה של הצמרת. היא עמוקה יותר.

בימי ז'בוטינסקי היתה זאת תנועה אשכנזית. אומנם משכה אל שורות בי־ת"ר את ילדי הציבור המזרחי המקופח, כמו גאולה כהן הקטנה, אך המנהיגות היתה על טהרת המערביות. במרכזה עמדו הפולנים. ז'בוטינסקי לא הסתיר את סלידתו מפני הרוח המיזרחית.

גם בימי בגין זה לא השתנה. אומנם, מלמטה צמחה שורה חדשה של עסק־נים מיזרחיים אותנטיים, שלא נקלטו בחברה העילית הלבנה של תנועת־העבודה. אך המנהיגות הראשית היתה ונשארה פולנית.

כל זה חייב להשתנות, ותנועת־החרות מראה כישרון הרבה יותר גדול להסתגלות מאשר יריבתה, מיפלגת־העבודה. אם ז'בוטינסקי לא חלם על הציבור שהתכנס השבוע בפתיחת ועי־דת־התנועה, הרי מוכיח הדבר דווקא שהתנועה חיה ונושמת את מציאות המדינה.

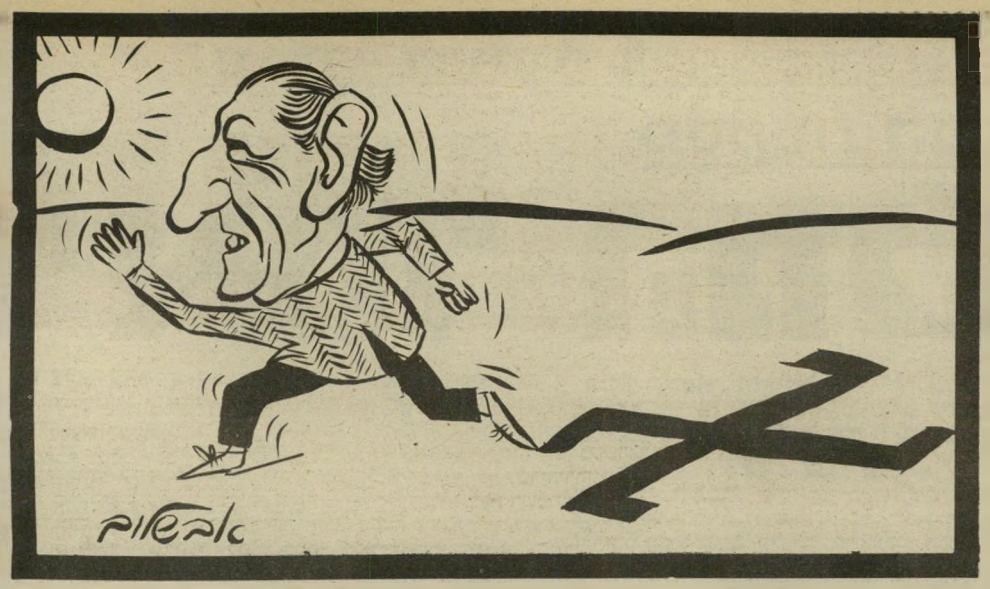
דגל טוהר ויושר. הסכנה העיק־רית הנשקפת לתנועה היא מבחוץ.

רוחות חדשות מנשבות בארץ, והן רחוקות מאוד מחזונו של זאב ז'בוט־נסקי („שם ירווה לו משפע ואושר,/ בן־ערב, בן־נצרת ובני/ כי דיגלי דגל טוהר ויושר...")

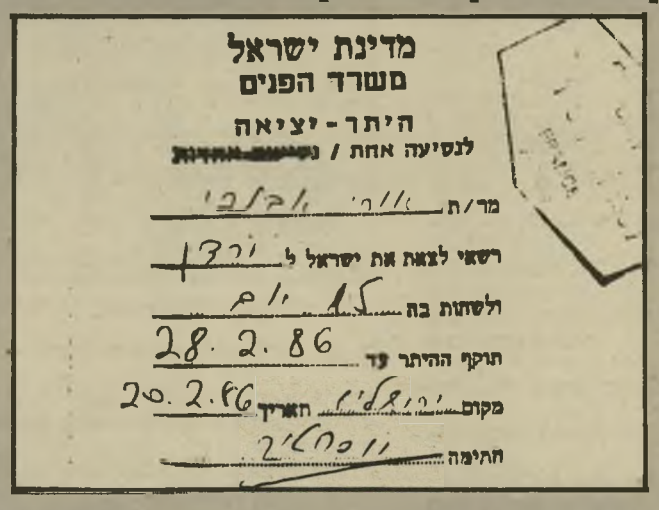
תנועת־החרות עזרה לחנך דור בעל קנאות לאומנית־דתית חשוכה, שהיה מעורר חלחלה בלב ז'בוטינסקי האתי־איסטי, הליברלי והדמוקרטי. דור זה אינו רואה עוד את ביתו בתנועה השו־מרת איכשהו על חזות שפויה ודמוק־רטית. הוא עובר לתחיה ומשם למאיר כהנא.

כאשר ניהלו עסקני־חירות השבוע ביניהם מאבקי־כוח אדירים, שיעדם ה־עיקרי הוא להבטיח להם מקומות ב־כנסת הבאה, הם היו מודעים לעובדה שמיספר המקומות הולך ומצטמק. הת־נועה עשוייה לאבד כמה מנדאטים לטובת המערך, אך חמור יותר הסיכוי לאבד מיספר גדול של מנדאטים לתחיה ולכהנא. יתכן שכדי להתחרות תצטרך לאמץ לעצמה סיסמאות פאשי־סטיות וגיזענויות.

תנועת־החירות ניהלה את ועידתה באווירה של ראגה עמוקה, שהסתתרה מתחת למאבקי־הכוח הפנימיים. אך עד כה הצטיינה התנועה דווקא בחיוניותה.

העובדות: איך אורגן הביקור, כיצד נערך ומה אירע

ביגלל התיסבוכת שנוצרה סביב ביקורי בירדן, והכזבים הרבים שנקשרו בו, הנה העובדות:

● לפני כמה חודשים ביקשתי מעיתונאי זר להודיע לאישיות בכירה מאוד בירדן שהייתי רוצה לבוא לממלכה ולראיין את המלך. האיש הביא לי תשובה מפי אותה אישיות, בנוסח "מר אבנרי יהיה רצוי בירדן בכל עת שיבחר. בתנאי שלא ישתמש בדרכון ישראלי."

● לפני שלושה שבועות ביקשתי משגריר אירופי, המכהן בירדן, להודיע לאותה אישיות על כוונתי להשתמש בהזמנה זו מייד.

● ביום ה־26 בינואר 1986 הנפיקה לי שגרירות הרפובליקה הפדרלית בקאהיר דרכון גרמני, ובאותו יום העניקה לי הקונסוליה הירדנית בקאהיר אשרת־כניסה. מכיוון שהייתי עסוק באותה שעה בפגישה עם שר־החוץ המצרי, מר אסמת עבד־אל־מגיד, והזמן דחק, ביקשתי מידידה לטפל בענייני. היא מילאה את הטפסים הדרושים. שהיתי במצריים רק יום וחצי. הנחתי שהקונסוליה קיבלה את ההוראות המתאימות מעמאן.

● ירדן אינה מכניסה לגבולותיה שום אדם שיש בדרכונו או בשאלון הבקשה שלו פרט כלשהו הקשור בישראל. משום־כך מקובל על עיתונאים המבקשים להיכנס לירדן — וביניהם כתבים זרים שמקום־מושבם בישראל — לרשום כתובות שמחוץ לישראל. זהו מעין הסכם אילם, שבא לאפשר לשילטונות הירדניים לעצום עין. (כפי שמוכיח המקרה שלי. הדבר גם מאפשר להם להתנער מן האחריות, אם נוצר מצב בלתי־צפוי).

● בניגוד לגירסה הכוזבת שנפו־צה לאחר מכן, לא נאמר מעולם ב־שום צורה שהיא שאני מייצג כלי־תיקשורת כלשהו מלבד השבועון העולם הזה. הטענה כאילו הוצגתי כנציג השבועון הגרמני דר שפיגל היא שקר מוחלט. איני קשור בשבועון זה, או בכל כלי־תיקשורת אחר מחוץ לישראל, ואיני נושא כל תעודה מטעם עיתון כלשהו.

● מייד עם בואי לעמאן הזדהיתי לפני כל פקידי־המימשל שם, לרבות אנשי מישרד־ההסברה, כעורך העולם הזה מישראל. באותו היום מילאתי במשרד־ההסברה טופס ובו פרטיי האישיים. בין השאר היה עליי לציין את כלי־התיקשורת שאני מייצג, ורשמתי באנגלית ובערבית את השם העולם הזה. לא היה צורך בכך — מפני ששמי היה ידוע לכל אדם בצמרת השילטון, וכן גם מעמדי הפוליטי, כהונתי בעבר כחבר־כנסת, דיעותיי ועמדותיי. הטענה כאילו חשב אותי מישהו לעיתונאי גרמני עוברת את גבול הגיחוך.

● לא חתמתי על שום מסמך שבו נאמר שאני "נוצרי". בכל המסמכים שהונחו לפני בעמאן, ושבהם היה איזכור לדת, כתבתי — כמו בישראל — שאני חסר דת (אגנוסטי).

● בכל השיחות שניהלתי בירדן — והן כללו שיחות עם אישי־ציבור ופקידי־מימשל בדרגים שונים, כולל הדרג הבכיר — נדון גם המצב הפוליטי בישראל, האפשרויות הטמונות בו וסיכויי השלום לאורן. כל בעלי־שיחי התייחסו אליי הן כאל עיתונאי ופרשן, הן כאל איש־ציבור בעל עמדה פוליטית מסויימת, שעליה זכיתי מפיהם במחמאות לבביות.

● התכוונתי לצאת מירדן ביום הרביעי, ה־5 במארס. זמני דחק, בגלל נסיעתי הקרובה לארצות־הברית. קיבלתי רשיון מיוחד לחזור ארצה דרך גשר אלנבי — ותצלום הרשיון הזה מצוי בידי.

● בערב שלפני כן פנה אליי איש־מימשל, בשם אישיות בכירה מאוד, וביקש ממני לדחות את יציאתי ב־24 שעות, כדי לשוחח עם אותה אישיות רמת־דרג.

● למחרת בבוקר הוזמנתי אל שר־הפנים, מר חסן אל־כאיד, והוא הסביר לי אישית, בצורה אדיבה ביותר, שהוא חוזר בו מן ההיתר שניתן לי לחזור דרך גשר אלנבי, בגלל מהומה שנגרמה ליד הגשר על־ידי כלי־התיקשורת שציפו לי. הוא ביקש ממני לחזור כפי שבאתי, בטיסה דרך קאהיר.

● הגירסה כאילו גורשתי מירדן היא מגוחכת. היא צמחה, כנראה, על רקע המבוכה הגוברת שנגרמה לאנשי־שילטון מסויימים על־ידי ביקורי, שהפך לתקרית פוליטית, בגלל סיבות שאינן קשורות בי. יתכן שיש מקום להשערה שהדבר השתלב גם במאבקי־כוח פנימיים בצמרת הירדנית.

● בשום שלב של ביקורי לא התבקשתי להסתיר את נוכחותי, ולהימנע ממתן ראיונות לכלי התיקשורת. אילו התבקשתי, הייתי נענה לכך. הייתי בביקורים רבים בארצות ערביות — כגון מארוקו ותוניסיה — ומעולם לא נודע עליהם דבר, עד שהמארחים עצמם הודיעו על כך. קיימתי מאות שיחות עם ראשי אש"ף, שלא נועדו לפירסום, ואכן לא פורסמו. משום־כך איני רואה את עצמי אשם בתיסבוכת הבינלאומית והפנימית שנוצרה, ואני מצטער עליה.

● כל העובדות הנ"ל ממוסמכות בתצלומים ובכתובים, כגון הזמנות של אנשי־ציבור ואישי־מימשל. אך איני מתכוון לפרסמם, כדי שלא להביך איש מן האנשים שהתייחסו אליי באמון ובאדיבות.

● בשום שלב של הביקור לא הסתרתי דבר. הופעתי בשמי המלא, כל צעדיי היו גלויים, ונעשו בישר ובכנות. אם שונו פרטים מסויימים, הרי נעשה הדבר בהסכמה אילמת של השילטונות, כדי להקל עליהם לאפשר ביקור זה. הדברים היו ידועים להם למן הרגע הראשון, ומובן שלא היו דרושים להם שיבעה ימים כדי לגלותם.

● בהכירי את המצב הפוליטי, ואת הנורמים שהביאו לתיסבוכת המצערת שנוצרה, אני מתייחס אל הדברים בהבנה, ומקווה לחזור על ביקור זה בעתיד, בהסכמת השיל־טונות הירדניים והישראליים.

אמרי אבנרי

המשק

הגרוש תחת הפנס

האם „קומנדו צרפתי" דג רק דגי־רקק וזונח את הלוויתנים?

בעשרת החודשים האחרונים ביצעו מבקרי־החוץ של מס־ההכנסה את הכ־מות המדהימה של 85,415 ביקורות ניהול־ספרים, כשהשיא היה בחודש ינואר 86': 15,541 ביקורות.

קצת קשה לראות מה יש לו להת־גאות במיספרים אלה למישנה לנציב מס־ההכנסה, אברהם צרפתי, העומד מאחורי מיבצעים אלה בעזרת 300 המבקרים החדשים שנקלטו בנציבות במיוחד למטרה זאת (כוח 300).

אם כי בינואר, למשל, כפי שאפשר היה לצפות, עומדת תל־אביב בראש הרשימה (1,877 ביקורות), לא חיפה ולא ירושלים הן העומדות במקום השני. היתה זאת דווקא אשקלון, שאי־ננה בדיוק מרכז ההון השחור והעל־מות־המס הענקיות, שזכתה לתשומת־הלב המיוחדת של „קומנדו צרפתי": 1,474 ביקורות (בהן אומנם נתגלו 212 העלמות־מס).

ייתכן מאוד שאשקלון היתה הדוב־דבן של ינואר מסיבות יותר מבוססות, אך הדבר דומה בכל זאת, לאדם המ־חפש את הגרוש שאבד לו, בליל חשי־כה, לא במקום שאכן אבד, אלא תחת פנס־הרחוב הקרוב.

עם כל חשיבותה של ההרתעה, פיזור הביקורת, כיסוי כל האפשרויות וכיוצא באלה, האם לא היה מן הראוי להתרכז קודם בביקורת הלוויתנים, ולטפל ברגי־הרקק רק לאחר מכך?

בלא משוא פנים. לא פחות משנה הפיזור הגיאוגרפי של מחסומי־הדרכים לעצירת מכוניות (שנואי־נפשו של ראש עיריית הרצליה, אלי לנדאו, שפעילותו נגדם הביאה, להפ־סקת הצבתם): מבין 32 המחסומים שהוצבו בינואר, הוצב אחד בירושלים, שניים בחיפה ושיבעה בעפולה דווקא.

אבל מה שנכון — נכון. אין מס־ההכנסה נושא פנים לאיש. אפילו לא למתחלים בשטחים הכבושים. ואכן, הוצב גם מחסום אחד בכביש חוצה־שומרון. ונעצרו בו 14 מעלימי הכנסות.

עורך „העולם הזה" מדווח על ביקורו בירדן:

פגישות בעמאן

ר ציתי שזה יהיה ביקור שקט. התכוונתי לשהות כמה ימים בירדן, לשוחח עם מי שרציתי לשוחח — אישים ירדנים ופלסטינים — לקבל רושם על המתרחש, ולחזור לארץ כדי לדווח על כך לציבור. היתה לי הזמנה עומדת מאישיות ירדנית בכירה מאוד. שניתנה לפני כמה חודשים.

התיקווה לשהות שקטה התבדתה כמעט מייד. תוך שעות התפשטה בעמאן השמועה על נוכחותי. היא התחזקה כאשר ירדתי ביום הראשון לשהותי לעקבה, כדי לבלות בה את סוף השבוע האיסלאמי.

במיקרה טס באותו היום גם המלך חוסיין לעקבה, לכמה שעות של מנוחה. הארמון המלכותי שעל חוף עקבה, בקירבת הגבול הישראלי, שוכן סמוך למלון אקווה־מארינה שבו שהיתי. כשחזרתי לעמאן קדמה לי השמועה שנפגשתי עם המלך שם — שמועה שלא היה לה שום בסיס. אך במדינה כמו ירדן, שבה מורכת העיתונות ואינה מדווחת על דברים שאינם רצויים לשילטון, מאמינים האנשים לשמועות, ויש להן עוצמה מלהן.

אך הספקתי לעלות לחדרי במלון אינטרקונטיננטל־ירדן, כאשר התחיל הטלפון לצלצל. פלסטינים ששמעו על נוכחותי ביקשו להיפגש, לשוחח. להזמין אותי לבתיהם. עיתונאים מקומיים וזרים ביקשו ראיונות. אנשים הכירו אותי בטרקלין המלון וניגשו אליי.

איש מהם לא האמין שאני נמצא במקום בביקור פרטי. הכל היו משוכנעים שבאתי בשליחות מדינית סמויה. שאני נושא מסר מפי שימעון פרס למלך או לראש־הממשלה. שום הכחשה לא הועילה. הומטרו עליי שאלות עיתונאיות: עם מי נפגשתי? על מה שוחחנו? מה אמר שימעון פרס? מה היתה התגובה? הכחשותיי הנמרצות התקבלו בקריצות־עין ובהערות בנוסח: „כמובן, אני מבין, זה עניין עדין..." וכו'.

ביום השני או השלישי התחילו השאלות מחו"ל. הסוכנות הצרפתית, רויטרס, הסוכנויות ורשתות־הטלוויזיה האמריקאיות ביקשו תגובה, הודעה, ראיונות.

ביום האחרון היתה התפוצצות ממש. בשעה 19.30 שידרה הטלוויזיה הישראלית בערבית כתבה על המהומה ליד הגשר. שם המתינו העיתונאים לשווא לבואי. דחיתי את שובי ביום. כדי לקיים עוד כמה שיחות. ואי־בואי גרם למתח נוסף.

בירדן צופים רבים בטלוויזיה הישראלית. הידיעה על נוכחותי בירדן הפכה נחלת הכלל. תוך דקות קיבלתי שיחות־טלפון של ידידים שראו את השידור.

מדינות ערביות אחרות התחילו להתענין. מה עושה בירדן עיתונאי ישראלי, שאינו מייצג עיתונים זרים (כמו אמנון קפליוק, שייצג רישמית את לה־מונד הצרפתי), ושהוא גם איש פוליטי ידוע? בירדן, כמו בישראל, מאמינים רבים שאני עדיין חבר־כנסת. מדוע נתנו לי השילטונות הישראליים היתר רישמי לבוא לירדן? מהו הרקע לבואי לירדן דווקא בשעה זו, כאשר יש משבר בין המלך חוסיין ואש"ף? האם זהו צעד ראשון למשא־ומתן ישיר בין ירדן וישראל — בשעה שהמלך עצמו מכחיש בתוקף כל כוונה לפתוח במשא־ומתן כזה?

פרצה כמעט בהלה. העניין עלול היה להתפתח לתקרית פנים־ערבית ועוד באותו ערב נערכו התייעצויות בדרג הבכיר ביותר. מישהו התחיל ללחוש שהוזמנתי על־ידי אש"ף כדי לסכסך בין ישראל והמדינות הערביות, או כדי לתווך בין ערפאת והמלך.

מוקדם בבוקר ביקש אותי שר־הפנים לבקר אותו. בפיו היתה בקשה: לא לחזור הביתה דרך גשר־הירדן, דבר שהיה גורם להגברת השמועות שביקודי מהווה פריצת־דרך לקראת מגע ישר־אל־ירדני ישיר. אלא לחזור כפי שבאתי, דרך קאהיר. מובן שנעניתי לבקשה זו, שהיתה בבחינת הצעה שאי־אפשר לסרב לה.

היו לשילטונות הירדניים גם חששות ביטחוניים. העובדה שאנשים הכירו אותי ברחוב וניגשו אליי, ושעל כל צעד שלי במלון מרכזי זה נתקלתי בפלסטינים שזיהו אותי — מהם מצדדי המשא־ומתן עם ישראל, מהם המתנגדים לו בחריפות — הגבירה את המתח. אנשי אבו־נידאל ודומיהם יכלו לראות את נוכחותי כהזמנה לפיגוע.

כל זה עיוות לחלוטין את מטרת ביקורי, ונתן לו צביון אחר, שלא התכוונתי לו. הצטערתי על כך — הן מפני שזה הפריע לעבודתי, הן מפני שזה הביך את מארחיי.

שיחה במונית

מ יבן שאיני יכול לדווח על שיחותיי. כולן כאחת היו „שלא לפירסום" ו„שלא לציטוט". אוכל לדווח רק על ההתרשמויות שאספתי על המצב המדיני העדין שנוצר עתה, על עמדות השילטונות הירדניים והמוסדות הפלסטיניים (ראה הנדון).

לא פחות השובות ומעניינות היו פגישות עם אנשים ברחוב, ועליהן אספר להלן. הן מלמדות הרבה על האווירה, השאיפות והתיקוות, שהן המיסגרת לכל פעולה מדינית. יתכן שהן חשובות יותר מן השיחות המדיניות הטהורות.

נסעתי במונית למלון.אחרי שיחתי הראשונה עם שר־הפנים הירדני, כאשר שמתי לפתע לב לכך שהרדיו מכוון לבית־השידור הישראלי.

„אתה פלסטיני או ירדני?" שאלתי את הנהג הצעיר והמשופם בערבית.

„אנא פלסטיני." השיב.

„מאיפה?"

„מן אל־ח'ליל (חברון)."

„מדוע אתה מקשיב לרדיו הישראלי? האם המוסיקה טובה יותר?"

„לא. אני רוצה לשמוע מה קורה באדמה הכבושה."

„האם האוכלוסיה באדמה הכבושה היא בעד המלך או בעד ערפאת?"

„הרוב הוא בעד ערפאת." השיב בלי היסוס.

„ואיך זה אצל הפלסטינים בירדן?"

„אין הבדל. זה אותם הפלסטינים."

פרח־לוטוס מרחף

ר שבתי בליבי של מלון אינטרקונטיננטל ושוחחתי עם ליילה דיב, כתבת רויטרס.

ליילה היא אשה כסופת־שיער, בכת 50, ירושלמית. מישפחתה היתה בעלת בניין־המכס ברחוב ממילא בירושלים. בילדותה כאשר עמדה על מירפסת בית דודתה בטלביה, היא שמעה לפתע רעם, וכשהסתכלה לאותו הכיוון ראתה את הקומות העליונות של מלון המלך דויד עולות ויורדות בענן של עשן.

כמעט שהיה לה אח יהודי. כאשר התקרבו הגרמנים לארץ, פנה אליהו אלישר אל אביה, שהיה ידידו, וביקש ממנו טובה: אם יבואו הגרמנים ויכלאו את היהודים, האם מוכן דיב לאמץ את בנו של אלישר ולהציגו כערבי? אביה של ליילה הבטיח.

הגרמנים לא באו, ואליהו אלישר הפך לימים נשיא־הכבוד של המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני.

ישבתי והתווכחתי עם ליילה. שהיא פלסטינית נלהבת. על העמדות של המלד חוסיין ואש"ף. כאשר ניגש אלינו גבר קשיש. לבוש היטב ומטופח, וברך אותה.

„גא הכירו זה את זה." הציגה אותנו ליילה. „זהו אורי אבנרי. וזה מר האלידי." הוא נדהם.

„זה שם מכובד מאוד," אמרתי.

„אנחנו רק אלף שנה בירושלים," אמר. אחרי שלחץ את ידי בחמימות. „אבי היה ראש העיר. מר טדי קולק יושב על אותו הכיסא שעליו ישב הוא."

הזכרתי את שמו של ואליד אל־האלידי, הפרופסור הפלסטיני המפורסם בארצות־הברית.

„הוא אחד מההאלידי הקטנים," אמר. „בן־דוד שלי."

הוא מנה שורה של בניינים בירושלים המערבית השייכים למישפחתו. „בבית שלי גרות שלוש מישפחות פולניות," הוא אמר. „הן גרות שם, ואני מרחף, כמו פרח לוטוס."

התמונה מצאה חן בעיניו. „אני פרח לוטוס, וליילה היא הפרח הלבן של ירושלים." הוא הצביע על שערותיה

במרכז הישן של עמאן: אחת מתמונות הענק של המלך

(המשך מעמוד 7)

ותיקן את עצמו: „פרח הכסף של ירושלים!"

הזהירו אותי מראש שאבו־יוסף (שיניתי את השם) הוא „יותר קיצוני הייתי בשכם, הייתי צועד יח עם 50 האלף בהלוויה שלו!".

מה הטעם באחדות אם הגוף המאוחד אינו יכול לקבל שום החלטה, בגלל הדיעות השונות והסותרות שבתוכו?

אלה פניו של ח'ליל אל־וזיר, המכונה אבו־ג'יהאד, האיש מס' 2 באש"ף.

לחצנו ידיים ושוחחנו במהלך ה־טיסה. קבענו מועד לפגישה בעמאן.

אילו היה החוק המוצע בתוקפו, הייתי צריך להשפיל את עיניי ולעבור על פניו בחיפזון, בפנים מוסטות. כפי

מיסעדת־פאר

אחרי סעודה ערבית ב־מיסעדה יקרה בפאתי עמאן, צילמתי את העיתונאי הסודאני טהה נועמן, המדווח מעמאן לעיתון החשוב אל־אית'יחאד באבו־דאבי, בחברת אנה פונגר, העיתונאית הגרמניה מירושלים, שנלוותה אליי במסע זה. ישבנו סביב שולחן ערבי, בעל לוח־נחושת רקוע. טיב האוכל עלה על כל מה שטעמתי במיסעדות מיזרחיות בארץ.

מערפאת". כלומר: איש הסירוב. אמר־תי שאשמח להיפגש איתו — אם הוא מוכן להיפגש איתי. איך נראה ונשמע איש־סירוב?

כשנפגשנו בבר של המלון, בחברת כמה ירדנים ועיתונאים זרים שהזדמנו למקום, התגלה אבו־יוסף כאיש נעים. תרבותי מאוד, דובר אנגלית מצויינת, בעל חוש־הומור.

לחישה באוזן

לסני שריברנו על פוליטיקה, דיברנו על דברים אחרים. הוא בן כפר קטן ליד חברון, ויש לו כמה אחים שנשארו בכפר — כולם בעלי מקצוע ומעמד.

אבו־יוסף היה במצב־רוח מרומם. מפני שזה עתה זכה בבחירות לתפקיד היו"ר של ארגון מקצועי חשוב מאוד בירדן.

באמצע השיחה ניגש אליו מישהו, ולחש לו באוזן. אבו־יוסף צחק והצביע עליי: „הנה הוא!"

הסתבר שהאיש — עמיתו למקצוע - לחש לו באוזן ידיעה סודית לגמרי: שאורי אבנרי נמצא בעמאן. לחצנו ידיים והוא הלך לדרכו.

אחר־כך, על ארוחה סינית גדולה וטובה (על חשבונו), הוא הסביר לי את דעותיו. התמצית: אי־אפשר לעשות שום־דבר במצב של פילוג באש"ף. ה־אחדות של אש"ף חשובה מכל. הוכח שאש"ף מפולג אינו משיג דבר.

אחדות של מי? של כל הפלסטינים: אין הוא כולל בכך את אנשי אבו־נידאל ואחמד ג'בריל, שהם „שבירים" של כו־חות־חוץ. אבל האחדות צריכה לכלול את פת"ח, החזית העממית של ג'ורג' חבש, החזית הדמוקרטית של נאיף חוותמה ואל־צאעיקה הפרו־סורית. רק אש"ף מאוחד כזה, יחד עם סוריה וירדן, יוכל לקבל החלטות ולפעול.

איך אפשר לקיים אחדות, אחרי שה־אירגון של חבש הודיע שרצח את ט'אפר אל־מצרי?

„הרצח היה מעשה מתועב," אמר, „אבל היו כבר רציחות בעבר. סעיד חמאמי, עיצאם סרטאווי, פאהד קווסמה ואחרים. אסור לתת לזה להשפיע עלינו. ט'אפר לא היה צריך לקבל את המינוי שלו מידי המינהל האזרחי ה־ישראלי. הוא היה צריך לדרוש בחי־רות."

האם בשביל זה היו צריכים לרצוח אותו? „בוודאי שלא!" קרא. „אסור לר־צוח איש מפני שיש לו דיעה אחרת! או־לנו אם נחזור לימים של 1936!" אילו יש דיעות שונות, אבל כולם מוכנים לשלום," הוא טען. „גם הסורים, הכל עומדים על זכות ההגדרה העצמית!" על זה אי־אפשר לוותר, ובלי זה אסור לזוז!"

זוהי הדיעה שהתקבלה על־ידי אש"ף, ושגרמה למשבר עם חוסיין. ערפאת וחבריו רצו להיות גמישים יותר, פארוק קדומי ואבו־איאד התנגדו. הקול המכריע היה קולו של אבו־ג'יהאד — שהצטרף, אחרי היסו־סים, לאומרי־הלאו. אבו־יוסף שיבח אותו על כך.

„אם נהיה מפולגים וחלשים, ישראל לא תיתן לנו כלום. ישראל היא חזקה, ואנחנו חלשים. גם המלך חוסיין יודע שלא מוכטח לו כלום אם ייכנס לבדו למשא־ומתן עם ישראל, ולכן הוא לא יעשה זאת. רק כולנו יחד, מאוחדים, נוכל להשיג את מה שצריך." ומה שצריך הוא זכות ההגדרה העצמית, שפירושו: מדינה בגדה וברצועה.

אם זהו פלסטיני קיצוני, הירהרתי, הרי זה לא נורא. הוא מוכן לשלום, ומתגעגע לשלום שיאפשר לו לחזור הביתה לצמיתות. בינתיים הוא בא רק לביקורים, לפעמים. הוא התרשם שהכפר שלו התרחב והתפתח מאוד מאז שעזב. (מחשבה: כשאנו חולפים על פני הכפרים הקטנים בגדה, איננו מעלים על דעתנו שצומחים בהם אנשים מרשימים כאלה, שהם אנשי הצמרת במיקצועות החופשיים).

אבו־יוסף הוא חבר המועצה הלאומית הפלסטינית. „אני יכול לשבת איתך היום," אמרתי לו, „אבל יתכן שכבר בשבוע הבא תהיה ישיבה כזו ביחד בלתי־חוקית, לפי החוק המוצע בכנסת."

„היא בלתי־חוקית גם בעיני הקיצוניים שלנו. הם יכולים לחתוך לי את הגרון מפני שאני יושב איתך כאן בפרהסיה. אבל לא איכפת לי," הוסיף, בהצביעו על האנשים מסביב.

כשנפרדנו אחרי חצות, היינו ידידים.

פנים מוכרות במטוס

אילו היה החוק לאיסור המגעים עם נכנס לתוקפו, היו נגרמים לי בנסיעה זו הרבה בושות ומצבים מביכים.

נכנסתי בנמל־התעופה של קאהיר למטוס החברה הירדנית, עאליה. כדי לטוס לעמאן. הפנים הראשונות שראיתי במטוס היו מוכרות מאוד. היו שהערבים היו בורחים פעם מכל מגע איתנו.

התערבות של 100 דינר

בי ישהו הרוויח עליי 100 דינר, שהם 350 דולר.

זה היה כך: ביום הראשון לשהותי בעמאן עברתי במיסעדה כאשר מישהו קרא בשמי. לא האמנתי למישמע אוזניי, פשוטו כמשמעו, ולא הסתו־בבתי. אבל הקול קרא בשמי שנית.

גבר גבה־קומה קם ממקומו ליד שולחן ושאל באנגלית: „נכון שאתה אורי אבנרי? חבר־הכנסת?"

„אבנרי כן, חבר־הכנסת לא," השב־תי.

האיש הציג את עצמו. הוא נשא את אחד משמות־המישפחה הגדולים בהי־סטוריה של הארץ. החלפנו כמה מי־לות־נימוס, והלכתי לדרכי, לפגישה.

בלילה סעדתי בחברת ידידים — אחד פלסטיני, אחד סודאני. אכלנו ארוחה ערבית מצויינת במסעדה ער־בית יפהפיה, סביב שולחן בעל לוח־נחושת רקוע. שתיתי ארבע כוסות ערק לבנוני, עישנתי נרגילה, דיברתי עם הפלסטיני עברית.

כשחזרתי למלון, צילצל לפתע הטלפון בחדרי. השעה היתה קרובה לחצות. הרמתי את השפופרת, ואותו איש שקרא בשמי בצהריים זיהה את עצמו. „אני למטה, בלובי, ואתה מוכרח לבוא. יש בביתי עשרה אנשים, כולם מפלסטין, וכולם מחכים לך בכיליון־עיניים!"

לא יכולתי לסרב. האיש הסיע אותי במכונית מפוארת לווילה יפה בשכונה טובה. כשנכנסתי, היה הטרקלין הגדול מלא בבני־אדם. עשר נשים ישבו סביב שולחן אחד וחייכו לקראתי. לפני שיכולתי להתוודע אליהן, חטפו אותי הגברים.

רק למחרת היום נודע לי מה קרה קודם לכן. כאשר התכנסו האנשים למיפגש חברתי רגיל, אמר בעל־הבית: „נחשו מי נמצא בעמאן: ראיתי את אורי אבנרי!"

„בלתי־אפשרי!" פסק אחיו, פקיד־ממשלתי בכיר. „אבנרי הוא חבר־כנסת, והוא לא יכול לבוא הנה!"

בעל־הבית התעקש שאבנרי בעמאן, ובו במקום התערבו השניים על 100 דינר.

בעל־הבית חמק מן הבית מבלי שאיש הרגיש בכך, דהר למלון והביא אותי. (אחיו שילם לו בסוף הערב 100 דינר).

כל המסובים היו פלסטינים. כולם בני מישפחות עשירות וידועות. הש־מנה־והסלתה של החברה הפלסטינית בבירה הירדנית, ש־80% מתושביה הם פלסטיניים. לכולם קרקעות בגדה או בירושלים המסופחת. כולם פליטים. אך פליטים מסוג אחר.

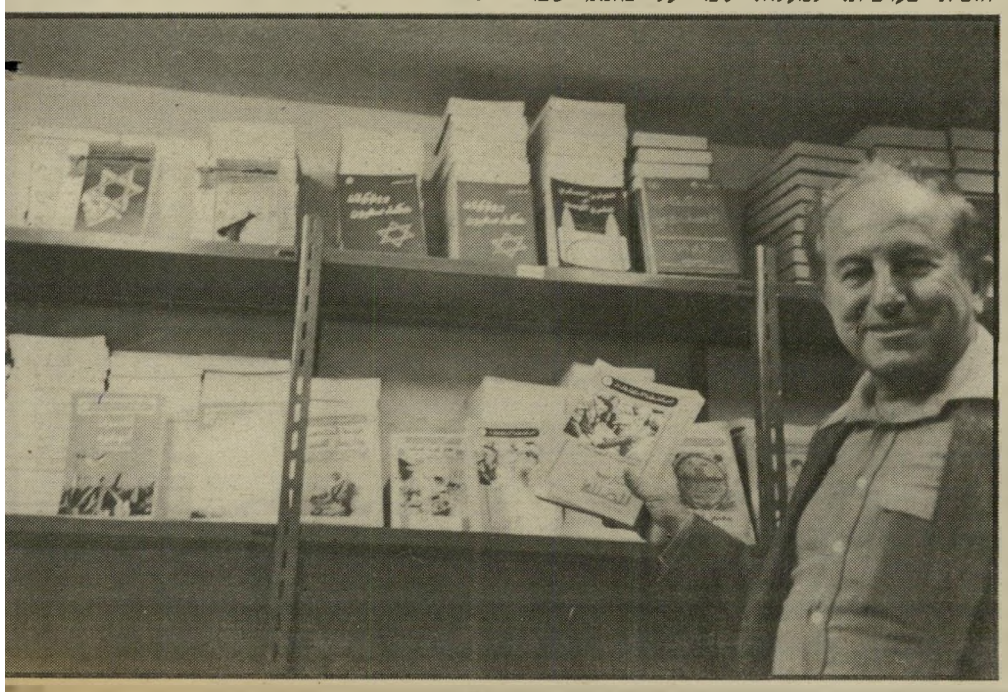
אחרי ההתרגשות הראשונה, החלה שיחה סוערת שנמשכה עד 3 בבוקר. השאלות הומטרו עליי מכל צד. מה אני עושה כאן? האם הבאתי מסר משימעון פרס?

והעיקר: מה מוכן פרס להבטיח למלך? האם הוא מוכן להתחייב להחזיר את הגדה וירושלים. אם המלך ייכנס

כהנא בערבית

באולם־התצוגה של בית הגליל **הראה לי ע'אזי סעדי כמה מן הספרים הישראליים שהוא הוציא בערבית. למעלה: ספר על כהנא, שבו מצוטטים בהרחבה דבריו של הגיזען, ולידו, משמאל, ספר על המוסד. סעדי גם הוציא את סיפרו של עזר וייצמן, הספר של זאב שיף ואהוד יערי** מילחמת שולל. **וספרים רבים אחרים „מבלי לשלם שכר־סופרים".**

הכיכר המרכזית בעיר הישנה: ביתן עגול ועליו הכתר ודגל המדינה, תנועה שקטה ומסודרת

לבדו למשא־ומתן? מה אומרים האנשים בגדה? האם תהיה רוטציה בממשלת־ישראל? מה כוחו של מאיר כהנא?

השיחה חזרה שוב ושוב לאותה הנקודה: האם אני מביא עימי ידיעה שפרס מוכן להחזיר את השטחים הכבושים אם המלך ינטוש את אש"ף וייכנס למשא־ומתן לבדו? תשובותיי המתחמקות גרמו לאכזבה מרה.

„מה הוא (פרס) חושב לעצמו?" התפרץ לבסוף אחד הנוכחים, „שהוא יישב בכורסה ויעקוב אחרי המריבה בין חוסיין וערפאת ולא יעשה כלום, כאילו זה לא נוגע לו? הוא מוכרח לתת משהו למלך, כדי שהוא יוכל לפעול! המלך לא יוכל להיכנס למא־ומתן אם לא יקבל מפרס הבטחה להחזיר את כל הגדה וירושלים, עם תיקוני־גבול קטנים!"

נראה שזה היה הקונסנזוס הכללי בטרקלין.

אחד הנוכחים הציג את עצמו ככנו של הדוקטור חאג' אל־פארוק מרמא־ללה. הכרתי היטב את אביו. אחרי ה־כיבוש היה הראשון — יחד עם עזיז שחאדה — שיצא בגלוי בתוכנית־שלום, שעיקרה היה הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה. על כך הוגדר אז כבוגד, ואף ירו פגז־בזוקה לעבר ביתו. „כיום אש"ף מבקש מה שהוגדר אז ככגידה!" אמר הבן, בשמץ של שימחה־לאיד.

אם מדברים על „פלסטינים ירד־ניים" — הנה הם ישבו. אנשי־עסקים עשירים, אנשים התומכים במלך, אותם שאריאל שרון מתכוון אליהם כשהוא מדבר על כך ש„ירדן היא המדינה הפלסטינית."

אנשים אלה חיים בירדן וליבם בפלסטין. ירדן אינה חלק מפלסטין בעיניהם. הם תומכים במלך, אך הם רואים באש"ף את נציג העם הפלסטיני. הם מדברים על בתיהם בשטחים הכבושים, על אדמותיהם. (לא ראיתי בעמאן פליטים משטח ישראלי). הם מדברים על כך בלי הרף. שם שורשיהם. הרעיון שהם יוותרו על הגדה הוא אבסורדי ממש. די היה לשהות שעה במחיצתם כדי לעמוד על האבסורד המוחלט הזה.

ערבי אשכנזי

אחד האנשים המעניינים ביותר שנתקלתי בהם בעמאן הוא ערבי אשכנזי בשם ע'אזי סעדי.

ישבתי עם כתב של עיתון חשוב מאוד־אבי ושוחחנו על המצב. כאשר נכנס לחדר גבר ג'ינג'י. ואמר לי בעברית ללא מיבטא זר: „שלום, מה שלומך?"

אילו התהלך ע'אזי סעדי ברחוב דיזנגוף, לא היה איש מעלה על דעתו שאינו יהודי אשכנזי טהור. העברית שבפיו, שאין בה שמץ של מיבטא זר. הדיבור, הלבוש — הכל היה ישראלי מובהק.

יש לסעדי סיבה טובה להישמע כך. הוא נולד בעכו, היה עסקן בהסתדרות, חבר מפ"ם במשך שנים רבות. באחד הימים נאסר בעוון מגע עם אירגון פלסטיני, וישב שבע וחצי שנים בכלא. לבסוף שוחרר בתנאי שיעזוב את הארץ מייד, יחד עם אשתו הנצרתית וילדיו, תוך ויתור על אזרחותו הישראלית. מן הכלא הובא ישר למטוס. זה היה ב־1977.

בעמאן היה עליו להתחיל את חייו מחדש. „זה היה קשה," אמר. „הבאתי איתי קצת כסף. לא אכלנו בשר ופירות. הסתדרנו."

כיום מנהל ע'אזי סעדי את בית הגליל — מכון פרטי המפרסם מדי יום תרגום ותמצית של מאמרים מן העיתונות הישראלית. הוא מקבל את כל העיתונים בו ביום. ראיתי אצלו את העולם הזה ביום הרביעי אחרי הצהריים.

המכון מוציא לאור ספרים ישר־אליים („בלי לשלם שכר סופרים" הוא מחייך). ראיתי באיצטבאות מישרדו ספרים של עזר וייצמן ואהוד יערי. מחקר על מלחמת־הלבנון על סמך מיסמכים ישראליים. ספר תיעודי על חילופי־השבויים. ספר על כהנא, ועוד ועוד.

יש במישרד תיקיה גדולה על אישים ישראליים. תולדות־חייהם, הצהרותיהם וכיתביהם, תמונותיהם ורשימת מעשיהם. הוא שלף את התיק שעליו היה רשום „אורי אבנרי" — והיה שם חומר עשיר למדי.

„אולי מצטערים עכשיו שגירשו אותי," חייך ע'אזי בסיפוק כשהוא יושב בין כרזות־תעמולה פלסטיניות, מפות של פלסטין בימי המנדאט („הפליטים רוצים לראות איפה היו פעם הכפרים שלהם!") וציורי־אמנות פלסטיניים — כולם בהנפקה שלו.

ע'אזי התעקש לדבר איתי רק עברית, וזה היה באמת טיבעי. הסתובבנו בעיר פעמיים, ודיברנו עברית ברחוב, במלון ובמיסעדות. זה לא הפריע לאיש. הידע שלו על ענייני הארץ מדהים. אין פרט שאינו יודע לו. הוא מקשיב לחדשות העבריות מדי שעה, קורא את כל העיתונים מדי יום. הוא ידע רבים מהמאמרים שלי כמעט בעל־פה.

כל המעוניינים בעמאן — עיתו־נאים. אישי־ציבור, פקידי־מימשל — ניזונים מן הסקירה היומית שלו.

כאשר טילפנתי אליו הביתה, ענתה לי אשתו בעברית „לפעמים כשאיננו בחנות ורוצים שהמוכר לא יבין מה אנחנו מדברים, אנחנו משוחחים בעברית," הוא אומר.

(בהמשך הסידרה יספר אורי אבנרי על ביקורו בפטרה ובעקבה, ועל פגישות נוספות בעמאן.)

הכחשה

כדי לסלק כל ספק ולשים קץ לחרושת־השמועות שהתפתחה בירדן, בישראל ובעולם, בעיקבות שיבעת ימי שהותי בירדן, הריני מצהיר חד־משמעית:

- **לא נשאתי שום מסר מטעם ראש־הממשלה, מר שימעון פרס, לאישיות ירדנית כלשהי.**
- **נסעתי לירדן על פי היתר רשמי, שהוטבע כחוק בעמוד 22 של דרכוני. ההיתר ניתן ביום 20.2.86 על־ידי מר יוסף טוב, בשם מישרד־הפנים, והתיר לי נסיעה אחת לירדן. דובר מטעם ראש־הממשלה הודיע לאחר־מכן שמר פרס אישר נסיעה זו, אחרי שהתייעץ עם שר־החוץ ושר־הביטחון.**
- **אני מודה לראש־הממשלה ולשאר השרים על גילוי זה של ליברליות וכיבוד חופש־העיתונות, אך לא קיבלתי על עצמי שליחות כלשהי מטעמם. תמהני על הודעת השר חיים בר־לב, שהכחיש כי ניתן לי היתר כזה. מן הראוי היה ששר בישראל יטרח להרים שפופרת־טלפון וישאל את הרשות המוסמכת, לפני שהוא מוסר לעיתונות הודעות ורישמיות כוזבות.**
- **ביקורי בירדן היה פרי יוזמתי, ונועד לצרכים עיתונאיים בלבד.**
- **לא נפגשתי עם המלך חוסיין, וממילא לא הבאתי עימי כל מסר מטעמו למישהו בישראל.**
- **אני מודה מקרב לב לשילטונות הירדניים ולכל האנשים, אישי־הציבור ופקידי־המימשל שאירחו אותי בנדיבות ובאדיבות, ושאיפשרו לי חוויה מקצועית ואישית זו. צר לי שביקורי לבש מימדים ומשמעויות שלא התכוונתי להם. בעיקבות חרושת־השמועות והפירסומת הבינלאומית המופרזת שהתלוו אליו, דבר שבלי ספק הביך את שילטונות ירדן במצב העדין שנוצר בעיקבות נאומו של המלך חוסיין וניתוק יחסיו עם אש"ף.**

כתבת השער הקרמי:

אבנרי מדווח מעמאן

אורי אבנרי מסכם את שיבעת ימי ביקורו בממלכת ירדן, מדווח על פגישות, על שיחות שלא לציטוט עם גורמים בכירים, על האווירה ברחוב, על דוברי עברית צחה החיים בעמאן ועל פגישה במטוס עם איש־אש"ף אבו־ג'יהאד ● מדוע הוזמן לירדן, ומדוע התכחשו השילטונות להזמנה, לאחר מעשה? ● המסקנות הפוליטיות של הביקור: המלך לא ינהל לבדו, ללא אש"ף, כל משא־ומתן שהוא. לתשומת לב בעלי האופציה הירדנית!

5 7

מכתבים

השירה על פי עמיחי

עוד על התייחסות למשוררים צעי־רים (העולם הזה 5.3.86).

למכתבו של יהודה עמיחי: יש הבדל גדול מאוד (תהומי?) בין דיברי־שבח הנאמרים „בראיון על כמה מן המשוררים של הדור החדש, שאני אוהב את כתיבתם", לבין תולדות השירה העברית החדשה על־פי עמיחי. דף חדש הסתמך הפעם על דברים שנתפרסמו במעריב (7.2.86), תחת הכותרת „הדירוג של עמיחי". העיתון ציטט מדיברי המשורר, שנאמרו בראיון בניו־יורק: „בדור שקדם לי היו ארבעה משוררים חשובים: אלתרמן, שלונסקי, לאה גולדברג ואורי צבי גרינברג. בדור הנוכחי: אהרון שבתאי, הרולד שימל ומנחם בן."

העיר מעריב: „ספק אם עמיתים רבים של עמיחי יאהבו את התשובה הזאת." ע. חדה אינו עמית של עמיחי, אך גם הוא לא אהב.

לא היתה כאן כל כוונה לפגוע, חלילה, במשורר חשוב „פגיעה קשה ומעליבה". אדרבה, הכוונה היתה להביא דברים בשם אומרם ובכך, אולי, לקרב את גאולת העולם.

ע. חדה, תל־אביב

● ● ●

מבוקש: תורו ג'ון ישראלי

על תגובותיו של חייל ותיק, כאשר מצביא משנה כיוון.

היו ימים שיצחק רבין נחשב ליונה די רצינית. ויעיד הנאום המפורסם שנשא על הר־הצופים, למחרת מלחמת ששת־הימים. אבל הימים חלפו ויצחק רבין, שהיה בינתיים לראש־ממשלה ועכשיו לשר־ביטחון, הפך לנץ די רציני.

אפשר להיזכר בחייל אחר שעלה לגדולה, שגם כן הקצין את דיעותיו משנטל את השררה. היה זה אוליבר קרומוול האנגלי, שכאשר תפש את השלטון באמצע המאה ה־17, אחרי קאריירה מזהירה כמצביא, איבד את רגישותו לזולת, שכה איפיינה אותו בראשית דרכו, והוא שינה כיוון.

וזה הביא את אחד מפרשיו־חייליו הוותיקים, אחד תורו ג'ון, לנקוט בצעדים של הפגנה אישית, שנרשמו בספרי ההיסטוריה. ראשית עזב ג'ון את ביתו ועבר לגור באוהל ואחר־כך הבעיר מדורה גדולה במרכז לונדון, השליך לתוכה ספר תנ"ך, אוכף, חרב ואקדח וצעק לכל עבר: „אלה הם, עתה, אלוהי אנגליה!"

מזכיר משהו? **מנחם אנטמן**, ירושלים

● ● ●

יפו אינה תל־אביב

עוד על מפרש התנ"ך של"ג (העולם הזה 26.2.86 ואילך).

אולי ביקש הקורא כץ לא להאריך יתר על המידה, כאשר סיפק פרטים ביוגראפיים מעניינים על שמואל לייב גורדון (של"ג), אבל נראה שנעלמו מעיניו שתי עובדות מעניינות.

● של"ג מעולם לא היה מורה בתל־אביב. הוא היה מורה, משך שלוש השנים הראשונות של המאה, בבית־ספר ביפו, חזר לרוסיה, נשאר שם עד 1924 ואז עלה ארצה בשנייה.

● כאשר נפטר של"ג, טרם השלים את הפירוש שלו לתנ"ך. את הפירוש על ספרי הכתובים, שלא הספיק לכתוב בימי חייו (עזרא, נחמיה ודברי הימים) כתבו יורשיו אחריו.

גבריאל הכהן, ירושלים

● ● ●

גם אני הייתי בהאיטי

ההיסטוריה של דגל הלאום בהאיטי (העולם הזה 5.2.86).

קיבלתי זה עתה את הגליון האחרון של העולם הזה ונהניתי מאוד מן הכתבה של ענת סרגוסטי על ממלכתו (עכשיו כבר לשעבר) של בייבי דוק. אני אחד מאותם ישראלים די מעטים שביקרו אי־פעם בהאיטי. אני מנצל את ההזדמנות ותורם מה שלמדתי, בעת שהותי באי, על הדגל של האיטי:

כשהכריזו תושבי סיינט דומינגו (שמה המקורי של האיטי) ב־1804 על עצמאותם, הם ביקשו לבחור בדגל שלושת הצבעים הכחול־לבן־אדום של צרפת. בזכות הרעיונות שלהם הטיפה המהפכה הצרפתית.

במחשבה שנייה הם החליטו לשמוט את הפס האמצעי, הלבן, כי צבעו הזכיר להם את אדוניהם הלבנים וכך נותר כדגל ראשון, דגל כחול־אדום של שני פסי־צבע מאונכים. ניתן גם הסבר חדש לצבעים: כחול סימל את הכושים בני האיטי ואדום — את המולאטים.

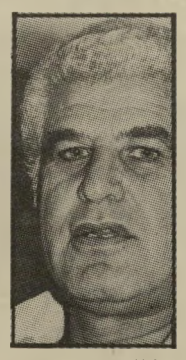
הדגל הזה החזיק מעמד שנתיים. אז הוחלט

(המשך בעמוד 4)

עוצר רגוע

במצריים אפילו נסיונות הסיכה מלווים בחיוך. אומנם בקאהיר היה עוצר, אומנם היו יריות בפר־ברי העיר — אך העם המצרי נשאר רגוע, איש לא התרגש מכך.

12

רופא נושא רומח

הד"ר יולי נודלמן, כי־רורג מנתח הנלחם במימסד, מסביר כיצד הוצא מידו איזמל הניתוח ומדוע החליף אותו ברומח, שבו הוא מנגח את המערכת, ומכריז: „מערכת ה־בריאות היא חצי זונה, פרטית, וחצי בתולה, ציבורית!" והוא רק התחיל במילחמה.

24

כתבת השער האחורי:

אריק והדחיים

מילחמה נטושה בימים אלה על נפשו של הזמר אריק איינשטיין. מצד אחד ניצבת סימה אליהו, אם בנו, והעולם החילוני, מצד שני נמצאת אלונה, אשתו ואם בנותיו, ומאחוריה עדת המחזי־רים בתשובה. מי ינצח במילחמה? אלוהים יודע.

38

שקט הוא רפש

אפילו מבלי לדעת את מילות שיר־ביתר, נהגו צירי ועידת חרות לפי חרוזיו של זאב ז'בוטינסקי „כי שקט הוא רפש!" נהנו מדמיונה, ואפילו סיפקו פרשנות מודרנית: „למות — או לכבוש את השילחן!"

36

כל הנוצץ: גרב

הגרביים האופנתיות נר־אות יותר כתכשיט: הן שזורות חוטי זהב וכסף, חרוזים ציבעוניים, אבנים נוצצות וסיכת־יהלומים.

22

טיח ובלופים:

זולל בונה

הוועדה שמינה שימעון פרס, לברר כיצד ניתן להושיע את „סולל בונה", הגישה לו דוח שכו־לו טיח ובלופים. הקונצרן ההס־תדרותי, שאינו יכול לסלול ואינו מצליח לבנות, פסרב להכריז על פשיטת־רגל. תחת זאת הוא פו־שט יד לממשלה ומקווה לזלול מכספי משלם־המיסים. האם תצמיח הממשלה, במיסגרת תוכ־נית־הצמיחה שלה, חצי מיליארד דולר לכיסוי חובות אלה?

14

10 ח"כים קטנים

הצהרות־ההון של חברי־הכנסת נועדו למנוע שחיתות וניגוד אינטרסים. אבל זוהי אחיזת עיניים בלבד – עשרה ח"כים לא מסרו הצהרה, והאחרים רוצים שהצ־הרתם תישאר סודית.

16

הכל הולך

הם שואלים: איך לשפר את התיקשורת עם אשתי, אחרי 12 שנות נישואין? איך לטפל בכוח־גברא, שנפגע במיל־חמה? היא שואלת: איך להגיב על הבגידה של בעלי?

29

דף חדש

„דף חדש" מארח את דויד אבידן: „צריך לנהל קרבות עם ישויות נחותות. לפעמים הכרחי להכות מתחת לחגורה" ● פאשיזם תרבותי: פינחס שדה מעדיף גיזענים, נאצים וטרוריסטים ומתגעגע לשיחה בבית־קפה עם אדולף היטלר ● טונג'ל קורטיז מר־גיש כמו חזב. מיכסה.

30

רחל המרחלת מדווחת:

שרונה מרש (בתצ־לום) הגיחה מן האל־מוניות של פקידת־מישרד והופיעה ב־תצוגת־אופנה – אך רק כצופה מהקהל ● מי את, **שרה וייס־פיש**, בתו של איש נטורי־קרתא? ● האה־בה של **ורדינה כהן** משיבטו של **סולי־מאן הגדול**, למתו־פף **יוסי בוזין** ● תינוק ג'ינג'י ל**עליזה יצחקי** ● הפריית־מבחנה לזמרת.

41

העולם הבא

שר־הפנים מבקש למנות את 50 אלף מצביעי ש"ס כחברי הוועדה לביקו־רת סרטים ומחזות כחולים – כך הם יוכלו לצפות בתועבה בחינם.

42

המדורים הקבועים:

מיכתבים – שסע או שליץ 3
איגרת־העורך – קבר במצריים 4
הנדון – מסקנות מביקור בירדן 5
במדינה – בלי בגין 6
תשקיף – בית־קברות לחילוניים 10
אנשים – מדוע התעלפה עוזרת־ההפקה 18
תשבץ – סוג של מיקלע (3 אותיות) 20
גם זה וגם זה – עוד קצת פסיכולוגיה 21
חלון־ראווה – גרביים עם כל דבר 22
ראיון – עם ד"ר יולי נודלמן, הרופא המבקר את המערכת הרפואית 24
ספורט – סוס שחור מדנמרק 29
הכל הולך – הצילו! קרניים! 29
דף חדש – עם היטלר בבית־הקפה 30
הדרוסקוס – תן לאצבעות ללכת 32
קולנוע – שעתיים של כיף 33
מה הם אומרים – אני מחפשת מיכסה שיתאים לסיר שלי! 34
שידור – הקרנה פרטית 40
רחל המרחלת – המקורן הרחמן 41
העולם הבא – עכשיו אברהם שפירא נהנה מהאמבטיה 42

היום עשיתם ברית בנים ואתם מפוארים?

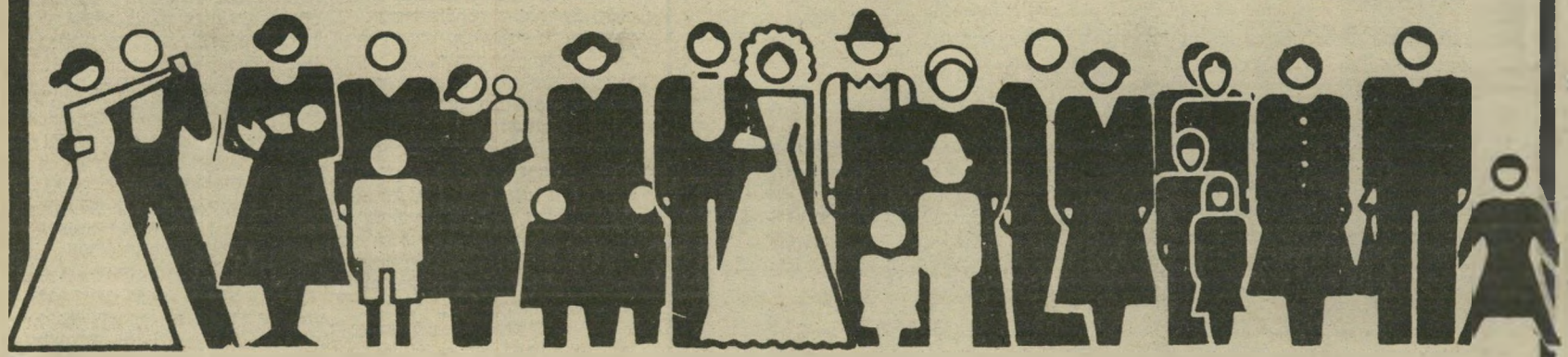
חר־תונה • בר־ית-מילה • בר־מצוה

מבחר תפריטים מגוון • יין חופשי • טיפולי יופי לכלה בהיכל היופי ענת בדיפלומט

עוגת כלולות/ בר-מצוה מפוארת • סידורי פרחים באולם

כדאי לצלצל ולשאול את המחיר 03-294422

קונגרסים לעשות ברית אולמן ואתם דיפלומט

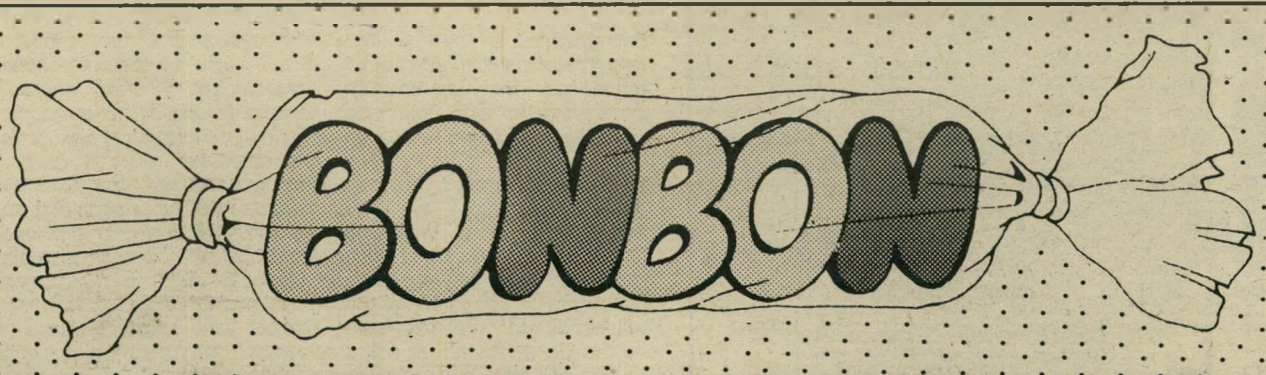

מנהל הארועים ישמח לפגוש אתכם על כוס קפה ועוגה.

מלון דיפלומט, הירקון 145, תל אביב

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים),
תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.
רמת-גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 790114-5-6 רש' מס' 21 עסק 481/75
שמירה על בריאותך ורכושך

צוות לענין
הם: **בתיה – צרויה – מישל**
מעצבי שיער מבית האולפנה של
סמי זלצר
עכשיו: בסטודיו החדש שלהם:
LA-COUPE
רח' ארלוזורוב 34 תל-אביב
טל. 235137
מניקור-פריקור ע"י **מרים**

קחי

פרנקו&דן

הפיכה

אורי אבנרי, שצילם את הטנק מחלון המונית, מספר על חוויות בעת נסיון־ההפיכה במצריים

בנמל־התעופה קיבל אותי נציג מישרד־החוץ המצרי, מפני שנועדה לי פגישה עם שר־החוץ המצרי למחרת־היום. כדרכם של המצרים, ישבנו ושתינו קפה במשך קרוב לשעה, עד שנגמרו הסידורים, ואז הוביל אותי נהג רישמי למרכז העיר. לא נאמרה מילה על מהומות, מרד ועוד דברים לא־נעימים.

בכל הדרך הארוכה הזאת לא היה שום סימן להתרחשות יוצאת־דופן. המצב היה רגוע ושיגרתי לחלוטין.

נכנסתי למלון מרידיאן שעל הנילוס, בלב העיר, החלפתי בגדים ויצאתי בליווית אנה פונגר, עיתונאית גרמניה מירושלים, לבקר ידיד הגר בבניין רב־קומות, גם הוא על הנילוס. שם, בקומה ה־24, שמעתי לראשונה שקרה משהו. יש מרד של מישטרת־הביטחון. בעל־הבית, גם הוא עיתונאי גרמני, יצא לפני־כן כדי לנסות להגיע לזירת־האירועים.

כאשר חזר, סיפר שלא הצליח להתקרב, אך שנשרפו שני בתי־מלון, ושתיירת ברחה בכותונת־לילה. הנוכחים, כמה עיתונאים מיקצועיים, התחילו להשתעשע בהמצאת כותרות: „קאהיר בלהבות — תיירת יפהפיה ברחה בכותונת־לילה בוערת לפירמידות." הוספתי: „הספינכס שותק."

הסתכלתי דרך החלונות. ליד הפיראמידות נראתה שריפה גדולה.

כשירדתי בחצות כדי לחזור למלוני, לא הרגשתי בשום תכונה שהיא ברחוב. ההברים כאילו קרו בפלנטה אחרת. כלי־התיקשורת לא הודיעו עליהם, העובדה שהן לא תיערכנה כדרום־הארץ, הנמצא במצב של מרידה.

בחדר־ההמתנה שוחחתי עם סומאלי, ודיברנו על המאבק בין ארצו ובין אתיופיה. „זה הכל עניין של ממשלות," אמר, „העמים רוצים בשלום!" אבל עכשיו נפגשו הנשיאים, יש תיווך ומקווים לטוב. „דרוש שלום גם ביניכם והפלסטינים," אמר.

אחר־כך פגשתי באתיופי, שדיבר עברית טובה, מפני שעבר פעם בחברה ישראלית. הוא חזר על דברי הסומאלי.

בכל המיפגשים המיקריים האלה שררה רוח של ידידות אנושית. בכולן דובר על מילחמות — ישראל־הערבים, עיראק־איראן, צפון־דרום בסודאן, סומאליה־אתיופיה.

וכמובן גם על המהומה הגדולה, שהיתה במצריים תשעה ימים לפני כן. כשאמרתי להם שהייתי אז בקאהיר, רצו לשמוע עוד ועוד פרטים.

כותונת־לילה בוערת

תשעה ימים אחרי המהומה נראה שהכל במצריים שקט. בנמל־התעופה לא היה שמץ של התרגשות או

מה זה שלום?

שלום זה לשבת בנמל־התעופה של קאהיר, באולם הטראנזיט, ולשוחח באקראי עם כווייתי, סורי או אלג'ירי.

בדרכי חזרה מעמאן לארץ היה עליי להמתין כמה שעות בקאהיר, בין טיסה לטיסה. לא היה לי זמן וחשק לרדת העירה, ונשארתי בבית־הנתיבות.

ישבתי בקפטריה ושתיתי קפה. כל שאר השולחנות היו תפוסים. צעיר נאה פנה אליי בנימוס ושאל אם מותר לו להצטרף לשולחני.

„אהלאן וסהלאן," אמרתי.

הוא הזמין תה, ושאל אם מותר לו להזמין גם לי תה. סירבתי באדיבות. נכנסנו לשיחה, קצת בערבית וקצת באנגלית.

הוא אמר שהוא מאיסמאעיליה, ועובד כמהנדס־נפט באבו־דבי (בעצם, צריכים לאיית את השם אבו־ט'בי, אבל מי יביז?) ומאיפה אני? „מישראל," אמרתי.

„אהלאן וסהלאן!" אמר האיש במאור־פנים ושאל אותי אם הייתי אי־פעם באיסמאעיליה. עניתי שהייתי פעמיים. בפעם השניה עם מנחם בגין בעת הביקור אצל אנוור אל־סאדאת, ובפעם הראשונה במילחמת יום־כיפור.

צילום מהקומה ה־24, בעת שהעוצר נכנס לתוקפו: פקק אין־סופי ברחוב קורניש שלאורך הנילוס, במרכז קאהיר. גם גשרי הנילוס עמוסים לעייפה במכוניות שלא יכלו לזוז במשך שעות

„בחייך!" אמר, והסכים איתי על המסקנה: „השלום יותר טוב!"

החלפנו דברים על המצב הכלכלי במיפרץ הפרסי, על מילחמת עיראק־איראן, העברנו את הזמן.

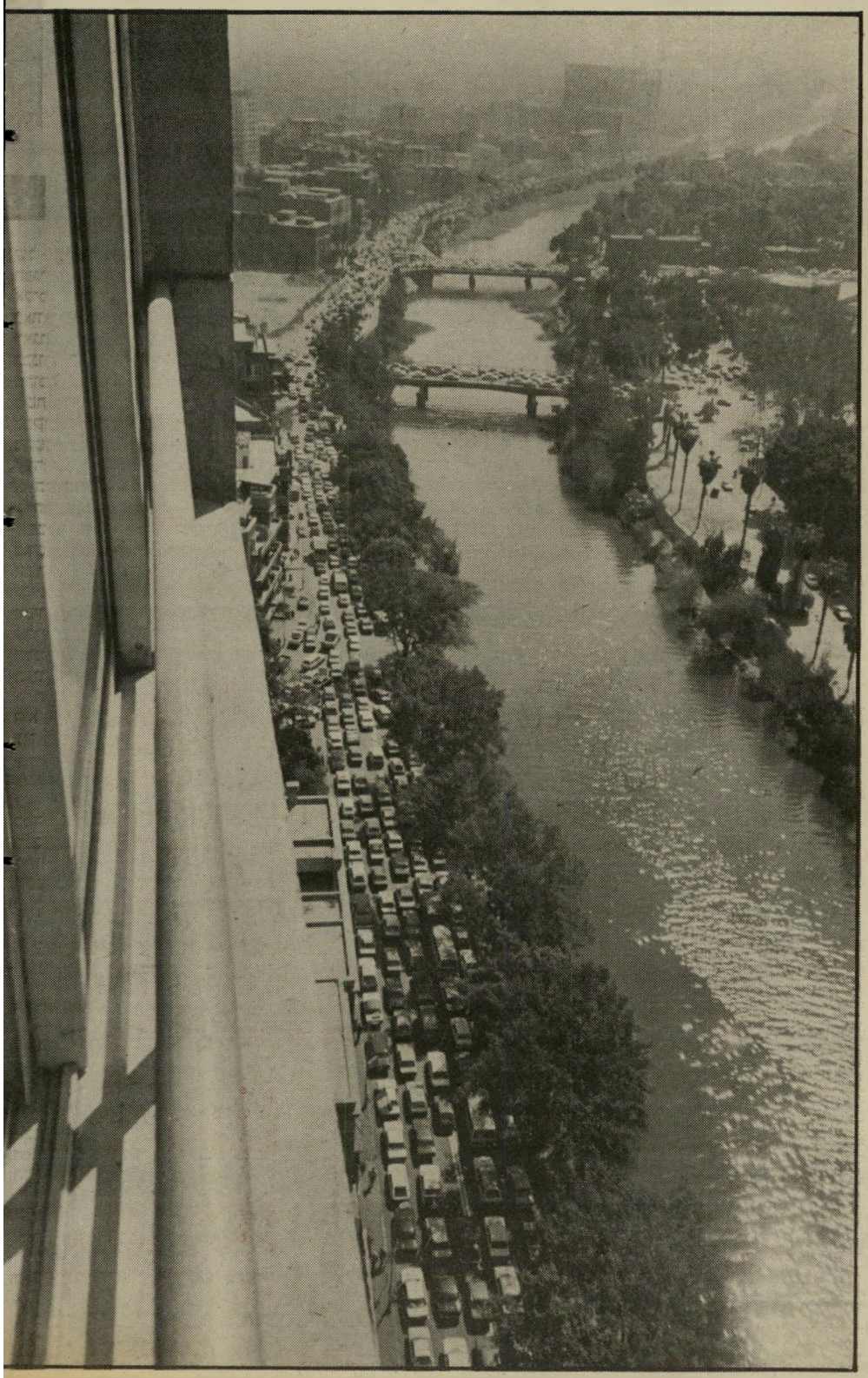
לאחר מכן, ליד הבר, הסתבר כי חסרו לי כמה מטבעות מצריים לתשלום החשבון. לידי נשען על הבר גבר שחור־עור, שהתנדב לשלם את המטבעות במקומי. הסתבר שהוא סודאני מחרטום. כאשר שמע שאני ישראלי, קרא בעברית: „שלום!"

נכנסתי לשיחה על המצב בסודאן. הוא התפלא לשמוע שאני יודע על הבחירות האמורות להתקיים שם, ועל מתח. אך השוטרים במדים השחורים כמעט נעלמו. השמירה בנמל־התעופה ובבית־הנתיבות היתה בידי חיילים במדי־חאקי מנומרים וקובעי־פלדה. הם לא נראו מתוחים.

שבוע לפני כן נראה הכל אחרת.

הגעתי לקאהיר ביום השלישי לפנות־ערב — בדיוק בשעה שהחלו המאורעות באיזור גיזה, ליד הפיראמידות.

בנמל־התעופה לא הרגשתי בדבר. הוא שוכן מחוץ לקאהיר, בצפון־מיזרח העיר, ואילו איזור הפיראמידות הוא בקצה השני, הדרומי־מערבי, מרחק של קרוב ל־20 קילומטרים.

עם חיך

כמובן, ולגבי המצרי הרגיל ברחוב, פשוט לא קרה כלום.

מי שמע יריות?

ל מחרת היום, אחרי שעסקתי בכמה הכנות לנסיעתי לירדן, לקח אותי הנהג במכונית־הפאר אל הארמון

של מישרד־החוץ בכיכר־השיחרור. הפגישה עם שר־החוץ, איסמת עבד־אל־מגיד, החלה בשעה היעודה, באווירה רגועה. אך השר לא הסתיר את דאגתו. הופתעתי כאשר ריבר איתי בכנות רבה על מה שהתרחש: לא מהומה מיקרית של כמה שוטרים משתוללים, אלא התפרצות מתואמת במקומות שונים במצרים, אולי בהשפעת מדינה זרה, אולי בקשר עם יסודות פוליטיים, כמו הקנאים הדתיים או השמאל.

התכוונתי להעביר את הנושא למשבר שבין המלך חוסיין ואש"ף, כאשר נכנס לחדר מזכיר ובידו פתק. השר קרא ופנה אליי באדיבות: „חוששני שנצטרך לקצר את שיחתנו. ולדחות את ההמשך למועד נוח יותר. עליי לחוש לישיבת־חירום של הממשלה, ואתה צריך למהר הביתה. כי בעוד שעה יהיה עוצר."

הנהג קיבל את פניי בשימחה, כי גם הוא היה צריך לחוש הביתה. הוא גר ליד הפיראמידות. השתלבנו בתנועה — אך לא היתה תנועה. מצאנו את עצמנו בים רומם של מכוניות. פקק באורך עשרה קילומטרים ויותר. זזנו במהירות של מאה מטר לשעה. מסביבנו מיהרו הולכי־רגל לבתיהם. מתוך מאמץ נואש להגיע במועד. השעה היתה 1, והעוצר נקבע לשעה 1. לאיש מן הסובבים לא היתה תיקווה להגיע הביתה, בפקק הזה. בשעתיים הקרובות. התחלתי לצלם, אך עוברי־האורח הגיבו באי־רצון.

המצרים התביישו במה שקרה אצלם. זה לא נאה.

הגעתי למלון, אך לא היתה לי סבלנות לשבת בחדר ולהתבונן במי־הגילוס — מראה מרהיב כשלעצמו. עברתי את הרחוב ועליתי לדירת הידיד הגרמני בקומה ה־24. לדירה יש חלונות בשני הכיוונים — לעבר הפיראמידות במערב ולעבר המיבצר העתיק והגבעות שבמיזרח.

הסתכלתי למטה — ולרגלי השתרע הפקק מקצה עד קצה. שום דבר לא זז. על כל גישרי הנילוס עמדו המכוניות. כאילו קפאו. וכן לאורך הכבישים שמשני עברי היאור. צילמתי אותן מגבוה, והן נראו כמרבד.

מדי פעם שמעתי צרורות של יריות מיקלע וגם הדי פגזים. ישבתי במרכז הדירה והנחתי לאוזניי לגלות את הכיוון. פעם חשתי לעבר צד הפיראמידות, פעם לעבר צד הגבעות. בשני קצוות־העיר התנהלו קרבות על מחנות מישטרת־הביטחון.

כאשר ירדתי למטה כדי לחזור למלון, לא שמעתי יריות. ההמולה ברחוב גברה עליהן בקלות. המיליונים של קאהיר לא ידעו כלל שבאותה שעה נמשכו חילופי־אש.

חצי־הריון בעוצר

ה תחלת העוצר נדחתה משעה 1 לשעה 4, ובאותה שעה אכן התרוקנו הרחובות. כמעט.

כמעט — כי זה היה עוצר מצרי. כלומר — עוצר רגוע, לא־תוקפני. כמה אנשים התהלכו ברחובות. מדי פעם נסע גם אוטו. אולי של רופא. „זה עוצר הדומה לחצי־הריון," אמר מישהו.

עוד מנעוריי לא הייתי מסוגל לשבת בשקט בעוצר. כאשר היו האנגלים מטילים עוצר על תל־אביב, הייתי נתקף דחף שאינו־ניתן־לכיבוש להסתובב בחוץ. מצאתי דרכים רבות לכך. פעם, כאשר הטילו הבריטים עוצר על כל האיזורים היהודיים בארץ, עברתי את כל הדרך מחברון לדירתי בתל־אביב בדרכים עקלקלות, בעזרת אוטובוסים ערביים וחצרות אחוריות.

גם הפעם לא יכולתי לשבת בשקט. ירדתי מדי פעם. הסתובבתי ברחוב. עברתי לדירת הידיד וחזרה. איש לא עצר אותי. ברחוב המרכזי הזה — הקורניש העובר לכל אורך הנהר — לא היו חיילים ושוטרים. לא ראיתי אף אחד מן הטאנקים והמשוריינים שריברו עליהם בתחנות הזרות. כאשר נתקלתי בשוטר בודד, העיף בי מבט משועמם, ראה שאני זר והתעלם ממני.

היה בזה הגיון מסויים. העוצר נועד רק לפנות את הרחובות. כדי שכוחות־צבא יוכלו לנוע במהירות במיקרה הצורך, וכדי למנוע התקבצות של המונים.

(המשך בעמוד 20)

קאהיר בעוצר

ביום הראשון של העוצר צילמתי את אנדרטת טלעת חרב בכיכר הנושאת את שמו, במרכז איזור הקניות והמישרדים של קאהיר. מאחוריו, משמאל, בית־הקפה המפורסם גרופי. הרחובות כמעט שוממים, כמו תל־אביב ביום־כיפור, אך לא לגמרי. בימים רגילים שולטים פה ההמולה, הצפיפות והפקקים. למטה: כיכר התחנה המרכזית של קאהיר ולפניה פסל־הענק של הפרעה רעמסס ה־2, שהוא העתק מדוייק של הפסל באבו־סימבל. מימין: עגלה רתומה לחמור נעה ברחוב צדדי. קבוצת החיילים, בפינה הרחוקה, אינה מתעניינת במפיר־העוצר.

שימעון פרס מבקש להציל את „סולל־בונה", השקועה ב־500 מיליון דולר חובות. הוא מינה ועדה שתקבע כיצד להושיעה בעזרת כספי משלמי־המיסים. הוועדה הכינה דו"ח מטייח —

הבלוף המוסכם

ס**ולל בונה**", קונצרן ההסתדרות בישראל. פשט את הרגל. ככר אי־אפשר עוד לכסות את ערוותו. פנינת־הפנינים בנזר חברת העובדים כרעה, צנחה, נפלה. ראשי ההסתדרות שפוש־טים ידם ללא בושה אל עבר האוצר בקריאות־שבר: הצילו. ראש־הממשלה שימעון פרס דורש להרעיף על הקונצרן הרעוע משאבים ציבוריים במיסגרת „תוכנית־צמיחה" למשק, שעיבדו אנשיו ומקורביו, שעיקרה להציל את המשק ההסתדרותי — מבצרה של מיפלגת־העבודה — ממפולת, שתביא בעיקבותיה חזרה למידבר האופוזיציה ואובדן ההגמוניה „הפועלית".

הנסתר רב מן הנגלה בפרשת „סולל בונה" המסתבכת.

חבר־הכנסת מהליכוד, מיכאל איתן, שנמנה עם הראשונים המתריעים, קובע חד־משמעית כי יש תרמית והונאה בדוח שהוגש לראשי הממשלה פרס בימים אלה על סולל בונה. שבו המלצות ל„הבראת" הקונצרן החולה מאוד. „זאת היא הצגה," מטעים ח"כ איתן.

אין אפילו מילה אחת בדוח, המחזיק 21 עמודים, על השאלה מי אחראי למפולת. מעלימים את האמת ממשלמי־המסים. מטייחים ומחליקים.

רק לפני כמה שבועות הכחישו דוברים רישמיים כי סולל בונה הגיעה אל סף פשיטת־רגל, אך ממש באותה עת — בסוף 1985 — נועד ראש־הממשלה פרס בחשאי עם ראשי חברת העובדים כדי לטכס עצה. אחר־כך, שוב בחשאי, הוחלט על הקמת ועדה בת שלושה לבדיקת המתרחש בקונצרן. באמצע דצמבר 1985 הנפיק ראש־הממשלה את כתב־המינוי לשלושה חברי הוועדה: אהרון פוגל, הממונה על התקציבים במישרד־האוצר; עודד חצרוני, מבנק ישראל, ובן רבינוביץ, מנהל פעולות חברת העובדים.

היומן הכלכלי גלובס הדגיש בכתבתו ב־31 בדצמבר 1985 כי הוקמה „ועדה סודית" לעניין סולל בונה ב־15 באותו חודש.

ב־5 בינואר 1986, כאשר אמצעי־התיקשורת שרויים בתרדמה עמוקה ובקשר של שתיקה והשתקה, הזהיר ח"כ איתן על הקמת הוועדה החשאית. שריניה ועצם קיומה מוסתרים מעיני הציבור, ועם חבריה נמנה אחד מבכירי חברת העובדים. שסולל בונה משתייך אליה.

התיקשורת שתקה. הצניעו את דיברי ח"כ איתן, אם בכלל התייחסו אליהם.

איתן לא הירפה. הוא התלונן

מאשים איתן (עם השר קצב)
„זאת היא הצגה!"

לפני המפקחת על הבנקים, גליה מאור, ב־2 בינואר 1986, כשבועיים אחרי הקמת הוועדה הסודית של פרס, על כי „בנק הפועלים" ממשיך להזרים כס־פים ל„סולל בונה" המתמוטט באמצעות גופים אחרים, כמו „קרן־ההשקעות של חברת העובדים", ללא ביטחונות מס־פיקים ומתוך שיקולים זרים וספוליים.

איתן הדגיש — בכך היה ראשון, אך קולו לא הובא בתיקשורת — כי „לעניות דעתי, סולל בונה נמצאת במצב של פשיטת־רגל, וכוח חיותה נובע מהמשך התמיכה המלאכתית של בנק הפועלים בה..." וכו'.

ב־14 בינואר 1986 שלח הח"כ מיכתב נוסף לגליה מאור, שהוסיף פרטים על תלונתו הקודמת אליה, ובו נדרשה המפקחת על הבנקים לעשות „להפסקה מיידית של המשך ההס־תבכות בפרשה זו." אך ללא הועיל.

ב־3 בפברואר 1986 הריץ איתן את איגרתו השלישית למפקחת על הבנקים, מאור. הוא הדגיש כי „עד היום לא קיבלתי התייחסות כלשהי למיכתבים הנ"ל." וכו' וכו'.

המפקחת נאלמה דום

ר**ק** ב־3 בפברואר 1986 הטריחה עצמה הגברת מאור להשיב לח"כ הטרדן. היא השיבה לו, כפי שהשיבה לפונים אליה כאשר פרשת „עקב לוינסון התבשלה בחדרי־חדרים: ...החוק אוסר העברת מידע שנתקבל לפי פקודת הבנקאות, אלא בחריג הקבוע בחוק: העברתו למישטרה או לגוף חוקר אחר לצרכי תביעה פלילית, או אם החומר התקבל מתאגיד בנקאי — בהסכמתו..."

ח"כ איתן השיב לגברת מאור ב־10 בפברואר 1986: „...איני מוצא כל הגיון בטענה שהעלית, כאילו על־פי אמות־מידה מוסריות או חיוביות את מנועה מלהשיב לי על השאלה. האמנם פתחת בחקירה בנושאים הנדונים? מובן שאיני מעוניין בפרטים שעליהם חלה סודיות בנקאית, אולם אשמח לשמוע כי מצאת:

(א) ש„בנק הפועלים" לא הפר את חוק הוראות הפיקוח על הבנקים ולא את חובת הנאמנות שלו כלפי בעליו־ה־מניות בכל מגעיו עם „סולל בונה".

(ב) ששיקולי הבנק לערוב לסולל בונה ו/או להעביר לו כספים היו במיסגרת שיקולי ניהול נכונים ותיק־נים. (ג) כי בנק הפועלים הפריש סכו־מים נאותים בגין חובות מסופקים של סולל בונה לבנק.

(ד) כי „בנק הפועלים" לא העביר ל„סולל בונה" בחודשים האחרונים דרך גופים שלישיים (מתוך כוונה לעקוף הוראות הפיקוח על הבנקים) סכומי כסף נוספים ללא ביטחונות נאותים.

(ה) כי „בנק הפועלים" עשה כל שנדרש שלא להמשיך ולהסתבך בהתחייבויות נוס־פות בגין חברת „סולל בונה", הנמצאת באופן מעשי במצב של פשיטת־רגל.

„כנגזר, שתפקידו בין השאר לפקח על שמירת החוק ועל האופן שבו עושה הממשלה שימוש בכספי־הציבור, אני עומד על זכותי לקבל תשובות מניחות את הדעת לשאלות אלה. שהרי בסופו של דבר, את מחדלי פרשת ההסתבכות של בנק הפועלים יידרש לשלם הציבור, שעבורו את ואני אמורים לשמש מכשירי פיקוח ובקרה. מוטב שנפעל בעניין זה ביעילות ובמהירות, ויפה שעה אחת קודם."

גליה מאור נאלמה דום.

גם התיקשורת שתקה.

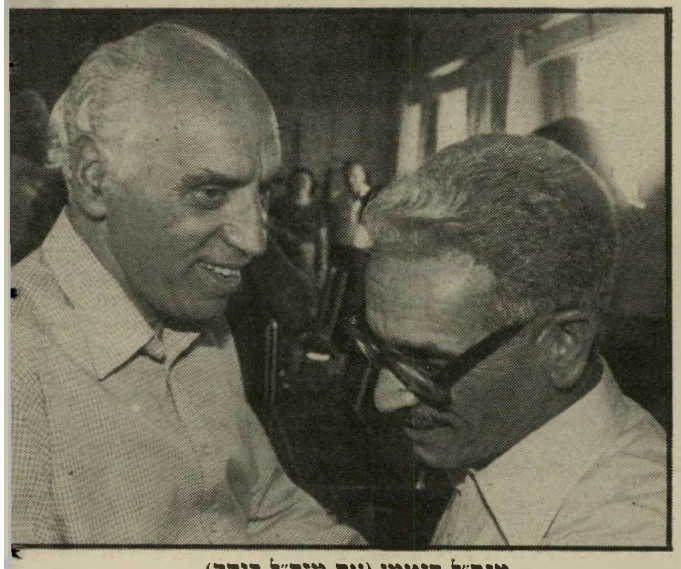
ב־24 בפברואר 1986 האשים הח"כ איתן בהודעה לעיתונות את הגברת מאור ב„הסתרת מידע מן הציבור. במקום לחשוף את המעשים החריגים המתבצעים בבנק הפועלים ולהזהיר את הציבור, מעדיפה המפקחת על הבנקים להסתתר אחר נוסחה מעורפלת — חובת הסודיות הבנקאית. ככך משרתת המפקחת על הבנקים את האינטרסים הבלתי־לגיטימיים של חברת העובדים ובנק הפועלים."

קשר השתיקה בתיקשורת לא הופר. גם אחרי האשמות כבדות אלה שהטיח הח"כ איתן במאור.

בשיחה בעל־פה עם איתן הודתה המפקחת על הבנקים כי אכן „היו מימצאים" בעניין בנק הפועלים, והם „טופלו" ו„הבדיקה נמשכת", ואם ייחשפו מימצאים נוספים „גם הם יטופלו".

דברים בעלמא.

מאור נהגה בפניותיו של איתן כפי שנהגה בתלונותיו של הח"כ המנוח יצחק זייגר, שהקים צעקה במליאת־הכנסת, בוועדת־הכספים ובחוגים ממשלתיים, על מעשיו של יעקב לוינסון, זמן רב לפני שפורסמו מסקנות וערת רוטמן־סיוון, אך ללא הועיל. הח"כ זייגר הציף את התיקשורת במידע פנימי, אך הוא נהרף על־ידה בבוז. קשר השתיקה על מעשי לוינסון נשמר היטב עד שהפרשה פוצצה מעל דפי העולם הזה.

מנכ"ל רוטמן (עם מזכ"ל קיסר)
הרפתקות אלף לילה ולילה

הח"כ ראה את הנולד

ר**אש־הממשלה** מיהר לאמץ את המלצות ועדת־פוגל, שהטיוח זועק בהן לשמיים. הדוח המלא לא פורסם. מוסתר בו חומר־נפץ רב. הוא חושף עובדה יסודית המודגשת בכל עמוד כחוט השני: „ועדת־פוגל עשתה מלאכתה פלסתר. היא נשענה — ממש לא ייאמן! — רק על נתונים שסיפקה לה החברה הזועקת לעזרה: סולל בונה בכבודה ובעצמה. ועדת־פוגל מודה ברוח בפירוש: „הוועדה בחנה את תוכנית ההבראה כפי שהוצגה על־ידי הקונצרן."

סולל בונה הזינה את ועדת־פוגל במטעמים שרקחה לעצמה כדי שהמס־קנות וההמלצות, שינבעו מהם, יערבו לחיכה. כך הצליחה סולל בונה להדביק את לשון הוועדה־של־פרס לחיכה.

ח"כ איתן מכנה את דוח ועדת פוגל בשתי מילים: „בלוף מוסכם".

הוועדה הממלכתית מטעה את הציבור במסקנותיה, בי־הישענה אך ורק על נתונים שסיפק לה הקונצרן הנבדק. היא זורה חול בעיני משלמי־המסים. זוהי מלאכת רמיה ו־הונאה ציבורית. מסקנותיה והמלצותיה, התואמות את רצון „סולל בונה", גוררות את הממשלה — קרי: משלמי־המסים — להגשת עזרה לקונצרן וזאת — כהודאתה החמורה והמחשידה — „בטרם קיבלה „מיספר נתונים היכולים להשפיע על איבחון המצב:

(1) פירוט החייבים והזכאים של הקונצרן. (2) ניתוח התפתחות ההתחייבויות של הקונצרן והסבר לשינוי בהתחייבויות על פי נתוני רוו־חיות, הפעילות היזומה ותזרים־מזו־מנים. נתונים אלה נמצאים בהכנה."

הממשלה ממהרת להתחייב לביט־חונות ולהלוואות לסולל בונה. ובכך היא מבקשת ליישם את המלצות ועדת־פוגל, כאשר אלה הן „ברמה של קיוסק", כחוות־דעתו של יועץ כלכלי. הקורבן, הזועק הצילו, מספק לוועדה מידע סלקטיוי ואינטרסנטי, וזאת — הנשענת רק על חומר כזה — מסיקה מסקנות על דרכי הבראה, הרצויים ל־חולה הקשה, מה גם שנציג נכבד של פושטת־הרגל (בן רבינוביץ, מנהל פעולות חברת העובדים), הוא אחד משלושת חברי ועדת־פוגל.

רק ראש־ממשלה כשימעון פרס מסוגל להקים „ועדה ממלכתית" כזאת בעזות מצח, מול שתיקתה הרועמת של התיקשורת.

קבעה ועדת־פוגל: „עקב מדיניות השמירה על תעסוקה קבועה של חברת העובדים קיבל הקונצרן עבודות במחירים שלא כיסו את כל הוצאותיו והביאו להפסדים. מדיניות זו של חברת העובדים הביאה את הקונצרן להרחבת פעילותו בבניה יזומה, תחום שהביא לקונצרן הפסדים ובעיות מימוניות."

בגין ניהל רשלן כזה, שספק אם יש לו אח ורע במקום אחר

בעולם. מבקשת ועדת־פוגל להעניק לקונצרן סיוע ממשלתי ואחר נרחב, כדי להביא להבראת הקונצרן.

לשון אחר, שכל הדיוט יבינו: לא חלילה סולל בונה ואף לא מישרד־העבודה־והרווחה קבעו את מדיניות התעסוקה של הקונצרן, אלא — כלשון הדוח — חברת העובדים: תעסוקה בכל מחיר בדרכים מלאכותיות כדי, בעיקר, לשמור על כוחה של מיפלגת־העבודה בהסתדרות בכל שנה, קל וחומר בשנת־בחירות.

ח"כ מיכאל איתן, ממש כח"כ יצחק

מפקחת מאור
„החוק אוסר העברת מידע"

זיגר המנוח לפניו, ראה את הנולד הרבה לפני שוועדת־פוגל קלטה ועיכלה את החומר שסיפק לה קונצרן סולל בונה.

איתן מיהר אל שר־האוצר, יצחק מודעי, והזהירו כי ועדת־פוגל עושה מלאכת־דמייה. מודעי אישר באוזני חבר־הכנסת שאכן לא נעשות על־ידי הוועדה הבדיקות החייבות להיעשות כדי לגלות את האמת על סולל בונה. ורק מיקרה הוא — כך אמר שר־האוצר — כי באותה ועדה־של־פרס יושב איש־האוצר פוגל, אך במקומו יכול לשבת כל אחד אחר.

„פנה אל פרס," יעץ מודעי לאיתן.

פנינה בכתר סדוק

איתן פעל מהר. הוא הבריק לפרס, ביקש להופיע לפני הוועדה כדי להצביע על ליקויים בדרכי עבודתה, אך פרס לא הטריח עצמו להשיב לפונה.

דיווחי איתן והודעותיו לתיקשורת נפלו על אוזניים ערלות. ממש ברגע האחרון, ערב פירסום המלצות הדוח, הזהיר איתן את כלי־התיקשורת האלקטרוניים, שהירבו להראות ו־להשמיע את חברי הוועדה אהרון פוגל ובן רבינוביץ, כי הדוח מתבסס כל כולו על נתונים שהזינה סולל בונה את הוועדה, אך ללא הועיל.

רוח פוגל גדוש בהרבה סיסמות, קישקושים ודברים כלליים. מתייחסים אל סולל בונה ארצות חוץ כאילו היתה הפנינה בכתר הסדוק, ולכן יש לשמור עליה מכל מישמר, כמו ההצהרה „יש להקטין את התלות הפינאנסית בינה לבין חברת־האם." אך מסתבר כי גם „פנינה" זו מזוייפת ברובה, אם לא כולה. מצד אחד מצביע הדוח כי משנת 1972 העבירה סולל בונה ארצות חוץ כ־80 מיליון דולר לקונצרן כרווחים, ובתקופה זו רכשה סולל בונה ארצות חוץ מוצרים ושירותים ב־220 מיליון דולר מחברות ישראליות. כאשר „210 מיליון דולר מהסכום הנ"ל הועברו בין השנים 1979 ו־1983", אך מן הצד האחר לא חושף הדוח כמה דולארים הזרימה חברת־האם מישראל בשביל ביסוס סולל בונה ארצות חוץ.

עובדה: בשנים 1984, 1985 ו־1986 לא הזרים הקונצרן בחו"ל לישראל שום רווחים, והתחזית ל־1987 גם היא אפס, ואילו ב־1988 אולי יגיעו מחו"ל 10 מיליון דולר רווחים. האם רווח קטן יחסי כזה שווה נטילת סיכונים רבים מאוד בחו"ל, הסתבכויות ואובדן יוקרה?

נאמר ברוח: „בעיקבות דרישות מזמיני העבודות בחו"ל חרגה החברה מפעילות קבלנית טהורה ועברה לפעילות מקיפה יותר, הכוללת השנה מקורות מימון בין־לאומי לפרוייקטים בחו"ל, פיקוח וניהול — פעילות המחייבת ידע מעמיק יותר וגוררת עימה, במיקרה של שותפות או מתן ערבויות, סיכונים רבים יותר."

מתברר כי ניגריה, שבה ביצעה החברה בעשור האחרון את רוב עבודותיה בחו"ל - יותר ממיליארד דולר מתוך 2 וחצי מיליארד דולר — חייבת לקונצרן כ־85 מיליון דולר. דוח־פוגל מכתיר סכום נכבד זה כ„חוב מוקפא", וקובע (על פי המידע שסיפק הקונצרן לוועדה) כי „במיסגרת הסדרים בין־לאומיים צופה החברה לקבל שטרות על כ־40 מיליון דולר מתוכו" של אותו חוב (אבור).

אשרי המאמין.

כל ילד יודע יפה מה אפשר לעשות בימים אלה בשטרות שחתומה עליהם ניגריה.

„שיחרור חוב זה היה משפר את מצבו של הקונצרן באופן משמעותי," מעירה ועדת־פוגל — הכל בבחינת אם וכאשר והיה כי וכו' וכו', ובינתיים: פשיטת־רגל ללא חוכמות.

למה לא תמכור חברת־האם את חברת־הבת שלה בחו"ל?

מאזן „סולל בונה חוץ לארץ" ל־1980 מגלה, כי היה לחברת־הבת בחו"ל הון עצמי של 130 מיליון דולר. במצב הקיים של „סולל בונה" יש להחזיר לחברת־האם פושטת־הרגל את הונה מחו"ל. אולי יסייע הון זה בשיקומה ויחלצה משקיעתה. האם ברקה ועדת־פוגל את מאזני החברה בחו"ל, ואת מאזני החברות הבנות בחו"ל?

וראי שלא. אין כל רמז על כך בדוח. מן הסיבה הפשוטה: הקונצרן לא סיפק מידע על כך לוועדת־פוגל.

אין פירוט כלשהו בדוח־פוגל האומלל על הפרוייקטים שבהם נטלה על עצמה סולל בונה חוץ בשנים האחרונות, ואשר הניבו לה רווחים. הקונצרן, שסיפק את הנתונים לוועדה, אינו מעוניין בחשיפה. ראשי הקונצרן מצדיקים את הפעילות בחו"ל לשם צבירת ידע מיוחד, שבזכותו מגלגלים עסקים בחו"ל וגם „מזרימים לישראל „רווחים", רובם מדומים.

לא היו דברים מעולם.

אם אמנם מצוי ידע כזה, הוא מרוכז אצל כמה בכירים, שפרשו מזמן מחברת־הבת בחו"ל ומנצלים את אשר למדו לקידומם העצמי ולהתעשרות מהירה על חשבון החברה שבה עבדו.

בהסברים למאזן המאוחד של סולל בונה ל־1984 נאמר בין היתר, כי ברוב הארצות שבהן פועלות החברות בחו"ל קיים פיקוח על המרת מטבע מקומי ומטבע־חוץ, ועל הוצאת כספים מחוץ לגבולותיהן, וכן הגבלות על תשלום דיווידנדים.

נוצר מצב אבסורדי: הסיבון להפסדים בעבודות בחו"ל רובץ על חברת־האם בישראל, בשל הישענות החברות בחו"ל על מקורות ההשקעה של הקונצרן בישראל, ובאן מצויה גם הקופה לדולארים הדרושים שם, או לסחורות או לשרותים. ואם יקרה נס והחברות בחו"ל ירוויחו רווח־אמת, הן לא יהיו רשאיות להזרים לישראל מטבע זר שהרוויחו, בשל הגבלות ממשלתיות.

כך או אחרת: המשק הישראלי לא נהנה היום מסולל בונה בחו"ל. חיסול הפעילות בחו"ל עשוי לשפר משהו את מצב חברת־האם בישראל.

פרס ומודעי
שר־האוצר יעץ לח"כ לפנות לראש־הממשלה

חוב תופח כעוגת־שמרים

על הרפתקות סולל בונה, שהם בבחינת אלף לילה ולילה, תעיד יותר מכל פרשת רכישת חברתו הקבלנית של זכריה דרוקר לפני ארבע שנים. סולל בונה נטלה על עצמה סיכון גבוה, בשל יצר המגלומניה המפעם בקרב ראשיה מאז ומתמיד ברדיפתה את מתחריה עד הכנעתם וסילוקם מהשוק החופשי. רכישת חברת דרוקר שהתמוטטה העמיק את המשבר בסולל בונה וקירבה אל ההתמוטטות, שנחשפה כעבור ארבע שנים בדיוק.

ועדת־פוגל מקדישה בדוח שלה שבע שורות בלבד לפרשה המבישה שכותרתה „חברת דרוקר": דרוקר הינה חברה־אחות לקונצרן סולל בונה.

בראשית שנות ה־80, במיסגרת הכניסה לפרוייקטים יזומים, רכש הקונצרן 49% ממניותיה של חברת דרוקר, במחיר של 14 מיליון דולר. השקעה זו של הקונצרן לא נשאה פירות, וגם חברה זו נמצאת היום במצוקה. את 1985 תסיים החברה בתזרים מזומנים שלילי. הקונצרן ערב להלוואות שלקחה חברת דרוקר בסכום של 24 מיליון דולר, נכון לינואר 1986. הערבות עומדת, כאמור, כנגד הלוואות לטווח של כשלוש וחצי שנים בממוצע. עובדה זו מכבידה על הפעילות הפינאנסית של הקונצרן."

כך מחליקים ומסתירים את האמת על דרך רכישת חברת דרוקר בידי סולל בונה. (המשך בעמוד 16)

איך הם שיקרו

ב־1 בינואר 1986, שבועיים אחרי שהקים ראש־הממשלה שימעון פרס את ועדת־פוגל לבדיקת המתרחש בסולל בונה כדי ל„הבריאה", כתבה יהודית וינקלר, סופרת הארץ **בהסתדרות: „דני רוזוליו אמר כי אין כל שחר לידיעות כאילו** סולל בונה **עומדת לפני התמוטטות. רוזוליו הטעים כי אין זו הפעם הראשונה שחברי־כנסת מסויימים מנצלים את חסינותם כדי לתת פומבי להודעות בלתי־אחראיות ביחס למיפעלי** חברת העובדים. **ובשל כך התגובה לכאורה מיותרת. לגופו של עניין, אמר, אין זה סוד שסולל** בונה **נתונה בקשיים ופנתה לממשלה כדי שתסייע בידה לפרוש את החובות, והדברים נבדקים. עם זאת, אין שחר לידיעות כאילו** סולל בונה **ניצבת לפני התמוטטות."**

התיקשורת אימצה את השקרים כמות שהם, לא יזמה חקירה מצידה.

יתרה מזאת: בעימות שהתפתח בתוכנית הטלוויזיה הלימודית ערב חדש **בין הח"כ מיכאל איתן לבין דני רוזוליו, לפני כמה שבועות, ערב פירסום המלצות ועדת־פוגל, חזר רוזוליו, מזכיר** חברת העובדים **ויו"ר מועצת המנהלים של** סולל בונה, **והכחיש במלוא התוקף את דיברי ח"כ איתן, כינה אותם בדותות.**

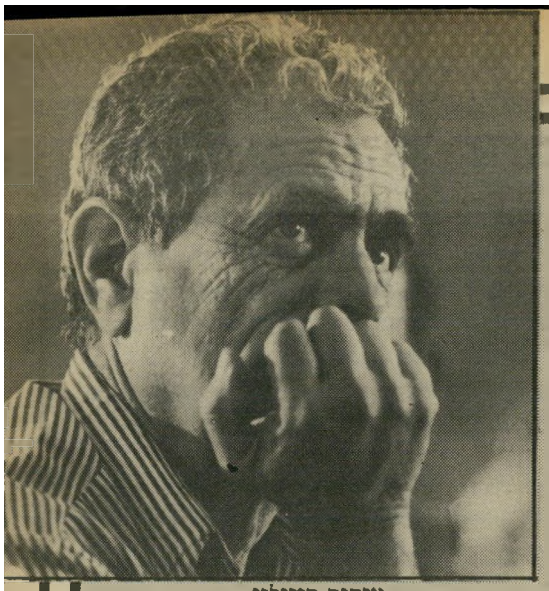
באותו שידור אמר הח"כ איתן את אשר התפרסם כעבור זמן בדוח־פוגל: סולל בונה **מבקש את עזרת הממשלה לפרוש חובות של 135 מיליון דולר לעשר שנים, בריבית 12%.**

שבועיים לפני פרישת שרגא רוטמן הכחיש מזכיר חברת העובדים **התפתחות מפתיעה ופית־אומית זאת, כפי שחשף אותה לראשונה ח"כ מיכאל איתן.**

מסכת־השקרים, שהתיקשורת הוצפה בהם מטעם רוזוליו ואחרים, היתה דרושה לבוסים כדי להשיג בשקט, הרחק מזרקורי־התיקשורת, את עזרת ראש־הממשלה בדרישתם, שאומנם ניתנה להם בגיבוי איתן. חלפו שבועות יקרים עד שהתיקשורת גילתה דבר קיומה של ועדת־פוגל „הסודית".

„רעיונות מעוותים ומבולבלים"

ב־15 בינואר 1986 שאל הח"כ מיכאל איתן את ראש־הממשלה שימעון פרס בכנסת: האם לדעת ראש־הממשלה מן הראוי היה שבנק הפועלים **ימשיך להזרים כסף לחברת** סולל בונה, **שנמצאת במצב של פשיטת־רגל טוטאלית, ובניגוד לחוקי הפיקוח על הבנקים ממשיכים להחזיק אותה עד אשר הממשלה תזרים כסף ציבורי לסולל**

מזכיר רוזוליו
„אין כל שחר, אין כל יסוד!"

בונה? האם לדעת ראש־הממשלה כל חברה אחרת שאינה הסתדרותית היתה מקבלת סיוע על פי אותן אמות־מידה? האם לדעת ראש־הממשלה התערבותו הישירה אינה נובעת אך ורק מן העובדה שסולל בונה **היא אחד המעוזים של מיפלגת־העבודה ומתגייסת לטובת מיפלגת־העבודה בכל מערכת בחירות שהיא? האם לדעת ראש־הממשלה חברה שהגיעה לצבירת חובות של מאות מיליוני דולארים יכולה לקבל סיוע ללא ריאורגניזציה, ללא שום יעול, ללא שום הדחה של הניהול הכושל?**

פרס: „אני רוצה להשיב לח"כ מיכאל איתן, שאני לא נוהג כמוהו להשתמש בכספי המדינה לצורכי מיפלגה. אחרת אני לא יודע איך עולים על דעתך בכלל רעיונות מעוותים, מבולבלים כאלה. איך אתה מעלה על דעתך? השיטה הזאת שאתה עולב, משמיץ, מפטפט ללא כל יסוד..."

איתן: „הכל אמת. אני אחדאי למה שאני אומר!"

פרס: „אם אתה דובר אמת, למה אתה שואל? תתבע אותי למישפט, איש־האמת הגדול. אני רוצה להגיד לכנסת שלא היתה חברה פרטית או הסתדרותית שפנתה אליי ולא נפגשתי איתה ולא ניסיתי לסייע לה. אך חברה, ביניהן הרבה חברות שמעורבות בעסקים אחרים, אף אחת לא דחיתי. עם כולם ישבתי! אתה לא תראה לי אפילו מיקרה אחד כזה שמישהו פנה ואמר שהוא במצוקה ולא קיבלתי אותו. תתבייש לך בכל המחשבה המיפלגתית! אני לא עוסק בענייני מיפלגות. אני גם לא מגייס כספים מכל מיני קבלנים לענייני מיפלגות, לא בגדה ולא במקומות אחרים!"

איתן: „אתם גונבים..."

כך נמשכה ההתנצחות, עד שנתפס שימעון פרס – שלא השיב לעניין – בשקר:

„אני רוצה להגיד לח"כ גולדשטיין: סולל בונה **לא ביקשה כסף מהממשלה. לסולל** בונה **יש חברות בחוץ־לארץ ובארץ. היא ביקשה רשות להעביר כספים שלה מחוץ־לארץ לארץ. בודקים את זה כפי שבודקים כל חברה אחרת..."**

וכו' וכו' – הסתרת האמת לכל אורך תשובתו של ראש־הממשלה.

מה עושה את האישה טובה במיטה?
מה עושה את הגבר טוב במיטה?

שני ספרים מאת ונדי לי, אשר עזבה את בי.בי.סי. וראיינה 150 מומחים ויודעי-דבר כדי למצוא את התשובות לשאלות אלו.

מי ומי במראויינים? ''אלי'' ו''אלות'' סקס מפורסמים - ריצ'ארד ברטון, מנדי ריס דייוויס, ג'ק ניקולסון, זא זא גאבור, עומר שריף, סילביה קריסטל ועוד - גם אמנים ו-פסיכלוגים, וזונות צמרת כקסווירה הולנדר.

''תשובות מפורטות להפתיע''. (''טיים'')

* ''נשים וגברים מפורסמים (ומנוסים ביותר) בשטף דיבור חסר מעצורים מסבירים כיצד ל-העשות מאהבות מעולות ומאהבים מעולים, שייזכרו לטוב''. (''קוסמופוליטן'')

כל ספר 11.80 ש'ח. רוצו לחנות או שלחו צ'ק להוצאת ''לדורי'', ת.ד. 26507 ת''א, ותקבלו שני ספרים שיפקחו את עיניכם ויחוללו מיפנה נפלא בחייכם. המשלוח חינם.

ללא דמי תיווך!!

יוזמה

אנחנו נמכור – נשכיר –
כל נכס או רכוש שבידך
ללא דמי־תיווך מצידך

★ **אבן־גבירול 142, תל־אביב,**
טל' 455624, 456372, 448853

למשפחת לביא
יצחק, רינה, אורלי,
גיל ונויה
מ־Beverly Hills, California
תודה עבור תרומתכם למפעלנו החשוב
אגודת
צער בעלי חיים בישראל
תל־אביב –
רח' שלמה 30 יפו
טל. 03-827621

שולה
ציפורניים מלאכותיות בשיטה אמריקאית
חזקות באחריות
וכן השתלת ריסים
ת"א, המלך ג'ורג' 72
טלפונים: 282969
השתלת ציפורניים

גרפיקאי/ת
את/ה יודע/ת מה זה סדר־צילום.
תעוג יקר. עכשיו אותו סדר
בפחות כסף. כשתשמע/י את מחיר
המינימום הראשון שתשלמ/י
אצלנו - תשמח/י שהכרנו
רוני צפריר 03־447363

הבלוף המוסכם

(המשך מעמוד 15)

בטורי חשיפה במעריב פירסמתי ב־19.3.82 את הפרשה והדגשתי כי „דרוקר חזר והתאונן כיבנק הפועלים מפעיל עליו לחצים למכור לסולל בונה. היו בפיו טענות וביקורת כלפי מנכ"ל הבנק, גיורא („ג'ורי") גזית, אך הוא לא ידע איך להשיב מילחמה."

גיליתי באותה חשיפה כי לחברי־הכנסת משה שחל (היום שר־האנרגיה) „היה חלק נכבד בביצוע העיסקה ובחתימתה — 65% מכירה מחברת דרוקר לסולל בונה". ח"כ שחל היה באותם ימים „מצד אחד פרקליט היזם הפרטי דרוקר, ומן הצד האחר הוא היה ממנהיגי מיפלגת־העבודה והמשק ההסתדרותי."

ראיתי את הנולד כאשר הדגשתי במאמר: „סולל בונה עוד עלולה להצטער על העיסקה. קבלנים שואלים איך ישתלט הקונצרן במצב כלכלי מפוקפק על 18 אלף עובדיו, שאליהם נוספים עתה 2,500 אנשי דרוקר."

שרגא רוטמן, מנכ"ל סולל בונה אז, השיב על שאלות: „אין אצלנו אבטלה סמויה. העבודה אצלנו בעליה באורח ריאלי. הרווחנו ב־1981."

חלפו ארבע שנים.

בסוף 1981 היתה מצבת החובות נטו של סולל בונה 90 מיליון דולר, ובשנה שבה בוצעה העיסקה עם זכריה דרוקר — 1982 — נרשמה ירידה בהעברות חברת־הבת מחו"ל ועליה בצרכי המימון לפעולות היזומות והפסדים נכבדים בפעילות השוטפת. הקונצרן, שמנהליו התנפחו אז וטפחו ללא הרף על שכם עצמם, הגדיל את נפח חובותיו נטו בישראל מ־90 מיליון דולר בתחילת 1982 לכ־200 מיליון דולר בסוף 1984 ולכ־300 מיליון דולר בסוף 1985. הגידול היה רובו ככולו בחצי השני של 1985. בשנה שבה רכשו את חברת דרוקר (1982), עמד החוב נטו על 130 מיליון דולר — גידול של 44.4% לעומת החוב של 1981.

מישרד־השיכון וקבלנים ותיקים הזהירו את סולל בונה מהעמקת הסתבכותה אם תרכוש את דרוקר, אך ללא הועיל. כתבתי: „החברה הענקית דרוקר/סולל בונה עלולה להיקלע לקשיים כספיים בעתיד."

את אשר ראיתי אני — עיתונאי שלא כל הסודות נחשפו אז לפניו — סירב לראות המנכ"ל רוטמן, שהיה מאוד אופטימי באותם ימים של 1982.

סיימתי את מאמר־החשיפה במעריב כך: „דבר אחד חייב להיות ברור — משלמי־המיסים שכרם ייצא בהפסדם מן העיסקה הטריה, הדוחקת יזמים פרטיים משוק־הדירות ומענף־הבניה כולו. התחרות מצטמקת."

מנכ"ל מישרד־השיכון הזהיר אז, כי „יהיו השלכות לא טובות מהעיסקה, תוך שנה עד שנה וחצי".

רבים קראו את הכתובת על הקיר, אך ראשי סולל בונה, כמו הבוסים של חברת העובדים או הוועד־הפועל, טמנו את ראשם — כהרגלם — בקרקע.

כך תפח והלך החוב של הקונצרן בעונת־שמרים. מצבת החובות הנוכחיים, בלשון נתוני החברה עצמה, שמאמצת אותם בשתי ידיה ועדת־סוגל, עומדת על 490 עד 500 מיליון דולר, בזה 180 מיליון דולר חוב מעיק למזוח קצר בריבית חריגה.

אני מסופק אם זה באמת כל החוב של סולל בונה. אולי הוא כפול? האם אפשר לסמוך על מה שכתוב בדוח־פוגל, שהנתונים בו סופקו על־ידי החברה השוקעת עצמה?

אהרון פוגל נחשף עצמו בדוח שחתימתו מתנוססת עליו. איכותו כבעל־מיקצוע באגף־התקציבים של האוצר, שבראשו הוא עומד, מעוררת ספקות. היסכים פוגל להעיד בבית־המשפט בשבועה כי אכן כל חובות סולל בונה מפורטים ברוח, כאשר הדגש על המילה כל?

(בתבה ראשונה בסידרה)

טופס חבוי בכספת

ח"כים וינשטיין ושפירא: זה עניין פרטי בלבד!

ל שראל אוהבת לחקות את אמריקה. אלא שלא בדברים היעילים, הצודקים והטובים.

באמריקה, כאשר מועמדת לתפקיד סגן־הנשיא, ג'ראלדין פרארו, נחשדה בעבירות־מס, היא התבקשה להציג את הכנסותיה לפני מס־הכנסה וגם לפני כל האומה, במסיבת־עיתונאים טלווי־זיונית.

באמריקה, חלה על חבר־קונגרס ה־גבלה שהכנסתו החיצונית לשכרו לא תעלה על 15 אחוז משכרו כאיש־קונ־גרס. לחבר־קונגרס אסור גם לקבל מתנות מארצות זרות.

באמריקה, גם הנשיא חייב להצהיר על כל מתנה הניתנת לו.

בטופס הצהרת־ההון צריך חבר־הקונגרס להצהיר לא רק על חוזים קיימים שלו, אלא אפילו על חוזים עתידיים, עם חברה מיסחרית כלשהי למשל, שיתממשו — בתום תקופת כהונתו.

בארץ, לעומת זאת, הכל פרוץ.

עורכי־דין צעירים נבחרים לכנסת. ובמרבית המיקרים הופכים גם עשירים. גם לחברי־כנסת רבים שאינם עורכי־דין יש הכנסות נוספות. הם משמשים כיועצי־מס, כיועצים כלכליים, כ־שמאי־קרקעות ועוד מיני מיקצועות המאפשרים הכנסה נוספת גבוהה.

כי חבר־הכנסת קרוב לצלחת. הוא יכול לסגור עניינים במיזנון חברי־הכנסת. הוא יכול להרים טלפון לכל שר או פקיד בכיר ו„לגמור עניין". לטובת הלקוח ולטובת הכיס הפרטי שלו.

היו"ר החליט: זה מוגזם

ב מארס 1981, החלה ועדת מישנה של ועדת־הכנסת לעניין קבי־עת כללי אתיקה את עבודתה. יו"ר הכנסת דאז, מנחם סבידור, חשב כי ראוי לה לכנסת־ישראל שנבחריה יצהירו על הכנסותיהם. כבר בישיבה

ח"כים רמון ונאמן: בחנאי שזאת תהיה נורמה

הצהרת־ההון של חברי־הכנסת נועדה למנוע שחיתות וניגוד־אינטרסים. אבל זו היא אחיזת־עיניים בלבד

השלישית של הוועדה שותפו בה נציגים ממישרד־המישפטים, והכנת כללי־האתיקה קיבלה גושפנקה כמעט ממשלתית.

צוות של כלכלנים ומשפטנים הכינו את הטפסים בכנסת הנוכחית. על פי החלטת ועדת־הכנסת, התבקשו חברי־הכנסת להגיש הצהרות־הון, פעם בש־נה, בתום כל שנת מס.

חבר הכנסת אליהו שפייזר (יו"ר ועדת־הכלכלה של הכנסת), נתן את רשותו להעולם הזה לפרסם את הצהרת־הון שלו. גם חברי־הכנסת יוסי שריד וויקטור שם־טוב.

שפייזר אומר: כל התועלת שב־הצהרת ההון היא בפומביותה, ולכן איני מבין מדוע הטופס צריך להישאר בכספת. רק ביקורת ציבורית פתוחה

שפייזר, שריד ושם־טוב נתנו רשות לפרסם את הצהרות־ההון שלהם

כך נראה הטופס:

הכנסת האחת עשרה

שם המשפחה	שם(ות) פרטי(ים)		מספר הזהות

במעטפה זו הכנסתי טופס ממולא כדין של

הצהרת הון

לפי סעיף 15 להחלטת ועדת הכנסת בדבר כללי אתיקה לחברי הכנסת

התאריך _____ החתימה _____

אישור

הנני מאשר כי חבר הכנסת חתם לעיל בנוכחותי ומסר לי ומסר לי את המעטפה הסגורה.

שם החותם

התאריך _____ החתימה _____

סודי

לפי סעיף 16(א) להחלטת ועדת הכנסת בדבר כללי אתיקה לחברי הכנסת "יושב ראש הכנסת ישמור על סודיות הצהרות חברי הכנסת ולא יגלה כל־פרט מהן, אלא בהסכמתו או על פי בקשתו של חבר הכנסת המצהיר או על פי דרישה של בית המשפט"

"פ 3000, 14.12.1983

	ביום	שם הפותח	תוארו	אסמכתא	חתימה
המעטפה					
נפתחה					
ונסגרה					
מחדש					

חבר־כנסת, המתחיל במיצוות מילוי טופס הצהרת־ההון, לא גמר בכך את מלאכתו. הוא אמור למלא את הטופס פעמים אחדות במשך הקדנציה שלו, ואפילו לאחריה. לראשונה – 60 יום לאחר היבחרו; לאחר מכן, בתום כל שנת מס (ה־31 במארס) ולבסוף, 60 יום לאחר סיום כהונתו כחבר־כנסת.

טופס ההצהרה עצמו מזכיר את טופס הצהרת־ההון של נישום מן השורה, אך 11 דפיו מרשימים יותר, אולי בזכות העובדה שבראש כל דף מופיעות המילים „סודי/אישי".

11 דפי ההצהרה מחולקים לארבעה פרקים: דף ראשון, שבו מצהיר הח"כ כי כל הפרטים שמסר הם „נכונים ושלמים"; שמונה דפים, שבהם אמור הח"כ לפרט את רכושו על כל מרכיביו; דף אחד להתחייבויותיו ודף אחד להכנסתו (השוטפת).

דפי הרכוש מקיפים־כל, מחשבונות ופקדונות בבנקים, לפרטי־פרטיהם (שם הבנק, סניף הבנק, מיספר החשבון, בעלי זכות־החתימה בחשבון), דרך פירוט ניירות־ערך והשקעות אחרות, זכויות בקופות־גמל ובתוכניות ביטוח וחיסכון, ועד לזכויות בנכסי דלא־ניידי ומטלטלין (לרבות כלי־רכב ממונעים וחפצים יקרי־ערך, שלגביהם מוצע לח"כ, לשם אימות דיווחו, להגיש גם העתק פוליסת הביטוח הרלוונטית).

נראה שאיש לא שם לב לכך כי בסעיף המזומנים מתבקש הח"כ להצהיר לא רק על מטבע ישראלי או מטבע חוץ שברשותו, אלא גם על מטבעות זהב, אם יש לו כאלה, וזה שעה שהחזקת מטבעות זהב היא עבירה לפי חוקי המדינה.

את הטופס נועלים דף ההתחייבויות (חובות הח"כ), שבו הוא מתבקש לתאר כל חוב, אם הוא חייב למישהו משהו, לפי שם בעל החוב, תאריך היווצרות החוב ותנאי ההתחייבות (הכוונה לתנאי ההחזר, כגראה) ודף ההכנסה – אם זה מעסק, או ממשכורת, מריבית, או מדיווידנד, מתמלוגים, או משווי שימוש ברכוש, מחלקם, או מאחד מהם, או, למי יש, מכולם יחד.

יו"ר־הכנסת שלמה הילל, החליט שזה מוגזם. פעם בקדנציה, הוא הציע. ועדת־הכנסת קיבלה. ההצהרות אמו־רות להיות מאופסנות בכספת־היו"ר.

חברי־הכנסת שונים בעניין זה מחברי־הממשלה. שרים וסגני־שרים חוייבו ב־1977 להגיש הצהרות־הון למבקר־המדינה. לפי כללי ועדת־אשר (על־שם שופט בית־המישפט העליון בגימלאות), חייבים חברי־הממשלה להצהיר על רכוש, נכסים, שותפויות בחברות ובמישרדים, נכסים וכו'.

וגלויה מאפשרת לעמוד בקריטריונים של ניגוד־אינטרסים בין נבחר לעי־סוקיו האחרים. בין השקעותיו לבין החלטות שמתקבלות בהשתתפותו בפורומים של הכנסת.

שפייזר מציע להעמיד לרשות הצי־בור ספר פתוח לעיון, וכו הצהרות־ההון של נבחרי־הציבור. (כך, למשל, נהוג בארצות סקנדינוויה).

שפייזר גם מציע לשנות את מיבנה הטופס ולהרחיבו.לכלול בו נכסים, התחייבויות. הכנסות מכל מקור אחר נוסף על שכר הח"כ. מתנות שהנבחר מקבל ונותן, חוזים נוכחיים שלו וכאלה שלעתיד לבוא.

חבר־כנסת אחר, מן המערך, עורך־הדין דויד ליבאי, חושב, לעומת זאת, שהצהרת־הון היא עניינו של הפרט: „אין לי התנגדות שאדם מוסמך יעיין בטפסים. אך זה לא עניינו של הציבור. אומנם חבר־כנסת נמצא כל הזמן בבחינה ובהתבוננות, ואפשר בהחלט לבחון את התנהגותו מהבחינה הצי־בורית ולהגיב עליה. אך גם לאיש־ציבור יש עדיין עניינים שהם בגדר עניניו הפרטיים."

במישאל־בזק שערך העולם הזה שברו חברי־הכנסת את השתייכותם המיפלגתית. חברי־כנסת מהמערך, הליכוד והתחיה צידדו בפומביות ה־טפסים והתנגדו לה. כאן לא נשמרה המישמעת הסיעתית. כאן נשמרה באופן בולט המישמעת העיסקית. האינטרסים הפרטיים ואולי אף הפחד.

השר משה שחל, שהגיש הצהרת־הון למבקר־המדינה, כמתחייב מכללי וע־דת־אשר, היה בין היוזמים להתקנת כללי־האתיקה עוד בהיותו חבר־כנסת מן השורה. שחל אומר שכוונת הצהרת־ההון היתה ליצור מנגנון של בקרה על הכנסותיו של חבר־כנסת מערב בחירתו ועד לפרישתו. להצהרת־ההון מתייחס השר. שהוא גם פרקליט מצליח. כגורם מרתיע בלבד. שחל תולה ברמת המוסריות של נבחר ציבור את האתיקה המתבקשת. מהיותו נהנה ממעמד.

עסקות במיזנון

לפני שנים אחדות זכתה חברת בניין ישראלית במיכרז לבניין בנייירובי. בירת קניה. הבניין מומן על־ידי אונסקו (ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם). באו"ם עשו הכל כדי למנוע מחברה ישראלית לקבל את המיכרז. בחברה הישראלית הבינו שרק מישרד פרקליטים ידוע ומקובל יוכל לפתור את הבעיה. החברה שכרה את שירותיו של מישרד מקורב לצלחת. היה זה מישרדו של ויליאם רוג'רס, מי שהיה שר־החוץ האמריקאי. החברה קיבלה את העבודה בקניה.

עניין פרטי

גם בארין מעדיפים רבים לשכור שרותיו של עורך־דין, שהוא, במיק־רה, גם חבר־כנסת, או יועץ כלכלי, שהוא במיקרה, חבר ועדת־הכספים.

כשכיהן משה שחל כחבר־כנסת מן השורה ביקשה חברה גדולה בארצות־הברית לשכור את שירותיו. שחל קבע להם פגישה במישרדו בחיפה. נציג־החברה התעקש להיפגש בכנסת, בירושלים. שחל סירב. כעבור שבוע מצא שחל את נציג החברה האמריקאית מסב בכנסת בחברתו של עורך־דין צעיר, שהיה, במיקרה, גם חבר־כנסת.

המבקר במיזנון חברי־הכנסת יכול לעיתים מזומנות לראות חברי־כנסת בעלי מיקצועות חופשיים, בחברתם של אנשים מעונבים ומכופתרים, הסוג־רים עסקות.

„הטיפשות והתגלמותה"

עד היום לא הגישו כעשרה חברי כנסת את טפסי הצהרת־ההון ל־יו"ר הכנסת.

חברי־הכנסת שלא הגישו הצהרות־הון הם קואליציה מעניינת: מיכה חריש (המערך), גרשון שפט (התחיה), חיים קופמן, פסח גרופר ובני שליטא, אליהו בן־אלישר ואמל נאסר אל־דין (הלי־כוד).

ההסברים לאי־ההגשה: מיכה חריש, חיים קופמן ופסח גרופר פשוט לא הספיקו. הם הגישו למס־הכנסה, ולכן התעכבו בהגשת הטופס לכנסת. הם מתכוננים להגיש. הם בתהליך של הגשה.

בני שליטא אינו מתכוון להגיש טופס כזה: „זו אחיזת־עיניים. נסיון לעוור את עיני הציבור. הטיפשות בהתגלמותה. עד שלא יחליטו להגביל את חברי־הכנסת בעיסוקים אחרים, אני לא מגיש שום טופס!"

(המשך בעמוד 20)

אנשים

כיצד התנהג בילדותו יוזם מילחמת הלבנון, ומדוע התעלפה עוזרת־הפקה בטלוויזיה

■ חבר־הכנסת **פינחס גולדשטיין** המקפיד על נוכחות תדירה במישכן הכנסת, מלבד ביחותיו לחו"ל, בלט בהיעדרו מהמישכן בתחילת השבוע. גולדשטיין ישב שיבעה, עקב פטירת חותנו.

■ לפני כן שב גולדשטיין מחו"ל. באמצע מסעו נתקע הח"כ מכפר־סבא בספרד לחמי־שה ימים תמימים, מכיוון שחיכה למטוס אל־על. את הזמן הזה ניצל למפגשים עם ראשי הספורט של ספרד, בתוקף תפקידו כיושב־ראש הוועדה לענייני ספורט של הכנסת. הוא נפגש עם ראשי ריאל מדריד, ואפילו הרגיש ממש בבית — במיפלגתו הליברלית — משפגש את קולם. לא, לא אלי, חברו למיפלגה, כי אם קולם המכונה שם **קוויאם**, והוא סגן־שר לענייני ספורט — התפקיד הציבורי הבכיר ביותר בתחום הספורט. כמו־כן נכח גולדשטיין בטקס הגשת ההאמנה של השגריר הישראלי.

■ כל המוזמן אל השר **משה שחל** בימי השישי בצהריים, מופתע מתשומת־הלב היתירה לה הוא זוכה מ**נחום**, נהגו. הנהג הסימפאטי דואג לכל מחסורו של האורח. אם צריך להודיע למישהו שיבוא לקחת את האורח — הוא יעשה זאת בשימחה, אך יודיע שיבואו לקחתו בהקדם האפשרי. אחר־כך יפעיל לחצים שהאורח לא ייאלץ להמתין זמן רב לשר וייכנס מייד, ללא עיכובים. אחר־כך, יתחקר את האורח בעדינות — ממש בעדינות — על מה השיחה וכמה זמן תארך. כל זה מדוע? מכיוון ששחל מקיים את פגישותיו ביום השישי בחיפה, עיר מגוריו, בבניין יפהפה של המכון לחקר ימים ואגמים. נחום, נהגו, לעומת זאת, הוא ירושלמי גיזעי, ולאחר שמסתיים סדר־יומו העמוס של בוסו, עליו לטוס — לירושלים. ואפילו במהירויות המקובלות עליו — הוא נודע כנהג־השר הממהר ביותר — זה לוקח זמן.

■ לפני כשבועיים, עזב גונדר **רפי סויסה** את הארץ, כשהוא מלא תיקוות. סויסה נסע לצרפת, בתיקווה לשוב עם בנו דויד, המרצה שם עונש מאסר בעוון הברחת סמים. אומנם נותרו לבן לרצות עוד כמה חודשים וכן מוטל עליו לשלם עוד קנס, בטרם יורשה לחזור הביתה. אולם סויסה הוא איש אופטימי, והאמין כי בכל זאת יעלה בידו לקצר את רוע הגזירה. ביום השני בערב נחת בגפו בנמל־התעופה בן־גוריון. הבן יגיע ארצה בעוד חודשים אחדים.

■ **אלחנן ברי־סער**, מי שהיה דובר המיפלגה הליברלית, אושפז במפתיע בבית־חולים בשבוע שעבר. מצבו הבריאותי של ברי־סער, שטרם מלאו לו 40, הפך לשיחת היום במיזנון־הכנסת בין הח"כים הליברלים.

■ חברי־הכנסת **בני שלי־טא ויגאל כהן** היו מוזמנים למסיבה בירושלים. השניים, הידועים כחובבי־בילויים, מתייצבים בדרך־כלל לאירועים מעין אלה. הפעם התייצב שליטא בגפו. „יגאל מקורקע," הסביר שליטא, „אשתו הגיעה מהמושב (תל־עדשים)...."

■ בסימפוסיון שיזם התיאטרון לילדים ולנוער בעיקבות הצגת־הבכורה של העד — סיפורו של נער פליט־שואה הנקלע לפנימיה בארץ, שבה המורים והתלמידים מתנכרים לו ואינם מאמינים לעדותו על המתרחש באירופה — נחלץ המחנך **אריה סימון** להגן על המורים. סימון, חתן פרס־יש־ראל, שהיה בראשית מילחמת העולם השניה מחנך בכפר־הנוער בבן־שמן, לא היה מרוצה מדמותו של יותם, המורה אטום־הלב שבהצגה. „זה לא היה טימטום־מוחין. לא היינו עיוורים לפיצעי הילדים העולים," התגונן סימון, „אלא האמנו, בתמימותנו, שבפצעים אלה אין לגעת. שגינו מתוך תמימות, האמנו שאנו בר־נים עולם חדש, ושההווה והעתיד ירפאו בעצמם את פיצעי העבר."

■ הח"כ **שולמית אלוני**, ילידת הארץ שהתחנכה בבן־שמן, השתתפה באותו דיון ותמכה במסר הביקורתי של ההצגה. היא הבינה לרוחו של שלומק, הנער הפליט, הנמלט מפני הצבריים המתנשאים: „הקו שהיה שליט אז בישוב היה של שלילת הגולה ויצירת אדם חדש, הצבר. הדגם הזה בא מול הדימוי השלילי שהודבק ליהודי בגולה, עם הסירחון והטפילות. מכאן נולד הביטוי ‚חומר אנושי' — כלומר, יש ללוש את הפליט היהודי, כדי ליצור ממנו אדם חדש."

■ הסופרת **שולמית הר־אבן**, שהמחזה העד נכתב על־פי סיפור פרי־עטה, הרחיבה עוד יותר את הביקורת על מערכת־החינוך בארץ: „הבעיה של התנשאות הצברים על העולים אינה מיוחדת רק לדור פליטי־השואה. אני זוכרת כיצד בשנות ה־50', בגלי העליה הגדולים, היו המורות, החדורות רצון טוב ומסירות, מקצרות את החצאיות של תלמידותיהן העולות, כדי להפוך אותן מהר ככל האפשר לישראליות. כי חצאית קצרה, לדעתן, היתה סימן לישראליות. אבל הילדות היו חוזרות הביתה וחוטפות מכות מהוריהן — כי בעיני ההורים רק וונות התלבשו כך."

■ בהזדמנות אחרת, כשנשאל **יורם פאלק**, בימאי העד, כיצד בנה את דמותו של בועז, הצבר השחצן שהוא מנהיג הכיתה, השיב: „לנגד עיניי ולנגד עיני המחזאי **מוטי** (קסטנר) **לרנר** עמדה דמותם של כמה מיוזמי מילחמת־הלבנון. ככה בוודאי הם התנהגו בילדותם."

■ **איה ודויד אדמון** מחכים לשימחה מישפחתית העשויה לפקוד אותם בכל יום. השניים מרבים לבלות את לילותיהם בפאבים תל־אביביים. נראים מאושרים ומביטים בגאווה לעבר ביטנה התופחת של איה הבלונדית. את מינו של הרך העתיד להיוולד הם מסרבים לגלות, אם כי הם מודים שערכו בדיקה והם כבר יודעים את הסוד. בעוד ימים אחדים יידעו כולם.

■ לאחר ירח דבש קצרצר בלונדון חזרו ארצה הרקדנית **טלי** (לשעבר **יאיר**) ובעלה הטרי, הזמר **אריק סיני**, לחיי היומיום — הלא כל־כך אפורריים, במיקרה שלהם.

מיקה בשן הבלונדית, בתו של ממציא־הממציאים, יעקב מרידור, ואשתו של הזמר יגאל בשן, מחבקת את אחותה הבכירה, רחל קרמרמן. קרמרמן נחשבת כאשה שבחבורת „הנסיכים" בתנועת־החרות. „הבנים של." ואילו מיקה היא מעצבת־אופנה מצליחה, המתמחה בעור.

עונת המלפפונים

ח"כ שפירא
הרבה צום

• **כל הארץ כבר יודעת שחבר־הכנסת אברהם שפיר־א מתחתך לקראת הקיץ. כל זאת בשיטה הדראסטית ביותר – צום נוזלים קפדני, בפיקוח רפואי צמוד. כל מי שראה אותו, או דיבר עימו בטלפון, דיווח בהתרגשות, כי הרב־הח"כ הנמרץ נשמע חלוש, כואב וריע.**

הנושא, מטבע הדברים, הפך שיחת היום במיזנון־הכנסת, ושם הפתיע ח"כ, המכסך דרך־קבע בוועדת־הכספים של הכנסת וששמו שמור מכל מישמר במערכת, כשדיווח לנבחרי־האומה שהדיאטה אמנם דיאטה, אך הצום לא בדיוק צום. ביום־השבת, כך דיווח בארשת יודעת־כל, נשבר מעט שפירא וחטא באכילת מלפפונים. ככה סתם – מלפפונים. הנבחרים שתו את דבריו בצמא, תוך כדי זלילה רבתי.

מלפפונים או לא – שפירא באמת רזה.

שוש אביגל הד"ר לתיאטרון, בחברת קובי בר ורותי לנדאו, שחקני ההצגה העד. **אביגל, מבקרת־התיאטרון חסרת־הפשרות, עברה לאחרונה את המיתרס המיקצועי ומונתה כמנכ"ל** התיאטרון לילדים ולנוער. **המסיבה לכבוד הבכורה של** העד. **הצגה שהופקה באותו תיאטרון, היתה האירוע הציבורי הראשון שבו היא הופיעה בתפקידה החדש.**

יום־הולדת שמח

שטרן וברנים
זיקוקי די־נור

• **מאז וידויו המרגשים והחושפניים על חייו הפרטיים, יזד הצייר יוסי שטרן מהכותרות. השבוע זומנה לו הפתעה מרגשת. שטרן הגיע עם חברתו ברניס, אמריקאית תוססת שכתבה כמה רבי־מכר בנושא דיאטות־הרזיה, למיסעדה ירושלמית. השניים סעדו להם בנחת במיסעדה הומת הסועדים. כשלפתע כבו האורות ויחזקאל שמש, בעל־המיסעדה וחברו של שטרן, צעד לעברו עם עוגה. שעליה זיקוקי די־נור. ברקע נשמע: „הפי בירסדיי טו יו," וכל הנוכחים מחאו כפיים לחתן־השימחה. שמזמן לא נגרמה לו כזאת נחת.**

■ במסיבה העליזה שהתקיימה ביום הראשון, לכבוד ההופעה ה־150 של כמו צועני, נכחו — מלבד זמרים, בדרנים ומי ש־קרויים „אנשי השאו־ביזנס" — גם אנשי־עסקים כגון **דני גילרמן**, נשיא לשכת המיסחר, **ואליעזר פישמן**, המוכר כאיבר השני בצמד ריגר־פישמן.

■ כשהגיע יצחק רבין לפני עשרה ימים לז'נווה השוויצית, לא כל־כך הלך לו. הוא נפל ישר לידיה של עיתונאית יהודית, **ג'ודי דרייפוס**, נציגת השבר־עון השוויצי־היהודי רונדשאו. שהציגה לו שאלות די מביכות, כמו מה קורה בסחר־הנשק הישר־ראלי עם סין. רבין, שענה בקושי

גוגה רג'ואן

באה עם כלתה דבורה לתצוגת האופנה של כרמלה זילברמן, שנערכה בשבוע שעבר. זו היתה תצוגת־הבכורה של זילברמן כאשת־עסקים. רג'ואן, זוהרת כדר־כה, ירדה במיוחד מירושלים לתל־אביב. בתצלום מימין: דנה אילת, בתו היפהפיה של השופט חיים אילת, ושחר אורדן, בנה של הדוגמנית חנה אורדן, שהיו הדוגמנים הצעירים בתצוגה. למטה: שתיים מנשות החברה הידועות בתצוגה: אילנה אס וריבה ברנוביץ, אשר משכו בהופעתן את תשומת־לב הנוכחים.

בעלי קרן רונית, הזכורה לרע ממפולת הבורסה.

■ **ריקי אריכא**, עוזרת־הפקה חיננית בטלוויזיה, גרמה לכמה רפיקות־לב למאחרים במסיבה של **יגאל בשן**. אלה עזבו את המסיבה סמוך לחצות והופתעו לגלות את אריכא השחרחורת כשהיא שרועה על ריצפת המלון, חיוורת כסיד. הסתבר שהחום באולם שבו התקיימה המסיבה הכריע אותה. לאחר כמה דקות התאוששה, והכל נרגעו. משיצאו מהמלון, נבהלו לגלותה שוב במצב הקרוב לעילפון, ואז כבר הובהלה לבית־חולים.

על שאלותיה של דרייפוס, הפ־סיק את הראיון לרגע וקרא ל־עבר עוזריו: „אני איפטר ממנה מהר. אני הולך לעשות קניות." מה שרבין לא ידע הוא, שדרי־פוס שולטת היטב בעברית. ועל כגון זה כבר אמרו: חכמים, היז־הרו בדבריכם!

■ מכיוון שסיבת בואו של רבין לשוויץ לא היתה רק עריכת קניות, הוא גם הופיע, לפי הזמנת המגבית, בארוחת־צהריים, שערך לו המיליונר **ני־סים גאון** במלון נוגה־הילטון שגאון הוא בעליו. אך 30 התור־מים המכובדים שהתכנסו במלון, המשקיף על אגם לימן, לא היו נדיבים במיוחד.

■ מיפגש־תורמים בלוזאן השכנה לא הניב תוצאות טובות בהרבה, ורבין נתפנה לשורת פגישות עם שר־ההגנה השוויצי בברן הבירה, ממנה יצא לסוף־שבוע בבית־החורף של המיליו־נרית הירושלמית **גיטה שרי־בר** באתר־הסקי גסטאאד.

■ כל אותו שבוע עשתה אשתו של רבין, **לאה**, בחופשת־סקי בסן־מוריץ היוקרתית. אך חזרה היא לארץ, הגיעה אשת־שר נוספת לחופשת־שבוע בארץ האלפים. היתה זאת **מיכה מור־דעי**, אשת שר־האוצר. שבאה בחברת בעלה, שר האוצר **יצחק מודעי**, שהגיע לשוויץ לפגי־שה עם מנהלי בנקים מקומיים.

■ אבל אין מקום לדאגה. תורמי המגבית יצטרכו, בסופו של דבר, להיפרד מן הפרנקים השוויציים שלהם. אחר הכל, דיברו על ליבם בשבוע שעבר ח"כ המערך **רפי אדרי**, ש־הופיע עם להקת הכל עובר חביבי, ובחודש שעבר היה זה **ארנון גפני**, נגיד בנק ישראל לשעבר וכיום מנכ"ל הבנק הכללי (של הברון רוטשילד).

דסנה ברק

מיצעד הפקידות של ועידת חרות

● מיהי תמי כהן? זאת שאלת־השאלות שנלחשה מפה לאוזן, בסוף־השבוע, במיס־דרונות חרות. תמי כהן המיסתורית, שאיש אינו יודע לזהותה, היא אחת מ־191 צירים שנוספו לוועידה בדקה ה־90 על־ידי ועדת־האישים. על הוועדה הוטל לסנן מיספר זה של צירים לוועידה, מתוך 600 מועמדים שהמיפלגה רוצה לכבדם: אישי־ציבור לשע־בר, פעילים בעבר שבריאותם לקויה, אסירי־ציון, ובעלי־זכויות אחרים. בראש הוועדה הוצב חבר־הכנסת דן מרידור, לאחר ניצחונו של ראש מחנהו, יצחק שמיר, בישיבת המרכז הקודמת. על מרידור הוטלה משימה קשה ביותר. חברת־הכנסת מרים תעסה־גלזר, למשל זעמה: „400 מועמדים נשארו בחוץ – זהו ממש קיצוץ בבשר החי של התנועה!".

אכן, רבים וידועים בתנועה נותרו בחוץ: ליאור דושינסקי, יושב־ראש אגף־האקדי־מאים, המשתייך על פי השמועות למחנהו של דויד לוי, רפי דואק, מנכ"ל אגף־האירגון של התנועה, המשתייך גם הוא, אבוי, למח־נהו של השר כסוף־הבלורית מבית־שאן. לעומתם ולעומת אי־שים בולטים אחרים, התומכים במחנהו של לוי או שרון, מפארים שמות פחות מוכרים את הרשימה המוזרה. להלן כמה מן הזוכים המאושרים: רונית ארוסי, פקידתו של סגן שר־החוץ רוני מילוא, עליזה עציון, פקידה שחרחורת וחיננית העובדת בסיעה בכנסת, יעקב סקולר, הקונסול בלוס־אנג'לס, שיגיע במיוחד ארצה כדי להרים את ידו בהצבעות הצפויות; סילווין שלום, יועצו הצמוד־צמוד של מנהיג הליברלים יצחק מודעי, יועץ אשר הקדים וקיפץ מעל ראשיהם של פעילים ותיקים יותר בתנועת־החרות; רובין פינקלשטיין, האחראי על הבניין של מצודת זאב – מי שקרוי „אב־הבית"; צדוק שלום, אלמוני הפעיל רק כחצי שנה בצמרת התנועה, אך הצמרת במיקרה שלו, מתגלמת בדמותו של סגן־השר מיכאל דקל, מקורבו של שמיר;

עציון
רשימה –

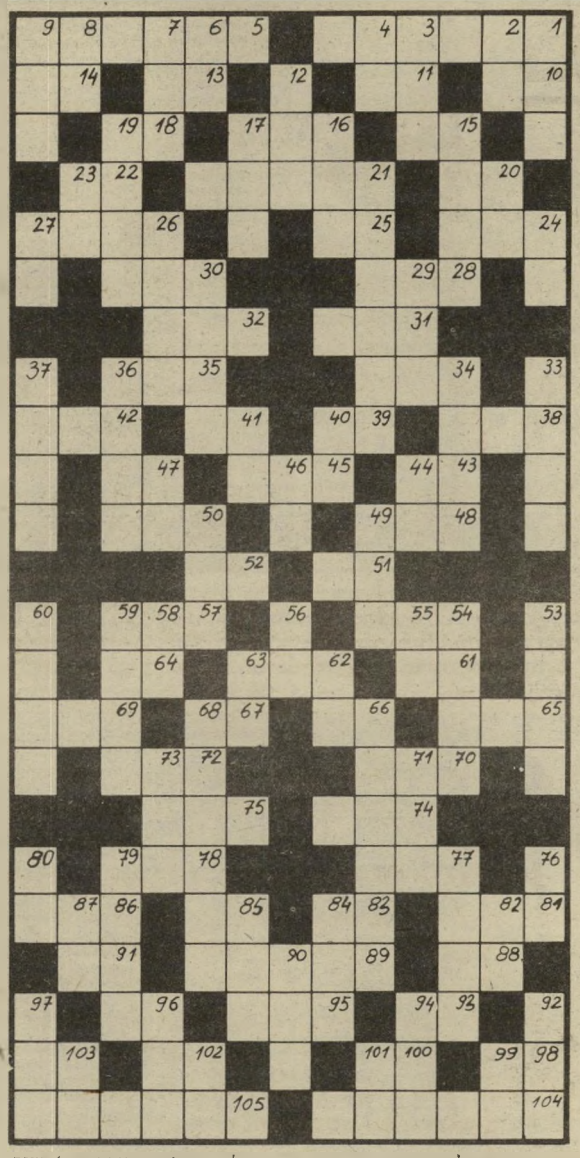

בינשטוק
– מוזרה

גם עוזריו החרוצים של משה ארנס – איל־נה ביננשטוק ושמו־ליק סלאבין – בפנים. אחד הבכירים במחנה שמיר אמר לי בתגובה על הרשימה המוזרה הזאת: „אז מה! גם מיכה רייסר, ממחנה־לוי, הכניס את כל הפקידות שלו. מה זה משנה אם הוא הכניס אותן דרך אחד הסני־פים!"

תשבץ השולם הזה

2533

מאוזן:

1) אקט של דמוקרטיה; 2) אבי המאהב (ח4.1.1); 10) שובב; 11) הסר נעליך; 13) קבוץ בדרום; 14) ביזה, שלל; 15) קיר נמוך; 16) פגם; 18) עשוק, מעונה; 20) בהשאלה — שעבוד; 21) לא דבר, אין; 22) מסמר; 24) קל־דעת, נוח להאמין; 25) סוג מנעול; 26) נשבר על נקלה; 28) שבועה של נתבע, שתקנו חכמי התלמוד; 30) דאגה לדבר; 31) שקר; 32) מס האכל; 34) תביעה, ערעור; 35) שמש; 38) שוטט הנה והנה; 39) מפולת שממה; 41) טנא; 42) פרוג, למשל; 43) ענף; 45) שק הזרע; 47) זעיר; 48) לכאן; 50) התפלל לגשם; 51) אחרית; 52) חית־טרף; 54) ארבה צעיר; 57) עור מעובד לכתוב עליו; 61) סר מהדרך הטובה; 62) שוחד; 64) קול גברי עמוק; 65) שור־הבר; 66) כן אדם; 67) בצוותא; 69) נוי; 70) מפגע; 72) גבול; 74) ארג; 75) אחד משׁ־מותיו של אלהים; 77) קרי־את השתוממות; 78) האבן העליונה בריחים; 81) למרות; 83) סוד; 85) די; 86) הוציא דבש מהכוורת; 88) נהר באיטליה; 89) על הגב; 91) אנדרטה; 93) פונה לאחור; 95) בגלל; 96) כאן; 98) עני; 100) אלהים יצילנו (ארמית, ר"ת); 102) חי במקום; 103) לא חמור; 104) אוצרות לתבואה; 105) נחושתיים (ח).

מאונך:

1) בנק (ר"ת); 2) ניצב היורד באמצע הקשת; 3) הגדולה בשחקניות הטרגדיה בצרפת; 4) נהר בדרום־אפריקה; 6) פרוסת לחם; 7) נשקה של יעל אשת חבר; 8) אציל; 9) תענוג, נעם; 12) עם; 15) אחת מטבעות השרשרת; 16) חכך, פרך בין האצבעות; 17) קנה המדה; 19) שמם של מלכי פרס ומדי העתיקה (מ); 20) מועד; 21) קבוץ בעמק הירדן; 23) קריאת־צער; 24) כלי־קבול לשמן; 26) התרת סכסוך; 27) מן הסכו"ם; 29) מחסום למי־נהר; 30) חדר טפין טפין; 33) קרדום; 34) מניעה, עצירה; 36) במצב של תנוחה. יציב וקבוע; 37) סניגור; 40) מים רבים; 41) מורח בשמן; 44) מספיק לחכם ברמז (ארמית, ר"ת); 46) אחר הכבשים; 47) בית; 49) פטיש שקצהו חד; 50) בהשׁ־אלה — לב. קרב; 53) כרגע; 54) מראה נבואי; 55) אחד השבטים; 56) חרון; 58) קרב, תוך; 59) מחלקי הגרעין; 60) עשיר גדול; 62) חבורת אנשים בדעה אחת; 63) לא טוב; 66) חלק מטלפון; 68) עטוף בשכבות של בגדים; 71) תחום מושב; 73) פרק הרגל העליון; 76) מתכופף; 77) שיר גבורים, מערכת אגדות־עם; 79) יצור שנברא; 80) מילת־שאלה; 82) מדף; 84) גרגיר המוליד פרי; 85) מדון; 87) שד; 90) שאינו מרבה חומרות; 92) שבועה, אלה; 94) סוג של מקלע; 96) צרה פתאומית; 97) סל גדול; 99) ששה סדרי משנה (ר"ת); 101) מילת־תנאי; 102) נכרי; 103) גבול בין שני שטחים.

אביגיל ינאי

הפיכה עם חיזך

(המשך מעמוד 13)

למחרת היום היינו אמורים לטוס בצהריים לעמאן, אך לא יכולנו להתאפק מלהסתובב לפני־כן בעיר.

יצאנו רגלי — עיתונאי גרמני, אנה פונגר ואני — ללב האיזור המיסחרי של העיר, רחוב קצר־אל־ניל („מיבצר הנילוס"). הרחובות היו שוממים — כמעט. פה ושם התהלכו אנשים. לפעמים נעצרו ונבדקו על־ידי החיי־לים בפינות הרחובות. ופעמים לא. איש לא טרח לעצור אותנו. בגלל חזותנו הזרה הבולטח

עוצר של מעליש

ב**ביכר־השיחרור** (הכיכר הגדו־לה, שלידה שוכנים המוסיאון המצרי, מלון הילטון, מישרדי הליגה הערבית, ארמון שר־החוץ ועוד). נת־קלנו במשוריין הצבאי הראשון. היו

ירו בקצות העיר, בכמה מקומות עלו להבות, אך העם המצרי נשאר רגוע

מישמרות של חיילים ליד הבנק המרכזי של מצריים. אך בסך הכל נראו רק כוחות מעטים ומשועממים. ברחובות התהלכו אנשים ונשים בזרם דליל. וגם עגלה רתומה לחמורים. מעליש.

היינו צריכים לחזור למלון, כדי להתכונן לטיסה. העוצר היה עדיין בתוקפו. אך לא היתה בעיה למצוא מונית. היו מוניות שהורשו לנוע בעוצר, וגם הפעם לא עצר אותנו איש.

נסענו לנמל־התעופה כדי לעלות לטיסת עאליה. חברת־התעופה הירדנית. ברדך צילמתי כמה טנקים מבעד לחלון המונית. לחיילים לא היה איכפת.

בבית הנתיבות, שבו רבה המהומה תמיד, שרר הפעם תוהו־ובוהו. הנוסעים הצליחו איכשהו להגיע מן העיר — חלקם בעוצר, באוטובוסים של תיירים, חלקם בהפסקת־העוצר — והם צבאו על דלפקי החברות. כל הטיסות היו מלאות עד אפס מקום, ולכל טיסה היו נוסעים חסרי־מקומות. גם לטיסה שלנו. רק אחרי התמקחות מורטת־עצבים, שנמשכה כמה שעות, הצלחנו לעלות למטוס, ועד שהתרומם לא היינו בטוחים שלא נצטרך לרדת.

סיוט שלא היה

ב**כל ביקור** שלי בארץ ערבית — במארוקו, בתוניסיה, במצריים — היה חוזר אליי חלום־בלהות־שבהקיץ: לפתע פורצת הפיכה, אנשים חדשים באים לשילטון, ואני לכוד במקום, ישראלי חסר־מגן.

חלום זה חזר אליי בעת ביקור זה במצריים. ההמון שהסתער על בתי־המלון שליד הפיראמידות יכול להסתער גם על בית־המלון שלי ליד הנילוס. ואם זוהי הפיכה מתוכננת — מה יקרה אם תצליח?

פעם, בעת שהות בתוניסיה, נעלם המלווה שלנו לשעה, ובהלצה תיארתי באוזני מתי פלד ויעקב ארנון, שהיו איתי, מה קרה: פרצה הפיכה, אנשי קראפי הגיעו לשילטון, אנחנו ניאסר כסוכנים ציוניים וכמרגלים של המוסד. יהיה מישפט־ראווה, נוצא להורג יחד עם ראשי המישטר שהודח...

בקאהיר לא היה־לפנטזיות אלה שום יסוד. אף לרגע קט ב־48 שעות אלה לא היתה לי התחושה הקלה ביותר של סכנה. ירו בקצות העיר. הלהבות עלו השמיימה בכמה מקומות, אך העם המצרי נשאר רגוע. איש לא התרגש.

במצריים, אפילו נסיונות־ההפיכה מלווים בחיוך.

טופס חבוי בכספת

(המשך מעמוד 17)

יש גם קבוצה של חברי־כנסת המו־כנה לפומביות הטפסים. אך בתנאי שהכנסת תחליט על כך. אם תהיה נורמה ציבורית. כלומר: תנאי שלא יהיו יחידים במערכה.

שבח וייס (מערך): „מעשה של איש בודד יש בו מן ההפגנה"; אוריאל לין (ליכוד): „אם תהיה נורמה." אחרים בקבוצה זאת הם: חיים רמון (המערך), יובל נאמן (התחיה), בנימין בן־אליעזר (יחד); אהרן אבו־חצירא (תמ"י).

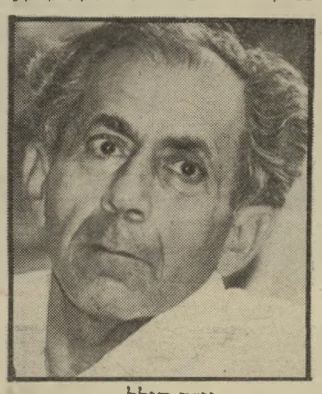
אלה הם חברי הכנסת המעטים המוכנים לפומביות ההצהרות. ועוד יותר מעטים הם מי שיילחמו בעד הפומביות. שפייזר, שריר, שם־טוב.

גם גאולה כהן מוכנה לפומביות: „עד למילה האחרונה. מי שיוכל להוסיף לי קצת הון — אשמח." גם מרדכי וירשובסקי, צ'רלי ביטון, רפאל איתן, מאיר שיטרית, דן מרידור, אורה נמיר ואברהם דנינו.

„ואם קיבלתי ירושה?"

ד**קביצה הגדולה** מכולם היא זאת של המתנגדים לפירסום הצהרות־ההון שלהם. הם חברי־כנסת ממושמעים. הם מילאו את הטפסים כמתחייב. אך אין הם מבינים מה בין מילוי הטופס והגשתו ליו"ר לבין פירסומו ברבים.

אריאל ויינשטיין (ליכוד): „זה לא צריך לעניין את הציבור אם קיבלתי ירושה." נכון. אבל מה קורה אם במיקרה הירושה היא חלקת־קרקע

יו"ר הילל
יש הצהרות בכספת

שר שחל
אין פגישות בכנסת

באחד מאיזורי הארץ, שחבר ועדת־הכספים או חבר בכל ועדה אחרת יכול להשביחה?

חבר־הכנסת אברהם שפירא (אגודת ישראל): „עניין מס־הכנסה הוא עניין שלא לפומביות הציבור." צודק. אבל עיסוקיו הפרטיים, מחוץ להיותו חבר כנסת ויו"ר ועדת־הכספים שלה, הם בהחלט עניינו של ציבור־הבוחרים.

טענות אחרות: הונו של אדם הוא עניינו הפרטי. די שמס־הכנסה יודע על מצבו הפינאנסי. יש לשמור על צינעת־הפרט. כך סבורים, בין השאר, נאוה ארד, מרים גלזר־תעסה, אליעזר שוסטק, עוזי לנדאו, מיכה רייסר, דן תיכון, יהושע מצא, פינחס גולשטיין.

מה ששוכחים חברי־כנסת רבים הוא שהצהרות־ההון של נבחרי־הציבור אינם עניין למס־הכנסה, או לחוקרי המישטרה, במיקרה של עבירה על החוק. הצהרת־ההון היא עניינו של הציבור, שזכותו לדעת.

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת
ישראכרט
ויזה
DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD.
שרות ת.ד. ללא תשלום – חניה חופשית במקום
פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 – 20.00 רצוף
03-227117/8

וידוי

גנה זה קרה. אומנם לא בבת אחת ולא בהפתעה. במשך הזמן שמעתי רינונים מאחורי גבי. מישהו אמר למישהו אחר שאמר לי. אף פעם לא חברים קרובים, לא אנשים שהכירו אותי. אמרו עליי דברים כמו „היא יותר מדי טובה. היא סלחנית נורא, הכל מוצא חן בעיניה, שוב דבר לא נראה לה רע. אף פעם היא לא מכפחת. כל ספר היא אוהבת וכל תקליט נעים לה לאוזן, וכל בן־אדם נחמד לה וכל מוצר נראה בסדר.“ ככה הם אמרו מאחורי גבי ואני, המטומטמת, חשבתי שהם מתכוונים להחמיא לי.

אחר־כך נודע לי שחברה־של־חברה שאלה אותה אם אני מקבלת כסף בשביל הדברים הטובים שאני כותבת. זו היתה הפעם הראשונה שכמעט נעלבתי, אבל מהר מאוד הגעתי למסקנה שהחברה של החברה היא מטומטמת ורעה, ומכאלה אני לא נעלבת, ושכחתי אותה ואת הדיבה שהיא הוציאה עליי.

אבל אתמול פגשתי חברה שלי. ממש חברה, מאלה שמפרגנות לי, והיא אמרה לי דברים דומים. אמרה שלא ייתכן שהמדור שלי ידבר רק על דברים טובים ויפים וטעימים ונחמדים. משהו כאן צורם, היא אמרה.

חזרתי הביתה ובמשך שעות חשבתי מה לעשות. בסוף החלטתי לא לעשות כלום. מקסימום להסביר לקוראים למה זה כך. מי שיבין, יופי לו. מי שלא יבין, גם כן יופי.

אז הנה ההסבר. אני ארם אופטימי (יש אומרים עד גבול הטיפשות), רואה ורוד רוב שעות היום, כל ימות השנה, כל חיי (יש לי קבלות על זה). החיים, למרות איך שזה נראה מבחוץ, מלאים בדברים יפים וטובים ורק צריך לדעת לשלוף אותם. רוב הזמן טוב לי ואני נהנית מכל שטות. יש לי הרגשה ברורה שהתמזל מזלי ונולדתי על הצד המרוח של הפרוסה. הלך לי קלף בחיים, קורים לי דברים יפים ומעניינים ומצחיקים כל יום. רוב האנשים נחמדים ומחייכים אליי, השמש זורחת כל יום, יש לי מספיק כסף לקנות איזה חולצת־טריקו שאני רוצה, ברדיו משמיעים כל יום שירים עבריים ופעמיים בשבוע אני אוכלת ספגטי וחסה. לבעלי יש חוש־הומור והילדים שלי בריאים וחכמים. הרבה קוראים שולחים לי מיכתבים חמים ומרגשים, החתולה שלי ממליטה בכל פעם חמישה חתלתולים הכי יפים בעולם, ואף־פעם לא היה לי גרוש אובר־דרפט. אולי יש אנשים שזה הכל שטויות בשבילם. בשבילי זה הכי הרבה שיש למישהו בעולם כולו.

אז נניח שאני הולכת בערב עם הבעל למיסעדה ומנת־הקישואים מבושלת מדי ורכה ולא טעימה. למבקרי מיסעדות מיקצועניים ורדקציים (איפה יש כאלה?) זו אולי מכה איומה, ומייד הם כותבים כתבה חריפה מאוד על המיסעדה הנוראה המגישה קישואים רכים. ואולי הם אפליו צודקים. העניין הוא שאני כמעט לא ארגיש שהקישואים רכים, אם לירם יהיה סלט משגע.

או ספר שרואה אור, או תקליט. בטח שלא כולם מוצאים חן בעיניי. אז מה? מי אני, אלוהים? אם זה לא מוצא חן בעיניי, אולי זה מוצא חן בעיניי 100 אלף אנשים אחרים, ואולי הם צודקים ולא אני. ולכן, במקום לכתוב על דבר שלא מצא חן בעיניי, אני עושה חיפוש קל ומייד מוצאת משהו שכן מוצא חן בעיניי וכותבת עליו. זה יותר נעים לי. אני שמחה שמישהו כתב ספר טוב, שמישהו שר יפה, שמישהו מצליח, שמישהי נראית יפה. ואם מישהו חושב שזה פגם — שיחשוב. אני מאחלת לשני הבנים שלי פגמים כאלה. אם מישהו חושב שאנשים כמוני, שרואים עולם יפה מבעד לחלונם, הם מטומטמים — גם זה בסדר מצידי. יותר טוב להיות מאושר ומטומטם מאשר אומלל וחכם. כל חכם מבין את זה.

ולסיכום. המדור הזה, כל עוד הוא בידי, יישאר כמו שהיה עד היום. בלי ביקורת קטלנית שוטפת, בלי כיסוחים שיטתיים, בלי נבירה כדי למצוא קישואים רכים.

פה ושם אטפס — כמו שעשיתי עד היום — על משרתי־ציבור המועלים בתפקידם, על צביעות ושקר, על רוע־לב והתנשאות. את זה אני שונאת מכל הלב. אבל בגלל השאר אפשר להסתדר גם איתם.

זהו, בעצם. לא?

שיתכסחו הם!

עוד קצת פסיכולוגיה

לכל אותם הרוצים להיות הורים טובים (מי לא?) ושיש להם בעיות חמורות בביצוע המשימה (למי אין?): במיוחד עבורכם יצא לאור בימים אלה סיפרו של הפסיכיאטר האמריקאי ג'ראלד א' נלסון, המוקדש כולו להתנהגות ההורה הנוזף, בילדו.

כמו בשאר סיפרי הפסיכולוגיה להמונים, גם כאן אין לי כמעט שום בעיה עם התיאוריה. הבעיות שלי הן איך לתרגם את התיאוריה לחיי יומיום.

לפי דעתו של הפסיכיאטר האמריקאי, כל נזיפה בילד צריכה להיות צמודה לגמרי לפיוס, ושני אלה ביחד צריכים לקחת כ־60 שניות.

להדגמת דעתו מופיעה בספר טבלה מפורטת מה חייב הורה טוב לעשות לאחר שהילד הוציא אותו מדעתו. כך:

30 שניות של הצהרת ההורה על ריגשותיו ביחס להתנהגות הילד, הבעת־רוגז, כעס, זעם, מפח־נפש ואמירה של משהו בנוסח „אני כועסת עליך מאוד. היכית את אחותך. בבית הזה אנחנו לא מכים ואני כועסת עליך מאוד כשאתה שוכח את הכלל הזה. הכאבת לאחותך, וזאת איננה דרך לפתור את הבעיות שלך. זה מרגיז אותי וגורם לי לכעוס עליך מאוד. דע שאסור לך להכות וכו'...“

ומייד אחרי 30 שניות הכעס באות 30 שניות הפיוס וחיזוק ערכו של הילד על־ידי ההורה, תוך הפגנת חום, רוך, איכפתיות, אהבה וכו' ואז צריך ההורה הטוב גם להגיד דברים כמו: „אתה ילד באמת נחמד. אני יודעת שאתה יכול להתנהג אחרת. לפעמים אתה זוכר להיות טוב לאחותך. אני אוהבת אותך. אני רוצה להיות תמיד אמא טובה וכו' וכו'.“

ניסיתי פעם אחת. רק החלק הראשון של הצעקות לקח לי חצי שעה, ואחריו כל־כך התעצבנתי על הילד שהוא גרם לי להתרגז, שלא היה לי כוח לפייס אותו. אבל, כמו שלימדו אותי אנשים חכמים לחשוב - אולי זה לא עוזר לי, אבל זה עוזר לאחרים.

הוצאת רות סירקיס, נזיפה ופיוס ב־60 שניות, מחיר — 15.3 ש"ח.

אוכל כשר

לפני יותר משנה נפתחה בבית־הטקסטיל, אשר ממול לדולפיניריום בתל־אביב, מיסעדה צרפתית כשרה. חרף ההתנגדות שלי לאכילת מאכלי־כשר, הלכתי לשם פעם אחת. ואם לא דיווחתי לכם על הביקור ההוא, זה סימן שזה לא היה כל־כך חשוב.

בשבוע שעבר אורגנה שם מסיבת־עיתונאים, וכאשר הוזמנתי — סירבתי ללכת. אבל מסביב לשולחן־ענק, אשר עליו מונחים אין־סוף סלטים, דגים ממולאים ודגים מבושלים ודגים מעושנים ומלוחים, ולפעמים גם בשר־עוף קר ואפילו עגל ממולא. אחרי שהבן־אדם מילא את עצמו בכל אלה ובקושי הוא נושם, מזמינים אותו לגשת לשולחן החם, שם הוא בוחר לעצמו מרק אחד ממיבחר המרקים ומייד אחריו משהו משולחן הממולאים. אם הבן־אדם

לחצו עליי והבטיחו לי שהכל השתנה ושיש אוכל נפלא ומחירים מאוד זולים וכדאי לי, וגם יתנו תותים ויין ועוד כל מיני שוחד קטנים. הלכתי, ועכשיו זה בהחלט שווה דיווח.

ארוחת־הצהריים העיסקית מתחילה בטיול יכול עוד משהו, אז הוא מבקש לעצמו חביתה לפי בחירתו, כולל פיטריות, בצל ועוד דברים שמתאימים לחביתות.

אחר־כך נחים קצת, מעשנים סיגריה וניגשים למחלקת המנות האחרונות, הכוללת כל מיני מוסים, גלידות, פרפה, עוגות ופירות טריים. יין, אגב, מוגש חופשי במשך כל זמן הארוחה.

כל אלה, רבותי, תמורת 12 ש"ח מיסכנים.

יש גם אפשרות שלא להסתפק בכל הדברים שהזכרתי, אלא לזלול עוד מנה הגונה של גריל מעורב. אז התוספת היא 6 ש"ח, אבל אני מכירה אנשים שיכולים לעמוד בזה.

הבעיה היחידה של המקום הזה היא שבקפה הגומר את הארוחה אי־אפשר לקבל חלב, בגלל הכשרות. אבל, באמת, מי מושלם היום? עד להודעה הבאה - מומלץ.

המדור לחיפוש קרובים

מה אני לא אעשה בשביל המתוקה הזאת שבתמונה, שהלכה לאיבוד אי־שם ברחוב פינקס בתל־אביב ובטח היא עצובה ומתגעגעת לבעלי הבית שלה, שגם הם הרוסים לגמרי.

אם תפגשו אותה, כלבה סמויידית העונה לשם טניה, אנא טלפנו ל־03־235128. מלבד פרס, תקבלו גם קפה ועוגה וחיוכים ותודה ואהבת־נצח.

המישפחה שלי (הבעל ושני הילדים) אמרו שאם הם ימצאו את הכלבה היפהפיה הזאת הם יוותרו על הפרס ועל העוגה והקפה וישמרו את הכלבה לעצמם. אבל המישפחה שלי, כידוע, היא לא דוגמה לכלום.

חידושי הגרביים הם: אבנים נוצצות, פרחים מודפסים, תחרת פייזלי, משי וחרוזים מעל לגרביים

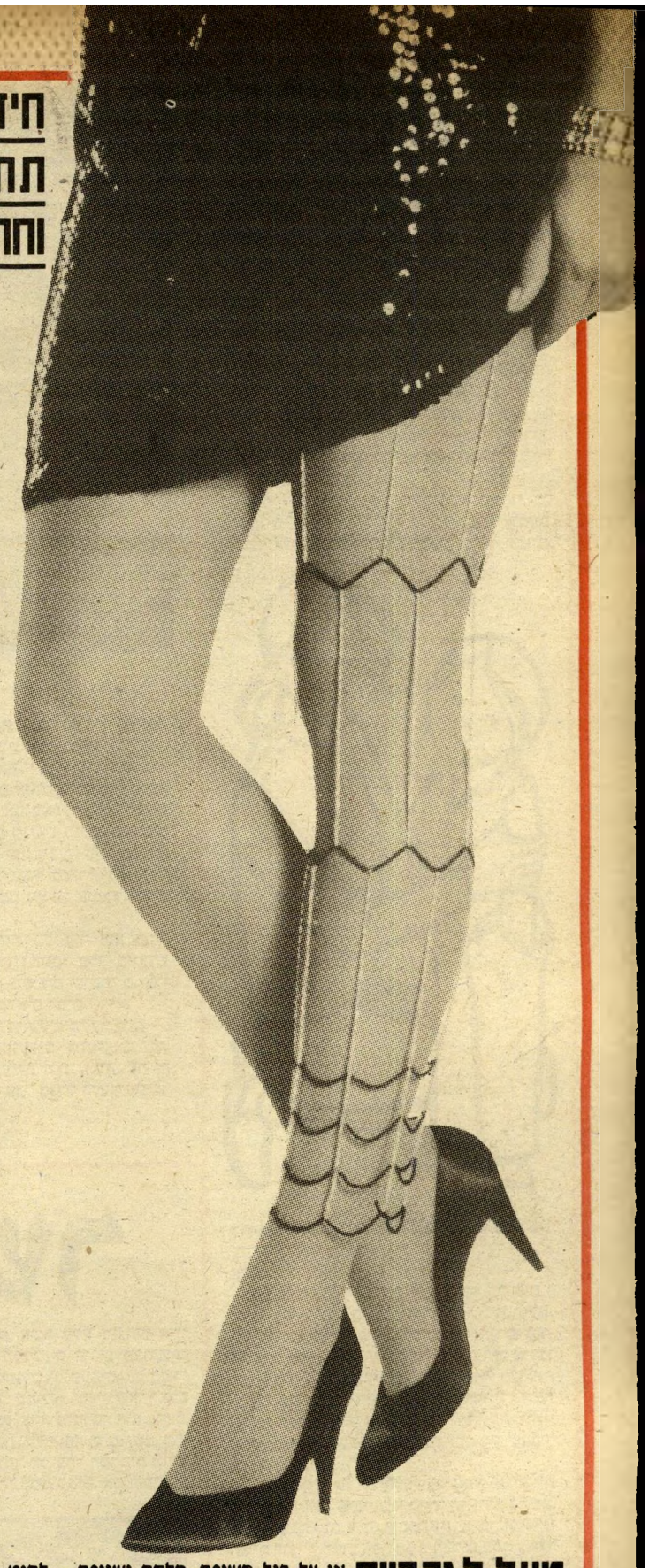
גרב, גרב תרדוף

תחרת פייזלי גרבי־תחרה עם תחרות מכל הסוגים והצבעים, לאורך ולרוחב, היו בנמצא מאז ומתמיד. אבל העונה תחרת־פייזלי היא המובילה באופנה, במיוחד גרביים עם הדפסי־פייזלי צעירים וציבעוניים. בשעות היום עם בגדים ספורטיביים ולערב עם בגד־ערב, כמובן.

שיא האופנה הם הגרביים המקוריות, הנראות יותר כתכשיט. הצבעים הם רבים וכוללים גם זהב וכסף. הגרביים נראות כשרשרת־חרוזים, המקשטות את הרגל כמו פעמונים, באורכים שונים או באלכסון. אך יקח זמן עד שהגורבת אותן תתרגל אליהן ותעמוד על טיבן.

מעל לגרביים או על רגל חשופה, חלקה ושזופה – להיט חדשני: גרבי־משי אדומים, בהם שזורים חרוזים בגוון כסף. גרב אופנתית ומיוחדת, לאירועים מיוחדים מאוד.

א יזהי אשה נאה ומטופחת? אשה אשר שמה לב לפרטים כמו גרב יפה, נעל מיוחדת, תיק הולם, סרט לשיער, סיכה לבגד.

האופנאים, היודעים זאת, ממשיכים לעצב, לחדש ולהמציא דברים חדשים ואופנות חדשות, כדי שיצודו את עיני האשה, אשר בסופו של דבר תוציא את כספה עליהם.

הן מבקשות תשומת־לב

ה חידושים העיקריים הם גרבי ניילון בהדפסי פרחים ציבעוניים ויפהפיים. אלה הן גרבי ניילון רגילות בגוון העור או בגוון אפור, שחור או כחול, כשבאיזור מתחת לברך מודפס פרח, שושנה, חרצית או סתם פרחים בעלי עלים ירוקים, כחולים או צהובים.

זוהי גרב מאוד יפה וגם מאוד יוקרתית. ולכן היא גם לא זולה. מחירה בערך כפול ממחיר גרב־ניילון רגילה.

אבל, כמובן לא גורבים אותה לאירועים רגילים אלא רק לאירועים חגיגיים, בעיקר בשעות הערב.

מעל גרב כזאת מן הראוי ללבוש שימלה מסריג או אריג, דבר שיבטיח כי כל תשומת־הלב תתרכז ברגליים (במיוחד אם הן יפות וחטובות).

חידוש נוסף הוא גרבים מחוררות, עשויות משי ואבנים נוצצות. אלה אינן גרבים מחממות, אלה גרבים חתיכיות המבקשות תשומת־לב.

בקיץ אפשר לגרוב אותן, על רגל שזופה ובחורף מעל גרב ניילון בגוון אחיד. ומי שרוצה להיראות מאוד אוריגינלית יכולה לגרוב גם גרב אחת בלבד.

גרביים אלה ניתן להשיג בשלל צבעים — באדום וכסף, כחול וכסף תכלת־לבן, ורוד וכסף, והן נגרבות על הרגל כמו גרב ניילון שבקצהו גומי המהדק אותה אל הירך.

מעצבם של גרביים אלה הוא אמרי־קאי, שהפך את רעיונו ללהיט

על רגל אחת

זה נשמע כמו חסידה, אבל הכוונה היא שניתן לגרוב את הגרב, כמו שהיא, על רגל אחת. תוספת נעל קיצית על עקב גבוה או סנדל חתיכי ידגישו רגלי הגורבת.

פרחים מודפסים

חידוש אירופי: על גרבי־ניילון בגוון אחיד (חום, אפור, שחור, כחול ואפילו אדום) הדפיסו צרור פרחים ציבעוניים ומיקמו באיזור של מתחת לברך.

יהלומים קורצים

על רגלי הגורבת גרביים שחורות, דקיקות ומחניפות אלה שבצידן האחורי שורה יהלומים בוהקים. הן משתלבות יפה עם נעלי סאטן או זמש, שגם ניתן לשבץ בהן סיכת־יהלומים. וכדאי להוסיף גם סיכה כזאת על הבגד ועגילים נוצצים באוזניים.

והמחירים הם סבירים, מה גם שאין אלה גרביים עדינות ודקיקות כל־כך, ולכן הן מחזיקות מעמד זמן רב.

הן שזורות יהלומים

ל יתן של גרבי־התחרה לא נס. הוא רק השתנה, וקיבל השנה הדגש נוסף: גרבי־התחרה שחורות, לבנות, כחולות, אדומות וסגולות בסיגנון פייזלי, שניתן ללובשן בכל שעות היום גם על בגדים ספורטיביים, כמו מיכנסיים או חצאית־פוטר, וגם בערב, עם שימלה הדורה ונעליים גבוהות־עקב. המחניפות לרגל.

הכוונה לנעלי עקב חלקות בסיגנון סירה — בעלות עקב גבוה למיטיבות־לכת, ועקב בינוני למחפשות נוחיות.

את הנעל אפשר לגוון על־ידי תוספת פנטזיות למיניהן — סיכות ציבעוניות בחזית הנעל, סרט־בד בגוון תואם או שונה; כפתורי־לכה עגולים וגרולים המוצמדים לנעל בקליפס.

גרביים אחרות הן אלה המזכירות את גרבי־הניילון של שנות ה־40 וה־50, שמאחוריהן עבר פס, מין תפר לאורך כל הרגל, שכל אשה היתה טורחת דרך־קבע ליישרו.

עדיין ניתן להשיג גם כאלה, אך את מקום התפר תפס מראה חדש של גרביים שמאחוריהם עוברים לכל אורכם יהלומים. אלה גרביים מאוד מהודרות ומתאימות רק לאותן שבאמת יש להן רגליים להתגאות בן.

פנינה של גרב

ג רביים אלה מיועדות רק לערבים שהם משהו־משהו, ומן הראוי לשלב עימן נעליים שחורות או סנדלים עשויים בד סאטן או זמש שחור או לכה, שגם בהן שזורים יהלומים.

ולבסוף: גרביים עם פנינים. אלה גרביים חדשות וחדשניות. הן קצרות בסיגנון ילדותי, מתאימות לנעליים שטוחות ולסיגנון לבוש ספורטיבי וצעיר.

גרביים אלה עשויות בצבע אחיד — כחול, תכלת, לבן, ורוד, צהוב, ובק־צותיהן תחרה ועליהן תפורות פנינים.

כאשר מכבסים גרב כזאת צריך להתייחס אליה בעדינות רבה, כדי שלא תאבד את מראהה וגם לא את פניניה.

זה מה שנקרא פנינה של גרב.

ד"ר יולי נודלמן, כירורג מנתח, שכתב ספר ביקורת על המערכת הרפואית בארץ, מסביר את דיעותיו על הרפואה ומספר על התנכלות המימסד לו ולרופאים שעבדו במחיצתו, נזכר בילדותו בסיביר ועל עבודתו כמנהל־מחלקה במוסקווה

„אני לא סובל, לא ממורמר ולא מאוכזב. אבל אני לא יכול לשבת בחיבוק־ידיים ולהתיישר כמו כולם"

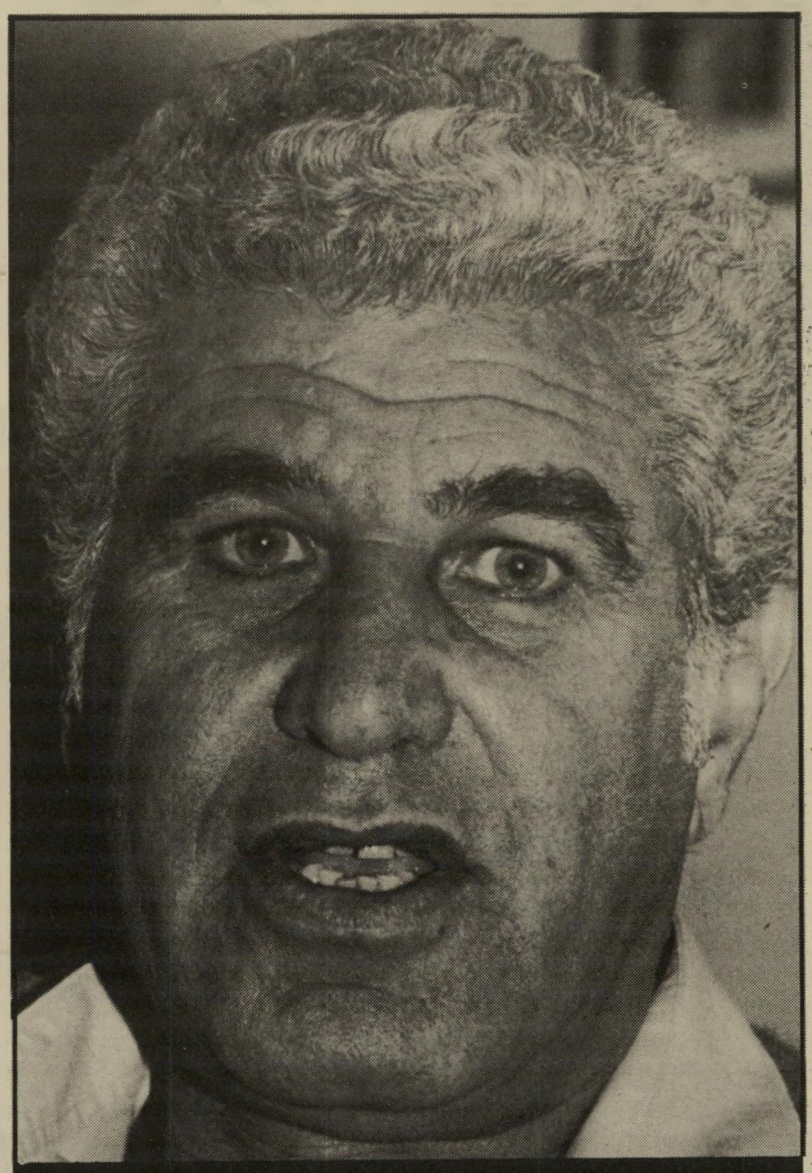
„אם לא נותנים לי לטהר את המערכת מבפנים, אני אנסה לטהר אותה מבחוץ"

„אני נמצא בגילדה רפואית, והאינטרס שלי הוא לשמור שיהיו כמה שפחות רופאים — אז אהיה יותר חזק ועשיר"

„כשהוכרזה המדינה, ב־1948, בא לי לברוח מסיביר, לנסוע ולהצטרף ללוחמים בישראל"

„פעם אחת התנפלו על־יי ילדים כי הייתי יהודי. מאז הפכתי ספורטאי והייתי למנהיג בית־הספר"

„לא קיבלו אותי לאקדמיה הרפואית הצבאית במוסקווה, למרות העובדה שהיתה לי תעודה מצויינת"

ראיינה ענת סרגוסטי

המערכת הרפואית חצי זונה, חצי בתולה

ד"ר יולי נודלמן, רופא מנתח בכיר, לשעבר מנהל המחלקה הכירורגית בבית־החולים באשקלון, גר בדירת־שיכון צנועה בקריית־אליעזר, בכניסה הדרומית של העיר חיפה. שום זוהר ועושר. בסלון הקטן, בכניסה לדירה, יש שולחן, ספה, שתי כורסות, כמה מדפי־ספרים מעץ חום פשוט, המונחים על גבי לבנים. את המדפים ממל־אים בעיקר ספרים ברוסית, אותם הביא כשעלה לארץ מברית־המועצות, ב־1971. כמה ספרים בעברית עומדים צפופים ביחד בקצה אחד המדפים. יתר הספרים בעברית, הוא אומר, נמצאים בחדר־העבודה שלו.

בצד השני של החדר עומד מיותם מכשיר־טלוויזיה בשחור־לבן, שאותו קנה, כך הוא מספר בהומור, מייד כשעלה לארץ, מכיוון שאז הכניסו אותו ללחץ ואמרו לו שאם לא יקנה מייד את כל הציוד, הוא יפסיד את זכויות־העולה שלו. הוא נכנס בעל כורחו למירוץ אחר הממון והרכוש, ונשאר תקוע עד היום עם המכשיר הזה.

הד"ר נודלמן, הרופא, היה חולה כשבאתי לראיין אותו. אחרי הראיון סיפר לי שהיו לו כאבי גב חזקים מישיבה ממושכת על כיסא.

לפני כמה שבועות יצא לאור ספר, פרי עטו של נודלמן, הנקרא עדות אישית ובו הוא מבקר בצורה חריפה ביותר את מע־רכת־הבריאות בארץ, מביע דיעות בלתי שיגרתיות לגבי דרכי־הטיפול בחולים, לגבי המצוקה, כביכול, לדבריו, שבה נמצאת המערכת הבריאותית. נודלמן (53) היה מנהל מחלקה כירורגית בבית־חולים גדול במוסקווה כבר כשהיה בן 32. מחלקה שהיו בה 100 מיטות, הרבה יותר מרוב המחלקות בארץ. הוא התקדם יפה וקידם גם את המחלקה. הוא מעיד על עצמו שהוא אידיא־ליסט, ושהאידיאלים מכתיבים את צעדיו.

אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר לרפואה בברית־המועצות, יצא לשנת שרות על ספינה סובייטית, שם שימש כרופא־האוניה. הוא טייל בכל רחבי־העולם כמעט, צבר הרבה חוויות ונסיון רפואי מגוון. אחר־כך התגייס לצבא האדום ושימש גם שם כרופא.

הוא היה יהודי יחידי בכל המחלקה שלו. אפו, כך הוא נזכר בחיוך, היה תמיד בולט, כשהיו כל החיילים עומדים בשורה ישרה, והמפקד תמיד היה צועק לו שיכניס את האף ושילמד להתיישר עם כל השורה. הוא לא התיישר עם השורה אז, ואינו מוכן לעשות זאת גם היום, כשהוא מקפיד תמיד לומר את כל מה שהוא חושב, גם אם זה

נודלמן (בשורה האמצעית מימין) בתמונת המחזור של בית־הספר לרפואה בקרים, 1956

"המערכת אכזרית. היא מחסלת מי שמרים קול!"

עולה לו במישרתו ובקריירה שלו.

נודלמן שימש במשך תקופה ארוכה כמנהל־המחלקה הכירורגית בבית־החולים הממשלתי באשקלון. יחד איתו עבד צוות של שמונה רופאים. הוא מקדיש פרק שלם בסיפרו לתיאור מה שהוא מכנה „המחלקה שחוסלה". הוא מספר כיצד למד להכיר את הרופאים שעבדו במחיצתו וכיצד למדו הם להכיר אותו ואת „שיגעונותיו". במשך הזמן אימצו את דיעותיו האידיאליסטיות על הרפואה. מערכת־הבריאות לא רוותה נחת, בלשון המעטה, מדיעות אלה, ואט־אט פוטרו כל הרופאים במחלקה, כולל נודלמן עצמו, המנהל.

כשהוא מספר את קורותיו הוא אינו ממורמר, להיפך. הוא מסביר הכל בחיוך, בשקט, ללא כעס או רגשות נקמנות. יש לו עיניים כחולות יוקדות וטובות. יש לו שיער שיבה („פעם הייתי שחור לגמרי," הוא אומר, „ואז היה קל לזהות שאני יהודי.").

על כורסה מיוחדת בקצה חדר־האורחים יושבת ורה, כלבת קוקר־ספנייאל חומה. מדי פעם היא ניגשת אל נודלמן ומניחה את ראשה על בירכו והוא מלטף אותה בעדינות.

למרות שפוטר בצורה בוטה מתפקידו, הוא אינו חושש לעתידו המיקצועי. הוא יודע שהוא רופא טוב ויש לו כמה רעיונות לגבי המשך הקריירה שלו. הוא ינסה, כך הוא מסביר, לשנות את המערכת מבחוץ, אחרי שלא איפשרו לו לשנות אותה מבפנים.

במערכת־הבריאות סבורים שנודלמן הוא סתם עושה־צרות מיקצועי, שאין טעם להתעסק איתו, ולכן פוטר. הוא אינו מתרגש מזה ומוכן, על חשבון קידומו המיקצועי, להמשיך ולומר את מה שהוא חושב ולהמשיך ולדבוק בדיעותיו הביקורתיות על המערכת.

הוא גא לספר שהספר שלו יצא בו־זמנית גם בעברית וגם ברוסית, ומסביר שכתב אותו בשתי שפות. „באופן פסיבי אני יודע עברית 100 אחוז. עבדתי עם קרוב מישפחה שלי שכתב בעברית. אני יודע בדיוק מה אני רוצה לומר, אני גם יכול לתקן בעברית, אבל עשינו את זה ביחד בשתי השפות."

■ ■ ■

● איזה תגובות קיבלת על הספר?

אף טלפון לא היה שלילי. אף אחד לא קילל אותי. הופתעתי, כי במיקרים פחות חריפים יש לפעמים מטלפנים אנונימיים שמקללים מן העבר השני של הקו. הפעם זה לא היה.

● אנשים הזדהו?

כולם. הם השאירו לי מיספר־טלפון וכתובת, כולם הציעו עזרה. לעומת זאת לא היתה שום תגובה מהמוסדות הרפואיים. אבל התקשרו הרבה מעיריות, למשל מפתח־תיקווה, באר־שבע, קריית־ביאליק. קיבלתי הרבה הזמנות להרצאות, לערבי ראיונות. אני לא מספיק לרשום את התאריכים.

● איך אתה מסביר את זה?

הפקידים בעיריות יותר קרובים לציבור ומבטאים מה שהציבור מרגיש.

● המוסדות מתעלמים בכוונה?

כן. בזמנו ישבתי עם חבר וניסינו לחזות מה יכול לקרות אחרי שייצא הספר. האם מייד יתנפלו המוסדות ויתחילו להשמיץ ולתבוע אותי למישפט, או שתהיה שתיקה? החבר אמר לי שאם כתבתי שיש סממנים של מאפיה, צריכה להיות שתיקה. כי אם תהיה מילחמה, הם יעשו ממני קדוש מעונה, וזה לא טוב לאינטרס שלהם.

אחר־כך פגשתי מישהו מהמימסד שאמר לי שהוא המליץ לשתוק, לא לעשות ממני קדוש.

אולי זה חיובי לעתיד. אולי הציבור יכריח אותם להתייחס לזה. אולי אני קצת יותר אופטימי עכשיו בגלל התגובות, מאשר הייתי קודם.

● פחדת להוציא את הספר?

היו לי הרבה היסוסים. אחד מהם היה מכיוון שאני כותב על שטח רפואי, אני כותב שהציבור מפחד בעצמו לדעת את האמת בשטח שמירת בריאות גופו ואפילו נפשו. במשך דורות היה מקובל, לטובת החולה, עוד בזמן היפוקרטס, לשמור את הפאשלות בסוד. אני הגעתי למסקנה ששמירת הסודיות מסכנת את הציבור, ושהיום אנחנו לא במצב של לפני אלפיים שנה, כשהציבור לא הבין.

היום אני חושב שהציבור צריך לדעת, כי הוא די מפותח, בעיקר בארץ, ואם הוא יידע את האמת, אפשר יהיה לעצור את הגלגל ההולך לכיוון הריסה טוטאלית של מערכת־הבריאות. היו לי היסוסים. כרופא התחנכתי לשמור על סודיות המיקצוע. יש שני דברים העומדים בראש סולם העדיפויות של הרופא: בריאות החולה ושמירת הסודיות. אני חושב שהבריאות חשובה יותר. בינתיים מה שמתרחש הוא שלא מספרים לציבור אף פעם. מדי פעם מתפרסמים סיפורים על רשלנות רפואית, וזה נראה כאילו אלה דברים מיקריים.

● ואתה טוען שזו שיטה, שאלה אינן תופעות מיקריות?

הרשלנות היא לא מיקרית, אלא שיטה שנובעת מהמערכת הפגומה. אפילו שאתה נקי, אתה לא תוכל להישאר נקי, אם יכסו אותך בבוץ עד הגרון.

יש בארץ הרבה רופאים מצויינים והרבה רופאים נאמנים למיקצוע. 30 אחוז מהטלפונים שקיבלתי היו מרופאים שטילפנו כדי לעודד אותי. כשקיבלתי לנהל את המחלקה הכירורגית באשקלון, היו בה שמונה רופאים שלא הכרתי. לקח כמה חודשים וכשהסברתי להם מה אני חושב על הרפואה הציבורית, הם הלכו אחרי וסיכנו את הקריירה שלהם ובסוף כולם פוטרו. המימסד היה נגד, אבל הם הלכו יחד.

בין השמונה היה מיקרה מיוחד שנלחמתי בשבילו וראיתי בפיטורין שלו פגיעה חמורה לא רק באיש, אלא באינטרסים של המדינה. המדובר היה ברופא בדווי, יונס אבו־סיאם. הוא היה מאוד חשוב למחלקה ולאוכלוסיה מהנגב. הלכתי לשר עזר וייצמן ולח"כ בנימין בן־אליעזר, ואמרתי שאנחנו במו־ידינו עושים מאיש נאמן איש עויין ושאנחנו פוגעים בעצמנו.

אני טוען שיש קשר של המימסד נגד האוכלוסיה.

● למה?

אני חושב שהתנועה הציונית נתקלה במיכנה החברתי, שהיום הוא אנטי־ציוני. תנועה לאומית במחתרת היא שיוויונית. שם אין הבדל בין אציל לפועל. במדינה נוצר מצב שהמיבנה מבוסס על אינטרסים של גילדות, וזה מתנגש עם התנועה הציונית, כמו שאני מבין אותה.

אני נמצא בגילדה רפואית והאינטרס שלי לשמור שיהיו כמה שפחות רופאים — כך ישלמו לי יותר ואני אהיה יותר חזק ואוכל להחזיק את החברה בגרון ובגוף שלה ואני אהיה יותר עשיר ויהיה לי יותר טוב.

אבל האינטרס של התנועה־הציונית דורש שיבואו יותר יהודים ושיבואו יותר רופאים וזה מסכן אותי, כי אז תהיה לי פחות הכנסה.

אם נחזור לרופא הבדווי, טענתי שאסור לפטר אותו. וייצמן אמר לי שהוא דיבר עם מרדכי גור, שר־הבריאות, והוא אמר לו שזה רופא לא טוב. הסברתי שאני מנהל־המחלקה שלו ואני חושב שהוא רופא טוב מאוד. ובסוף פיטרו אותו, כמו את כל שאר רופאי המחלקה שניהלתי.

■ ■ ■

● דיברת על רשלנות רפואית?

כן. היתה לפני כמה זמן כתבה בעיתון על בחורה שנפטרה בזמן הפריית מבחנה, ולא בודקים מה קרה איתה. מנכ"ל מישרד־הבריאות אמר שבודקים בוועדות, ושהוועדות הן סודיות. הם ממנים ועדות כדי לסגור עניין ולזרוק חול בעיניים. הוא אמר שהחקירה עוד לא נגמרה. תאמיני לי שכל ועדה יכולה לסיים את החקירה ביום אחר.

● טוענים שאם יגידו מי חברי־הוועדה, יהיו עליהם לחצים רבים והם לא יוכלו לעבוד.

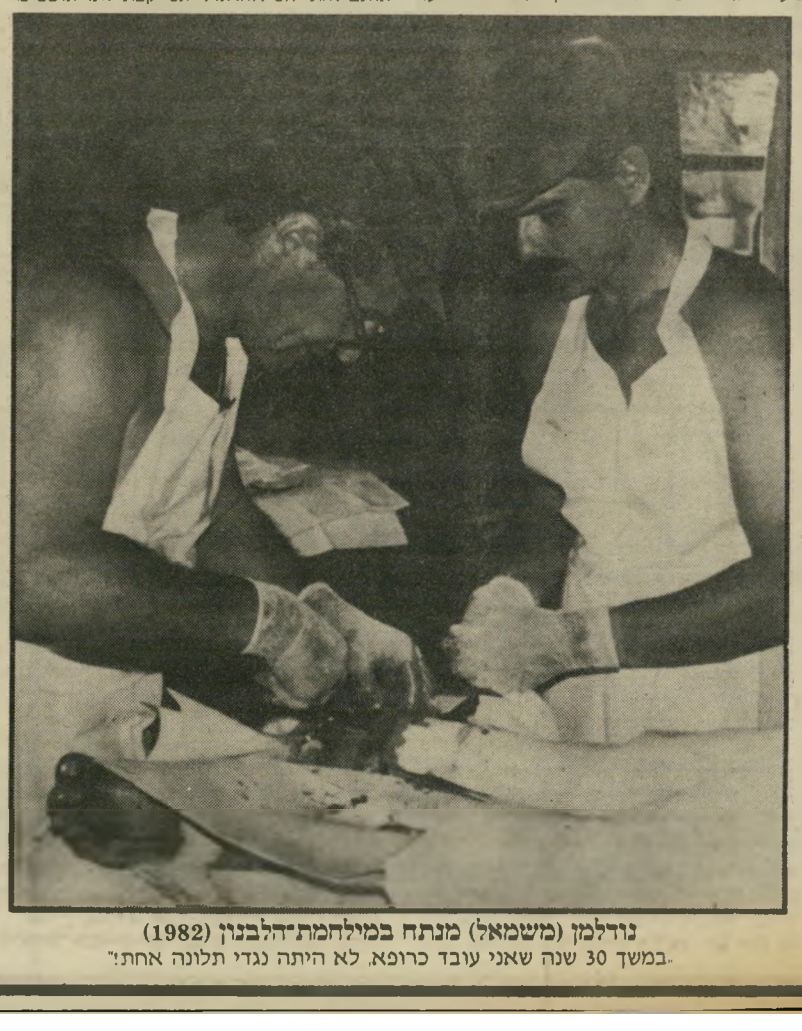
לטובת המערכת ולטובת הציבור, הכל צריך להיות יותר פתוח. אין לפחד מתביעות מישפטיות, להיפך. זה יחזק את המערכת. זה יעשה אותה יותר טובה כלפי חולים. אני לא שמעתי עד היום שמישהו יצא אשם.

„התנועה הציונית החדשה בברית־המועצות התחילה בלי שום קשר לדת. להיפך, מתוך אידיאולוגיה נקיה"

● לא מעמידים לדין?

נכון. ואם מעמידים, המערכת מייד עומדת מאחוריו. היה למשל, מיקרה ידוע של שני אנשים בריאים כמו סוסים, שבאו לבית־חולים בילינסון כדי לבדוק את רמת הסוכר, הם קיבלו רעל פורמלין במקום חומר אחר ומתו במקום. האשימו אז אחות. כשברור לכל אחד שעובד במערכת, שזו מערכת פגומה ושהיו צריכים לפטר את כל מי שהביא למצב כזה, שאפשר היה להתבלבל בין שני הבקבוקים.

(המשך בעמוד 26)

נודלמן (משמאל) מנתח במילחמת־הלבנון (1982)

"במשך 30 שנה שאני עובד כרופא, לא היתה נגדי תלונה אחת!"

(המשך מעמוד 25)

כשסבא שלי היה רוקח ברוסיה, לא היה אפשרי מצב כזה שחומר רעיל עומד על המדף כך שאפשר להתבלבל איתו. הוא היה נעול מאחורי אזעקות ופעמונים. האחות לא אשמה.

היה מיקרה אחר של חיילת בת 19 שהלכה לבית־החולים תל־השומר לניתוח קטן להוצאת צלקת מתחת לעין והיא מתה. הוציאו מסקנות? מישהו אשם? עובדה שהיא מתה ולא היתה צריכה למות. לא נעשו דברים אלמנטריים כדי שהיא לא תהיה קורבן.

● למה?

השיטה פועלת בעד הרופא עצמו. הפגם הגדול הוא שלכל איש סותמים את הפה ואומרים שזה עניין מיקצועי. אני חושב, אחרי נסיון של 30 שנה, שטוב שהחולה והקרובים שלו יידעו מה קורה ואיך ומדוע, כדי שיוכלו להגיש תביעה.

● לא יפריע לרופאים לעבוד כשחרב התביעה מרחפת מעל לראשם?

אם הרופאים שלמים עם עצמם, ואתה יודע שעשית את המכסימום שלא יקרה, אז לא. דברים יכולים לקרות, אנחנו בסך־הכל בני־אדם. חלק גדול של הרופאים בחרו במיקצוע כי הוא מיקצוע מפרנס.

● ולא מסיבות אידיאולוגיות?

כן. תמיד היו כאלה. בכל מקום אחר, חוץ מהמדינה שלנו, נהוג שהרופא עושה ביקורת קטלנית על עצמו אחרי כל פעולה.

● מה זאת אומרת?

הוא ניתח ויצא מחדר־ניתוח. הכל בסדר. הניתוח הצליח, החולה יצא בריא, אבל המנתח לוקח את הצוות ועושה ביקורת עצמית ומסביר איפה היו טעויות. אני לא שמעתי שדבר כזה נעשה פה. כולנו מלכים. כולנו בלי שגיאות. זה מסכן את הציבור. אני התחנכתי אחרת, וכך נהגתי כשבאתי הנה. אמרו לי שאני אידיוט, שיתקפו אותי, שיסגרו לי את הקריירה. אני לא חושב שהרופא האמיתי פוחד מתביעות.

● הרופא צריך להגן על עצמו.

הוא מגן על עצמו טוב. אם הוא עושה טוב את העבודה שלו.

אני לא אוהב לדבר על עצמי, אבל במשך 30 שנה לא היתה נגדי תלונה אחת. ואני הייתי במצבים שהסיתו חולים נגדי וניסו למשוך מהם תלונות ולא הצליחו. ואני מכיר עשרות רופאים כמוני. מצד שני, יש רופאים שמקבלים מכות בחדר־המיון מחולים כועסים, ואני חושב שזו אשמתו של הרופא. לדעתי, החולה תמיד צודק.

אם בא אליך איש שלא יכול להרים יד כי הוא חולה, והוא לא יכול לצעוק כי הוא חלש ואתה לא מתייחס אליו כמו שצריך, אז מגיע לך לקבל מכות. אני חושב שאיבדנו, דווקא בארץ שלנו, ערכים של הומאניות והרגשה של שליחות. אני חושב שלהיות רופא זו שליחות. אי־אפשר להיות רופא וגם להיות טכנאי. אפילו כריסטיאן ברנארד, מנתח־הלב הידוע, שהוא טכנאי מעולה, קרא לחזור לרפואה הבסיסית וליחסים של חולה רופא. היום יש נטיה ברפואה לחזור לערכים האמיתיים — רפואה אנושית ולא רפואה טכנאית.

● הקידמה פגעה בערכים האלה?

במידה מסויימת היא פגעה ברפואה האמיתית.

ערכו מחקר וגילו שעם כל הקידום, החברה לא הושפעה מהקידמה. לא מאריכים חיים. המכשירים יקרים ומומחים טובים עדיין לא מצליחים להעלות את האחוז של הצלת חיים.

● הקידמה אולי לא הועילה לחברה, אבל הועילה לפרט.

צריך לברוק כמה זה עוזר. השאלה היא איפה מאברים את אינטרס החברה. למשל, בנושא של השתלות, שהיום זה במודה — יש בזה הרבה קידמה, אבל בסך־הכל זה נעשה על חשבון החברה.

● מה זאת אומרת?

אנחנו דומים מאוד לבעל־הכב שבכלל לא מטפל במכונית שלו, ופעם אחת, אחרי 100 אלף קילומטר, הוא נכנס למוסך ואז אומרים לו שצריך להחליף את המנוע ושזה יעלה פי מאה מאשר אילו היה מטפל באוטו באופן סדיר. כך קורה גם במערכת־הבריאות בנושאים רבים — דיאליזה, ניתוחי־לב, ניתוחי כלי־דם וכל סיפורי־הבדים על השתלות כבד.

פיתוח הרפואה המונעת בארץ הוא אפסי, יחסית לכל העולם. אפשר לומר שמהבחינה הזו אנחנו בג'ונגל. ירוע שבעזרת רפואה מונעת אפשר לחסוך הרבה ניתוחי־לב, דיאליזות, השתלות עורקים. מזניחים את זה ואז מגיעים לשלב של אין־ברירה, ועושים החלפת מנוע.

> **„כשיש פאשלה רפואית, ממנים ועדות כדי לסגור עניין ולזרות חול בעיניים, והן יושבות חודשים"**

בארץ, למשל, נבדקים רק 8 אחוז של הנשים בבדיקות לגילוי מוקדם של סרטן־השד. באנגליה נבדקים 98 אחוז. אז אין פלא שקורים דברים שהם תוצאה של חוסר רפואה מונעת. ואז מוציאים המון כסף לטיפול טוב ומודרני. אבל הוא כבר מאוד מאוחר, וזה נכון לכל התחומים.

החברה מפסידה, ומהכסף שמפסידים בטיפול, אפשר לספק עיר שלמה ברפואה מונעת.

● למה זה קורה?

הטיפול הוא אנכרוניסטי, כמו בהתחלת המאה, ובזבזני ביותר. במדינה יש 12 מערכות רפואיות שונות. לפני שנה הוצאנו 7 וחצי אחוז מהתוצר הלאומי למישרד־הבריאות, אבל למעשה הוציאו הרבה יותר, כי חלק גדול מהכספים בא מתרומות. מערכת הבריאות של אנגליה, לשם השוואה, הוציאה רק 5 אחוז מהתוצר הלאומי לבריאות, ולהם אין תורמים מאמריקה ומשום מקום. שם זה נקי.

אנחנו היחידים בעולם שהפירמידה היא הפוכה — החלק של הרופאים והאחיות קטן יותר מהחלק הביורוקראטי. מתוך כל 15 אנשים במערכת־הבריאות, שיבעה הם רופאים ואחיות ושמונה עוסקים בביורוקראטיה. באנגליה, מתוך כל 15 איש, תישעה הם בצוות הרפואי ו־6 עוסקים בצד הביורוקראטי.

בכל פעם שבא שר חדש למערכת, הוא לא משנה כלום, הוא רק עושה יותר גרוע, מוסיף עוד דברים במקום להחליף ודורש עוד כסף. הדבר הראשון שגור עשה כשהוא נכנס לתפקיד היה לבקש עוד כסף.

> **„אני מאמין ששצירנסקי יהווה בעיה למימסד — לא כאיש דתי, אלא כלוחם זכויות האדם"**

● אבל מערכת הבריאות מתפוררת.

טוענים שאין מספיק מיטות — זה לא אמת. אנחנו במצב כמעט יותר טוב מכל העולם. אין צורך לחכות יום אחד או יומיים לאישפוז ולניתוח. בארצות־הברית יש מיטה לכל 230 איש, ובארץ יש מיטה לכל 200 איש — ושם עוד רוצים לקצץ.

אופקים חדשים לעסקים

בנין המשרדים המפואר מעל השקם

ברח' אבן גבירול בתל־אביב

בית לייף

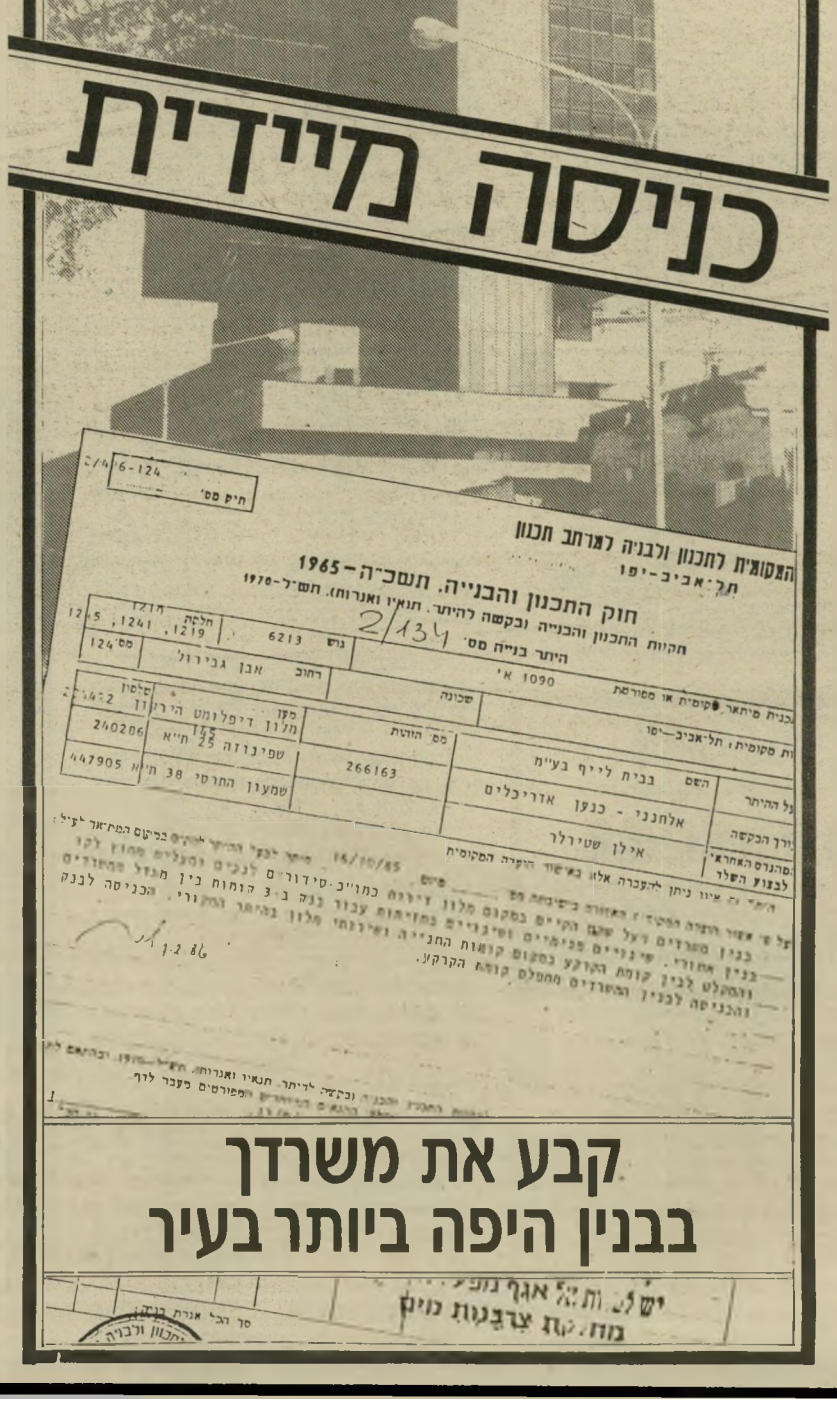
מוכן להשכרה

ניתן לבקר במקום בימים א־ה בשעות 8—16

לפנות למר אלי קליין בקומה 18 בבנין

טלפון: 03) 2 5 3 2 0 3)

למכירה גם קומות שלמות

כאן יש אישפוזים פיקטיביים, ממלאים מחלקות בכוח, כדי להצדיק תקנים שנקבעים לפי מיספר המיטות. יש גם חוסר־יעילות — חולה שוכב חמישה ימים, במקום לגמור תוך כמה שעות. חולים ממתינים כמה ימים סתם לייעוץ של מומחה. ואני לא מדבר על מיקרה אחד. אני מדבר על אלפים.

יש די והותר מיטות בארץ. אני מסכים שאין די אחיות. יחסית למיטות, יש לנו מיספר הרופאים הכי גדול בכל העולם ומיספר האחיות הכי קטן. יש סיבות אובייקטיביות למחסור באחיות, אבל אם היו מנצלים נכון את המיטות ולא מאשפזים סתם, אולי מיספר האחיות היה מספיק, כי היו פחות חולים.

● יש גם טענה שחסר תקציב במישרד־הבריאות.

אני חושב שלתת עכשיו כסף נוסף זה פשע לאומי. צריך לקצץ 30 אחוז. זה בור בלי תחתית, שכל מה שתתן, יביא לעוד אנארכיה ולביזבוז ולא ישפר כלום.

● אז מה צריך לעשות, לדעתך?

מדברים על שתי מישמרות של ניתוחים, למשל. באנגליה. בכל בית־חולים, יש ניתוחים מ־7 בבוקר ועד 8 בערב. אצלנו גומרים את הסיפור ב־1 בצהריים. וחדרי־הניתוח עומדים ריקים. ואז בא שר חדש ומכריז על מצב־חרום בבתי־החולים, כי אין מספיק כסף. אני לא יודע מאיפה איש־צבא לקח התארגנות של מצב חרום. לדעתי, במצב כזה צריך לגייס את כל הכוחות, כוננות־על, וצריך לעבוד כפליים. פה, כשאמרו מצב־חרום, התכוונו שכל בתי־החולים עובדים במתכונת שבת. במקום להרחיב, צימצמו, ואז שילמו כסף לרופאים ולאחיות והם לא עשו כלום. זו דוגמה טובה איך מנהלים עניינים. כל זה היה כדי לדרוש עוד כסף.

המצב מבחינה כספית הוא טוב, כשצועקים שאין ציוד, אלה בדרך־כלל מאבקים פנימיים־פוליטיים של אנשים שרוצים לקדם את עצמם.

■ ■ ■

● למה, אם כך, אף אחד לא מדבר, למה רק אתה צועק?

אני לא חושב שאני לבד. זו תקופה קצרה מכדי להעריך אם יש עוד אנשים או לא. בואי ניפגש בעוד 30 שנה, ותראי שאני לא לבד. לפעמים נראה לי אפילו שכתבתי פלגיאט. כי כולם מדברים ומספרים אותם דברים. מישהו צריך היה לרכז את הדברים ולומר אותם כמו שצריך. והתמזל מזלי, במרכאות. לעשות את זה. אבל אני לא לבד.

● ובכל זאת, יש מעט אנשים כמוך.

המערכת מאוד אכזרית — היא משתיקה אנשים. מי שחושב כמוני, מפחד לדבר. המערכת מחסלת מי שמרים קול. יש תקנון, שאותו כתבו פקידים, לפיו אסור לרופאים להתראיין ולדבר.

כל מערכת־הבריאות הסתכלה על הקרב איך מישרד־הבריאות ניסה לחסל אותי כמנהל מחלקה בבית־החולים באשקלון, ואמרו לי: שאם אני אחזיק מעמד ואמשיך לומר מה שאני חושב — אולי יש תיקווה, כי אני נחשב לרופא טוב. ומה עשתה המערכת? חיסלה אותי ועוד שמונה רופאים. אז מי ירים קול?

● יותר חשוב לך לומר את מה שאתה חושב מאשר להישאר לעבוד בתוך המערכת?

הגעתי למצב של תיסכול. מצד אחד יש סיפוק כשאתה עומד כל הלילה ומציל ילד, שאתה יודע אם, כשיגדל, יהיה רוצח או גיבור, ובאותו זמן אתה מרגיש, במקביל, איך מתים אנשים בגלל פגמים במערכת, ואתה לא יכול לשנות שום דבר, זה לא הסתדר עם האידיאולוגיה שלי.

המערכת בנויה כך, שעשרות רופאים בכירים לא צריכים לעבוד, כי הם מנהלי־מחלקות או משהו כזה, והם מפרנסים את עצמם בקליניקות פרטיות. לזה לא הייתי מוכן, זו שחיתות.

● מה זאת אומרת?

אנחנו בכל זאת מיוחדים — יצרנו מערכת שהיא הדגם היחיד בעולם — חצי זונה, חצי בתולה. בכל העולם יש מערכת בריאות פרטית ומערכת בריאות ציבורית. פה הרופאים עובדים בבית־חולים ממשלתי, ובאותו זמן יש להם קליניקה פרטית והם מכריחים חולים לבוא אליהם באופן פרטי, ואחר־כך מטפלים בהם במערכת הציבורית. זה מושחת, מלוכלך והורס דור של רופאים. כי אין מי שיתן להם דוגמה טובה. ברפואה חשוב ללמוד מהמורה, ומורה כזה הוא לא מורה.

● אתה נגד רפואה פרטית?

אני לא נגד רפואה פרטית, ואני בעד רפואה ציבורית. במצב המיוחד של מדינת־ישראל — הרי לא נעשה פה צ'לנג'ר ולא נשלח טיל ישראלי לירח — אנחנו צריכים לדעת את הגודל שלנו ואת היכולת שלנו. צריך להפריד בין הרפואה הפרטית לרפואה הציבורית, ולא להרוס את הרפואה הציבורית או לעשות ממנה מיפלצת שבנויה מרפואה פרטית וציבורית ביחד.

■ ■ ■

● למה בכלל באת לארץ?

אני אוהב את הארץ. אני חושב שזה המקום היחידי בשבילי. אני לא מתכוון לעזוב. צריכה להיות לאדם כמוני מטרה ל־20 אלף הימים שעוד נותרו לי לחיות. אם אין לך מטרה, אתה מת.

● אתה סובל פה?

אני לא חושב שאני סובל. אני לא

(המשך בעמוד 28)

נודלמן (משמאל) כרופא בצבא הסובייטי (1963)
„יצאתי בגלוי נגד מישפט־הרופאים של סטאלין!"

הדרך היפה והטובה להגן על עץ בקסילדקור 200

XYLADECOR 200

פרסום רם

קסילדקור מעניק הגנה מושלמת מפני תולעים וריקבון, דוחה מים ורטיבות, אינו מתקלף וחידושו אינו מהווה בעיה כלל. לשרותכם 10 גוונים לשימוש בפנים ומחוץ לבית. קסילדקור עומד בתקן הבניה הגרמני.

מבצע הנחות בכל־בו שלום על כל קניה שי מברשת צבע

להשיג: כלבו שלום מחלקת "עשה זאת בעצמך" המשביר המרכזי, המשביר לצרכן, היפרשוק של תנובה ובחנויות המובחרות לצבעים וחומרי בניה.

הפצה ארצית: נשר מברשות
טל. 03-831094, 03-824057, 03-825286

תכשיר לניקוי ושמירה לכל דברי עור סקאי ולקה

להשיג בחנויות לתיקוני נעליים, המשביר לצרכן, כל־בו שלום וכו'.
יבוא ושיווק:
טל. 624865 ת"א.

(המשך מעמוד 27)

ממורמר ולא מאוכזב. זה הטבע של החברה ושל האנשים, ושל היהודים במיוחד. יש לנו פגמים שאין בשום עם אחר. זה הגורל. אולי אני פטאליסט, אבל אני לא יכול לשבת בחיבוק־ידיים ורק להתפרנס טוב ולא להוציא את האף מהשורה. המטרה היא לא ליישר את עצמך לפי הקו של כולם, המטרה היא לעשות מה שאתה חושב.

בכל החיים שלי הייתי שלוש פעמים מאושר ממש — בפעם הראשונה כשסיימתי את בית־הספר לרפואה, אז ידעתי שזהו, יותר לא ילמדו אותי. הפעם השניה היתה כשעזבתי את ברית־המועצות, כי הבנתי שעכשיו גם המישטר לא ישלוט בי. אבל הכי מאושר הייתי כשעזבתי סוף־סוף את השרות הממשלתי פה בארץ, והבנתי שאני סוף־סוף חופשי כאדם. הרגשתי שהמישטר חונק אותי.

● מה אתה מתכוון לעשות?

אני אמצא מיסגרת ואמשיך לנתח ולטפל בחולים בצורה הגונה. פונים אליי הרבה, גם קרובים וחברים, ואני לא יכול להשאיר אותם בלי רופא טוב. אני מתכוון לפתוח מרכז לאומי ליעוץ רפואי.

● מה זה?

זה יהיה נסיון לפתח רפואה מונעת, כולל יעוץ רפואי של מומחים וועדות בלתי־תלויות. שיתנו חוות־דעת רפואיות למי שנפגע מטיפול רשלני. זו תהיה מהפכה. אם לא נותנים לי לטהר את המערכת מבפנים, אני אנסה לטהר אותה מבחוץ.

● אתה ממישפחה ציונית?

כן, אפשר לומר שכן.

● דתית?

בכלל לא. זו מישפחה חצי ציונית. אמא היתה ציונית, אבא לא. אבל שניהם עלו לארץ.

● תמיד ידעת שאתה יהודי?

כן.

● איך זה היה?

הילדות שלי עברה בסיביר.

● למה?

כשהתחילה מילחמת־העולם־השניה, הרבה יהודים ברחו לשם.

● אתה זוכר את המעבר?

כן, הייתי בן 7־8.

● היו בעיות בגלל היהדות?

היתה רומנטיקה. כשהוקמה המדינה, ב־1948, הייתי אז בן 15 בסיביר, ובא לי לברוח, לנסוע ולהצטרף ללוחמים פה. היו מעט יהודים בבית־הספר, ומההתחלה הכירו שאני יהודי. הייתי גם שחור־שיער. פעם התנפלו עליי 20 ילדים ורצו להרביץ לי — מאז הפכתי לספורטאי, פיתחתי שרירים, שלא יעזו לגעת בי, והפכתי להיות מנהיג בית־הספר.

ב־1950 רציתי ללמוד באקדמיה צבאית לרפואה, אבל לא קיבלו אותי, למרות העובדה שסיימתי את הלימודים בהצטיינות והיו לי כל הנתונים. זו היתה התחלת התקופה של התקפת סטאלין על היהודים. הגנרל מפקד האקדמיה, אמר לי: „תאר לך שאתה, כיהודי, תהיה מפקד של רוסים אמיתיים!" הוא אמר את הדברים בגלוי, וזה היה טוב, אבל לא קיבלו אותי.

ב־1952, כשהיו מישפטי הרופאים היהודיים, אני הייתי תלמיד בבית־הספר לרפואה במוסקווה והתמרדתי נגד המישפטים.

● בקול רם?

כן. היתה קבוצה של יהודים מתבוללים שלא ידעו יידיש, ולמרות זאת הלכנו ודיברנו כאילו יידיש בקול רם ושרנו שירים. אז פירסמו בעיתון מאמר שיש קבוצה של ציונים אנטי־סובייטיים בבית־הספר לרפואה, ושבראשה עומד יולי נודלמן, ואז זרקו אותנו מהאוניברסיטה ומהקומסומול. רצו להגיש נגדנו תביעה מישפטית, אבל אז מת סטאלין, ב־5 במארס 1953, והחזירו אותנו לבית־הספר. זה היה הדבר היחידי שעשיתי, וזה לא היה מציונות גדולה. אמרתי אז שגם אילו היו מרביצים לג'ינג'ים כי הם ג'ינג'ים, הם היו צריכים להתאחד. פעלתי מרגשות של אדם, לא מרגשות של ציוני. זו היתה הציונות הקטנה שלי.

אחר־כך למדתי, עבדתי והתקדמתי מהר, ובגיל 32 הייתי מנהל־מחלקה של מאה מיטות, מחלקה כירורגית גדולה יותר מכל מחלקה בארץ. ניהלתי אותה במשך שבע שנים.

נודלמן וכלבתו, ורה
„אי־אפשר להיות רופא וגם להיות טכנאי"

● מתי התחלת לחשוב על עלייה?

התעוררתי במילחמת ששת הימים. חבר טוב שלי אמר שעכשיו מכניסים להם, ליהודים. פיתאום נזכרתי שאני יהודי. ראינו אז בטלוויזיה, ביום הראשון של המילחמה, את נאצר. אז חשבתי שאני צריך ללכת לארץ, אבל לא עשיתי כלום עד שנת 1971, כי רציתי לקדם את המחלקה. אחר־כך החלטתי ללכת בכל זאת לכיוון ישראל, והגשתי בקשה ליציאה והתחלתי להשתתף בכל מיני פגישות.

● הדברים נשאו בדרך־כלל אופי דתי?

התנועה הציונית החדשה התחילה בלי שום קשר לדת, להיפך. כל אחד מהפעילים עבר שלב התבוללות והגיע לתנועה הציונית מתוך גאווה אישית ומתוך רצון להגיע לאידיאל. החינוך הסובייטי היה טוב. כבר מגן־הילדים הכניסו לאדם את המחשבה שהוא נולד כדי לבצע אידיאולוגיה, ואז אנשים בגילים 30־40, בעלי עמדות, חשבו והגיעו למסקנה שהאידיאולוגיה שיכולה להחליף ליהודים את מה שאיבדנו זו הציונות — לעלות, לבנות ולהיבנות. כולם לא היו דתיים, כולל הקבוצה שחטפה את המטוס. בקבוצות הראשונות זו היתה אינטליגנציה שעברה התבוללות. לא ידעה יידיש, לא היה לה חינוך יהודי, אבל בריצה אחרי אידיאולוגיה היא הגיעה לציונות.

● אתה אינך דתי.

לא, וכל התנועה לא היתה דתית בשלבים הראשונים שלה.

● אז מה בכל זאת קורה לעולים מרוסיה כשהם מגיעים הנה, שהם נעשים דתיים ותומכים של הימין הקיצוני?

אני לא יודע, יש בילבול במושגים. גם לי הדביקו שאני ימני, ואני לא רואה את עצמי ימני. אבל כל מי שבא עם סיסמה ציונית נחשב „ימני. הרי רובם לא שולטים בשפה ולא מבינים נכון.

אני זוכר את עצמי, אחרי חודש שהגעתי לארץ, באה בחורה לראיין אותי, ובאמצע השיחה שאלתי אותה איזה רופא הוא שר־הבריאות. למחרת היתה כותרת ענקית בידיעות אחרונות: „ד"ר נודלמן: שר־הבריאות חייב להיות רופא!"

ואני בכלל לא התכוונתי, שאלתי שאלת־תם.

בקבוצת האנשים שלי אף אחד לא הלך לדת, ורובם עזבו את המיפלגות הממוסדות הימניות ופנו למילחמה למען זכויות־האזרח.

■ ■ ■

● מה יקרה עם אנטולי שצ'רנסקי?

אני לא מכיר אותו, אבל הרושם שלי מהטלוויזיה שהוא איש סימפאטי ביותר, שובה לבבות, ואני מאמין שהוא לאט־לאט יבין, ושהוא יהווה בעיה למימסד — לא כאיש דתי, אלא כלוחם־זכויות האדם. הוא יהיה איש עם עקרונות, כי הוא לא יסכים לשחיתות של המימסד. אם לא — זו תהיה עוד אכזבה בשבילי.

● אשתו, אביטל, הלבה לכיוון קיצוני־דתי.

אני לא רוצה להתייחס לזה, אני יודע מה הסיבות. בסך־הכל, עזרה ממשית היתה לה רק מהכיוון הדתי, ונדמה לי שבלי עזרה של התנועה הדתית אולי לא היתה מצליחה להשיג מה שהשיגה.

● אתה היית מסורב־עליה?

אני סיפור מוזר. כשביקשתי אשרת־יציאה, פיברקו לי הזמנה לארץ דרך השגרירות ההולנדית. זו היתה הזמנה פורמאלית ממישרד־החוץ, שאני מוזמן להיות אזרח מדינת־ישראל. בדרך־כלל היה צריך להגיש בקשה לאיחוד־משפחות, ולהביא מיסמכים שיש לך מישפחה בארץ, שאתה רוצה להתאחד איתה. אני הייתי הראשון שלא פיברקתי בקשה כזאת, אלא ביקשתי על סמך הזמנה של ישראל. כתבתי שאין לי מישפחה בארץ, למרות שהיה לי פה דוד.

השלטונות דווקא התייחסו לבקשה שלי בחיוב וסידרו לי יציאה בתוך 30 יום. אמרו לי שמכבדים אותי כי אני אידיאליסט, אבל הזהירו אותי שאפגע כשאגיע לישראל.

● באת לבד?

עם אשתי ובתי, ב־1971. היו לי חלומות אידיאליסטיים. היה לי ידע אפסי על המדינה. חשבתי שאני אצטרך קורס להוכיח את עצמי בעבודה קשה לפני שאקבל משהו. ופיתאום אמרו לי שיש לי זכויות לקנות דירה ואוטו, והכניסו אותי למירוץ אחרי הממון, מבלי שהתכוונתי לכך כלל. רחפו אותי ואמרו לי שכדאי לנצל את הזכויות, אחרת הן ייגמרו. עד היום יש לי טלוויזיה שחור־לבן משנת 1971. לא חשבתי שהדברים האלה חשובים.

● התאכזבת מהאריץ?

לא. בכל זאת. אני מטריאליסט. אני נכסתי אלפי פעמים לבטן ולחזה של בני־האדם, ואני יודע ממה בנוי האדם.

● לא היה לך רע בברית־המועצות?

בשום פנים ואופן לא. עשיתי שם קריירה טובה.

● אתה מתחרט על הקריירה שלך שנקטעה שם?

קשה להיכנס למחשבות אמיתיות בשיחה קצרה, הגעתי לפילוסופיה שהכל יחסי.

● אין לך מחשבות על העבר?

מי שמכיר אותי יודע שאני אף פעם לא מסתכל מה כבר עשיתי. אני לא מקנא באף אחד. הייתי צריך לעשות את הצעד הזה, כי אחרת לא הייתי שלם עם עצמי עד הסוף.

● זה גורל?

לא בדיוק, זה הטבע של האדם. כך אני בנוי, לזה אני קורא גורל. אני לא מתכוון שמכתיבים לי מלמעלה. הדבר היחידי שאני צריך לעשות היא למנוע עד כמה שאפשר פגיעות באחרים. זה החוק שלי.

כל מה שאני שוקל כל הזמן הוא אם פגעתי במישהו מהמישפחה שלי, כי כולם באו לארץ אחריי.

● יש לך כעס על המישטר בברית־המועצות?

מרגע שבאתי הנה, אמרתי שאין לי שום כעס.

● גם לא היום, כשאתה שומע סיפורים?

לא, אין לי חשבונות.

● לאחרים יש.

אני לא חושב שלכולם. כמה שההשכלה יותר גבוהה והאינטליגנציה יותר גבוהה, יש פחות טענות.

● ומה עם אנדריי סחארוב?

זו המולדת שלו. אני בניתי לעצמי מולדת כאן, ויש לי טענות למולדת שלי בארץ. לו יש טענות כלפי המישטר והמולדת שלו שם. לא צריך להבין מזה שאני מזדהה עם המישטר. אני לא מזדהה איתו בשום פנים, אבל תמיד סירבתי עקרונית להשתתף בכל מיני גופים ועצומות נגד הסובייטים. להיפך, אני יו"ר עמותה לפיתוח קישרי תרבות ותיירות עם ברית־המועצות.

● אבל מספרים שעושים שם דברים איומים בברית־המועצות, גם לשצ'רנסקי עשו.

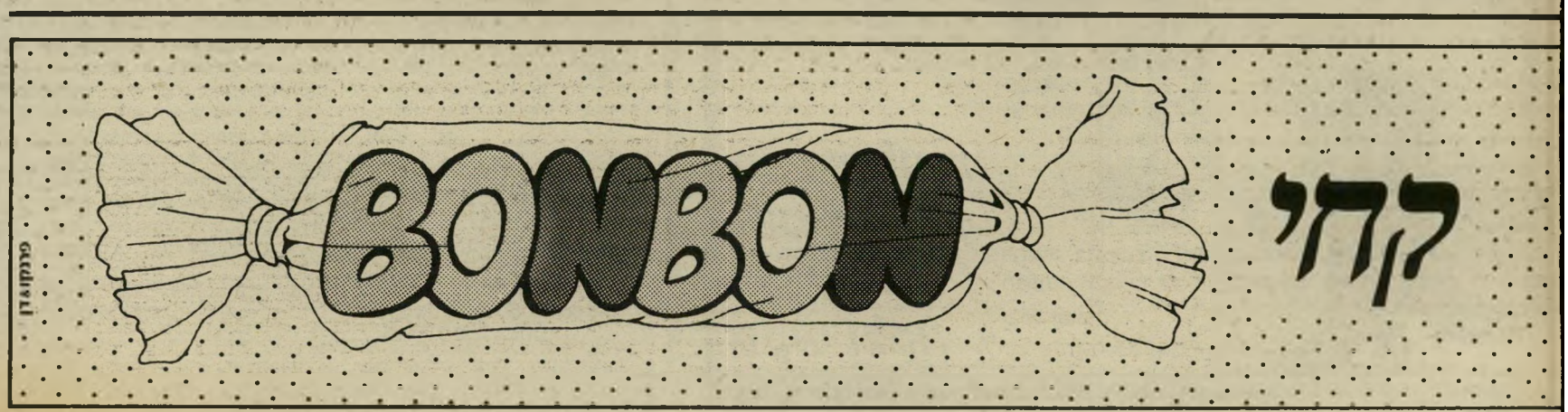
אני לא רוצה להיכנס לזה. כל מישטר עושה דברים איומים לאנשים שהוא מכניס אותם לבית־הסוהר. בכל מישטר אפשר למצוא שצ'רנסקי. אני לא רוצה להתייחס לשמות, אבל גם בארץ ראיתי שמישהו ישב הרבה שנים בבית־סוהר רק משום שנפגש עם מישהו. יש להם חוקים שלהם, ואם אתה לא מסכים, אתה מנסה לצאת, אתה לא חייב ללכת להפגנות. אני, למשל, שלחתי מיברק־ברכה לנשיא הרצוג כשהלך לוועידת רק"ח.

● אתה קומוניסט?

מה פיתאום: אם לא מוציאים את המיפלגה מחוץ לחוק, הנשיא צריך לכבד אותם ולהיות עם כולם. אני גם לא חושב שזה שאין עליה, זה תלוי ברוסים. גם אנחנו הרסנו את העליה במו ידינו, וקל לצעוק נגד גורבצ'וב כשאתה יושב במלון־פאר באירופה, קשה יותר לעבוד יום־יום עם האנשים פה ולעשות את המכסימום. ראיתי מה קרה לקבוצה גדולה שבאה בתחילת שנות השבעים וחיסלו אותם, ואלף קבלות־פנים לשצ'רנסקי לא יוכלו לתקן את זה.

כתבתי פעם לשימעון פרס שאני מציע לו להפסיק את ההכרזות נגד גורבצ'וב ולראות מה עושים פה למען העולים. אנחנו, ואני חלק מזה, לא מקבלים את האנשים כמו שצריך. פעם ניסיתי לעזור לעולים, וזה לא הצליח. עד היום יש לי ערימות של אלפי מיכתבים של אנשים.

המישטר בנוי מראש בצורה כזו, שכל יוזמה הוא הורס והופך לטובת המעמד שלו ושל הביורוקראטיה, וכל מי שמנסה לעשות משהו נהרס.

ספורט

כדורגל
סוס שחור מרנמרק

תדריך מוקדם למישחקי מכסיקו: מה צפוי במיפגש 24 הנבחרות

בעוד שלושה חודשים יתמקדו מיליוני חובבי ספורט ברחבי העולם במירקעי הטלוויזיה כדי לחזות באירוע הספורטיבי מכולם בעולם הכדורגל: טורניר הגביע העולמי.

באותה עת יגיעו אל אווירה הדליל של מכסיקו 24 מעצמות כדורגל, במטרה לזכות בגביע הנכסף. חלקן יסתפקו, מן הסתם, בסחיטת תוצאות מכובדות או דילוג על משוכה אחת — השלב הראשון. עבור אחרות יהווה כל מיקום שהוא, מלבד הראשון, אכזבה רבתי.

מיהן 24 הנבחרות וכיצד מצטיירים יחסי־הכוחות ערב מישחקי מכסיקו?

אלמוניות מפתיעות. את השלב הראשון של המשחקים ירכיבו שישה בתים בני ארבע קבוצות כל אחד. בסיום שלב זה יעפילו שתי הקבוצות הראשונות מכל בית, וארבע קבוצות נוספות, אשר יצברו יותר נקודות מאשר יריבותיהן. ומשלב זה ואילך יקיימו 16 המעפילות מישחקים ביניהן, עד אשר יגיעו השתיים הטובות מכולן למישחק הגמר במכסיקו־סיטי הבירה.

שיטה זו פותחת פתח לקבוצות קטנות ואלמוניות באופן יחסי להפתיע ולהעפיל לקראת השלבים הסופיים. לעומתן עשויות נבחרות בכירות יותר למצוא עצמן מופתעות כבר באחד השלבים המוקדמים.

שלב עיראקי. המישחקים עצמם לא נערכים רק בבירה, אלא גם בערים אחרות במרכז מכסיקו, דבר המהווה נקודת־משיכה נוספת לרבבות הצופים שיבואו, במיוחד, מעבר לים.

● מישחקי בית מס' 1 ייערכו בפואבלה, המצויה 100 קילומטר מערבית לבירה, והנודעת במחצבות השיש ובקתדרלה העתיקה שלה, ובמכסיקו־סיטי. איטליה, אלופת העולם, וארגנטינה, אלופת טורניר '78' יאבקו בבולגריה ובדרום־קוריאה על שני כרטיסי־העליה מבית זה.

למרות התוצאות המאכזבות שהשיגו האיטלקים בארבע השנים שחלפו מאז זכייתם בגביע, ולמרות היכולת הפושרת שהציגו הארגנטינים בטורניר ספרד '82', מועמדות שתי הנבחרות לחלוף על פני יריבותיהן בדרך לשלב הבא. עם זאת. עשויים הבולגרים, אשר הפגינו במוקדמות־הגביע כושר מעולה, להצטרף אל שתי הבכירות או אף להפתיע אחת מהן.

● הנבחרת המארחת ממכסיקו תתמודד בבית מס' 2 עם נבחרות בלגיה, פארגוואי ועיראק. המישחקים, אשר ייערכו במכסיקו־סיטי ובטולוקה, עיר הפרבר הדרומית לבירה, הידועה בפריה הקרבות שלה ובסליה הקלועים, נראים על הנייר כשקולים ובינוניים למדי למכסיקו, פארגוואי ובלגיה סיכויים שווים להעפיל, ובהתחשב בכך שעיראק היא הנבחרת היחידה שהגיעה למכסיקו מבלי לשחק אף מישחק־בית אחד במוקדמות, הרי שגם העיראקים עשויים להפתיע ולעבור שלב.

● בליאון, עיר המיכרות המרוחקת (כ־250 קילומטר מערבית ממכסיקו־סיטי), ייערכו מישחקי בית מס' 3. אחת הטוענות הרציניות ביותר לכתר העולמי — צרפת, שהיא אלופת־אירופה — תתמודד עם הונגריה, ברית־המועצות וקנדה. בכיכובו של מישל פלטיני יעפילו הצרפתים קרוב לוודאי לשלב הבא, כאשר הונגריה או ברית־המועצות יצטרפו אליהם.

עבור קנדה תהווה גם נקודה אחת בבית זה הפתעה רבתי.אולם הקנדים עשויים להוות גורם רב־מישקל, משום שהפרש־שערים יהיה משמעותי ביותר בבית זה.

● בבית מס' 4. אשר מישחקיו ייערכו בגוודלאחרה, העיר השניה בגודלה במדינה (מיליון וחצי תושבים), המפורסמת בזכוכית ובקרמיקה שלה והמצויה כמעט 400 קילומטר מערבית מן הבירה, יטיילו להטוטני בראזיל לשלב הבא. על חשבונן של צפון־אירלנד, ספרד ואלג'יריה. מבין שלוש הנבחרות הנותרות קשה להצביע על מועמדת בטוחה נוספת, אם כי אלג'יריה, אשר הוכיחה בספרד מה רב כוחה, תתמודד מול הנבחרות האירופיות כשווה מול שוות.

● בית מס' 5 יהיה, לבטח, המרתק והמותח מכולם. באיצטדיון שבקווטאראו מרכז הכותנה, צפונית לבירה, ייפגשו נבחרות מערב־גרמניה, סקוטלנד, אורוגוואי ודנמרק על שני כרטיסי־העליה. כל ארבע הנבחרות משופעות בכוכבי־על, העשויים להצעידן עד לשלבים המתקדמים ביותר בטורניר, והמישחקים ביניהן יעמדו על רמה גבוהה ביותר. יהיה כדאי לעקוב אחרי הנבחרת הדנית, אשר שחקניה מככבים בקבוצות־הפאר הגדולות ביותר באירופה, והעשויים להפוך לסוס השחור של מישחקי '86'.

● את אחרון הבתים, בית מס' 6, תהפוכנה נבחרות פולין ואנגליה לבית אטרקטיבי ביותר. הפולנים היציבים (מקום שלישי ב־'74' וב־'82') והאנגלים, שאותם אין צורך להציג, יעפילו בקלות על חשבון פורטוגל ומארוקו. כל התרחשות אחרת תהיה סנסציה בקנה־מידה עולמי.

לקראת שבת

חובה לראות:

תל אביב: בני־יהודה תל־אביב — ביתר נתניה.

ירושלים: ביתר ירושלים — ביתר תל־אביב.

פתח־תיקווה: מכבי פתח־תיקווה — הפועל חולון.

רמת־גן: מכבי רמת־עמידר — מכבי נתניה.

★★★★ **בני־יהודה תל־אביב — ביתר נתניה** (מיגרש בני־יהודה בשכונת־התיקווה בתל־אביב) התמודדות מסקרנת בין קבוצה בני־יהודה מצמרת הליגה הלאומית לבין מוליכת הליגה הארצית, קבוצת ביתר נתניה.

זהו המישחק המרכזי בשבת שבה יתקיים הסיבוב השמיני בגביע המדינה. הביתרים מנתניה, שספגו הפסד יחיד במישחקי הליגה, ינסו בוודאי להוכיח לקהל הצופים הרב, כי מקומם בעונה הקרובה הוא בליגה הלאומית. מנגד, גם לזהובים משכונת התיקווה יהיה מה לומר במישחק, לאור מיקומם הרם בליגה הבכירה, ועם הפסד ביתי יחיד במיגרשם.

מישחק מומלץ לשוחרי הכדורגל הטוב ולחובבי המתח והדראמה.

★★★★ **ביתר ירושלים — ביתר תל־אביב** (מיגרש ימקא בירושלים) מישחק נוסף בין צמרת הליגה הלאומית והארצית וגם מיפגש מעניין בין שתי האחיות הביתריות מירושלים ותל־אביב, שיתמודדו ביניהן בדרבי ביתרי מסקרן. אורי מלמילין ולהקתו הירושלמית, מחזיקי גביע המדינה, לא יקלו על חייהם של עמיתיהם התל־אביביים, המגלים לאחרונה כושר משביע־רצון.

★★★★ **מכבי פתח־תיקווה — הפועל צפריריים חולון** (איצטדיון הפועל בפתח־תיקווה) הקבוצה המלאבסית, שאינה מגלה יציבות במישחקי הליגה הלאומית, תפגוש בקבוצה חולונית, השואפת להעפיל בתום העונה הנוכחית לליגה הלאומית.

דורון רבינזון הפתח־תיקוואי, מלך שערי הליגה הלאומית (11 שערים), יתקל בשבת בהגנה חולונית נוקשה שלא תקל את המלאכה על המלך המיועד של הליגה הלאומית. מנגד ינסו ארז שקרוקה וחבריו להפתיע את משה מרכוס, שוער פתח־תיקווה, שספג העונה 27 שערים.

הגיע הזמן להתעורר

שלום לכולכם יקיריי המלוטפים. אני כה שמחה להיות איתכם שוב. כל השבוע חיכיתי לומר לכם שאני עדיין אוהבת אתכם. קיבלתי השבוע כמה מיכתבים שגרמו לי חשק לשלוח יד וללטף את ראשיהם של הכותבים־השואלים. שכן, יקיריי, בעייתכם העיקרית היתה בעיית התיקשורת. זוהי בעיה הקיימת ברוב התחומים. נדמה שהתיקשורת היחידה הפועלת כהלכתה בעולם הינה התיקשורת הדולארית. שהרי שאלה כמו זו שנשאלה על־ידי א"ג מרמת־גן ממש מעוררת כאב.

דרינג־דרינג

אני נשוי כבר 12 שנה.ואני מרגיש שאנחנו צריכים שינויים במערכת הקיימת בביתנו. אין לי אומץ לשוחח על כך עם אשתי, אבל השיעמום אוכל בנו בכל פה. אנא עזרי לי.

לילי אבידן

הכל הולך!

מלוטף בודד־בצמרים שלי, זהו אחד המצבים המתסכלים ביותר בחיינו — חיים משותפים שמסתכמים בחשבונות חשמל, טלפון ומכולת, כשהמכנה המשותף היחידי הוא חשבון הבנק. קשה לעשות דרינג־דרינג בטלפון ולהסביר לה את הקורה לך. אני חושבת, יקירי, שהטוב ביותר שתתחיל בכך בעצמך — ובהדרגה. התחל לשנות מינהגים מסודרים מראש. כמו ארוחת־ערב בזמנים הקבועים, שנה אווירה בבית, הבא ארוחה מבחוץ, שנה את התאורה, החבא את הטלוויזיה, הוצא את כל האלבומים הישנים מן הארון — העלאת זיכרונות מקרבת בדרך־כלל בין בני־הזוג.

בתוך אווירה רומנטית ועצלה, על חורבות העבר, קל יותר לדבר על החוה. אל תברח מכך, זהו אחד המרכיבים החשובים בחיי־הנשואין — האפשרות לדבר האחד עם השני. מי אם לא אתם, התא המשפחתי, יתחיל בתיקשורת נכונה?

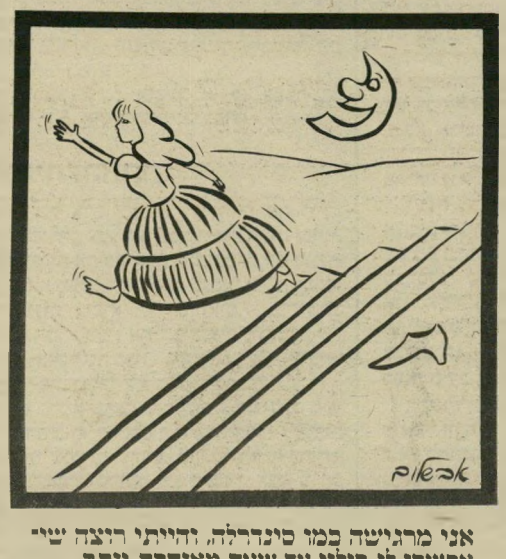
הכל מתחיל שם אצלכם במיטבח. בהחלט מספיק פעם בחודש לשוחח על החשבונות, ביום שבו צריך לשלם אותם. כשהבית שקט, הילדים במיטות, הכלים רחוצים, אפשר לשבת ולדבר על הכל, הכל הולך. לפעמים, שעה של פיטפוטי־סרק יכולה להיות שווה לשישה חודשים של ביקורים אצל הפסיכולוג.

אנא, יקירי, דבר איתה בעדינות. פנק אותה — התחל אתה: זה לא יפגום בגבריותך, נהפוך הוא. לטף אותה בידך הגדולה והגברית ושפוך את ליבך הכואב.

אני בטוחה שלא תידחה. ואם כן, תמיד אהיה כאן ללטף אותך ולהמשיך לתת את עזרתי לך. עשה את הצעד הראשון בדרינג־דרינג הרוחני שלכם.

סינדרלה

אני בחורה בתיכון והשעה המאוחרת ביותר שבה עליי לחזור הביתה היא 12 בלילה.

אני מרגישה כמו סינדרלה, והייתי רוצה שיאפשרו לי בילוי עד שעה מאוחרת יותר.

סינדרלה של שנות ה־'80' — איני מקנאת בך. אבל הטיפול הטוב ביותר הוא שיחה רצינית, שבה תעמדי על זכויותייך ותבקשי בהתחלה שעה נוספת. רצוי שבן־זוגך לאותו ערב יבקש בעצמו מהורייך, אז יש סיכוי סביר שהם יתייחסו ביתר רצינות אל דרישתך. אם עדיין יהיו קשיים, בקשי מאמך שתנסח מיכתב אל הכל הולך. שבו תעלה את נימוקיה לעוצר המוטל עלייך השעה 12 בלילה. אולי תנסי להסביר לה שמה שמתרחש בין חצות לשעה 2 לפנות בוקר בהחלט יכול להיות דומה למה שקורה בין השעה 10 עד השעה 12.

הצילו, קרניים

לילי, הצילי! בעלי בוגד בי. אנחנו נשואים שנים רבות. לפני כחצי שנה נולדה לנו נכדה. נודע לי ממקורות יודעי־דבר שבעלי בוגד בי עם אחת מעובדות מישרדו, צעירה בסביבות ה־30. זה פוגע בי קשות ואיני מעזה לדבר על כך.

בהחלט פוגע ובכלל לא נעים כשלפתע קם לו אותו איש שכיבסת לו את תחתוניו, וגרביו, זה שהתבגר לצידך, והולך ומשתטה בחברתה של תרנגולת צעירה. אבל בואי נחשוב ביחד. שנים הכל היה בסדר. על פי מיכתבך הבנת שמעולם לא בגד בך לפני כן.

נדמה לי שהבעיה נעוצה במילה סבא. השינוי במינוח לגביו הוא דבר מפחיד ומזקין. פשוט קם לו איש והחליט להוכיח שאינו סבא.

כן, יקירתי, הגיע הזמן להתעורר, להשיל את נעלי־הבית ולהשתטות מעט בעצמך. שני את התיספורת, ליכשי ביגדי־חג גם ביום חול, צאי מן הבית, לכי לסרט. החליפי ספרים בסיפריה, טיילי בדיזנגוף, תעשי עיניים לגברים — תמיד יהיו תגובות: העלי את המוראל של עצמך.

אם בעלך מנהל סתם רומאן חולף, הרי קרוב לוודאי שיתעורר מייד לכשיראה שגם את תופסת כיוון. כדאי שלא תיכנסי למרירויות וטרוניות. אלה רק ירחיקו אותו ממך עוד יותר.

המחזר הביישן

איך מחזרים אחרי אשה? אני גבר ביישן, וקשה לי עם זה.

דע לך שהביישנים הם דווקא המצליחים אצל נשים. לגביי. למשל, הם מהווים אתגר. בדרך כלל אינני מרפה

מהביישן עד שנופלות חומותיו. וכפי שנאמר: מים שקטים חודרים עמוק.

פשוט תהיה תמיד אתה. תימצא המתאימה שתפול בחיקך.

זיון פלאסטי

כוח־הגברא שלי נפגע במילחמת־הלבנון. איבר המין שלי אינו מניע לזיקפה מלאה, וקשה עליי החדירה. האם יש תרופה לבעיה?

למזלנו, איש יקר, אנחנו חיים בעידן שבו הכל הולך. לפני ימים מיספר ביקרתי בתצוגת־מין שנערכה באחד המועדונים הסגורים, וראיתי המצאה חדישה: איבר־מין העשוי פלסטיק, והוא חלול ומכיל בדיוק מקום לפין ולאשכים. הוא נסגר בחגורה גמישה מסביב למותניים ומהווה תחליף מהנה. כשאיבר־המין שלך משחק תפקיד נכבד.

הפלסטיק אינו עבה במיוחד, ועל כן חום האיבר עובר דרכו, דבר החשוב מאוד בעת המישגל. שחק לך את מישחק־האהבה באריכות והחדר את אברך המעובר בעדינות בריגיי השיא. הכל יהיה רגיל ונורמאלי. מישגל נעים לך.

ועכשיו אפרד מכם בליטוף. אני ממהרת לחברה שלי. היא מחכה לי פגועה וכואבת. חבר שלה עזב אותה אחרי חודשים ארוכים, וכל זאת מפני שחברתי הלכה למיספרה וקיצצה את שערה סטייל פאנק. הכל הולך באהבה.

דף חדש

עם היטלר בבית־הקפה

כשם שאנו כבר יודעים כיום כי לא כל הדרכים מוליכות לרומא, כן תהיה זו הכללה גסה לטעון שכל התופעות שמנינו עד כה ברשימות אלה על גילויים פאשיסטיים בתרבות הישראלית מוליכות לפינחס שדה. אבל חלק מהדרכים אכן מוליכות לרומא.

כשאנו פונים לשדה התופעה, להבדיל משדה המשורר, המספר והאידיאולוג, אנחנו נוכחים לדעת שעיקרה של התופעה שדה הוא בכך שאי־אפשר להבחין הבחנה חדה בין האידיאולוג לבין המספר והמשורר, וכמדומה ששדה עצמו לא היה רוצה בהבחנה כזאת. ועם זאת, כשם שאין מנוס מניתוח כשבאים לנתח, אין גם מנוס מלהפריד בין הדברים: בין המשורר והמספר שהציב את תמרוריו באחת מפסגותיה של היצירה הישראלית בת־זמננו, לבין האידיאולוג שנחלתו משתרעת כמדומה בין גבעת־רם של המגאלומאניה, עמק־הבכא של החולי הנפשי, החמוקים הטופוגראפיים של הפורנוגראפיה והפאמפאס האינסופיים של הדרשן והמטיף הפנאטי. העושה מעשה כזימרי אך מבקש שכר כפינחס. אם אכן צודק תומאס מאן, וכל אמן נטל שניים־שלושה קבין של שרלטאניות מתוך המלאי שירד לעולם — מותר לומר כי שדה זה המשחיז את גתה, הלדרלין, יעקב ביהמה, ניטשה, בטהובן, שוברט ור' נחמן מברסלב לחוד־חנית שאותה הוא מפנה כלפינו, הפרובינציאלים ושאינם־יודעים־לשאול, נטל הרבה יותר מן המידה הראויה, שלא לומר תישעה קבין.

מן הצד האחד, איפוא, החיים כמשל וחלק מהשירה (לא מסע דומה המוקדם, שכולו אפיגוניות של אצ"ג), ומן הצד השני השופט חמור־הסבר היודע (הוא אינו מכיר לשון טענה: אצלו הכל — ידיעה). כי „רב נחמן (מברסלב) לא זו בלבד שהוא גדול הסופרים העבריים בעת החדשה, אלא אחד מיוצרי־המופת בתולדות סיפרות העולם." וכי חבצלת — אותה נערה אומללה שאת מיכתבי־הבוסר שלה הוציא לאור ואת שיגעונה טיפח — כתבה את מה ש„בבוא היום יובן... שהוא אחת היצירות המיסטיות הגדולות של זמננו." וכך, גם את מה שאינו יודע הוא יודע, באותו ביטחון ובאותה זקיפות־הקומה של מי שיודע היטב. שגם אי־ידיעה ניתן להפוך לכלי־נשק ראוי: „אני לא חי בעולם של ליטרטורה. אני פשוט רוצה לנסות להבין משהו שאינו ניתן להבנה."

ואת זה שאינו ניתן להבנה, זה שהוא מעבר ללשון (אצלו: מעבר ל„אחיזה בשפה האנושית") הוא פורש לפנינו בשפתו האנושית עד מאוד, יריעה אחר יריעה, חזרה אחר חזרה, באותה סבלנות אינסופית המאפיינת מיסטיקאים אמיתיים ומטרפת את דעת קוראיהם. שהרי ככל שהדברים שהמיסטיקאים באים להשיח לנו עליהם הם יותר בלתי־ניתנים לביטוי בעיניהם. כן הם מרי־כים לדבר עליהם (וכל מי שעיין אי־פעם בכתבי סוודנבורג או יעקב ביהמה או סאר פלאראן ודומיהם יעיד על כך). מסביר באורך־רוח ומורה דיעה.

משהו קוסמי

וכך שדה מעיר ליוחנן הקדוש („כבר הערתי ליוחנן הקדוש"). מסביר לאיוב, קוהלת, פסקל, אקהארט, יעקב ביהמה, „או אפילו קפקא." או „אפילו בטהובן" — „שהם לא מספיק הבינו עד כמה שאנחנו לא מבינים." בזמן הנותר הוא מחבר „מסות תיאולוגיות גדולות" ובאותה רוח ענווה המאפיינת רק גדולים־שבגדולים הוא „מוסר את הטקסט לעורך הסיפרותי של הארץ. אברהם רמון." משתעה עימו „בבית־קפה" ואף — שימעו שמיים והאזיני ארץ: — משפיל ממרומיו כדי לומר לו לעורך. „בצחוק": „אמרתי לו בצחוק: תשמע, אם נניח שמאיזו שהיא סיבה יבוא לך פיתאום לא להדפיס את זה, אני אפילו לא אניד עפעף." כל זה, לא בלשון מחלצות, חלילה, כי אם — כמו התורה — בלשון בני־אדם, שלא יאמרו — לא כאחד האדם פינחס שדה.

רק למראית עין, כמובן, שהרי כוחו של שדה בכך. שלא כוח אנשים כוחו. וגם אלינו, סביבתו „הסוציולוגית", אינו מפנה את אמריו (להוציא, אולי, כמה נערות יפות־תואר וליבנות רגליים שבינינו). „לא. אני לא מדבר אל איזושהי סביבה סוציולוגית, מדינת־ישראל או מה — אני מדבר על העולם, החלל, אל משהו קוסמי... אני פשוט מסתכל בעד החלון ורואה חלל גדול." (כל הציטוטים מריאיון ומדבר־העורך בחוברות פרוזה 38־39 ו־68־69). והקוסמונאוט המדבר אלינו (ובעצם, לא אלינו כי אם עלינו) יודע, הו כמה טוב הוא יודע, ש„כל השאר הבל." והוא „נקי לגמרי מכל אלמנט סוציולוגי, פובליציסטי, ציבורי," וכי „עניינים פסיכולוגיים זה קישקושים," ו„אני לא אכנס לפיצ'בקס פסיכולוגיים או פסיכואנליטיים," ובכלל אין לו שום שיג־ושיח עם „אספסוף יושבי בתי־קפה" (כשהוא יושב עם עורכו בבית־קפה זה כמובן דבר אחר לגמרי: החיים כמשל בלבד!) וכי אין לו שום עניין ב„שמוקים ליברליים" ובערב־רב ההומניסטי של אנשים שכותבים „בעיתונים בעד צדק, בעד ערבים, בעד הומניזם, בעד שלום", ויחד עם זה „מוציאים עשרים וחמישה אלף לירות ומודיעים לך בעיתון איך הם אכלו ומה הם הכניסו והוציאו מהתחת (הוא מעודכן מאוד בפסבדונימים עיתונאיים, הקוסמונאוט ה„נקי לגמרי מכל אלמנט פובליציסטי" שלנו!).

עד כאן כנגד. ועכשיו לבעד. ובכן, הוא. כלומר שדה, בעד מילחמה („אני בעד מילחמה. אין גם ברירה"). ועוד הוא „יכול להבין את הפרינציפ" של „האינקוויזיטורים שחשבו שצריך לשרוף אנשים כופרים" (אף כי „אני, אישית, אין לי צורך כזה"). הוא, אישית, מעדיף „גיזענים. נאצים, אינקוויזיטורים, טרוריסטים, הבריגדות האדומות" על פני מי שהולך סתם „לפטם את כרסו, ואומר שהעולם זה הבל, ואבול ושתה כי מחר נמות, ומדבר על הממשלה ומה שכתוב

פינחס שדה מדבר אל –

בעיתונים וכו' וכו'." שהרי עם כל אלה האחרונים אין לו שום דבר משותף: במיפגש עימם חסר לו „הערך הרוחני."

אבל לעומת זאת:

אם היתי יושב עם היטלר בבית־קפה בווינה (ראו־גם־ראו: שדה שוב יושב בקפה!) ושנינו היינו באותו גיל, אני חושב שהיינו מצליחים לקיים שיחה. אולי על ואגנר, אולי על ציור.

וכאותו ילד שפלט נפיחה ליד שולחן האוכל החגיגי והוא מסתכל סביבו בגאווה לראות מה הרושם שעשה על סובביו. אין גם שדה יכול להתאפק והוא מעיר למראיינו: „שמתי לך את היטלר. עכשיו אפשר להכניס אותי ישר לבית־הסוהר."

ואכן, הוא שם לו. שם לכולנו. עם היטלר — כן („אני מבין את היטלר"). לעומת זאת, „בשום אופן לא אוכל לשבת ולקיים שיחה עם מישהו שמדבר עברית. חי בתל־אביב. לכאורה קרוב. אבל הוא יגיד לי: תשמע, גיליתי מיסעדה שם בצפון. פצצה של סטייק."

כלומר: פצצה של היטלר — כן. פצצה של סטייק — לא. אחרי הכל: יש גבול!

הלטינית והתחת

זכותו של אדם, כמובן, לברור לו את ריעיו וריעיו־לשולחן. אבל ראו כמה נימים דקות ופחות דקות קושרות את התיאולוג הקוסמי שלנו דווקא עם אספסוף מפטמי הכרסים שנואי־נפשו. קודם־כל הסיגנון: „יבוא לך פיתאום," „פיצ'בקס פסיכולוגיים," „מבין את הפרינציפ", „פצצה של סטייק", „אוקיי, זה ככה", „זה מה שיש", „הוציאו מהתחת." סוודנבורג לא היה מדבר כך.

כמעט נדמה שיש שני שדות, או שני מיני שדה: שדה־בור, לאספסוף, ושדה־בעל, לנערות נבבדות ולשוברט („ידוע מה שקרה לשוברט. ידוע מה שקרה לקיטס, לניטשה"). אבל זו רק טעות אופטית. שדה זה היושב עם היטלר בווינה ומשוחח עימו „אולי על ואגנר, אולי על ציור", ושדה היושב בבית־הקפה שלו כאן ומתעב את „הסמרטוטים התל־אביביים" — האם באמת אין ביניהם שום דבר משותף, זולת זאת ששניהם „יושבים על התחת" (אני מניח שגם בווינה המעטירה יושבים בבית־הקפה על התחת)?

בפיקחותו ובעורמתו כי רבה — ופינחס שדה הוא סופר פיקח וערום מאין־כמוהו — עושה שדה כמיטב יכולתו לטשטש את המכנה המשותף לו ול„אספסוף" התל־אביבי. אבל מעיין זהיר לא יתקשה לגלות אותו בשורות וביניהן, כגון בשעה שהתיאולוג שלנו מעיר למראיינו, ריצ'ארד פלאנץ, כי „אוי ואבוי לאן הגיעה התרבות של זמננו. שנותנים דוקטוראט (פלאנץ הוא בעל תואר דוקטור לסיפרות אנגלית) לאדם שלא יודע לטינית אלמנטארית."

ואיזו לטינית יודע, דרך משל, שדה שלנו עצמו? ומאיזו גרמנית אלמנטארית הוא מתרגם את גתה? או קורא את ביהמה ואת מייסטר אקהארט?

כמובן (למי שלא ניחש): בשפות האלמנטאריות של מיודענו התל־אביבי „המכניס והמוציא מן התחת"; זה הניבט מן החלון אל החלל הגדול אבל זוכר עדיין יפה־יפה להתחשבן עם שני עורכי עם עובד. ירוחם לוריא וא"ד שפיר מנוחתם עדן, על שההינו לבקש להוציא מאחד מספריו „קטע קטן". על כך לא ייסלח להם כמובן לעולם, ובנקמנות מרושעת הוא מעיר, ש„אחד מהעורכים האלה שירדו לחיי היה, לפי מה שסיפרו לי, תומוסכסואל. כלומר, זה מה שהוא עשה בחיים האזרחיים. ואני יודע עוד סיפורים עליו, כי סיפרה לי בחורה אחת שהוא בא אליה והוציא לעיניה את הזה שלו, והיא פרצה בצחוק."

הומוסכסואל — „זה מה שהוא עשה בחיים האזרחיים." ומה עשה בהג"א, למשל? ועל מה, בעצם, צחקה הנערה למראה ה„זה" של עורך עם עובד?? האם היה ה„זה" שלו באמת שונה כל־כך מן ה„זה" של אנשים אחרים, או מן ה„זה" של שדה?

לאחר סיפור קטן זה מן החיים (היומיומיים והבלתי־תיאולוגיים), כבר אין אנו מופתעים מן הזרון שבו הוא מסיים את חשבונו עם שני המתים: „ועכשיו, כשאני גמרתי אותם אחד אחד, דיק." כך!

– הקוסמוס

נאום הגבר ראה עוני — ושמא דיברי אלוהים חיים?

נאום הסופרמן הישראלי הגואה על גדותיו, המעדיף — מה הפלא: — „גיזענים, נאצים, אינקוויזיטורים", וכן את הנערות הרבות שעליהן הוא כותב ואותן, אם לשפוט על פי ספר החבצלת, הוא גם משגל וטורח למנות אחת־לאחת („הנה זאת הגברת שעליה כתבתי," או „השיר הוא בעצם מה שמאחורי התיאולוגיה שלי עכשיו. אך מדובר כאן בבחורה אחרת לגמרי.")

לא, ארשה לעצמי להעיר, מדובר כאן באותה הגברת. וזהו באמת כל מה שמסתתר כאן „מאחורי התיאולוגיה." זוהי כל התיאולוגיה על רגל אחת.

ובזה מבקש אדם להשביע את רעבונם של אנשים צעירים התרים אחר מדריך רוחני בשימת מידבר הקאסטות והפולקלור (כולל רבי נחמן מברסלב) שלנו? וזוהי ה„תיאולוגיה" שבעזרתה אנו אמורים להתמודד — אני מצטט את התיאוסוף רודולף שטיינר בתרגום „אלמנטארי" מגרמנית — עם „הקרע שבין הידיעה והאמונה" המאיים על בן זמננו?

התיאולוגיה של פינחס שדה, מכאן — וזו של ר' אורי זוהר ור' מאיר כהנא, מכאן. האם זה כל מה שיש לתרבות הישראלית להציע בימינו?

אולי לא. אבל אולי — אם לדבר בסיגנונו של דויד אבידן — אולי כן. ואם זו רמתו של המחנה הפאשיסטי שלנו — אולי אנו מגזימים מעט בסכנתו?

שוב: אולי. אולי כן. אבל אולי, בכל זאת, לא.

נתן זך ■

עכשיו זה מחר

כשם שאין שום סיבה שלא לגנות את הראוי לגינוי, כך חובה לחלוק כבוד ויקר למה ולמי שראויים לו.

בימים אלה מלאו עשרים־וארבע שנים — כן, כמעט רבע־מאה כבר! — להופעתו של רומן שעורר בשעתו עניין רב, לא רק בשל סגולותיו הסיפרותיות. ספר הביכורים של רחל איתן, ברקיע החמישי יצא לאור ב־1962 ונמכר עוד באותה שנה ביותר מ־50 אלף, ויש אף האומרים 70 אלף עותקים. פחות אמנם מנוצות של חיים באר או המאהב של א"ב יהושוע, אבל מיספר מכובד לכל הדעות. חייה של מי שהייתה אז יפהפיה בשנות העשרים שלה, וחייהם של אחרים מבני מישפחתה וחוג מכריה ומקוריביה, שימשו באותן שנים עניין מתמיד לעיתונות לענות בו, וגם השבועון שבו מתפרסמים דברים אלה נדרש להם. היה זה, כאמור, בימים שבהם היינו כולנו פחות צעירים ופחות יפים.

מאז חלפו השנים וברקיע החמישי כמעט נשתכח. המחברת, רחל איתן, נישאה לאזרח זר, ירדה מן הארץ והיא מתגוררת מזה שנים רבות בניו־יורק. שם, בעיר גלותה, הספיקה להשלים עוד רומאן, שידה ושידות, שהופיע אף הוא בעברית. והשמועה אומרת כי רומאן שלישי מפרי־עטה עתיד לראות אור (או חושך) בקרוב. בסך הכל, שני רומאנים וכתב־יד בפרק־זמן של רבע־מאה. לא הרבה. בוודאי הרבה פחות מן הרומאן־לשנה, מחזה־לשנה, קובץ שירים־לשנה־שנתיים בהם מפנקים (?) אותנו כמה מסופרינו המיקצועיים יותר. מים שקטים — ואיטיים — חודרים עמוק.

בימים אלה גם נתפרסמה ידיעה קטנה לפיה הופיע עתה תרגומו של ברקיע החמישי לאנגלית. את התרגום עוד לא ראינו, כנ"ל לגבי תגובת הבקורת האמריקאית, אבל המקור העברי עוד בהישג ידנו או בספרייתנו (הפרטית או הציבורית).

חיים רופסים ושבירים

ברקיע החמישי הוא בלי ספק אחד הרומאנים המרשימים ביותר של רבע־המאה האחרונה בסיפרות הישראלית. וכאשר זוכרים כי בשנים שמאז צאתו לאור הבשילו יצירתם ומוניטיהם (לפעמים יצירתם ולפעמים רק מוניטיהם ולעיתים רחוקות גם זה וגם זה) של א"ב יהושוע, עמוס עוז, יצחק בן־נר, יורם קניוק, יעקב שבתאי, עמליה כהנא־כרמון, דויד שחר, אהרון אפלפלד, שולמית לפיד, ואחרים — אין זה הישג מבוטל.

על רקע ימי מלחמת־העולם השנייה, במעון שנור פילאנטרופי לילדים יוצאי משפחות הרוסות, נגול סיפורה של הילדה מאיה, בת לעסקן שמאלני רב־פעלים וכבד־מעללים (המעללים בעיקר במיטה). זהו "רומאן חניכות", בהוראתו הגרמנית של המושג: ספר של מסה וניסיון, כשל, מצוקה וחבלי התבגרות בחיים שהם "נראים... פתאום רופסים ושבירים, מפחידים ותובעים חיסון." ספר עשיר בסצינות שלא יישכחו גם כעבור שנים, כגון תמונת בילבול הבנים: אם מקבלת לידיה בן שאינו בנה ואינו מזהה את אמו כדרך שהיא אינה מזהה את בר־בטנה; וסופו המר־מצחיק של אותו סיפור מעשה.

העושר הלשוני־המילולי של הספר ניכר. מורגש בו היטב שרחל איתן היא בת דור הביניים. ברגל אחת היא עוד ניצבת בשלהי התקופה שידעה את הזז, את עושרו ואת המאניירות שלו. ברגל חטובה שניה היא ניצבת איתן — לא ברקיע החמישי, כי אם על קרקעה של המדינה־בפועל, לא זו שבדרך. הרי זה ספר של בני דור המדינה הרואים את הימים שלפני קום המדינה, את כל השנים ההן, בעיניים שעור מעט־קט יתקשו לגמרי על־ידי האכזבות. רומאן־בכורה נפלא בקריית ספר של פרוזה שהאינפנטיליזם־עד־אדולסצנטי עדיין רב בה על הבשל והבוגר.

"החיים הם כמו כלים: שמע עצמו נואם. "צריך למלאם כשאנו עדיין מסוגלים להישפך מכלי אל כלי, כשאנחנו רכים, לפני שמקשות אותנו האכזבות. רע, רע מאוד, ברתה. לחיות בכלים ריקים: מחר, ברתה..." היא תופסה בסובלייתה, נופפה כנגדו שתי אצבעות קצרות־רוח.

"מחר: מחר: רק לילדים חשוב מחר, כי הם רוצים לגדול: הגיע כבר מחר! – עכשיו זה מחר: אתה חושב שמחר בבוקר יהיה טוב לך מעכשיו, בלילה: גם לחברה קדישא תגיד 'עזוב אותי: – מחר'!..."

שלום ולהתראות, הילדה מאיה. בהצלחה עם התרגום האנגלי, רחל איתן. עכשיו זה מחר!

נ. קורא ■

„דף חדש" מארח

דוד אבידן:

הקרב האבוד על ראש־הפירמידה

לפני שבועות אחדים צילצלה אליי עיתונאית לרגל הופעת אנתולוגיית שירת־נשים, בת 25 משוררות. „תגיד לי," שאלה, „יש עשרים וחמש משוררות טובות בישראל?"

„השתגעת?" אמרתי לה. „יש בקושי עשרים וחמישה משוררים טובים בכל העולם. ולמעשה המיספר המדוייק יותר הוא חצי מזה, כלומר — 12־13."

היא נדהמה. היא דהומה, כנראה. עד היום. אבל זהו המצב. המיבנה הפירמידאלי של העוסקים בכתיבת שירה הוא עצום בגודלו ורב־מיפלסי. אבל למעלה, בצמרת, יש 12־13 משוררים עיליים.

אז כמה יש מתוך זה בישראל הקטנה? שאלה קשה ומסוכנת. אפשר לשקלל ולהגיע, לכל היותר, ל־2 (בעיגול כלפי מעלה). המיספר הנכון יהיה, כנראה, 1.5 או 1.7. או אולי, עם קצת מזל, 2.2.

מה עושים עם נתון מתסכל כזה? קודם־כל נרגעים, וקובעים שהוא לא מתסכל. כפי שכבר אמרתי פעם, יש מקום בחלל־העשייה־השירית לכל רמה, בתנאי שהיא מיוצגת על רמתה המיטבית. טוב, שמיליונים עוסקים בכתיבת שירה — אחרת לא היה המיבנה הפירמידאלי מתקיים.

אבל מה? צריך להיות סדר. כל אחד צריך לדעת את מקומו. ואם הוא לא יודע, אפשר לסייע לו לדעת.

צעצוע חדש

אנחנו עוסקים, איפוא, כאן במידרג סטאטי השואף לדינאמי. אבל בתנאים קשים: ארץ קטנה, מיספר יחסי גדול של כותבי שירים, הרבה אגו ומעט מאוד כסף. באורח טיבעי, יש לחץ חזק מלמטה וניסיונות היסטריים לשנות את המידרג (או את המפה). הגיל הפטאלי הוא סף־החמישים — או שאתה עושה את המכה או שאתה מוכה. ומי רוצה להיות מוכה?

השתמשתי במילה „היסטריה". יש מונחים יותר ספציפיים: „קריזה", „פאראנויה", „סכיזו־פאראנויה" ועוד. המצב הוא בפירוש נאורוטי.

„בארץ הזאת נשתרר בשנים האחרונות תוהו ובוהו... אסכולות בידיוניות ופואטיקות סינתטיות צצות מדי שבוע... משוררים חסרי־כישרון מארגנים מילחמות לרימום מעמדם ונחבלים... זהו מצב הטעון טיפול קבוע."

היחס בין המיספר הזערורי, שממוקם בראש הפירמידה, לבין הבטן הרחבה של תחתית הפי־רמידה ואמצעה — הוא לא רק קריטי, אלא ממש פטאלי. כל יום שעובר — מחריף את הנאורוזה.

בניסיונות הנואשים לטיפוס למעלה צץ באחרונה צעצוע חדש, לקוח ממינוחי מדע־הסיפרות: פואטיקה. כל מורד־לדעת־עצמו בגיל־העמידה, המנסה, לקראת סוף המירוץ, לשפר את מעמדו במידרג, נושא לפניו, לפתע, פואטיקה חדשה. זוהי, בעצם, מעין מכונת־רנטגן ישנה, בעלת מיטען תיאורטי רדוד, אבל היא מוסיפה לבעליה נפח וחשיבות.

וכך נוצר מצב, שבו יש לפתע יותר פואטיקות מאשר משוררים.

טיפול קבוע

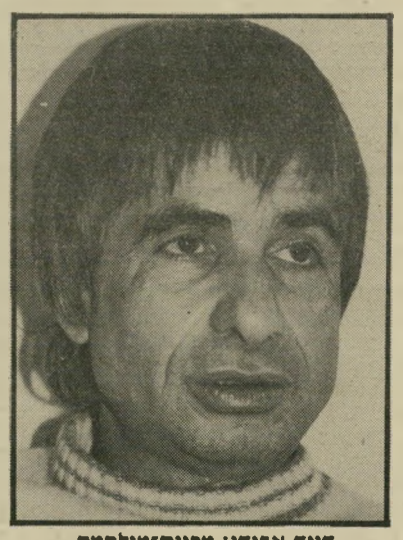
כל מי שלא מצליח לטפס (והסיפרות אינה למרבה הצער, עץ או סולם), כלומר כל המנסים, מתחילים בשלב מסויים להשתולל. יש עקומות־השתוללות בשירה העברית. אנשים מאבדים את עשתונותיהם ותוקפים את ראש־הפירמידה.

הם עושים זאת ללא חישוב, כמובן. הם נדהמים, כאשר ננקטת נגדם פעולת־נגד אלימה ומכרעת. הם חשים עלבון, כאב וכלימה.

אבל מה לעשות? כבר אמרתי בידיעות אחרונות („השירה כפוליטיקה והפוליטיקה כשירה"), שבמשך החודשים הקרובים ייאלץ כל מיפעל יצירתי ראוי לשמו בארץ הזאת ליהפך גם למכונת־מילחמה.

מילחמה זה הכל: גהות, תברואה, סדר, תיקון נתונים, וכמובן גם מהלומות. אלה קרבות־נייר, כמובן, ומי שמצליח להתייחס אליהם בתורת שכאלה בלבד — יוצא פחות פגוע. אבל הפיגועים חוצים את מחסום הנייר במיקרים רבים ופוגעים במערכות האורגאניות והעיצביות. אז מה לעשות?

אין מה לעשות — משום שבארץ הזאת נשתרר בשנים האחרונות תוהו ובוהו. אסכולות בידיוניות ופואטיקות סינתטיות צצות מדי שבוע. משוררים חסרי־כישרון מארגנים מילחמות לרימום מעמדם ונחבלים.

דויד אבידן: מכונת־מילחמה

זהו מצב, הטעון טיפול קבוע. זוהי עבודה קשה, לא נעימה, לא מהנה, משום שאתה מנהל קרבות עם יישויות נחותות. לפעמים הכרחי להכות מתחת לחגורה (תלוי איפה חגורה החגורה). לעיתים קרובות אין ברירה אלא לגעת ולהדוף. עבודת־שיטור במובנה האלמנטארי ביותר.

לא מוותרים

הקושי הוא, שתוך כדי כך צריך גם לשדר מסרים גבוהים: נורמות, תיאוריות. שפיות מורכבת, קידמה מילולית. והעיקר: שתוך כדי כך צריך גם ליצור.

המילחמה היא כפויית־טובה. היא גוזלת זמן. היא מסבכת במסלולי־תגובה־ונקם ארוכים מן המתוכנן. היא יכולה — וצריכה — להיות איכותית בניסוחה. אבל פולמוס אינו תחליף ליצירה.

מה עושים? עושים מה שעושים בכל מילחמה — מה שדרוש. לא מתעקשים להכניע את כל המתקומם ולנרמל את כל המשתולל, אבל מנסים. בלשון המעטה־ להעמיד דברים במקומם. המחשבה על הסדר הקוסמי (להבדיל מאי־הסדר הישראלי) מרגיעה מאוד: תרומה לסדר זה היא כבר יצירה.

אנשים היוצרים יצירות חשובות והנמנים עם החוג הקטן של המשוררים, העושה את העבודה העילית בכל דור, הם אנשים לוחמים מטיבעם.

„כל המנסים לטפס מתחילים בשלב מסויים להשתולל... מאבדים את עשתונותיהם ותוקפים את ראש הפירמידה... הם נדהמים, כאשר ננקטת נגדם פעולת־נגד אלימה ומכרעת."

הם מעדיפים, כמובן, להשקיע את האנרגיה הלחימתית שלהם ביצירתם. אבל הם מודעים לחובתם השיטורית.

אני חוזר על המלה שיטור בעליזות מסויימת. משום שכדאי לשמור על גבולות־השיטור ולא להיגרר למילחמות טוטאליות. כל־שכן גרעי־ניות. אם כי גם זה יכול לקרות, ואין להיבהל.

אז מה עושים בינתיים? שומרים על רצף־תצפית ורצף־ירי ובוחרים בהקפדה את המטרות. המטרה הסופית היא לא שיהיה שקט (חלילה), אלא שיהיה מה שמכונה באקוסטיקה „רעש לבן": הרחש הטוב, שבו נוצרת יצירה שירית/סיפרותית לדרגותיה, מבלי שמישהו ינסה לשנות את גורלו/דירוגו בכוח או בהטרדות.

ועד אז — יש קצת רעש כהה. לא נורא. הארץ הזאת שקטה כ־20 שנה בתחום הסיפרות. אז שתרעש קצת לזמן־מה. עד שלא יהיה צורך בכך עוד.

רק שיהיה ברור: לא מוותרים. מכים ומסדירים ומודדים והודפים ואפילו ממותתים, עד שהאוביייקט המפריע חוזר למישבצת שלו. ואם הוא לא חוזר במיקרה (שהרי הכל, כאמור, דינאמי) — אז המאבק נמשך: ומי שגובר — גובר. הנחמה היא, שזה לא קשה במיוחד, רק קצת מטריד.

מה לעשות.

דוב הכסף לטונג'ל קורטיז

טונג'ל קורטיז מצלצל מברלין להודיע שזכה בפרס דוב הכסף לשחקן המצטיין בפסטיבל הסרטים של ברלין (על מישחקו בסירטו של שמעון דותן חיוך הגדי, המבוסס על סיפרו של דויד גרוסמן).

איך אתה מרגיש?

כמו דוב. מבכך.

אתה זוכר, כשנפגשנו בברלין אמרת לי: „השנה אני מקבל את הפרס". איך ידעת כבר אז?

פשוט ידעתי. בלי צניעות מזוייפת, זה היה המישחק הכי טוב שלי אי־פעם.

ומה אתה עושה עכשיו?

שותה גראפה (יין־שרף משובח) עם דניאלה.

לחיים. ומה בקשר לישראל?

אנחנו מחפשים עכשיו מימון גרמני לפרט הדוקומנטארי על קפה „פראק" (בתל־אביב. טונג'ל כתב, בהיותו כאן, תסריט על פינת האמנים' בקפה פראק. הוא קרא לתסריט: „שמשון" הולצמן (הצייר) צובע את השמיים בכחול". מפיק ישראלי כבר הסכים לממן את מחצית עלות הסרט, בתנאי שיימצא גם מפיק זר).

אתה יודע, אצלנו הולצמן שוב התחיל לצייר את השמיים בכחול. אביב.

כאן דוב הכסף עוד מצייר בלבן. תמסור ד"ש להולצמן, לשלמה שבא, לאורילנד. איי לאב יו.

את כל בית ישראל?

את כל ישראל כולה.

ומה עם קרחת־המערות (טונג'ל חלה בקדחת־מערות בעת הסרטת חיוך הגדי)?

(בטון נוסטאלגי) **הלכה עם המערות. העיקר שתשמרו לי על השמיים הכחולים של הולצמן.**

נשמור. אין לנו ברירה. **ר' קשב ■**

תרבות

מוספים סיפרותיים

מעט השירים אשר פורסמו השבוע בכל מוספי הסיפרות הופיעו בשניים בלבד: בידיעות אחרונות ובמעריב. שלושת המוספים האחרים ויתרו על השורות המנוקדות לטובת נושאים אחרים. ואולם שיריו של מארק דראצ'ינסקי בן ה־27, עולה חדש מברית־המועצות, אשר פורסמו בידיעות אחרונות הם מן היפים שהופיעו באחרונה במוספי־הסיפרות, על אף הסיגנון המסורבל, העברית־הלא־ישראלית והעילגות של העולה החדש. מה שמוכיח שוב כי אין השירה נזקקת למעברות הלשון של האקדמיה (להיפך, חרותו הפנימית של המשורר היא מעבדה לעצמה) ובכוחה להיוולד אף בלא מי־השפיר של „שפה תיקנית", בדיוק כשם שכישרון־הנאום יכול להיחשף גם בתנועות־ידיו של אילם:

כֹּה צְלוּל וּמַרְטִיט יִתְעוֹרֵר הַבֹּקֶר
וְיִהְיֶה כָּל הַמַּרְאֶה חָדוֹר אַדְוָה וְעֵירָה
יִנָּתֵן שְׁתוֹת וְרוּחוֹת מָאוּיר הַתִּכְלֶת
וְאֹזֶן וְאַשְׁכָּח וְאֶשְׁמֹר עַל הַנִּשְׁכָּח.

אומר דראצ'ינסקי בשיריו, הנכתבים באותה עברית אשר אצלנו מונחת בבוידם ואצל יהודי־הגולה שמורה עם הטלית והתפילין.

●

מעולם לא היתה הסיפרות באופנה כמו היום. עיתונים, שבועונים, מקומונים, רדיו וטלוויזיה – עולים על גדותיהם מרוב סיפרות. סופרים ומשוררים מתראיינים, כותבים טורים, מרכלים, מספקים „פרופילים", כתבות שער – יש להם חדשות בשבילך.

דברים אלה, של אייל מגד (הפעם בהארץ), איש לא היה מפסיד אילו לא נאמרו. מה גם שאומרם הוא־עצמו „חוטא" לא קטן, אשר מרבית פעילותו הסיפרותית סובבת בתחומם של אותם חטאים הנזכרים בדבריו. שכן מגד הצעיר ידוע כמראיין, בעל־טור („פתחון פה" ו„שיחות קירבה" בידיעות אחרונות), מתראיין למקומונים, לטלוויזיה וכו'. ובעצם, מה רע במצב שבו „הסיפרות יוצאת משמורות המוספים הסיפרותיים והופכת לנחלת הכלל" כלשונו? האם לא מן הראוי לברך על היציאה מן ה„שמורות" השמורות? והאם עדיף להשאיר את בימות־התיקשורת לפלילים, לספורט ולבידור? ומה פסול מצא בהתעניינותם של „דודות וגיסים"? אייל מגד לא כותב את שיריו בשבילי ואני איני כותב את שיריי בשבילו: שנינו כותבים לאותו קהל אלמוני, המורכב בין היתר מדודות וגיסים, וככל שיירבו, כן ייטב.

„בבדל פחם / בגירי השבור ובעפרוני האדום / לצייר את שמך / את שם פיך / את סימן רגלייך / בקיר של אף אחד / בדלת האסורה / לחרות את שם גופך / עד שלהב תערי / יגיר דם / והאבן תזעק / והקיר ינשום כמו חזה.

שורות נהדרות אלו, מתוך שיר בשם שירבוט, מאת הספרדי אוקטביו פאז (תירגום: טל ניצן), אשר פורסם אף הוא בידיעות אחרונות. מתחבר באופן מפתיע עם האווירה השוררת בציוריו המיוחדים־לשבח של אהרן מסג. על האחרון כותבת דורית קידר בעל המישמר. ברשימה רגישה ואינטליגנטית, שהזכירה לי את תערוכתו של מסג הנגעלת בימים אלה. כותבת קידר:

כשמסג בוחר מוטיבים „הדורשים" כשלעצמם את ההתממשות בצבע והופכם לשדות, לשירבוטים שחורים מלווים בחרי־טות... בהכרח הוא קשור לתפיסה מסויימת האוהבת את האמבלמאטי והמאגי... הוא עוסק במאגיה (אולי שחורה)... דומה שהחריטות השונות משמשות לגילוי הרבדים

אהרון מסג: „נוף", רישום גרפית
(צילום: מנוחה ברפמן)

של מטה ומשיכות המיכחול החד־פעמיות יוצרות, בדיוק כמו החריטה, לחש שמסייע בכישוף. ומסג מצליח. תערוכת חובה.

אני מסכים.

●

כשמופיעות בעיתוני סוף־השבוע כעשר ביקורות על שתי תערוכות ציור, זו של לאה ניקל וזו של אבי יעקובוביץ, ניתנת הזדמנות לעמוד על רמתן ולעקוב אחר ההידרדרות הרבה בתחום זה. רובן המכריע של הרשימות, הנכתבות בשפה ז'ולגארית, כוללת התייחסות שיטחית, לגלגנית, בת חמש־שבע שורות, לפי חוקי ה„זבנג וגמרנו" ובשיטת הסרט הנע. באין עריכה מפקחת ובאין קריטריונים של אתיקה, התפתח בין מבקרי־הציור סלנג סתמי נטול מחשבה ורגישות, המורכב בעיקר מהערות בנאליות החוזרות על עצמן מביקורת לביקורת — וחלוקת ציונים. „האבסטרקטיות של העבודות חשודה בעיניי. התחום הזה של ההפשטה נראה לי מבוי סתום," קובע דויד גינתון (קול תל־אביב), אחרי ביקור בתערוכת אבי יעקובוביץ בגלריה מבט. ומה אומר ניסים מבורך (הארץ) על אותה תערוכה? „הצופה לא יעמוד. כך נראה, נפעם מול העבודות האלה, אך בשום פנים ואופן הן לא יגרמו לו לעוות את פניו מתוך סלידה, או לשאת את רגליו ולנוס מן המקום, כפי שיקרה לעיתים תכופות בזמן האחרון". מכבר חדלתי לחפש בביקורת שלנו הגות מעמיקה, אך קצת הגינות ומעט התחשבות לא היו מזיקים. מגדיל מכולם, כרגיל, רפי לביא (העיר), בסיגנונו הזול והמעליב. והאמנים קוראים. נפגעים ושותקים.

●

שמחתי לראות בין ההשפעות החיוביות של מדור זה את צוצו של „דור המשך". הכוכב הצעיר האחרון לפי שעה הוא גיורא לשם, שהבאסטה שלו בעל המישמר נחנכה תחת הכותרת מעט לעת. ברוכים הבאים.

שמעון צמרת ■

מרים בנימיני

מזל החודש:

דגים

חן לאצבעות ללכת

טביעות־האצבעות הן הדבר הקבוע ביותר בכף היד. קווים, גבעות, הציפורניים והעור יכולים להשתנות, אבל הטביעות לא ישתנו מיום הלידה ועד היום האחרון. אין למצוא טביעות־אצבעות זהות אפילו אצל תאומים זהים. לכן אפשר להבין מדוע משתמשים בכל העולם כולו בטביעות־אצבעות כסימן זיהוי. קוראי כפות־ידיים נעזרים בטביעות האצבעות לצורך מעקב אחר מעלותיו וחסרונותיו של האדם ו־המאפיינים הבולטים באישיותו.

מקובל להתייחס לחמש צורות עיקריות, כשלכל אחת מהן אין סוף וריאציות. הטביעה הקלה לזיהוי היא העיגול. היא כמו גלגל שבמרכזו עיגול קטן, ויתר הקווים מקיפים אותו בספירלות מתרחבות.

את בעלי טביעה זו קל לזהות. אלה טיפוסים חזקים והחלטיים. הם נוהגים כפי שהם מרגישים ואיך שבא להם, הם יכולים להיות בעלי מוח מבריק ולתפוש נושאים שלאנשים רגילים קשה לתפוש.

לעיתים זה מנוצל לרעה. למשל, פושע בעל טביעה מסוג זה יהיה יותר מסוכן מזה שיש לו טביעה חלשה. לעומת אמן, שטביעה מעין זו תדגיש את כישרונו. כף־היד תראה מיהו האדם והטביעות ידגישו תכונות שליליות או חיוביות.

הלולאה

בלולאה הקווים יוצאים מנקודה אחת בצורת לולאה. צורה זו מאפיינת אנשים זריזים, מהירי מחשבה ובעלי תגובות ריגשיות מהירות. יש להם יכולת ונכונות להתאים עצמם במהירות לנסיבות המשתנות, הם אינם מפונקים. הם רב־צדדיים ביותר, מעניינים וחברותיים, ומוכנים לתרום מזמנם וממירצם לחברה.

הגשר הנמוך

דגם זה נראה כמו גשר גבנוני. זהו סימן של אדם המטיל ספק בריגשותיו, אמונותיו ורגשות של אנשים אחרים. הוא אינו מסוגל לתת אמון בשום דבר ובאף אחד. זהו אדם עצור ומופנם. הוא עוצר את ריגשותיו באופן חמור ומסתיר את מחשבותיו אפילו מעצמו. גם אם ירצה לבטא את ריגשותיו לגבי עניין כלשהו, הוא אינו מסוגל. השקפתו על החיים חומרנית, ויש לו זמן מועט וסבלנות מועטה לכמיהות עליזות ואווריריות או שיגיונות וחלומות חסרי־חשיבות. הוא עקשן ואי־אפשר להזיזו מדעתו.

הגשר הגבוה

צורה זו קיבלה את הגדרתה מהעובדה שיש לה מרכז זקוף, הדומה לאוהל, כשהקווים הנותרים מקיפים אותו. ניתן להבחין בה בדרך כלל בידיהם של אנשים בעלי אופי רגיש, מתוח ואימפולסיבי מאוד. כמו בדגם הלולאה, התגובות המנטליות והריגשיות שלהם מהירות. כמו בעלי הטביעה העגולה, הם נעשים דחוקים ומתוחים לעיתים. במיקרים רבים הם בעלי כישרון או לפחות הערכה למוסיקה ולכל עיסקי האמנות והבידור.

הצורה המשולבת

צורה זו לרוב משלבת בתוכה שתי לולאות השזורות ביניהן. קוראי כפות־ידיים מחזיקים בדיעה שזהו סימן לאישיות מבולבלת ומסובכת. יש אנשים בעלי יותר מדגם אחד של טביעה באצבעותיהם. אפשר למצוא עיגול באצבע ובאגודל בעוד שבשאר האצבעות לולאות. משמעות הדבר שהתכונות הבסיסיות המאפיינות את העיגול והלולאה מתמזגות בשלמותן. יש חשיבות לדבר באיזה אצבע תופיע טביעה זו או אחרת, לכל אצבע תחום שאותו היא מסמלת. טביעת העיגול באצבע המורה למשל, תראה על כושר אירגון וניהול, אי־שיות עצמאית וחזקה.

אומנם מצב־הרוח עדיין לא קל והמתיחות עוד לא חלפה. אך השבוע תרגישו בהקלה. אתם מקבלים תמיכה ועידוד מאנשים שעימם יש לכם מגע, ודווקא פגישות מיקריות ומכרים מיקריים עוזרים להעלות את המורל בתקופה זו. בהחלט לא רצוי לבטוח באנשים עדי כדי לדבר בחופשיות על דברים שהשתיקה יפה להם. יש לכם נטיה לתת אמון ולשתף בבעיותיכם אנשים שאינכם מכירים – זה עלול לגרום לבעיות.

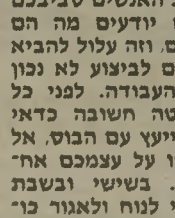
* * *

אתם חשים די מאוכזבים ובודדים. ידידים שמהם ציפיתם לעזרה מתחמקים ברגע שאתם באמת זקוקים להם. אתם מאבדים את הסבלנות ומתלבטים בקשר לעתיד. מתעורר הצורך לשנות את העבודה. או להתחיל בעיסוק חדש. כרגע אינכם מוצאים ואינכם יודעים מה מתאים לכם. זה גם לא הזמן לביצוע שינויים. כדאי להמשיך בשיגרה ובבוא הזמן תדעו מה הכיוון שאליו תפנו. בתחום הרומנטי אתם די מבולבלים.

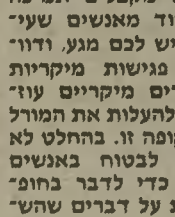
* * *

במקום שבו אתם עובדים מתחילים קצת להירגע, המתיחות יורדת, אבל הבילבול גובר. האנשים סביבכם אינם יודעים מה הם רוצים, וזה עלול להביא אתכם לביצוע לא נכון של העבודה. לפני כל החלטה חשובה כדאי להתייעץ עם הבוס, אל תקחו על עצמכם אחריות. בשישי ובשבת כדאי לנוח ולאגור כוחות לקראת ה־16 עד ה־18 בחודש. שנראים די קשים ומעצבנים. ידידות חדשה עומדת להתחיל בקרוב.

לבעיות המתעוררות מדי יום בעבודה קשה למצוא פיתרון. אתם מרגישים שכל האחריות נופלת עליכם ואין מי שאפשר לחלק עימו את העומס. יותר מכל מתחשק לכם ל־ארוז ולצאת לנסיעה קצרה. זה לא יפתור דבר. תוכלו לתכנן את נסיעתכם הקרובה. אך חודש מרס אינו מתאים לכך. ענייני בריאות מעסיקים אתכם. עליכם לטפל באדם חולה. ולטפל גם בעצמכם. בשישי ושבת מומלץ לצאת לביקור ידידים.

* * *

ענייני כספים מעסיקים אתכם כעת – למעשה המחשבות נמצאות במקום אחר, אבל משום מה מטילים עליכם אחריות לכספים של אחרים. ב־12 או ב־13 בחודש תקבלו ידיעה משמחת או מיכתב מחו"ל. אבל אל תמהרו להתלהב ממה שייוודע לכם, זה עלול עוד להשתנות כמה פעמים. לימודים או עבודה מעסיקים את רוב זמנכם, זה לא קל משום שאינכם מרגישים די חזקים. מחלות ישנות שבות להציק לכם.

* * *

בתקופה זו אתם מושכים את בני המין השני ומתחילים בקשרים חדשים. אבל למעשה זו לא התקופה שבה אפשר לפתח קשרים רציניים ויציבים. אם פשר. תתייחסו בקלילות או לפחות הקפידו שלא ל־הראות מה אתם מרגישים. ב־14 וב־15 בחודש אתם עשויים ליהנות מפגישה מיוחדת בנסיבות די מוזרות, אבל זה מה שישפר את מצב־הרוח. טיפול במכשירים ביתיים דורש זהירות מירבית. יש לכם נטיה להיפגע.

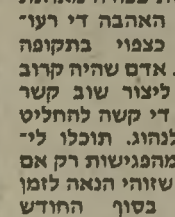

במקום שבו אתם עובדים כדאי להסתייג מאותם המגלים ידידות וחביבות. אלה משום מה מסכנים אתכם. גם אם אינם מתכוונים לכך. חיי הרגש שלכם מתחילים להשתנות. סביבכם חברה חדשה ולאט־לאט יוצא לכם להכיר אנשים מסוג חדש. כדאי לנצל את התקופה. לצאת לבילויים ולהיזכר בתחביבים שהיו כל־כך חשובים בעבר. כדאי לשקול ללמוד ולעסוק בהם ברצינות. במשך הזמן להפוך זאת למיקצוע.

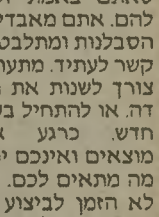
* * *

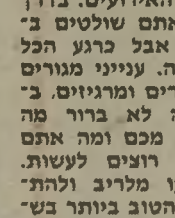
התקופה אינה קלה, מה שקורה סביבכם די מבלבל ומדאיג, אתם לא בנויים להיגררות אחרי האירועים. בדרך כלל אתם שולטים במצב, אבל כרגע הכל השתנה. ענייני מנורים מטרידים ומרגיזים, בעבודה לא ברור מה רוצים מכם ומה אתם בעצם רוצים לעשות. הימנעו מלריב ולהתווכח, הטוב ביותר בשבילכם הוא לתכנן ושקט את העתיד ולהתכונן לשינויים בתחום העבודה. כל תוכנית חייבת להישמר בסוד.

ה־12 וה־13 בחודש יהיו מוקדשים בעיקר לתחום הרומנטי, אבל קשה כרגע לשמור על הרגשות בצורה מאוזנת – חיי האהבה די רועשים, כצפוי בתקופה כזאת. אדם שהיה קרוב ינסה ליצור שוב קשר ויהיה די קשה להחליט איך לנהוג. תוכלו לי־הנות מהפגישות רק אם תדעו שזוהי הנאה לזמן קצר, בסוף החודש יתחולל מיפנה חשוב. קשרים עם ארצות אחרות עלולים לגרום לאכזבה, ביחוד בין ה־16 ל־18 בחודש.

* * *

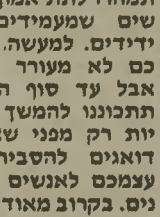
ב־12 וב־13 תהיו די מבולבלים, אתם עלולים לשכוח את המפתחות או לאבד חפצים חשובים. יתכן שאתם נתונים בהתלבטויות, חושבים על נסיעה. אולם זה מתנגש עם האינטרסים שלכם בעבודה. טוב לתכנן נסיעה, אבל לא לפני חודש אפריל. במקום העבודה אתם עומדים לפני קידום, ונסיעה לא יכולה להזיק. ידידים אינם פועלים לטובתכם, כרגע אי־אפשר לעשות כלום. לפחות לא לשתף אותם בדברים החשובים.

* * *

התחום הכספי גורם לדאגות, אתם מסובכים ומסתבכים בגלל אי־הבנות, אל תמהרו לתת אמון באנשים שמעמידים פני ידידים. למעשה, מצבכם לא מעורר דאגה, אבל עד סוף החודש תתכוננו להמשך הבעיות רק מפני שאינכם דואגים להסביר את עצמכם לאנשים הנוכונים. בקרוב מאוד תהיה לכם אפשרות לשנות את מקום העבודה, כדאי לחשוב על כך ברצינות. אתם זקוקים לשינוי, לא לשיגרה.

* * *

אתם מתחילים להרגיש יותר טוב, אבל רק מהבחינה הפיסית, מלבד זאת אתם חשים די מבולבלים. התחום הכספי דורש טיפול זהיר, בתקופה זו אתם יכולים לבצע כמה טעויות שיעלו ביוקר. אל תעשו דבר מבלי להתייעץ עם מישהו ששתי רגליו עומדות על הקרקע. הימים השישי והשבת יהיו נעימים, בעיקר אם תכננתם טיול. ביקור או פגישות עם אנשים שחברתם נעימה לכם. מה־16 עד ה־18 בחודש יהיו ימים קשים.

קולנוע

פסטיבלים

הרומנים ברחו מן הפרס

מעשה בחיזור:

שידוך תמורת דיור

אחת השערוריות הפחות ידועות שליוו את פסטיבל ברלין האחרון היא פרשת הסרט הרומני שקיבל ציון לשבח, פאסודובלה של דן פיצה.

פסטיבל ברלין, שנערך כידוע בברלין המערבית, קושר לעצמו כתר־פיוס של מיזרח ומערב, ויש בו תמיד נטיית לב (מצד מנהלו, מוריץ דה־האדלן) לקשור לכיתרו כמה אבנים ממיזרח־אירופה. לכן יינתן תמיד פרס מכובד, מרשימת הפרסים של הפסטיבל, לאיזה סרט רוסי או מיזרח־גרמני, ואם אפשר גם לפולני, לבולגרי, או לפחות לרומני.

ואומנם, לאחר שהוענק דב־הזהב לשטאמ־היים הגרמני, דב־הכסף לנאני מורטי (המיסה נגמרה, איטליה) עוד דב־כסף לגאורגי שאנגליה הרוסי (מסעו של משורר), עוד דב־כסף למאסאהירו סינודה (יפאן, על גונזה הלוחם) דוב־כסף לשתי שחקניות, ברזילית וצרפתית, דב־כסף לטונג'ל קורטיז על חיוך הגדי, ועוד דב־כסף לקאראבאצ'יו של דרק ג'ארמן, נזכרו בסרט הרומני שמנהל הפסטיבל היה גאה בו במיוחד. גאה, כי פאסודובלה, המתאר אהבתו של פועל לשתי נשים, אינו סרט מושלם מבחינה קולנועית, אבל יש בו אמיתות נועזות על אורח החיים ברומניה, בהתחשב במישטר האומלל והמחמיר השורר שם היום.

הסרט עושה זאת מתחת לפני השטח ובמסווה של סיפור אהבה כפולה וידידות בין שני גברים. אלא שלא במיקרה עובדים שניהם בבית־חרושת ענקי, העורך תחרות בין פועליו על התואר „ידיד הזהב". וכולם מתגוררים במעין פנימיה, כמו צבאית, וחיים באורח המתאים אולי לנערי קולג', אך בוודאי לא לגברים שהגיעו לפירקם. שאיפת־השיא של חייהם היא כמובן לתפוס שידוד כדי לזכות, לכשיינשאו, בתנאי־דיור אנושיים.

אלא שגם הרומנים הבינו ששלחו לעולם החופשי שגריר מסוכן. לאחר שהתחרטו על כל העסק, אבל לא הצליחו להחזיר את הסרט הביתה, פיטרו את האחראים במרכז הסרט הרומני, ובאורח מיסתורי לא הגיע הבימאי דן פיצה למסיבת־העיתונאים שאמור היה לערוך. מיותר לציין כי את הציון לשבח קיבל לידיו פקיד אלמוני בשם הבימאי, „העסוק בסרט חדש ולא יכול להגיע".

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: אני אוהב אותך כרמן, בוני וקלייד, כבודו של פריצי, והספינה שטה. מסע־עסקים של אבא. התפוז המכאני. סהרורים. ראן.

ירושלים: ראן. מסע עסקים של אבא.

חיפה: קאוס. הרבה ולא כלום. ראן. אני אוהב אותך כרמן.

תל־אביב

★★★★ **והספינה שטה** (אורלי, אי־טליה): אחד המסעות המופלאים של פליני, בעיני רוחו, על פני הגוע האנושי. הפעם האמתלה היא שיוט דמיוני של עלית החברה האיטלקית, לפני מילחמת העולם הראשונה, שהוזמנה למסע הלוויה של זמרת־אופרה אגדתית. השיוט, המתחיל כמסע־עינוגים, מסתיים בפרוץ המילחמה והופך לסמל התקופה — סמל פוליטי, רוחני, אמנותי ותיקשורתי. מראות וצלילים שרק פליני יודע להפיק בקולנוע.

★★★★ **התפוז המכאני** (תמוז המחודש, אנגליה): מסע אל לב האלימות האנושית, לפי סיפרו הגאוני של אנתוני ברג'ס ובימוי פרוע ועתיר המצאות של סטנלי קובריק. הקרנה חוזרת למי שהחמיץ את אחד הסרטים החשובים של שנות ה־70.

★★★★ **סהרורים** (מוסיאון, צרפת): אחד הבימאים המקוריים שיצאו מברית־המועצות וחי בפאריס, אוטאר יוסליאני, מתבונן בליגלוג באורח־חייהם של הצרפתים ושל החברה החומרנית בכלל, כשרוח של בונואל וז'אק טאטי מרחפת מעל.

★★★★ **מסע עסקים של אבא** (פאר, מוצג גם בבנייני האומה בירושלים): אמיר קוסטוריצה, בימאי צעיר מוסלמי מיוגוסלוויה, מציג את פשיטת־הרגל של החלום הסוציאליסטי בגירסתו היוגוסלווית, על רקע המרד של טיטו בסטאלין. הכל דרך עיניו של ילד סהרורי, שקריצת עינו מדברת אל הלב.

עדנה פיינרו

שעתיים של כיף

סילווראדו (מוגרבי, תל־אביב, ארצות־הברית) – **לורנס קאסדן, צאצא של חבורת לוקאס־שפיל־ברג, מוכיח שוב שלמד היטב את השיעור, שהוא יודע בדיוק מה היה פעם סוד גדולתה של הוליווד, והוא מסוגל לשחזר אותה בעליצות מדבקת.**

הפעם מדובר במערבון ובו ארבעה מופלאים, המבלים את החצי הראשון בדרך לעיירה בשם סילווראדו, ואת החצי השני בהשלטת חוק וסדר בתוך העיירה הזאת, הנתונה למרות של שריף מושחת וחבר מריעיו. שני החלקים גם יחד מזכירים את כל המערבונים שהיו אי־פעם, הן בתחבולות והן בטיפוסים, אם כי הצורה שבה ג'ון קליז, איש מונטי פייתון, מגלם שריף בריטי המיובא למערב, והמאמין כי יוכל להכניע את הגיבורים האמיתיים שם, היא ללא ספק יוצאת־דופן.

מעלתו של קאסדן, שהתכוון ללא ספק לקוד קידה עמוקה לכל גדולי הבימאים של הז'אנר הזה, מפורד והוקס ועד לפקינפה, היא בכך שאינו מתייחס ברצינות יתרה לשום שלב משלבי־הסיפור. למען האמת, יש תמיד רושם שהוא קורץ לצופים בכל פעם שהוא שולף ציטטה חדשה ודמות נוספת מן הגלריה הנצחית של המערבון – בין אם זאת לינדה האנט כבעלת מיסבאה, או רוזנה ארקט כחלוצה שהחלטתה נחושה להפרות את השממה המרוחקת.

למזלו של קאסדן נמצאו לו ארבעה שחקנים ראשיים,

קווין קוסטר וקווין קליין: מזלו של בימאי

שקלטו היטב את כוונותיו ההיתולויות: קווין קליין (בחירתה של סופי), **סקוט גלן** (הצוות המובחר), **קווין קוסטנר** (גלגלי תהילה) **ודני גלובר** (מקום בלב), **ויש לו נבל עוד יותר מוצלח מהם, בדמותו של בריאן דהני רחב־הגרם. אומנם הסיפור של הסרט מפוצל לשניים, כאילו מדובר בשני פרקים של סידרה מתמשכת, אבל במחשבה שניה – מי יודע, אולי הסידרה אומנם תימשך? חובבי המערבון בוודאי לא יתלוננו.**

לא ידעה, לא שמעה

הסיפור האמיתי (גורדון, תל־אביב, ארגנטינה) – **עם כל הכבוד לסרט הזה, שהוא מועמד כמעט־ודאי לזכיה בפרס האוסקר לסרט הזר הטוב ביותר לשנת 1985, יש הרבה מאוד מחשבות־כפירה המתעוררות תוך כדי צפייתו.**

הנושא: מורה להיסטוריה ובעלה, איש־עסקים, מאמצים תינוקת. תוך כדי תהליך־האימוץ מתחילים להתעורר ספקות בקשר לחוקיותו ולזהות הוריה הטיבעיים של המאומצת. המורה לומדת, שעה שהיא לוחמת על זכותה להחזיק בתי־נוקת, אמיתות רבות על המתרחש סביבה במדינה שבה אנשים נעלמים ללא עקבות, מבלי שאיש יפצה פה, ושכנופיות מזויינות משליטות בה חוק וסדר, בשם רודנים המתחלפים מדי פעם. אמיתות אלה עתידות, בסופו של דבר, לשנות את חייה מן הקצה אל הקצה.

הכל טוב ויפה, ורבות כבר דובר על אומץ־הלב של הסרט הזה, הראשון שהעז לדבר גלויות על זוועות המישטר הצבאי בארגנטינה. אולם העלילה מתרחשת בשנת 1983, שעה שהעולם כולו ידע כבר היטב מה קורה שם. גם הארגנטינאים – אלא אם כן התעקשו לעצום את עיניהם – לא יכלו שלא לראות את ההפגנות של קרובי־המישפחה הדורשים לדעת מה קרה ליקיריהם (ואכן, בשלב מאוחר רואים גם את גיבורת הסרט מצטרפת להפגנות הללו).

אם כך, תמימותה של אשה אינטלקטואלית, מורה ומחנכת,

נורמה אלאנדרו: צפויה לאוסקר הזר

המתהלכת בנאיביות מבלי לדעת מה קורה בביתה, שעה שהכל יודעים זאת, מעוררת תמיהה.

מבלי לזלזל בדרך שבה חושף הבימאי, לואיס פואנזו, כמה מן העובדות הכואבות שהפכו את חיי רבים מן הארגנטינים לגיהינום, לפני התמוטטות העריצות ונצחונו של raul אלפונסין בבחירות, ומתוך הערכה מלאה לכישרונה של נורמה אלאנדרו, בתפקיד הראשי, צריך אולי לשמור על פרופורציות ולא להיסחף באותה התפעלות כללית מן הסרט.

יותר למות מלחיות

לחיות ולמות בלוס־אנג'לס (תל־אביב, תל־אביב, ארצות־הברית) – **אם תהיה למישהו הרגשה, תוך כדי צפיה בסרט הזה, שהוא רואה גירסה חיוורת של סרט אחר, הקשר הצרפתי שהיה הרבה יותר מוצלח – הרי הצדק עימו. כי נראה שהבימאי, ויליאם פרידקין, שקנה לעצמו תהילה רבה בסרט הישן יותר, החליט שאין דרך טובה יותר לשוב להצלחה משימוש בנוסחה דומה.**

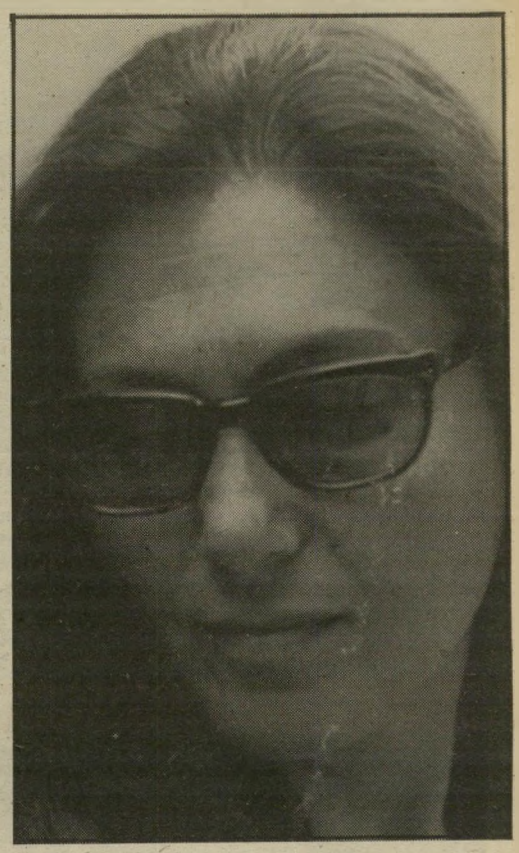
בהקשר הצרפתי דובר בסמים. בסרט החדש עוסקים בכסף מזוייף. במקום ניו־יורק, מתרחשת העלילה הפעם בקצה השני של ארצות־הברית, בלוס־אנג'לס. ותחת המישטרה העירונית, הגוף המטפל בעבריינים הפעם הוא המישטרה הפדראלית. ולמרבה הצער, יש עוד שינוי אחד נוסף: תחת ג'ין הקמן ורוי שיידר, מופיעים כאן ויליאם פטרסן וג'ון פאנקוב, שהם עדיין בחזקת מתלמדים ירוקים וכושלים למדי.

אשר לעלילה עצמה: סוכן המישטרה הפדראלית נרצח, כאשר הוא עומד לחשוף רשת של מזייפי דולארים, שבראשה עומד רוצח מופרע וקצת מטורף – בקיצור, התגלמות הנבל המושלם. ידידו של הסוכן וסגנו, שאינו יכול להשלים עם האבידה, לוקח את העניין אישית ויוצא לציד אלים, שבו הכל מותר, כדי ללכוד את העבריין. מובן שהחוקים מופרים עד מהרה משני הצדדים, דם נשפך בקלות רבה כאשר כל אחד מן

ויליאם דאפו: מכונה להדפסת כסף

השניים, הסוכן הפדראלי והזייפן, מנסים לטמון פחים זה לזה, מירדף־מכוניות, המתפרס על פני כל רשת האוטוסטראדות של העיר ומגיע לתעלותיה, מזכיר לצופים פעם נוספת שהמדובר בבימאי של הקשר הצרפתי, וסיום שבו כל הנבלים משלמים על מעשיהם עדיין אינו מספיק, כפי שהסצינה האחרונה מלמדת. – הרשע ימשיך להלך ברחובות, הן בגלוי והן בתחפושת החוק.

צפירה יונתן:

„גולדה לא ראויה לכבוד — גולדה ראויה לגינוי!"

הרחבה שליד מוסיאון תל־אביב תהפוך, לאחר סיום פרויקט בניית האולמות, לאתר־תרבות על־שם גולדה מאיר. בעיני הציבור הרחב אין לכך כל משמעות. עוד מקום על שם אישיות שמתה מזמן. לא מוסיף ולא גורע. מי שיודע מי היתה גולדה מאיר, ימשיך לדעת, ומי שלא יודע, ימשיך שלא לדעת. אשה, שפרוייקט־היוקרה על־שם גולדה מאיר מרתיח את דמה, היא צפירה יונתן, רעייתו של המשורר נתן יונתן, ששיכלה את בנה ליאור במלחמת יום־הכיפורים, ורואה את גולדה מאיר כאחראית למלחמה זו.

שאלתי את צפירה מדוע קריאת האתר על שמה של גולדה כל־כך מרתיח אותה. מה זה משנה לגבי הדיעה שיש לאנשים על גולדה. הרי זה סתם אקט סמלי.

כן, זה אקט סמלי של כבוד, וגולדה לא ראויה לכבוד הזה. היא ראויה לגינוי. אני לא רוצה לבוא למוסיאון ובדרך לכניסה לדרוך על מקום שנקרא על שמה. לא מגיע לה ששמה יונצח. מגיע לה שישכחו אותה.

● ואם לא יקראו לאתר המסויים הזה על שמה, היא תישכח יותר מהר?

כן. כשיקום האתר הזה והמורות יביאו את הילדים הקטנים לראות אמנות במוסיאון, הן יעצרו ויסבירו לילדים מי היתה גולדה מאיר. איזו אשה חשובה וגדולה היא היתה. אף מורה לא תזכיר לפני הילדים את הצד האפל שבה, שדיכא כל יוזמת־שלום, שבגללו פרצה מילחמת יום־הכיפורים.

● את סבורה שגולדה היא האחראית היחידה למילחמה? רק היא, מבולם, אשמה?

לא. היו עוד. דיין, גלילי. אבל גולדה חשובה מכולם, ראויה לגינוי יותר מכולם.

● יש עוד הורים שכולים החושבים כמוך?

אינני יודעת. לא דיברתי איתם על העניין. נמאסו עליי כל הוויכוחים הפוליטיים. התעייפתי מזה. אילו היה לי כוח וכסף הייתי פונה לבג"ץ. אבל אין לי משניהם, ולכן אני מדברת איתך על זה ומקווה שעוד אנשים יתעוררו, וביחד נוכל לעשות משהו כדי שלא יונצח שמה של גולדה, האשה של המחדל והטראומה.

● יש לי שאלה קשה: בשיש מישהו מוגדר שאפשר להאשים אותו במות הבן, האם אז יותר קל להסתדר עם השכול או יותר קשה?

נדמה לי שזה יותר קשה. כשיש מישהו שאותו אפשר להאשים, מתפתחת גם ההרגשה שאולי יכולת למנוע את האסון ולא עשית כלום.

צופית אלישיב:

„אני זוכרת את השאלה אבל לא את התשובה!"

יש לי הרגשה שיום אחד נראה אותה כולנו על מירקע הטלוויזיה הלאומית שלנו. בינתיים היא מכבכת רק בטל־וויזיה במעגל סגור בקניון איילון. שמונה מכשירי־טלוויזיה מפוזרים ברחבה הגדולה, ומכולן מציצות פניה היפים וקולה העדין. חקרתי מאיפה זה בא, ושלחו אותי לחנות בשם מוסיקניון. שם, מעבר למחיצת־זכוכית, פגשתי את צופית אלישיב בת ה־21.

● כמה זמן את כבר מקריינת פה?

רק חודשיים, רק שלוש פעמים בשבוע ורק שלוש־ארבע שעות ביום.

● איך בחורה נהיית פיתאום קריינית במעגל סגור. זה מיקצוע?

זה פשוט מאוד. גומרים צבא ומחפשים עבודה. מוצאים עבודה כמלצרית בכירכרה, ותוך כדי הגשת הצלחות המלאות לשולחנות, מישהו מביט בך ארוכות ושואל אם את רוצה לעבור קורס קריניות. את אומרת כן, מפגישים אותך עם טוביה סער, מעבירים אותך קורס קצר של שמונה ימים — וזורקים אותך למים הקרים של הקניון.

● מה למדת בקורס?

לקרוא נכון, להביט למצלמה, לחייך כשצריך ולהפגין ביטחון.

● ראיתי שאת מעבירה מיבזקי־חדשות. מי אוסף את החומר?

פעם ביום אנחנו מתקשרים למעריב, והם מוסרים לנו את כל החדשות. אם קורה משהו מאוד מעניין במשך היום, מתקשרים אלינו ממעריב ומעדכנים אותנו.

● מי זה אותנו?

אנחנו שש קריניות, העובדות בשתי מישמרות, כל אחת כמה שעות.

● ובולן קוראות במשך היום אותו החומר?

החדשות לא משתנות מקריינית לקריינית. אבל כל אחת מאיתנו המציאה לעצמה איזה פינה שהיא אוהבת להגיש. לי יש פינה לאסטרולוגיה ופינה להכנת קוקטיילים. פעם ביום אני מלמדת את באי הקניון איך עושים קוקטייל, ופעם ביום אני מספרת להם מה צופן להם העתיד.

● כשאנשים רואים אותך על המירקע, האם הם מתעניינים במוני ובאים לחפש אותך?

לפעמים באים ועומדים ליד הזכוכית ומביטים. לעיתים יותר רחוקות מישהו מבקש להיכנס לאולפן ולהגיד לי מילה.

● מה הלאה? רוצה להיות קריינית בטלוויזיה הישראלית?

עוד מעט יש לי בחינות בבית צבי, ואני מקווה להתקבל. הטלוויזיה הישראלית היא לא חלום, אבל זה יכול להיות קידום.

● את יפה?

יש המון יותר יפות ממני.

● אגב, למה אתן שש קריניות ואף לא קריין אחד?

אני זוכרת שהשאלה הזאת כבר נשאלה, אבל אני לא זוכרת מה היתה התשובה.

ענת אבניאלי:

„אני מחפשת מיכסה שיתאים לסיר שלי!"

בשבוע שעבר הופיעה ענת אבניאלי בתוכנית הטלוויזיה בין הכסאות, שהוקדשה לבעיית הרווקים והרווקות. כמו פעמים רבות בתוכניות שבהן יש זמן לכל מרואיין להגיד שלושה משפטים מול המצלמות, יצא הצופה בהרגשה שאולי היה מסר, אבל הוא לא הספיק לעבור. פניתי לכן לענת וביקשתי להמשיך את השיחה שהופסקה בטלוויזיה.

● באת לטלוויזיה ברווקה, או כדוברת האוני־ברסיטה, שהיא גם המאגר הגדול ביותר של רווקים ורווקות?

באמת הרגשתי כשליח בשני כובעים. באתי לדבר על הדברים שכואבים לי בבטן הפרטית שלי, אבל הרגשתי שאני מדברת בשם שיכבה שלמה של בנות במצבי.

● במשך כל התוכנית ניסית להסביר שאין כל הבדל בין נשים רווקות לגברים רווקים — לא ברצון שלהם להינשא, לא בבדידות שלהם, לפעמים. אז למה לדבר על הרווקות לחוד ולהגן רק עליהן?

ההבדל היחיד הוא באווירה. בלחץ העצום להינשא שיש מצד החברה על הנשים דווקא — וכשהן לא נישאות, מודבקת עליהן הסטיגמה של הלא־יוצלחיות. כל זה לא קיים לגבי הגברים.

כך נוצר הרושם, שכל הרווקות, בניגוד לרווקים, מתות להתחתן. עובדה זו מנפחת את האגו של הרווקים וגורמת להם להתנהג בגסות, ולהרגיש שכל „נקבה" רודפת אחריהם כל הזמן. הסיבה שרציתי להופיע בתוכנית בין הכיסאות היא לנסות ולשנות דיעה זו.

● עמום ארבל, המראיין, אמר שאת צעירה ויפה ומשכילה ומבוססת, ולמרות כל אלה עדיין לא נישאת. את עונת לו כמו כל הרווקות בנות־גילך, שכנראה בגלל כל התכונות האלה לא נישאת. אולי תפרטי.

אשתמש במשל הסיר והמיכסה. אני מחפשת מיכסה שיתאים באופן מושלם למידותיו של הסיר שלי, ואני לא מוכנה להתפשר.

● מה שאת אומרת בעצם זה שיש פחות גברים נאים ומוכשרים ומשכילים מאשר נשים כאלה.

זה לא נכון. אבל נכון הוא שגברים פוחדים מנשים מאוד מוצלחות, וקשה להם להתמודד איתן.

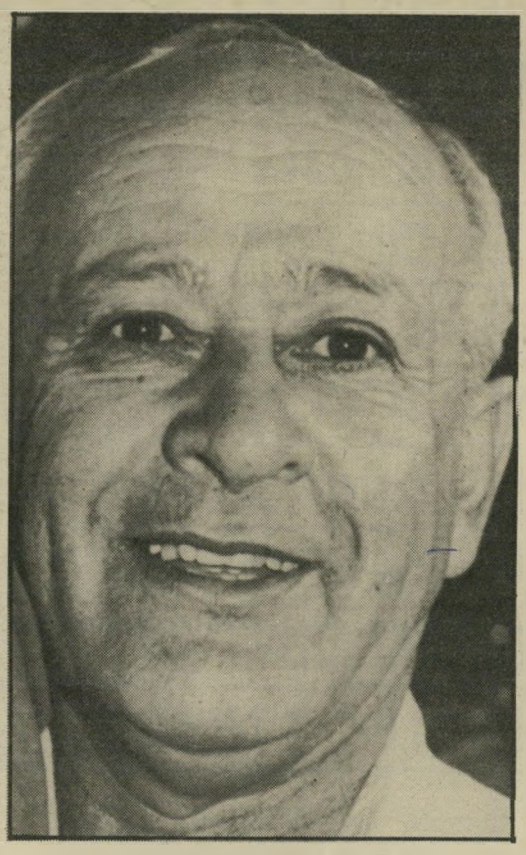
● זה נשמע לך רציני שכל אשה שלא נישאת מייד מוציאה לאור את בישרונותיה ויופיה והצלחתה, וטוענת שבגללם לא נישאה? מכאן יוצא, כמובן, שכל הנשים הנשואות הן לא מוצלחות, בינוניות ומכונות לפשרות. אולי תפסיקו את הקישקוש הזה? זה פשוט לא נשמע רציני.

נכון שצורת ההצגה הזאת יכולה ליצור עיוות מסויים, אבל כדי להעביר מסר, צריך לעשות לפעמים הקצנה.

● בלומר, כדי לתקן עיוות אחד אתן יוצרות עיוות אחר. תגידי, את רוצה להינשא?

המטרה שלי היא למצוא חבר לחיים ולא למצוא טבעת. פגשתי יותר מדי נשים שהמטרה הראשונית שלהן היתה להינשא, והן עשו את זה אחרי אלף פשרות.

מה הם אומרים... מה הן אומרות... מה הם אומרים... מה הן אומרות... מה

רב שילנסקי:

„הוועד למען דמיאניוק פיברק את הישיש הספרדי!"

עוד בטרם עלה המסך על המערכת העיקרית בפסטיבל דמיאניוק, חל קילקול קטן ובלתי צפוי. ספרדי קשיש טען, כי האיש שבכלא־רמלה אינו „איוואן האיום" המקורי. זה, כך העיד הזקן, אינו בין החיים מזמן. אחר־כך חזר בו האיש מעדותו.

פניתי אל הח"כ דב שילנסקי, ניצול־שואה. אצל שילנסקי לא עוררה הידיעה שום הירהור, שום התלבטות.

● הופתעת מהידיעה בעיתונות הספרדית?

לא הופתעתי. אבל חשוב להזכיר שהספרדי חזר בו מדבריו, והודיע שלא היה עד־ראייה למותו של הפושע הנאצי, אלא קרא על כך בספר.

● בכל זאת, עקרונית, אם מתעורר אפילו שמץ של ספק בדבר זהותו של האיש, צריך לשפטו?

ודאי שצריך לשפוט אותו. צריך להוכיח במישפט שזה הוא. אני, אישית, בטוח במאה אחוזים שזה הוא: הרי בארצות־הברית ישנם אנשים — וגם פה — שזיהו אותו, אפילו על פי תמונותיו בלבד.

● בעורך־דין, לא נראה לך, שבלהט הרגשות אנו עלולים לעשות שפטים באדם הלא נכון?

יש לפנינו מיקרה של פושע המכחיש ואומר: זה לא אני!

כעורך־דין, אני דווקא לא מתרשם מהעיקביות של הצהרותיו. הרי את ביקרת, לאחרונה, בכלא רמלה. פגשת שם מישהו, כולל אלה שנמצאו אשמים ברצח, המורה שהוא אשם? אני יודע שקם ועד־למען־דמיאניוק, ועדות הישיש הספרדי היא במיסגרת הפיברוקים של הוועד הזה.

זה כמו שהנאצים בדרום־אמריקה — והם מאורגנים שם להפליא — פיברקו את הסיפור, לפני שלושת־רבעי שנה, שמנגלה מת. בידי היו אז עדויות שמנגלה חי, ועור איך: אין לי מושג אם הוא חי גם כיום.

או כך פיברקו עכשיו שרמיאניוק נהרג.

● אם בית־המישפט ימצא אותו אשם ויגזור עליו את כל חומרת העונש — עונש־מוות — גם אז לא נראה לך שלספק הקל ביותר צריך להיות מישקל בעניין הזה?

לא: אם בית־המישפט יחליט שזה האיש, אז אין לי שום עכבות. ואני כבר יודע שזהו האיש. צריך לבצע מייד את העונש. עוד לא המציאו את העונש שבו צריך להעניש את האיש הזה:

גלי עטרי:

„האירוויזיון — הפריצה הכי גדולה המזדמנת לאמן!"

בשבוע הבא, בשעה טובה, אחרי הרבה רעש וצילצולי תיקשורת, תתקיים תחרות הקדם־אירוויזיון השנתית. כל המאושרים שהצליחו להעפיל לשלב סופי זה משתעשעים בתיקוות הנצחון, בחלום להעפיל לתחרות האירוויזיון, לזכות שם ולקטוף תהילת־עולם. בימים מתוחים אלה, לפני המהומה הגדולה, שוחחתי עם מי שעברה פעם את כל זה, הזמרת גלי עטרי.

● כל המהומה התיקשורתית, המתנהלת בימים אלה סביב התחרות, מה זה אומר לך?

לגבי זה אומר הרבה. זאת פריווליגיה אדירה לגבי מי שיזכה להשתתף באירוויזיון. זו הפריצה היחידה כמעט שמזדמנת לידיו של אמן ישראלי להגיע לחו"ל. זכיה באירוויזיון — זו גם זכיה פינאנסית לא מבוטלת.

● לך זה עזר פינאנסית?

יחסית לאמן ישראלי — כן. קשה לי להעריך עדיין, כי אני מנהלת מישפטים בעניין, אבל זה היה אמור לסדר אותי פינאנסית לחלוטין. ודאי, הופעות עם הכוכבים הכי גדולים ברחבי אירופה, תוכניות טלוויזיה — המדובר בכסף רב.

● לתחרות האירוויזיון ובל אשר כרוך בה יש דימוי זול ביותר. איך את מסתדרת עם זה?

האמת היא שבארץ ניפחו זאת מעל ומעבר לכל פרופורציה. בחו"ל לא כל־כך מתרגשים מהתחרות. האמנים המייצגים ארצות זרות אינם נמנים עם השורה הראשונה. אישית, המוסיקה של התחרות זאת לא המוסיקה שאני מאזינה לה בלילה. אבל אני לא מנסה להדחיק את זה. מה פיתאום?

● אחרי הזכיה הגדולה היה לך קשה להמשיך?

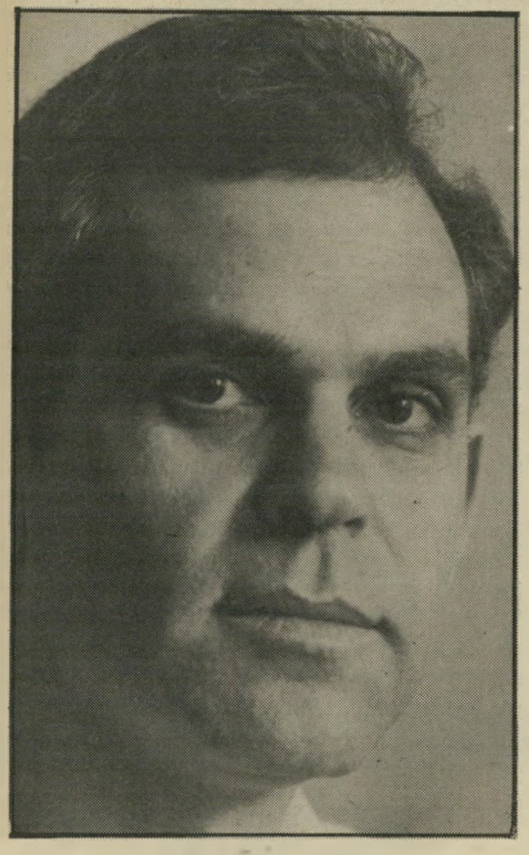
מאז, באמת, חיפשתי את עצמי. לקח לי שש שנים עד שנראה לי, שעליתי על הגל הנכון, והוצאתי תקליט שאני מרגישה איתו טוב. אבל הרי בשנתיים הראשונות אחרי האירוויזיון עוד סחבתי את ההצלחה שלי בתחרות — הופעות, הקלטות ושירים ברוח דומה.

קשה להמשיך אחרי זכיה בתחרות שכזאת. זה קורה פעם אחת בחיים. זה מעין שיא. מה כבר אפשר לעשות כמו זה? לעשות תוכנית־ספיישל לטלוויזיה? להקליט תקליט? צריך להבין שזה מה שניתן לעשות בישראל, ולקבל את זה באהבה.

● שקלת להשתתף פעם נוספת בתחרות?

הציעו לי כמה פעמים, גם השנה, אבל לא רציתי. עשיתי את זה פעם אחת הכי טוב שאפשר, אז פעם נוספת אני רק יכולה לעשות את זה פחות טוב. זה גם לא מתאים לי עכשיו. התקליט האחרון שלי, אמצע ספטמבר, כולל שירים מלנכוליים כאלה, שנראה לי שזה אני, או לפחות בכיוון הנכון שלי, וזה לא הולך ביחד.

אבל באמת שיש לי רק בעד התחרות הזאת. זהו הימור. אם לא מסתחררים ומאבדים את הפרופורציות, אפשר להצליח — וזה מה שחשוב:

אבי אלון:

„המחשב לא הצליח לדחוק את מכונת־הכתיבה!"

בשבוע שעבר התקיימה התערוכה פיס־86 – **תערוכה של מיכון מישרדי. החידוש שדובר שם יותר מכל היה מכונת־הדפסה אלקטרונית, המדפיסה באנגלית ועברית במשולב. דיברתי עם אבי אלון, שפיתח את המכונה החדשה, ושהוא מנכ"ל חברה למיכון מישרדי.**

● בתקופה שבה שולט המחשב, האין זו טעות מיסחרית לפתח מכונת־כתיבה חדשה?

ראשית, לא כולם עוברים למחשב — את מתכוונת, בוודאי, למעבד־תמלילים. אבל נכון שרבים עוברים אליו. המעבר לא בא להחליף את מכונת־הכתיבה. לשניהם שימושים שונים. למשל: במישרד יתאים מעבד־התמלילים לעריכת חוזים, ואילו המכונה — להדפסת מיכתבים. רכישת המעבד ואחזקתו עולה כסף רב, ולכן לא יעיל להפעילו לכל מטרה. גם זמן הפעלתו הוא שיקול. הסקרים האחרונים, על כל פנים, הוכיחו שהביקוש למכונות־הכתיבה עלה, על אף קיומם של מעבדי־התמלילים.

● כיצד פיתחת את המכונה החדשה?

הפיתוח נבע מאילוץ — מכיוון שהחברה שפיתחה מכונות אלקטרוניות בחו"ל החליטה שלא לשווקן בארץ, משיקולי תקציב. לכן לקחתי מכונה אנגלית, וכתבתי תוכנית שתוכל להתאים לה, הן בעברית והן באנגלית.

שתי השפות נכתבות בכיוונים הפוכים האחת מימין לשמאל והשניה להיפך. לכן זה היה קצת מורכב. עבדתי על הפיתוח הזה כחצי שנה, ועל פי התגובות שקיבלנו, זה הצדיק את עצמו. עידן מכונת־ההדפסה לא חלף.

בני דורו של מנחם בגין, כמו יצחק שמיר (מימין, עם ח"כ פרוש), ובניין של דור זה, כמו בנימין זאב בגין (מאחור) מצאו עצמם בסביבה זרה ועויינת

הלך ופוחת הדור

"יתר, מגוב ריקבון ועפר, בדם וביזע יקום לנו גזע, גאון ונדיב ואכזר." כך כתב זאבז'בוטינסקי בשירו. אלפי אנשים, שמילאו את בנייני האומה בירושלים, קמו על רגליהם הם הביטו קדימה ושרו בקול גדול. גם בשורה הראשונה עמדו, זה לצד זה, כל גדולי וקטני תנועת־החרות של היום ושרו בחוזקה.

שימעון פרס, ראש־הממשלה, עמר ושפתיו לא זעו. גם דויד לוי, שעמד לידו, לא שר. הוא פשוט אינו יודע את המילים. הוא מכיר בעל־פה רק את "דויד מלך ישראל".

גם כמה מאות מצירי ועידת־החרות, שנפתחה השבוע, לא ידעו את המילים ולא שרו. הם מכירים את הימנון ביתר־ירושלים. הם נראים, כדיברי אחד הצירים הוותיקים יותר כמי ששייכים יותר לי־ציע־העץ במיגרש ימקא. יציע אוהדי ביתר המניף כרזות לכבוד אורי מלמיליאן, מאשר כמי שממשיכים את דרכו ותורתו של זאב ז'בוטינסקי. ואכן, אולי הדבר היחידי המשותף להדר הביתרי ולרוב הצירים הוא קבוצת ביתר־ירושלים.

מחנה המקופחים. מאות עמדו במשך שעה ארוכה ומחאו כפיים בקצב, כשדויד לוי פסע לתוך האולם. הם הניפו שלטים הנושאים את שמו, ושרו לו "דויד מלך ישראל!" והוא נופף להם בידיו, כולו גאווה.

"יש הבדל מהותי בין שטיימונג (בגרמנית: אווירה), לבין אבשטיימונג (הצבעה), נהג לומר ז'בוטינסקי. גם מנחם בגין היה נוהג לומר, באסיפות־בחירות, בכיכר־מנורה בירושלים בכל מוצאי־שבת שלפני הבחירות, שיש הבדל בין הצבעה לאווירה.

דויד לוי אולי שמע פעם את המושג, אולי לא. בוועידת חרות הוא יצר שטיימונג. לוי יצר אווירה, לוי נעלב, לוי נפגע, לוי שמח, לוי כועס, לוי מתנצח, לוי מסתגר, לוי מקבל מישלחות, לוי לא מסכים לפשרות. לוי יוצר אווירה.

מגן הדרוזים דויד לוי (במרכז) ביום ה־דיונים הראשון, לוחץ את ידיהם של הדרוזים והבדווים שבאו כצירים לוועידה, אך מועמדותם נפסלה. לוי הופיע על הבימה כפטרונם ומגינם, ולחם כדי שגם 41 הדרוזים והבדווים יירשמו כצירים מן המניין, ולא ייפסלו בגלל תמיכתם בו.

סגן ראש־הממשלה ושר־הבינוי והשיכון לא נתן את ברכתו לפתיחת ועידת־חרות כמתוכנן. דויד לוי לא שיחק לידיים של מחנה הוותיקים שמיר־ארנס.

מחנה לוי־שרון, שנוצר לפני תחילת הוועידה, הוא מחנה של אותם שזה מקרוב באו. הם באו מעיירות־פיתוח, מההתיישבות העובדת, משלומציון. ב־רובם אינם פולנים, אינם ותיקים וגם לא בני־ותיקים. הם מחנה המקופחים. לוי רוכב על הגל, הוא מגן על המיסכנים, על החברים שלא נבחרו כצירים, על הדרוזים והבדווים. "אני ברומטר חברתי," הוא אמר לבאי הוועידה.

בקלחת הסערה שלפני פתיחת יום הדיונים הראשון, התחלקו המחנות באופן ברור בין הוותיקים, שמיר, ארנס, אברהם אפל, ודור ההמשך שלהם, דן מרידור, בנימין בגין, רחל קרמרמן, ראובן ריבלין, עוזי לנדאו, שחלקם המכריע "בנים של", לבין החדשים, שמסורת המישפחה הלוחמת מוכרת להם רק מן הסיפורים.

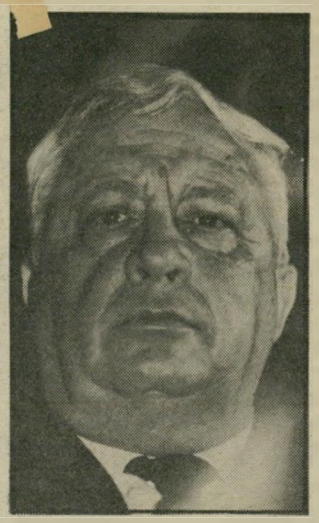
בני בגין ודן מרידור ניסו, וגם הצליחו, לשכנע את שמיר לתמוך ביורם אלרידור, חברם מילדות, כמועמד מוסכם ליו"ר הנשיאות. כוונת מרידור־את־בגין היתה, ונשארה, להוציא את לוי מהברית עם שרון, בכל מחיר. ולשבור את כוחו. בגין הצעיר אינו שוכח לשרון את מילחמת־הלבנון, והוא עדיין בטוח שהסתגרותו הדיכאונית של אביו נובעת ממהלכיו של שר־הביטחון לשעבר.

הם האמינו שלוי יסכים למועמדותו של אלרידור מתוך אמונה שאלרידור הוא איש שלו. אך ה"נסיכים" בעלי ההדר לא שטחו לפני לוי את כל התוכנית. אילו היה לוי מסכים למועמדותו של אלרידור כיו"ר הנשיאות, היו שולפים מן

דון קורליאונה משה ארנס, מימין, עם חיים קורפו, שר־התחבורה, בערב הפתיחה. אחרי שארנס דיבר על מאפיה, ענה לו לוי: "דון קורליאונה." וזאת היתה רק הפתיחה.

הכובע את בגין הצעיר כמועמד ליו"ר וועדת־המנדאטים מול אריאל שרון, ואת משה ארנס כמועמד ליו"ר הוועדה המתמדת. מול לוי עצמו — וכך היו לוי מפסיד בכל החזיתות.
למרות שלא ידע על התוכנית, סי

ממתין אריאל שרון המתין בשקט, ביום הדיונים הראשון, ודויד לוי ניהל המילחמה.

לוי להסכים למועמדותו של אריזור, כאילו מתוך אינסטינקט, ולא נפל ברישתם של שני הבנים. לוי הלך על כל הקופה. הוא לא התכוון ללכת לפשרות. בשלב מסויים היה ברור שהוא אינו פועל מתוך שיקולים פוליטיים וטאקטיים, אלא מתוך דחפים ריגשיים. אך הוותיקים ובניהם לא ויתרו. אפילו יחיאל קדישאי, עוזרו

שוברים את הכלים

גסטון מלכה, ציר הוועידה מ־פתח־תיקוה, המזוהה עם מחנה לוי, עלה לבימה והשליך מעליה את השולחנות והמיקרופונים. צירים מבוהלים ניסו להרים את הציוד בחזרה אל הבימה והשתדלו להרגיע את הרוחות, שהתחילו לסעור גם ברחבה שלפני הבימה. במהלך הסערה הועף רוני מילוא, סגן שר־החוץ, מן הבימה, וגם לבני בגין לא איפשרו לדבר.

אחרון הנפילים יוחנן באדר, הוותיק האחרון שנותר מרא־שוני התנועה, הסתובב בין צירי הוועידה המום. הוא נראה זר להם והם זרים לו. הוא נראה אובד־עצות.

הנאמן של מנחם בגין, נשלף ביום הדיונים הראשון והכריז שאין ממש בדבריו של לוי, כאילו תמיכתו של בגין בשמיר הוכנה שבועות מראש.

אבזבה יונית. נוסף על כל אלה נכונה לצירים החדשים של הוועידה מכה נוספת מתחת לחגורה — בוטלה הופעתם של הזמר היווני טריפונס ולהקתו לפני הוועידה. מועדון היקב פירסם כי טריפונס יופיע בחלק האמנותי של הוועידה. חלק זה אמור היה להתקיים בסיומו של כל יום דיונים. „טריפונס לא נראה לנו מתאים. ועידת־חרות אינה אולם מופעים וגם לא היכל־הספורט." אמרו כמה מאנשי ההדר. „בוועידה יש מקום לאירוע תרבותי של ג'אז, או מופע תימני, או שירי ארץ־ישראל. יש מקום גם להצגה על עולי־הגרדום. לטריפונס אין מקום."

צירי חרות חשבו שתמורת 20 ש"ח, ששילמו בכניסה תמורת כרטיס־ציר ותיק פלאסטי עמוס ניירות, יזכו גם בהופעתו של טריפונס. הם יצטרכו, כנראה, לקנות כרטיס ב־25 ש"ח להופ־עתו של טריפונס בהיכל־הספורט.

שני הבנים דן מרידור, בנו של אליהו מרידור, ח"כ לשעבר, ביחד עם בנימין זאב בגין, בנו של מנחם בגין. השניים ניסו לתווך בין המחנות היריבים. כשנטייתם הברורה היא לשמיר.

כתבה: רונית אנטלר, צילמו: ענת מרגוסטי וציון צפריר

שתי נשים

שני עולמות — דתי וחילוני — לוחמים על נפשו של אריק איינשטיין — ושתי נשים מייצגות את הצדדים

ירח דבש של אחד הזוגות המפורסמים ביותר בארץ. הכלה: אלונה, נכדתה של מניה שוחט, גיבורת השומר, אחת מנערות־הבוהמה היפות ביותר של שנות ה־60. והחתן: אריק איינשטיין.

בין הכיפות חמש שנים עברו מאז שרעיי־ תו־גרושתו של אריק הפכה לדתית. אריק לא ניתק מעולם את הקשר איתה ועם שתי בנותיו, שעברו לירושלים. אלונה עמדה ימים ולילות ליד מיטתו של אריק בבית־החולים, אחרי שנפצע קשה בתאונת־דרכים בצומת תל־אביבי.

חתונתם של אריק איינשטיין ואלונה לשם נערכה בתיאטרון הבימה. לפני הרבה שנים. כל אנשי האמנות והתרבות במדינה באו לאחל לזוג הצעיר והיפה חיי־אושר. הם היו מוכשרים, יפים, צעירים, ונישאו על גלי־אהדה אדירים. כל העולם היה פתוח לפניהם, ואהבת־הציבור הקיפה אותם מכל עבר.

אריק והברו־שותפו אורי זוהר, עשו ביחד את שבלול, סידרה של סירטי בידור, והסרט מציצים.

הם היו מוקפים תמיד בחבורה גדולה של מעריצים וגרופיס. גם אחרי שעות־העבודה לא נפרדו שני החברים, והיו מבלים את הלילות בצריף של אביגדור, על שפת־הים בתל־אביב, שם שתו ועישנו והריחו את החיים מקרוב.

לתוך החבורה הזאת הגיעה יום אחד נערה צעירה ועדינת־מראה בשם סימה אליהו, שהיתה מזכירתו של אברהם („פשנל") דשא. התפתח רומאן בין סימה לבין אורי זוהר, אבל הרומאן לא החזיק מעמד זמן רב, כי אורי כבר היה בדרך החזרה־בתשובה ובדרך לקיום תרי"ג המיצוות.

סימה הפכה ידידתו הקרובה של אריק איינשטיין. בחבורה הזאת לא היו סודות. אלונה ידעה על הרומאן הצדדי שיש לבעלה, אבל שתקה.

הם אמנם התגרשו, אבל המשיכו לחיות ביחד.

לימים עבר אורי זוהר את הגדר לירושלים של מעלה, ומשך איתו את אשתו אליה ושני ילדיו. כשעזב את תל־אביב כתב לו אריק את אחד משיריו היפים ביותר הלכת לי, חבר.

אריק הרגיש נעזב. הוא נתלה כולו בסימה, אבל המשיך לגור עם אלונה והבנות, יסמין ושירי.

או, כדרכם של בעלי תשובה, התחילה אליה, אשתו של אורי זוהר, להשפיע על חברתה הטובה, אלונה, לעזוב את החיים הגשמיים בתל־אביב המושחתת ולעבור לירושלים, לגעת ברוח.

אלונה היססה. שיכנועי אליה הלכו וגברו והיא הצליחה, לבסוף, להניע את אלונה לבוא ולשמוע סמינר אחד. אלונה השתתפה בסמינר, ודברים זוו לה כנראה בראש. אבל אהבתה לאריק עדיין המשיכה להחזיק אותה בתל־

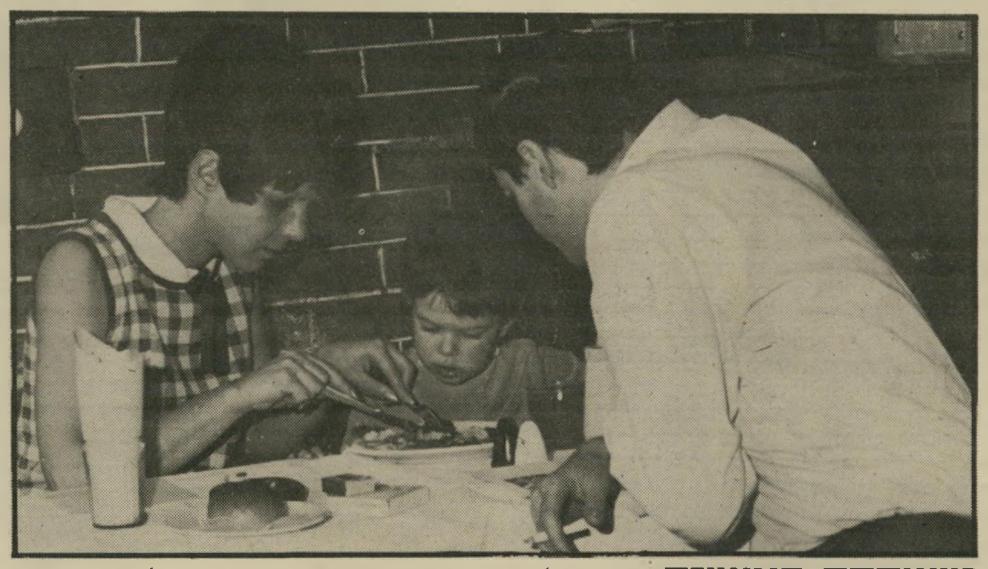

החבורה בתצלום מימין: אורי זוהר, הבימאי של הסרט מציצים. השחקן אריק וידידתו סימה אליהו. למעלה: סימה, גבר בלתי־מזוהה, אלונה (עומדת), אריק, אליה ואורי זוהר. בתקופה זאת היתה סימה הצלע השלישית בחיי הזוג, כאהובתו של אריק. הרומאן נמשך עשר שנים.

שני שולמות

משפחה ראשונה אריק ואלונה עם בתם הבכורה שירי. מאוחר יותר נולדה הבת השניה, יסמין.

שתי הבנות יפהפיות. שירי נישאה לפני שנה, בחתונת־השנה, לפישל, בנו הבכור של אורי זוהר, חברו הטוב של אריק והחוזר־בתשובה עתיר־הילדים.

משפחה שניה לפני חמש שנים התפרסמה לראשונה הידיעה שסימה עומדת ללדת לאריק איינשטיין ילד. נולד אמיר. כיום בן 4, שאיינשטיין העניק לו את שמו.

שתי הידידות אליה (משמאל) מובילה את כלתה שירי איינשטיין, יחד עם אם־הכלה. אליה היתה זאת ששלחה את אלונה לסמינר דתי בתקופה של המשבר בחייה, לאחר שנודע שאהובתו של בעלה עומדת ללדת. מימין: הישיבה, בה אולי לומד אריק איינשטיין.

כיפה או לא כיפה

לפני שנה נראה אריק נבוך ביותר בחתונה של בתו שירי. מאז הוא הפך לסבא, ונראה בשבתות מבלה עם מישפחתו וחבריו, שחזרו בתשובה.

אביב. כל זה עד שהסתבר לפני חמש שנים שסימה נכנסה להריון מאריק.

סימה היתה ברקיע השביעי. אלונה נשברה, ארזה את חפציה, לקחה את הבת יסמין ונסעה לירושלים.

שם קיבלה מייד מנה גדולה של שטיפת־מוח דתית. אריק נשאר בדירה המשותפת ברחוב חובבי־ציון בתל־אביב עם שירי, הבת הגדולה, וסימה המשיכה לגור בדירתה, לחכות ללידה ולאריק, שיום אחד יבוא אליה לגמרי. רק כשנולד אמיר, שהוא כיום בן 4, עבר אריק לגור עם סימה ועם בנו.

בית־אבן ברוממה

כל אותו זמן ישבה אלונה בירושלים וניהלה חיים חדשים ברוח התורה. רק דבר אחד היא סירבה לעשות. היא סירבה להשתדך ולהתחתן.

חברות קרובות יודעות לספר שאלונה עדיין מחכה לאריק. מתוך האמונה החדשה צמחה אמונה שהוא יחזור אליה, והם יחיו יחד לנצח.

בינתיים נישאה שירי, שגם היא חזרה בתשובה, לבנו של אורי זוהר, פישל, ולפני חודשים אחדים נולד הנכד הבכור לשני זוגות־החברים מהעבר.

מאז לידת הנכד עולה אריק לירושלים יותר ויותר. תחילה חשבו חבריו שהנסיעות לירושלים הן רק בגלל הנכד החדש. אבל בימים אלה נפוצו שמועות עקשניות שאריק מגשש ומחפש דרך הביתה — לבית הראשון שהיה לו עם אלונה ושתי בנותיו.

אריק, שהוא שונא־עיתונים ידוע, אינו מוכן להגיב. כל המקורבים אליו מלאים את פיהם מים. אבל אנשים אחרים רואים ומדברים. יש אפילו טוענים שאריק השתתף לא מכבר בסמינר בן שלושה ימים, סמינר כמו זה ששיכנע את אלונה להתחיל להאמין. הוא נערך במלון גלי־צאנז בנתניה.

הסמינר פעל, כנראה, על אריק, כמו שהוא פועל על הרבה מאוד תועים, המחפשים מה שלא מצאו עדיין, ביניהם כמה וכמה מחבריו הטובים של אריק.

מסיום הסמינר בנתניה התחיל אריק לבלות את מרבית השבתות בחיק היהדות, אצל אלונה בירושלים, בבית־אבן בשכונת רוממה, וגם באמצע השבוע הוא קופץ לביקור או שניים בעיר־הקודש.

סימה ואמיר נמצאים בתל־אביב. כשאריק בירושלים, הם מחכים לו שיחזור. כשאריק בתל־אביב אצל סימה ואמיר, מחכה לו אלונה, הבנות והנכד בירושלים. מי ינצח במילחמה על נפשו של אריק איינשטיין — רק אלוהים לבדו יודע.

שידור

צל"ש

הסנדק

לצוות נכון לעכשיו בגל"ץ ששידר ביום הרביעי בבוקר, עם פתיחת התוכנית ב־9 בבוקר, את נעימת הסרט הסנדק, ועל רקע הנעימה השמיע את דבריו של דויד לוי על משה ארנס, בהם הוא כינה אותו „דון קורליאונה". אחרי שא־רנס אמר שיריביו בחרות מתנהגים כמו מאפיה.

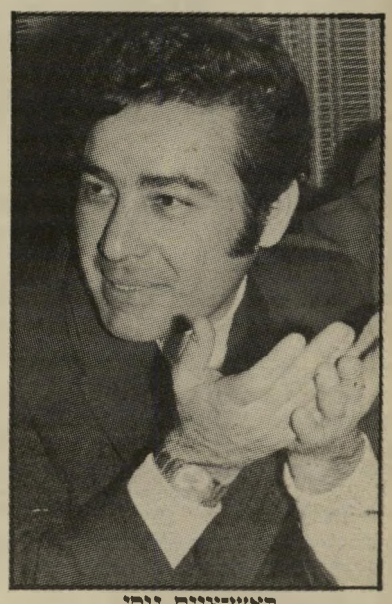
רפי רשף, מגיש המישדר **ועינת עינבר**, העורכת הראשית, סיפרו כי מעולם לא קיבלו כמות כזו של תגובות, כמו אחרי אותו שידור. ח"כים סיפרו שישבו במיזנון־הכנסת והתגלגלו מצחוק, בעיקר כשלוי עצמו פסע לתוך המיזנון.

מלבד דבריו של לוי, הושמעו על רקע הנעימה גם דבריו של יצחק שמיר, וגם אלה נשמעו כאילו חוברו במיוחד לקצב השיר שברקע.

בתוככי הרשות

לא לשתף פעולה

בכל רחבי בניין־הטלוויזיה בירושלים, על כמה לוחות־מודעות, נתלתה הודעה של ועד עובדי עיתונות־הפקה, ובה התבקשו עובדי־הטלוויזיה שלא לשתף פעולה עם **אלי ניסן**, שמונה על־ידי

ראש־צוות ניסן
לא מועמד

יאיר אלוני, מנהל־הטלוויזיה, **גבי פישר**, המהנדס הראשי של הטלוויזיה, **יוחנן צנגן** ו**עמרם עמר**, אנשי הנהלת הרשות, ו**מוטי קירשנבאום**.

בבניין־הטלוויזיה כועסים על כך שאלי ניסן ממשיך לשבת על תקן של עובד־טלוויזיה ושלא העבירו אותו לתקן של עובד הנהלה. לכן, כך הם אומרים, תלו את ההודעה על לוח־המודעות, שלא לשתף איתו פעולה.

הצוות המיקצועי אמור לסיים את הדיונים ולהכין תוכנית סגירה ופתיחה בתוך חודש ימים, ולהגיש אותה למנכ"ל.

במקביל יתכנס ביום השישי צוות החקיקה, המורכב ממישפטנים מיקצועיים, שאותם מינה **יצחק נבון**, שר־החינוך והשר הממונה על רשות־השידור. והוא אמור להכין חוק חדש לרשות.

שני הצוותים יעבדו במקביל ובשיתוף־פעולה. ניסן, אגב, הסיר את מועמדותו למיכרז על מנהל חטיבת־התורניות בטלוויזיה.

מאחורי המיקרופון

שם כיפה והסיר אותה

המשורר מאיר ויזלטיר היה בעבר דתי מאוד ואחר־כך חזר בו. הסיר את הכיפה ושב אל חיק החילוניות. כך הוא מספר ל**עדנה עברין** בתוכ־נית מגירות־הלב, שתשודר בגלי צה"ל ביום השישי ב־7 בערב.

חלקה הראשון של התוכנית הוא מאוד אקדמי. ואז חל פיתאום מיפנה, כשויזלטיר נעשה חם ואישי. הוא מספר שבגיל 5 נאלץ להיפרד ממאו, מכיוון שהיא נאסרה באשמה בלתי־ברורה ברוסיה: „אני זוכר כמה ביקורים אצל אמי בכלא הרוסי, שם היו נוהגים לגלח את השיער. אני זוכר שכשראיתי את אמי פעם ראשונה בכלא עם מיטפחת ובלי השיער, זה היה דבר מאוד חזק. בכל פעם כשנגמר הביקור פרצתי בבכי. זה לא היה המאורע הטראומתי היחידי, כי אחר־כך בא המאורע של הניתוק היותר גדול, כשאנחנו עזבנו את רוסיה והיא נשארה. כלום לא היה ברור."

ויזלטיר אומץ על־ידי אחותו ובעלה ובא איתם לארץ. אחרי נדודים ארוכים באירופה של מיל־חמת העולם השניה. הגיס היה המום ממה שראו עיניו והוא חזר בתשובה. מאיר, שהיה ילד בן 8, הלך אחריו וחזר גם הוא בתשובה. כשבאו לארץ הכניסו אותו אחותו ובעלה לקיבוץ, ומחוסר ידיעה הגיע לקיבוץ של השומר־הצעיר, ושם הוריד די מהר את הכיפה מראשו.

עברון שאלה אותו מה קסם לו בדת: „אני גדלתי בעולם מלא תהפוכות, חוסר סדר, נולדתי בתוך מילחמת העולם השניה, אבי נעלם, אמא שלי נעלמה, מסביב הכל התהפך. פיתאום בא אדם והציע לי עולם מסודר, עם הירארכיה, עם היסטוריה מסודרת. מייד קניתי את זה. זה מאוד הלהיב אותי ומייד נעשיתי דתי. העניין הזה שפיתאום הציעו לי קוסמוס מסודר, זה מייד משך אותי."

עברון: „בארץ, בקיבוץ, הסרת את הכיפה." והוא עונה: „כשבאנו ארצה היה לי הרצון הזה להשתלב מהר מאוד בארץ. אצלי זה דחף מאוד חזק להיות בן המקום, לא להיות זר. שלחו אותי לקיבוץ וזה היה קיבוץ של השומר־הצעיר, ושם הדחף הזה שלי, לא להיות שונה במובן של תפיסת העולם הכללית, עשה את שלו."

משורר ויזלטיר
יותר אווירי

בחלק אחר של הראיון שואלת עברון את ויזלטיר איך היה מתאר את הרגשתו אחרי כתיבת שיר: „הרגשה ממש פיסית. זה הכי דומה להרגשה אחרי זיון, או ליתר דיוק אחרי זיון טוב — רק שזה, אולי, יותר אווירי."

דרגות ועוגה

גלי־צה"ל הלכו בשבוע שעבר לצה"ל. קשיי תקציב ויוזמות חדשות היפנו את פניה של התחנה הצבאית אל הצבא. מחלקת התרבות והבידור, שאותה מנהל **מולי שפירא**, הכינה ערב עשיר לציון 20 שנות פעילות של אבי טולדאנו. **אליעזר דר**, מפיק המופע, עבד במשך יותר מחודש ימים עם האמנים והזמרים כדי להכין את המופע. כשהכל היה מוכן נסעה כל הכבודה לבסיס חיל־האויר אי־שם בארץ להופיע לפני החיילים.

את האמנים־זמרים ליוותה תיזמורת חיל־האויר, ועליה ניצח **ננסי ברנדיס**. זו היתה הופעתו הראשונה כרב־סרן. את דרגת־הייצוג שלו קיבל יום לפני המופע, ואנשי גל"ץ ערכו לו מסיבה זוטא מאחורי הקלעים, הם טרחו אפילו להביא עוגת־קרם מיוחדת לרב־סרן הטרי.

יחד עם טולדאנו הופיעה בהופעת בכורה לפני קהל הזמרת ריטה, שהצליחה לכבוש את מיצעד־הפיזמונים. קהל החיילים אהב אותה מאוד ולא נתן לה לרדת מהבימה.

דורו דותן כתב שלושה מערכונים מיוחדים לאותו ערב, באחד הופיע לבד, בשני הופיע עם אבי טולדאנו, שזו היתה הופעתו הראשונה כקומיקאי, ועם אריה מוסקונה.

באותו ערב הופיעה גם עירית ענבי. היא היתה זו שהגישה, ביחד עם טולדאנו, את השיר למה ככה בפסטיבל הילדים הראשון לפני 15 שנה, שיר שזכה במקום הראשון. ההקלטה המקורית הושמעה במופע, וטולדאנו נזכר בקול רם איך הכיר את ענבי כילדה בולגריה קטנה מיפו.

בסוף עלתה על הבימה גם להקת חיילות־השדה, שהיא מעין המשך של להקת־השיריון, ושרה ביחד עם טולדאנו את הלהיטים שהוא היה שר כשהיה סולן להקת השיריון.

כל המופע ארך כשעתיים וישודר בשני חל־קים בפסח בגלי־צה"ל.

אמנים מוסקונה, דותן וטולדאנו (מאחור: מפיק דר)
פעם ראשונה קומיקאי

אינפורמציה על ברית־המועצות

סקר מעניין ומחמיא הגיע למישרדי רשות־השידור בירושלים מאירופה הקרה, ועניינו האזנה לרדיו בברית־המועצות. תחנות רדיו באירופה

נסיעה לפולין

חיים יבין, עורך ומגיש מבט שני וקריין מבט, יצא השבוע לפולין. יבין לא נסע למצוא שם את שורשיו, מכיוון שאלה טמונים בגרמניה — הוא נסע לסקר את הופעתה של להקת בת־דור. שיצאה לשם למסע הופעות. יבין יכין כתבה על הלהקה בפולין, ובאותה הזדמנות יכין כתבה גדולה למבט שני על פולין בכלל.

את נסיעתו של יבין לפולין מממנת להקת בת־דור ולא רשות־השידור, שאמצעיה דלים. הלהקה גם תממן את שהייתו של יבין בחו"ל. קופת הרשות תממן רק שכירת צוות צילום פולני, שיעבור עם יבין במקום על הכתבות.

שילמו 15־25 אלף דולר כדי להשתתף בסקר. שנערך בחודשים ינואר־יוני 1985. רשות השי־דור, מטעמים פילנטרופיים כנראה, קיבלה אותו בחינם.

הסקר כלל 1520 אזרחים סובייטיים, ו־952 מהגרים החיים מחוץ לברית־המועצות.

קול־ישראל משדר לברית־המועצות שש שעות ביממה בשפה הרוסית, הגרוזית והבוכרית. חוץ מזה קולטים אזרחים סובייטיים גם את השידורים ביידיש, עברית ואנגלית.

לפי הסקר יש לקול־ישראל ארבעה (!) מיליון מאזינים, למרות הפרעות רבות בשידורים.

מתוך 1520 אזרחים לא יהודיים שהשתתפו בסקר, 35 מאזינים בקביעות לקול־ישראל (לעומת 6 לאיטליה, 18 ליפן, 34 ללוכסמבורג ו־32 לקול אמריקה).

על השאלה למה מאזינים לקול־ישראל ענו: 30— כי קול־ישראל הוא מקור אינפורמציה על הנעשה בברית־המועצות, 24 — כי קול־ישראל הוא מקור אינפורמציה על הנעשה במערב.

מתוך 952 מהגרים 420 מאזינים בקביעות לקול ישראל (לעומת 318 המאזינים לביי־בי־סי) הסיבות: 411 — מעוניינים בחדשות, 322 — מעוניינים בתנאי הקליטה בארץ ו־283 רוצים לאמת ידיעות המשודרות בתחנות אחרות.

על השאלה מה רעתך על שידורי קול־ישראל? ענו: 207 — אין הערות, 136 — השידורים לא מספיק ביקורתיים ביחס לברית־המועצות, 25 — השידורים משעממים. 19— יש יותר מדי בידור ו־10— יש פחות מדי בידור.

ענת פרגוסטי

הקרנה פרטית

שרי רז, שהיא קריינית ותיקה במבט, קיבלה בזמן האחרון גם תפקיד כתבת־מבט לענייני־תרבות־ובידור. במיסגרת תפקידה החד־דש אמורה רז לסקר עבור הטלוויזיה סרטים חדשים היוצאים אל האקרנים.

בדרך־כלל עורכים מפיצי הסרטים הקרנות מיוחדות לעיתונאים כמה ימים לפני צאת הסרט לבתי־הקולנוע, כדי שיוכלו לכתוב עליו. הקרנות כאלה נערכות תמיד בתל־אביב. רז מתגוררת בירושלים ואינה יכולה לבוא לכל ההקרנות בתל־אביב. ביום השישי ב־10 בבוקר נערכה בירושלים הקרנה מיוחדת של הסרט שורת־המקהלה. כדי שגם רז תוכל לדווח עליו. על ההקרנה תפסו טרמפ גם ירושלמים אחרים, שאינם בהכרח כתבי־תרבות־ובידור, ביניהם עובדי טלוויזיה רבים. היו שם, בין השאר, גם **דן בירזן**, בעלה של רז, **יורם רונן**, הכתב המדיני של הטלוויזיה, ועוד עובדי־טלוויזיה רבים.

כתבת רז
גם הבעל

רחל מרחלת על כל העולם

מאת שולמית יריב

ד"ר שרה ומיס וייספיש

לפני חצי שנה פירסמתי במדור זה סיפור על הפלייבוי התל־אביבי **אורי עליזי**, ועל בחורה יפה ועליזה ומלאת־חיים, שנראתה רוקדת איתו במועדון. הסתבר שהגברת לא היתה אלא בתו של **ליבלה וייספיש**, שהיה בעבר שר־החוץ של נטורי־קרתא בירושלים.

יומיים אחרי פירסום הדברים התקשרה האשה היפה, **שרה וייספיש**, וביקשה ממני לפרסם שהסיפור היה חד־פעמי, ושבעצם היא לא רקדה, אלא רק היתה במקום במיקרה, ושאכתוב בעיתון שהיא שומרת מיצוות ושבת וכל השאר. מרוב טוב־לב פירסמתי את הדברים, בעיקר מפני שהיא אמרה לי שאם ייוודע לאביה שהיא הולכת למועדונים, הוא יפסיק לדבר איתה.

עברו כמה חודשים, ובכל מקום מספרים לי ששרה וייספיש היפה מגיעה למועדון באופן קבוע, ומרביצה שם ריקודים שכל חילונית היתה מתגאה בהם. מייד עשיתי דרינג־דרינג לאורי עליזי, ושאלתי אותו מה הענין עם הבחורה הזאת. באה או לא באה? רוקדת או לא רוקדת?

שרה וייספיש
שתי נשים, שתי נשמות

„מה שאת לא מבינה זה שבאשה הזאת, שרה וייספיש, יש שתי נשים. אחת שרה שומרת־המיצוות, הגרה בירושלים והקשורה למישפחה החרדית, והמקיימת אל כל החוקים. השרה השניה היא אשה אוהבת־חיים, הרוצה לבלות ולרקוד. בסופי־שבוע היא מגיעה לתל־אביב, מתקשרת איתי ושנינו יוצאים לבלות. בכל אחת משתי האישיויות שלה היא שלמה לגמרי."

אלמונית עקשנית

כשהכריזה **שרונה מרש**, לפני כמה חודשים, שהיא חוזרת לאלמוניות, אף אחד לא האמין לה. נשמע די מוזר שאשה יפה, דוגמנית מצליחה ומפורסמת, תוותר על החיים המעניינים שלה, ותחזור לאלמוניות כפקידה במישרד־עורכי־דין אפור.

אבל שרונה הבטיחה וקיימה. היא התחילה לעבוד במישרד, התייצבה בו בכל יום ב־8 בבוקר ועבדה רצוף עד 5 אחרי־הצהריים.

שרונה מרש
בין 8 ל־5

אופנאי ישראל, שמחשיבים מאוד את מיקצועיותה כדוגמנית, המשיכו לטלפן אליה ולהזמין אותה לתצוגות. אבל שרונה המשיכה לסרב. לאט־לאט התמעטו הפניות, ובכל זאת חשבו כולם שהג'וק הזה של האלמוניות יעבור לה.

בשבוע שעבר נערכה במלון הילטון תצוגת־אופנה, שבה השתתפו חברותיה של שרונה. אף אחד לא חיפש עוד את שרונה על המסלול. אבל בעלי ראייה חדה מאוד יכלו לגלות אותה יושבת בקהל, לבושה בגד פשוט, שערותיה שחורות ומסופרות בתיסרוקת סולידית, כיאה לפקידה סולידית של מישרד־עורכי־דין סולידי, מישרדו של עורך־הדין **יגאל ארנון**.

מכרות וחברות ניגשו אליה, בירכו אותה ושאלו אותה מה היא עושה, ומה פיתאום באה לתצוגה. שרונה ענתה שכמו כל אשה היא עובדת, ולפעמים באה לראות מה חדש בשוק־הבגדים בארץ. זה הכל.

ככה זה עם מי שחוזרים בתשובה. הולכים ולא חוזרים.

ילד אהבה ומבחנה

מי שכבר יודעים את הסוד מחזיקים לה אצבעות בלי הרף.

מי שאינם יודעים, יודעים רק שהזמרת היפה, אחת המפורסמות שבזמרותינו, הגיעה אל השקט המיוחל. אחרי בעל או שניים, ועוד כמה רומאנים שנגמרו לא כל־כך טוב, היא מצאה, לפני כמה שנים, את אהבת־חייה.

מאז הם ביחד, בבית היפה שבנו, ונראה כלפי־חוץ כאילו יותר טוב מזה אין לאף אחד. מה שלא ידוע למעריציה של הזמרת הוא שהיא משתוקקת בכל ליבה ללדת ילד לאהובה.

כמה שנים היא ניסתה להיכנס להריון, אבל המזל לא האיר לה את פניו. כשהבינו שהטבע לא יעזור לה, פנתה לעזרת הרופאים. הם עשו מה שעשו, אבל שום דבר לא עזר, ולפני זמן מה הם אמרו לה שהדבר היחידי שיעשה אותה שוב לאם מאושרת (היא ילדה בעבר) היא המבחנה.

היום שוכבת הזמרת היפה והמוכשרת בבית־חולים ומחכה להפריית מבחנה.

גם אני מצטרפת לאיחולים להצלחה.

הקטנה לבית סולימאן הגדול

אני מתה לדעת מה אוכל **סולימאן הגדול** בארוחת־הבוקר שלו. אמרו לי שבגלל האוכל שהוא אוכל יצאו לו כל־כך הרבה ילדים יפים ומוכשרים. **חופני כהן** ו**יזהר כהן**, ועכשיו גם הקטנטונת, **ורדינה**.

במישפחה הזאת, הם למדו לשיר. במקום דיסה בלילה ובמקום מרק־עוף הם קיבלו ביצה לא מבושלת, כדי שיהיה להם קול צלול ויפה.

כשהתגייסה ורדינה היפה לצבא, היה ברור שמקומה בלהקה צבאית. אחרי השיחרור היא התחילה לגשש איפה אפשר לשיר ולרקוד. ככה היא הגיעה לפסטיבל החסידי העורך בכל שנה סיורים ארוכים בחו"ל. ורדינה הביישנית הצטרפה לפסטיבל, ונסעה איתו לארצות־הברית.

שם, בין אנשי הפסטיבל, היא הכירה את **יוסי בוזין** המתופף, ולאט־לאט־לאט התפתח ביניהם סיפור־אהבה נחמד. יוסי בוזין היה לסירוגין החבר של הזמרת **ריקי גל**. בכל פעם שהרומאן בין יוסי בוזין לבין ורדינה כהן יחזיק מעמד רק כל זמן ששניהם בחו"ל, רחוק מהחברים.

אבל הפסטיבל נגמר, כל החבורה חזרה ארצה ומאז, ורדינה ויוסי אינם נפרדים. הנה, אמרתי לכם שיש אהבות שמחות.

החיים זורמים כל הזמן

פעם, לפני 10 שנים, הם היו סיפור חם מאד בתל־אביב. השחקנית הג'ינג'ית **עליזה יצחקי**, ובעלה, השחקן **אריה יצחק** (זאת איננה טעות־דפוס, זאת עובדה. עליזה נולדה למישפחת יצחקי — היא בת דודתו של הזמר ישראל יצחקי — והיא נישאה לאריה יצחק).

הסיפור שפירסם אותם יותר מכל הצגה בתיאטרון היה שבעלה מצא אותה בליל־שבת עירומה במיטה עם השחקן **יוסי גרבר**, שכבר אז היה בחור עליז מאוד.

כשהבעל נכנס לחדר־השינה, תפס גרבר פחד־מוות, קם מהמיטה עירום כביום היוולדו, כיסה את מערומיו בעיתון־שבת ושעט במורד המדרגות. יצחק הבעל ריחם על גרבר, וזרק לו מהחלון זוג־תחתונים ואת מפתחות מכוניתו.

זמן קצר אחרי שהסיפור התפרסם, הם התגרשו. יצחק נשאר בארץ, ועליזה נסעה להגשים חלומות בארץ האפשרויות הבלתי־מוגבלות.

עברו 10 שנים, והשבוע הגיעה עליזה לביקור־מולדת עם אחד מהחלומות שהגשימה: ג'ינג'י יפה, שנולד לה מבעלה החדש, יהודי אמריקאי בעל קנטרי־קלאב באיזה חור באמריקה.

כשנודע לי הדבר, נזכרתי בפרשה הישנה וניסיתי לברר מה קרה לאריה יצחק.

הסתבר שגם אצלו הכל בסדר. הוא חזר בתשובה לפני כמה שנים, מצא אשה, עבר לירושלים ונולדו להם שישה ילדים רתיים.

מסתבר שאם אנשים יורדים ממדורי־הרכילות בארץ, זאת לא אומרת שאינם ממשיכים לחיות ולעשות דברים חשובים.

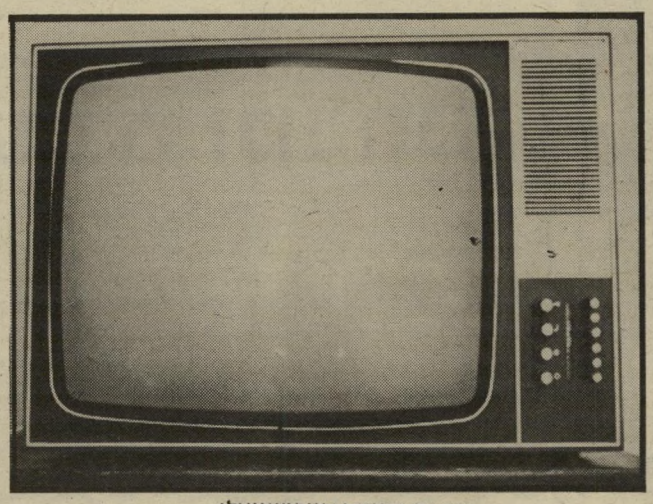
ורדינה כהן עם אחיה יזהר
הרומאן מחזיק מעמד לא רק בחו"ל

העולם הבא

העיתון החי ביותר במדינה

גליון מס' 44 ● עורכים אלכס פז ובנצי לופו

בנימוק כי בישראל אין נוהגים לענות אסירים — רחה נציב בתי־הסוהר את בקשתו של איוואן האיום להכניס טלוויזיה לחדרו שבכלא איילון

מכשיר עינויים קונבנציונאלי

מוסר גבוה בישיבות — אף לא חניך אחד נכנס להריון!

„זה נוער מצוין!" הכריז האלוף אהוד ברק, בהתייחסו לחיילי־הישיבות. אודה על האמת, פיקפקתי באמיתות דברים אלו עד אשר נפקחו עיניי, קמתי, ציחצחתי שי־ניים, הלכתי לעבודה, וכש־חזרתי להתלבש, פגשתי את חברי יעקב מלמד, המרביץ תורה בישיבה.

„מה לך המלמד כי לא נראו פניך ברבים בימים ה־אחרונים?" שאלתי בחיבה.

„הייתי בישיבה," השיבני, „ישבתי ט"ו ימים בבית ה־מעצר."

„וכל זאת למה?" תמהתי בקול גדול.

„הלא תדע?" ענה לי מניה וביה. „שבני־הישיבות הם נוער מצויין, דליקטס של ממש, וגבר עליי ייצרי ובאתי על אחד מתלמידי בדרך־לא־דרך, ככתוב: ידע שור קונהו ומלמד עכוז נעריו."

עזבתי אותו ועיניי פקוחות נכוחה. בדרכי הביתה ניסיתי להיזכר בשם הישיבה שבה הוא מלמד, ועדיין תמה אנוכי אם אהבת התורה הוא שמה, כפי שנתפרסם בעיתון, או שמא תורת האהבה, כפי שעולה מסיפורו.

הרצח של אולוף פאלמה, ראש ממשלת שוודיה, מוכיח שוב, כי העם השוודי אינו בשל עדיין למינהל עצמי ולהאצלת־סמכויות.

„מצאתי, מצאתי!"

צעק שפירא ברחוב

ח"כ הרב שפירא: „אני עושה דיאטה מכיוון שאני רוצה לחוש טעמה של רחיצה. עד עכשיו, כל אימת שנכנסתי לאמבטיה — נותרתי בלי מים!"

50,000 מינויים חדשים בצנזורה

שר־הפנים הרב פרץ הגיש בקשה למנות 50 אלף ממצביעי ש"ס כ־חברי הוועדה לביקורת סרטים ומחזות. השר נימק את בקשתו בצורך להגדיל את מיספר חב־רי־הוועדה, כדי שהח־לטותיה ישקפו את רצון העם.

נציג הליברלים בצנזורה

אם תתקבל דרישת שר־הפנים, ימולאו כל הבטחות ש"ס לבוחריה. לא רק שלא ישרתו בצבא ויקבלו הקצבות שמנות, אלא מעתה יוכלו גם לראות באין־מפריע ובחינם סרטים בחולים והצגות־תועבה.

הפטרת השבוע

הָיָה זֶה פַּעַם,
כְּשֶׁהָיוּ עוֹד קְטַנִּים –
הִכְנִיסוּנוּ לְבוּץ –
לְלֹא מְעַט שָׁנִים.
הַיּוֹם לְלַוּי יֵשׁ כְּבָר „מַאפְיָה"
עִם שָׁרוֹן
וּמִישָׁהוּ אַרְנֶסְט
קִבֵּל תּוֹאַר שֶׁל דּוֹן.
הַאִם זֶה יְפַלִּיא שֶׁבְּסוֹף הַחִזָּוֹן,
כַּאֲשֶׁר חֲרוּטִים
שׁוּב תִּתֵּן אֶת הַטּוֹן,
הֵם יִצְקוּ אֶת כֻּלָּנוּ
עָמֹק בַּבֶּטוֹן?

בין הנפטרים נכונה תוגרל חלקת קבר בחברה־קדישא ב־ירושלים.

תאומים סיאמיים בישראל יפתרו בעיית האישפוז

בניתוח מורכב ומסובך הצליחו רופאים בישראל לחבר שני חולים בגבם ולעשותם חולה אחד. „היה זה תהליך טיבעי," אמרו המנתחים, „זו תקופה ארוכה שכל שני חולים מקבלים את אותה האינפוזיה, את אותם הסדינים ואת אותו הטיפול. כעת נוכל לחסוך גם במיטות ולצמצם את כמות התרופות."

כותרות דלוקות

בכיסו של המחבל שנהרג נמצאה כיפה סרוגה וכן מתכון הדיאטה של ח"כ שפירא.

■

שרות בתי־הסוהר מוכן לק־בל ביקורת, אבל רק מבפנים.

■

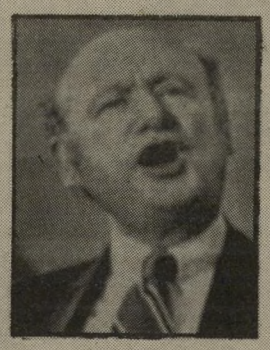
הדתיים דורשים להתקין בגו־פם של חולי־לב רק קוצבי־לב שאינם פועלים בשבת.

■

בעיקבות הפירסומים כי יתושים מעבירים איידס, דורשים מומחי מישרד־הבריאות לחוקק חוק ש־יאסור קיום מגע מיני עם יתושים.

השולם הבא: העובד המצטיין

מתי לוטרשטיין: שקוע עמוק

● למרות גילו המופלג (29) ומיגבלותיו הפיסיות הרבות, מק־פיד על נוכחות מלאה בחדר־ה־אוכל אף מעבר לשעות־ההפסקה.

מגיע לניצול מירבי של המכר־נות ומציע הצעות מגונות לבוכות המתנפחות.

● מתי יליד מבחנה ועובד בארוס.

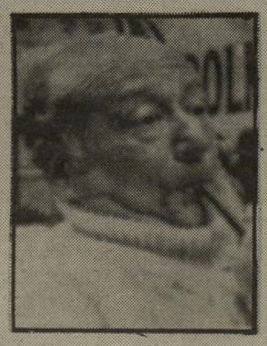
דויד בן־משה: חיוך קבוע

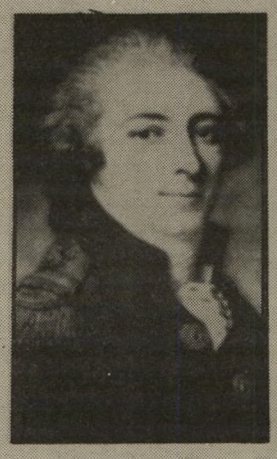
● עובד חרוץ, תמיד חיוך עליו. מחייך ומפזם לעצמו שיר־לכת שמחים, אפילו שכל הסובבים אותו שקועים ביגון עמוק.

● דויד אוהב את עבודתו ואוהב שיש עבודה. בחברה־קדישא, שבה הוא מועסק כקברן, צופים שיסיים את חייו בחברה.

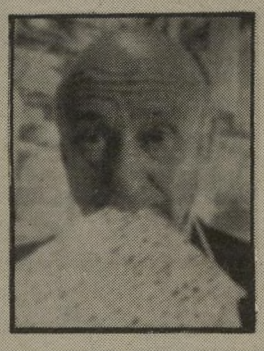
ריבקה חזיזים: בכל מזג־אוויר

● ריבקה עובדת בשירות המטאורולוגי מזה 20 אביבים. היא באה לעבודה בכל מזג־אוויר — זאת חרף העובדה שפוטרה לפני יותר משנתיים, כשלא חזתה את הקיץ מבעוד מועד.

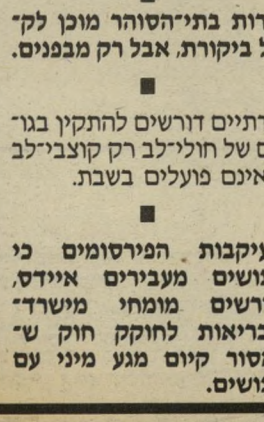
שרה רוחי: יחסי אנוש

● ילידת הארץ. עלתה מרד־מניה ב־1960. התקדמה בעבודתה בזכות כוח־התמדה, מסירות ושי־תוף־פעולה עם הממונה עליה.

● מבצעת את רצונו על הצד הטוב ביותר, וגם על הגב והבטן.

אפרים יום־טוב: בסולם הדרגות

● עובד בחברה מזה 30 שנה. את עבודתו החל כמנכ"ל, ורק בזכות חריצותו והתמדתו פילס לו דרך בסולם־הדרגות בחברה. וכיום הגשים את חלום חייו והוא מחלק־התה במחלקת־הקפה.

טַרטֵל את מכוניתך ב-"טַרטֵל וַקס"

טפל במכוניתך עכשיו! טַרטֵל אותה!
בחר וקס, פוליש או שמפו מהסדרה החדשנית והמושלמת של "טַרטֵל וַקס". טַרטֵל אותה, ומכוניתך תהיה מבריקה, יפה, מטופחת ומוגנת מפגעי האקלים.
ל-"טַרטֵל וַקס" פתרונות מבריקים, לכל סוגי הצבע ולכל מודל.
למה אתה מחכה... טַרטֵל אותה.
להשיג ברשתות השיווק, בתחנות הדלק ובחנויות המובחרות לאביזרי רכב.

יבואן בלעדי: מ.ש.ב בע"מ,
בית אלפא 15, ת"א
טל: 03-338711-4.

פרנקו & ל.ז

turtle wax טַרטֵל וַקס

סידרת מוצרים לטיפוח הרכב

א' אדר ב תשמ"ו, 12.3.1986 מיספר 2532 שנה 50 המחיר 2.30 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

מאבק בין דתיים וחילוניים:

הקרב על נפשו של אריק איינשטיין

